

La gramàtica i la semàntica en l'estudi de la variació

a cura de

Mercè Lorente

Núria Alturo

Emili Boix

Maria-Rosa Lloret

Lluís Payrató

LA GRAMÀTICA I LA SEMÀNTICA EN L'ESTUDI DE LA VARIACIÓ

ACTES DEL 5è I 6è COL·LOQUIS LINGÜÍSTICS DE LA
UNIVERSITAT DE BARCELONA (CLUB-5, CLUB-6)

LA GRAMÀTICA I LA SEMÀNTICA EN L'ESTUDI DE LA VARIACIÓ

ACTES DEL 5è I 6è COL·LOQUIS LINGÜÍSTICS DE LA
UNIVERSITAT DE BARCELONA (CLUB-5, CLUB-6)

A cura de

Mercè Lorente, Núria Alturo, Emili Boix,
Maria-Rosa Lloret i Lluís Payrató

PPU

Secció de Lingüística Catalana
Departament de Filologia Catalana
Universitat de Barcelona

Barcelona, 2001

Primera edició, 2001

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec públics, resta rigorosament prohibida sense l'autorització escrita dels titulars del Copyright, i estarà sotmesa a les sancions establertes a la Llei.

© dels textos respectius: Pier Marco Bertinotto, Maria Josep Cuenca, M. Teresa Espinal, Joseph Hilferty, Salvador Oliva, Manel Pérez Saldanya, Joana Rosselló, Enric Vallduví.

© de l'edició: Mercè Lorente, Núria Alturo, Emili Boix, Maria-Rosa Lloret i Lluís Payrató (Secció de Lingüística Catalana, Departament de Filologia Catalana, Universitat de Barcelona)

Organització Club-5 (Variació i diversitat lingüístiques): Emili Boix, Maria-Rosa Lloret, Mercè Lorente i Lluís Payrató.

Organització Club-6 (Aportacions de la semàntica a l'anàlisi de l'ús): Núria Alturo, Emili Boix, Maria-Rosa Lloret i Lluís Payrató.

Col·laboradors en tasques d'edició: Elisenda Bernal, Yannick Garcia i Judith Santolaria (Institut Universitari de Lingüística Aplicada, Universitat Pompeu Fabra)

Tractament de la imatge: Jesús Carrasco (Institut Universitari de Lingüística Aplicada, Universitat Pompeu Fabra)

COL·LECCIÓ LINGÜÍSTICA CATALANA, 5

PPU. Promociones y Publicaciones Universitarias, S.A.

Diputació, 213 08011 Barcelona

Tel.: 934516570 Fax: 934521005

DL: B-4.289-2016

Imprimeix: PPU. Promociones y Publicaciones Universitarias, S.A.

ÍNDIX

Preàmbul	9
----------	---

1. VARIACIÓ I DIVERSITAT LINGÜÍSTIQUES

Joana Rosselló. <i>L'adquisició de la sintaxi: preguntes d'infants per als lingüistes</i>	15
Salvador Oliva. <i>Entonació i variació</i>	47
Pier Marco Bertinetto. <i>Blends and syllabic structure: A four-fold comparison</i>	59
Enric Vallduví. <i>El component informatiu i l'estructura dels enunciats</i> ..	113
Maria-Josep Cuenca. <i>La gramaticalització com a teoria de la variació morfosintàctica</i>	151

2. APORTACIONS DE LA SEMÀNTICA A L'ANÀLISI DE L'ÚS

Joseph Hilferty. <i>Cognitive Linguistics: An Introductory Sketch</i>	189
Teresa Espinal. <i>Sobre els límits del significat. Semàntica i cognició</i>	251
Manel Pérez Saldanya. <i>La gramaticalització del significat</i>	297

Preàmbul

Aquest volum aplega les contribucions que prestigiosos especialistes de diverses universitats van fer en el 5è Col·loqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona (CLUB-5), celebrat el desembre de 1997, i en el 6è Col·loqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona (CLUB-6), celebrat el desembre de 1998. Aquestes dues edicions del CLUB¹, organitzats per la Secció de Lingüística del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona, van significar un cert gir respecte dels continguts d'edicions anteriors: de l'interès inicial en aspectes metodològics vàrem passar cap a qüestions de caràcter descriptiu. Aquest canvi, més que una reorientació, es plantejava com una evolució conseqüent dels objectius inicials de l'activitat: el treball lingüístic amb dades reals de la llengua.

Així les primeres quatre edicions dels CLUB (1993-1996) es van dedicar a aspectes generals de la lingüística de corpus o, dit d'una altra manera, a la metodologia o més aviat a les metodologies de treball relacionades amb la constitució de corpus, el processament de les dades, l'observació i el tractament de la variació que denoten aquestes dades i les tècniques de recull de dades, usades en treballs experimentals. L'interès per qüestions metodològiques anava paral·lel al creixent desenvolupament de corpus orals i escrits en llengua catalana que estan realitzant grups de diverses universitats.

En haver fet ja una revisió dels aspectes més prominents de la lingüística de corpus, lògicament els interessos dels organitzadors dels CLUBs van adreçar-se cap a l'aprofundiment del tractament lingüístic de

¹ L'organització d'aquests col·loquis i la seva publicació han estat possibles gràcies al suport del Departament de Filologia Catalana, de la Facultat de Filologia i de la Divisió de Ciències Humanes i Socials de la Universitat de Barcelona, i també de la Xarxa temàtica "Variació lingüística: dialectologia, sociolingüística i pragmàtica" (1995XT-00047) i de la CIRIT. Hem d'agrair també la col·laboració de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada, i especialment a Elisenda Bernal, Yannick Garcia i Judith Santolària, en les tasques d'edició d'aquest volum.

les dades. Amb la intenció de donar a conèixer què s'estava fent en la recerca en cadascuna de les especialitats de la lingüística descriptiva, vàrem convidar a especialistes en fonologia prosòdica, morfofonologia, sintaxi, semàntica i pragmàtica a participar en el CLUB-5, sota el títol *Variació i diversitat lingüístiques* (desembre 1997). Ara bé, els ponents van ser seleccionats com a representants de línies no estanques: ens interessava veure què està passant en la recerca que es troba en les fronteres, la que no s'interessa només per aplicar un model d'anàlisi en l'interior d'un component de la gramàtica, sinó també per les aportacions de la recerca que intenten explicar fenòmens lingüístics interrelacionant diversos nivells gramaticals i contextuals.

I seguint amb la idea de l'aprofundiment, el CLUB-6 es va dedicar íntegrament als estudis del significat, amb el títol d'*Aportacions de la semàntica a l'anàlisi de l'ús* (desembre 1998). Com es pot preveure, l'interès de les contribucions dels diversos especialistes en semàntica i cognició convidats a la jornada rau precisament en l'aproximació a l'estudi del significat des de models diversos que contemplin l'anàlisi de la variació entre els seus objectius. La motivació, el canvi semàntic i els aspectes pragmàtics o la influència del context van ser algunes de les variables analitzades pels ponents.

Continguts del volum

Seguin l'estructura dels Col·loquis, hem organitzat els continguts del volum en dues parts, que duen els títols dels respectius Col·loquis.

En la primera part, *Variació i diversitats lingüístiques*, es reproduïxen cinc de les sis ponències presentades en el CLUB-5 (1997). Per compromisos de l'autora, no s'ha pogut incloure la ponència d'Estrella Montolí (Universitat de Barcelona), "Gramàtica e interacción".

L'article de Joana Rosselló (Universitat de Barcelona) participa del plantejament chomskià del problema del coneixement lingüístic, i fa palesa la necessitat de confrontar les propostes teòriques sobre gramàtiques d'adults amb els resultats que els estudis d'adquisició ofereixen en relació amb la sintaxi infantil. Salvador Oliva (Universitat de Girona) presenta la complexitat que suposa l'estudi de la variació en la recerca sobre entonació, tot observant alguns dels fenòmens de variació

entonativa en relació amb aspectes gramaticals i de context, com per exemple focalització, modalitat de l'oració i dislocació de complements adjunts. La contribució en anglès de Pier Marco Bertinetto (Scuola Normale Superiore, Pisa) ens porta cap a l'interior de la síl·laba; partint de la hipòtesi que la geometria sil·làbica és un dels paràmetres de la variació tipològica de les llengües naturals, se centra en la composició lèxica per analitzar les combinatòries sil·làbiques, amb dades contrastives de l'anglès, l'alemany, el francès i l'italià. Enric Vallduví (Universitat Pompeu Fabra) ens presenta el tema de les correlacions existents entre forma i funció pragmàtica i, partint de la idea del valor informatiu gradual, des de formes neutrals a formes molt marcades, analitza dades del català, l'anglès i el turc. Des d'una concepció dinàmica del llenguatge, com la que aporta la teoria de la gramaticalització dins de la lingüística cognitiva, l'article de Maria Josep Cuenca (Universitat de València) se centra en l'anàlisi contrastiva interdialectal dels pronoms febles en valencià i barceloní i en l'anàlisi de l'ús que fan diferents llengües dels verbs de percepció com a connectors discursius, per concloure que la gramaticalització es pot considerar plenament una teoria de la variació.

En la segona part del volum, Aportacions de la semàntica a l'anàlisi de l'ús, s'apleguen tres de les quatre ponències presentades en el CLUB-6 (1998). Lamentem no haver pogut incloure la ponència d'Ives Raccah (Universitat de Montpeller), per compromisos de l'autor, ni tampoc la transcripció de la taula rodona que va cloure el col·loqui, ja que l'estat de la gravació no permetia reproduir els continguts del debat de forma adequada.

La contribució de Joseph Hilferty (Universitat de Barcelona), en llengua anglesa, és una clara introducció a la lingüística cognitiva, que fa una revisió dels antecedents i de l'actualitat d'aquesta aproximació teòrica, i en presenta diversos fonaments: la noció de signe lingüístic i el problema semàntic de la no-composicionalitat, la noció de prototip com a resultat de les estructures de coneixement, o la relació estreta entre semàntica i gramàtica, entre d'altres. Tot fent una presentació panoràmica dels diversos models lingüístics que han abordat l'estudi del significat, M. Teresa Espinal (Universitat Autònoma de Barcelona) se centra en l'anàlisi de la variació de les estructures negatives, per reflexionar sobre els límits de la semàntica. Manel Pérez Saldanya (Universitat de València) presenta la gramaticalització com un macrocanvi semàntic

indestriable de canvis formals que impliquen diversos components de la gramàtica. Per tal de caracteritzar el fenomen de la gramaticalització, l'autor analitza els processos soferts per un marcador discursiu, un verb i una locució preposicional.

Confiem que aquesta publicació reforçarà els objectius proposats, des de l'inici, en l'organització dels CLUB: la reflexió teòrica i metodològica més actual sobre la descripció lingüística i la constitució de recursos lingüístics que reflecteixen l'ús real de la llengua i la difusió de la recerca que en aquests àmbits s'està fent en llengua catalana.

Mercè Lorente, Núria Alturo, Emili Boix,
Maria-Rosa Lloret i Lluís Payrató

Desembre de 2000

PRIMERA PART
VARIACIÓ I DIVERSITAT LINGÜÍSTIQUES

L'adquisició de la sintaxi: preguntes d'infants per als lingüistes

Joana Rosselló
(Universitat de Barcelona)

1. Introducció

La investigació de l'adquisició de la sintaxi és un camp relativament nou i considerablement circumscrit, tot i que l'estudi de l'adquisició del llenguatge en general ja compta a hores d'ara amb una tradició que s'ha anat sedimentant al llarg d'aquesta segona meitat de segle. Com és possible aquest *décalage* entre tots dos àmbits, quan és el cas que el primer queda inclòs dins el segon i que no hi és pas un detall insignificant? Pot especular-se que entre els causants d'aquesta situació hi ha el predomini de la psicologia acadèmica en l'estudi de l'adquisició del llenguatge, i la creença bastant generalitzada, dins de la lingüística mateixa, que la sintaxi és un subproducte de la semàntica, de la pragmàtica, de les restriccions del processament, etc. Vegem com totes dues coses han incidit negativament en la formació de l'àmbit que és l'objecte d'aquesta conferència, l'adquisició de la sintaxi.

En el si de la psicologia acadèmica, l'adquisició del llenguatge ha interessat més com a adquisició d'unes habilitats comunicatives considerades com una faceta més del desenvolupament integral de l'individu que no pas l'estudi de la sintaxi, és a dir, d'una part dels mecanismes que fan això possible, un aspecte molt més delimitat i aparentment prosaic. Ara fa quinze anys, el 1982, Chomsky es queixava que l'embranzida inicial en la investigació del procés real d'adquisició lingüística (PRAL) en el si de la Gramàtica Generativa i Transformacional (GGT) hagués perdut gairebé tota

la força, ja que fora d'aquesta mena d'enfocament, respecte de la psicologia acadèmica, opinava el següent:

“Una tendència molt forta en aquest camp, em penso, és dir que és un error estudiar sistemes en abstracte. Ho acabo de llegir en un llibre dels molts que em cauen a les mans, un llibre que portava uns comentaris molt laudatoris de J. Bruner a la contraportada. El vaig fullejar. Era extremadament crític amb els enfocaments que assumeixen una o altra forma de mecanisme d'adquisició lingüística perquè tracten l'infant com si fos una entitat abstracta, sense sang a les venes, de forma inhumana. Per a mi això no és sinó una forma extrema d'antiintel·lectualisme, que sosté que si intentes abstraure un sistema amb certes propietats i no mires tota la complexitat, el que facis serà essencialment equivocat, que són només els fenòmens que hauríem d'estudiar i que és immoral cercar teories explicatives dels sistemes abstractes que d'alguna manera hi estan implicats.” (Chomsky 1982: 70)

Quant a l'estatus que atorguen a la sintaxi els diversos enfocaments existents en l'actualitat i la seva incidència en la conformació de l'àmbit «d'adquisició de la sintaxi», és evident que un àmbit així no existiria pas si tothom sostingués que la sintaxi és reductible a una altra cosa, digueu-ne mecanismes cognitius generals, digueu-ne semàntica, digueu-ne interacció comunicativa, etc. Naturalment, en marcs que parteixen d'aquests pressupòsits i que, en definitiva, veuen la sintaxi adulta com quelcom espuri, seria demanar un impossible que hi hagués interès per la sintaxi infantil més primerenca: aquesta darrera ja no seria ni tan sols espúria, sinó directament inexistent. Que aquestes posicions, d'altra banda, no són rares és evident. Aquesta edició del CLUB mateixa ho demostra; i és ben natural pensar que la invitació a participar-hi per parlar de l'adquisició de la sintaxi respon a la intenció dels organitzadors de presentar un ventall com més ampli millor.

I un cop posats en antecedents, ja no ha de sorprendre ni que l'adquisició de la sintaxi sigui més aviat afer dels lingüistes que no dels psicòlegs, ni que els lingüistes que se n'ocupen siguin de l'òrbita chomskiana (o GGT), la qual atorga a la sintaxi el paper vertebrador de la facultat lingüística. Com a prova de l'adscripció a la lingüística d'aquesta part de l'adquisició del llenguatge que és la sintaxi podria adduir-se que la

denominació de la secció que se n'encarrega en el congrés anual sobre el desenvolupament del llenguatge que se celebra a Boston és «syntax and linguistic theory».

El vincle que uneix l'estudi de l'adquisició de la sintaxi amb la GGT donaria compte també de la seva relativa novetat, ja que la GGT té quaranta anys. La novetat a què em referia inicialment és, però, més radical, i es deu al fet que, si bé la investigació del PRAL dins dels pressupòsits de la GGT va iniciar-se a finals dels seixanta, el cert és que va interrompre's ben bé deu anys, dels setanta i pocs fins a la segona meitat de la dècada dels vuitanta —d'aquí que Chomsky, el 1982 es queixés del que aleshores semblava del tot aturat. A partir d'aquell moment,¹ ara fa una dotzena d'anys aproximadament, l'atenció que els lingüistes teòrics dediquen al PRAL no fa sinó créixer. Una situació com aquesta no és imaginable sense el canvi que va suposar a l'interior de la GGT l'adveniment del marc de Principis i Paràmetres. En aquest marc, les gramàtiques (els sistemes de coneixement interns a les ments / cervells del parlant) deixen de concebre's com a sistemes de regles específiques segons la llengua i la construcció, i es contemplen de manera considerablement més abstracta, com, a saber, la realització d'uns principis universals parametritzables segons la llengua particular. Un plantejament així semblava d'entrada més plausible que no pas l'anterior a l'hora d'afrontar la realitat de l'adquisició lingüística. I pel que sembla, aquestes expectatives no s'han vist decebudes. En són un indicatiu de fiar tant que s'hagi fet un avenç considerable en el coneixement de les aparentment intrincades vies que segueix el PRAL, com que la investigació d'aquest procés ja pugui repercutir en la teorització general sobre la forma del coneixement lingüístic.

En aquesta xerrada d'avui pretenc que destaquin precisament aquests dos aspectes: d'una banda, la reafirmació (de la bondat) del plantejament chomskià del problema del coneixement lingüístic, reafirmació que va més enllà de ser una mera corroboració, ja que la investigació del PRAL permet de fer constatacions i aportacions noves; i, d'altra banda, la conveniència, a

¹ El treball que usualment es considera el punt de partida d'aquest segon període d'investigació del PRAL en el si de la GGT és el de Hyams (1986).

hores d'ara, de confrontar les propostes teòriques sobre les gramàtiques adultes amb les consideracions que es desprenen de l'anàlisi de les gramàtiques infantils. Amb independència de com me'n surti, espero que, si més no, acabeu amb la sensació que l'adquisició de la sintaxi és en aquests moments un domini investigable de manera més que satisfactòria des del punt de vista de l'interès intel·lectual. Com que tant un aspecte com l'altre s'abordaran a remolc de la sintaxi de les preguntes infantils, introduiré abans l'abecé de la sintaxi de les oracions interrogatives.

2. Les preguntes *qu*

És directament accessible a l'observació que, en català, les preguntes parcials adopten en general un format que consisteix a posar al capdavant de l'oració una expressió interrogativa —que pel fet de començar generalment amb *qu* (*què*, *quan*, *qui*, *quin/-a* (x), etc.) o contenir una part amb *qu* ens porta a referir-nos-hi també amb el terme de preguntes *qu*:

- (1)
 - a. Què faràs?
 - b. Quan ho vas decidir?
 - c. Per què no m'ho vas dir?
 - d. A qui has enviat l'avís?

Aquesta mena de preguntes són, doncs, ben diferents de les anomenades preguntes totals —o *sí* / *no* atenent la resposta que demanen. A diferència de les il·lustrades a (1), aquestes no presenten cap mena d'element desplaçat a la posició preoracional; el *que* que hi apareix sovint en català no és pas un element que pugui veure's com a desplaçat des d'una posició oracional interna:

- (2)
 - a. (Que) no ho saps?
 - b. (Que) plou?
 - c. (Que) ja ha començat, la pel·lícula?

Les preguntes *qu*, les que aquí ens interessen, no són universalment a la manera d'(1), i. e. amb un desplaçament manifest de l'expressió *qu* al capdavant de l'oració:² hi ha llengües en què l'expressió *qu* no apareix traslladada sinó que roman *in situ*³ sistemàticament, com en xinès o en japonès; o hi roman opcionalment, com en francès. Els exemples de (3) ens ho mostren:

- (3) *Qu in situ* (xinès, japonès, francès opcionalment, etc.)
 a. fr.: Tu vas *où*? (cf. (1d))
 b. jap.: Kore wa dare no? cf. Kore wa Taro no
 Això TOP qui GEN Això TOP Taro GEN
 Això, de qui és? Això és d'en Taro (Slobin 1985: 417)
 c. xinès: Ni xihuan shei?
 Tu ador[ar] qui?

Tanmateix, interlingüísticament, el patró més freqüent seria com a (1), és a dir, amb desplaçament. Segons que aquest desplaçament sigui al capdavant de la mateixa oració en què s'origina l'expressió *qu* o l'ultrapassi parlem de *trasllat qu curt* o de *trasllat qu llarg*, respectivament. A (4) es presenten exemples de procedència molt diversa de trasllat curt; i a (5), dues frases complexes, amb dues oracions cadascuna, ens permeten constatar que

² Sembla prou ben establert que el trasllat *qu* és universalment cap a l'esquerra. No desmenteix aquesta afirmació el fet que les llengües de nucli final (SOV), amb freqüència, presentin una partícula interrogativa a la dreta de la frase. Una partícula d'aquesta mena només marca la modalitat de la frase. No hi fa *cap altra* funció.

Les llengües manuvistals s'han vist, però, com a excepcionals, ja que sembla que presenten trasllat *qu* cap a la dreta. Recentment, però, si més no pel que fa a l'ASL (American Sign Language), Petronio i Lillo-Martin (1997) han qüestionat aquesta pretesa excepció tot adduint proves que el trasllat *qu* en ASL és també cap a l'esquerra.

³ De fet, hi ha encara una altra possibilitat, la de l'*scrambling*. Amb aquest procediment l'expressió interrogativa no apareixeria ni al capdavant ni al seu lloc, sinó «desordenada» a l'interior de l'oració.

l'expressió *qu* apareix no ja al capdavant de l'oració on s'origina, la subordinada, sinó al capdavant de la principal:

- (4) Trasllat *qu* curt
 a. ct.: *Què fas?*
 b. es.: *A quién miras?*
 c. it.: *Che cosa ha visto Gianni?*
 d. rus: *Gdje ti rabotajesh?* ('On treballes?')
 e. al.: *Was haben Sie gesagt?* ('Què ha dit, vostè?')
 f. angl.: *What did you see?* ('Què has vist?')
 g. mohawk: *Úhka teyo atohutsohu n-ausa-ha-aht ti?* ('Qui ha d'anar a casa?') (Baker 1995: 70)
 h. nàhuatl: *Tlein ticnequi?* ('Què vols?') (Baker 1995: 72)
- (5) Trasllat *qu* llarg
 a. *Què dius que va fer?*
 b. *¿A quién crees que dijo que estaba mirando?*

Hi ha encara una altra possibilitat que en certa manera combina alhora el trasllat *qu* curt i el llarg. La presenten, entre d'altres, alguns dialectes alemanys i el romaní. En teniu un exemple en alemany a (6):

- (6) Trasllat *qu* curt llarg
 al.: *Was hat er gesagt wie er das Kuchen machen kann?*
Què ha ell dit com ell el pastís fer pot
 'Com ha dit que pot fer el pastís, ell?'

Aquesta presentació sumària és encara flagrantment incompleta amb vista al que ha de seguir. Caldrà tenir ben present, si més no, que encara que el trasllat de què parlem podria considerar-se com un trasllat cap a la primera posició seqüencial, no és així com es planteja en GGT. I no és així perquè és prou sabut que les operacions sintàctiques no compten elements en la seqüència, sinó que depenen de l'estructura. La pregunta, doncs, és la

següent: quina és la posició estructural que ocupen les expressions *qu* traslladades al capdavant de les oracions?⁴ Vegem-ho.

L'oració, en un marc com el de la GGT, que destaca precisament per la seva aportació a l'explicitació de l'estructura sintàctica, es veu de fet com a (7):

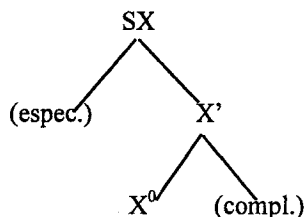
- (7) a. ([] [modalitat [inflexió [predicació]]]] ([])
 b. (Dislocació esq.) [SC(OMP) [SI [SV]]] (Dislocació dta.)

A (7a) es vol donar a entendre que, una oració de predicat verbal, ens la podem figurar com una construcció de tres capes: una, la més interna, és la de l'estructura argumental, on s'expressa el predicat i els seus arguments; a la capa següent, la de la inflexió, aquesta estructura argumental apareix «vestida» gramaticalment amb els atributs que la inflexió exigeixi (temps, concordança verbal, etc.); l'embolcall superior, finalment, correspon a un altre ingredient necessàriament present en qualsevol frase, l'expressió de la modalitat de l'oració (interrogativa, assertiva, exclamativa o imperativa). Més enllà de la indicació obligatòria de la força il·locutiva, poden realitzar-se dislocacions a esquerra i dreta. Des del punt de vista estrictament gramatical, però, les dislocacions són sempre opcionals (*Quan el vas perdre, (el paraigua)?*; (*El llapis*) *qui me l'ha agafat?*). Una interpretació sintagmàtica d'aquesta visió, la teniu a (7b), on SV vol dir sintagma verbal; SI, sintagma inflectiu; i SC, sintagma complementador.

Qualsevol sintagma, d'altra banda, adopta el format endocèntric següent, on els parèntesis indiquen opcionalitat i l'ordre d'aquests elements opcionals, l'especificador i el complement respecte d' X' o d' X^0 , respectivament, pot variar:

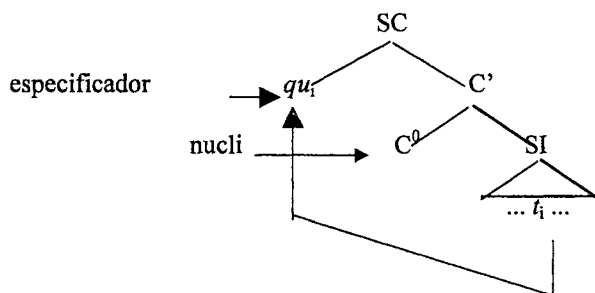
⁴ Principals o subordinades.

(8)

Sobre la base d'aquests esquemes sumaris, ja podem dir que la posició estructural que ocupen les expressions *qu* traslladades és la de l'especificador del complementador (Espec, C') tal com s'indica a (9).

(9)

Una oració interrogativa parcial presenta, doncs, un element *qu* en la posició d'especificador de la projecció destinada a l'expressió de la modalitat (SC); una d'exclamativa, a més de la presència de l'expressió *qu* en la posició de l'especificador, permet la realització del complementador (*que*) en la posició de nucli (C^0); una d'interrogativa total, en canvi, no presenta cap element desplaçat a la posició de l'especificador, però pot realitzar fonèticament el nucli amb *que*; una forma imperativa, per la seva banda, no pot coocórrer amb *que*, cosa que seria compatible amb l'ocupació del nucli C^0 per la forma imperativa mateixa, com s'ha argüït independentment; una oració assertiva, finalment, tret que sigui subordinada i aleshores amb *que* a C^0 , presenta $\emptyset$ tant en la posició de nucli, C^0 , com en la d'especificador. Tot

(10)

a. <i>Quin llibre</i> has comprat?	Interrogativa <i>qu</i> (o parcial)
b. <i>Quines coses</i> <u>que</u> passen!	Exclamativa
c. (<u>Que</u>) no t'ho han dit?	Interrogativa <i>sí</i> / <i>no</i> (o total)
d. <u>Vine</u> [cf. (*que) vine]	Imperativa
e. (<u>Que</u>) ja ho saps	Declarativa

(11) *Trasllat cíclic (condició d'extensió)*

- a. [sc [si ... [sc [si ... [sc [si ... qu ...]]]]]]
- (Ex: Què creus que va dir que es pensava que tenia?)
- b. [sc [si [sc [si ... [sc [si ... qu1, qu2...]]]]]]

⁵ Es juga també amb el supòsit que una fita potencial adient és una fita real. Tal supòsit no és sinó una mena d'hipòtesi nul·la.

traçant. En efecte, s'apunta que el problema que representen les configuracions en què una expressió *qu* ha sortit d'una interrogativa indirecta resideix a haver hagut de saltar l'especificador d'un SC que, respectant la condició d'extensió, s'ha de trobar ocupat per l'expressió que fa que l'oració subordinada sigui una interrogativa indirecta i, en definitiva, una illa. Teniu representada aquesta situació a (12a); i a (12b), la il·lustració amb un exemple:

- (12) a. [sc [si ... [sc [si ... *qu_i* ... *qu_j* ...]]]]
-
- b. *Què no sabien quan va dir?

Com s'haurà pogut observar, aquesta mena d'enfocament construeix explicacions que es basen en l'estructura, en condicions que ha de complir l'estructura. En el cas a què ens hem referit en particular, el trasllat *qu* llarg, la condició és que una expressió *qu* en el primer tram del trasllat ha d'accedir a l'SC de la seva oració i a partir d'aquí ha d'anar d'SC en SC, sense saltar-ne ni un, perquè la bona formació de la frase no es vegi alterada. És per això que si un d'aquests SC intermedis —en compliment de la condició d'extensió— l'ha d'ocupar una expressió *qu*, el resultat és dolent (cf. *Què et penses que li vaig dir que faria?* vs. **Què no saps a qui vaig dir que ha comprat?*).

Sovint aquesta mena d'explicacions són considerades fictícies per bona part dels estudiosos de les llengües. Les veuen massa abstractes tot i que no disposen d'explicacions alternatives més arran de terra; de fet, el cert és que ni tan sols coneixen aquests fenòmens. I és que per descobrir i mirar d'explicar aquesta mena de coses cal anar equipat amb una actitud intel·lectual teòrica que, dissortadament, encara no és majoritària en el nostre àmbit. De tant en tant, però, és dóna la circumstància que les operacions que molts considerarien mers invents dels lingüistes teòrics apareixen realitzades. Això és el que ocorre amb els passos intermedis del trasllat *qu* llarg. Temps després d'haver-se postulat, s'ha pogut constatar que hi ha llengües que fan

patent aquests passos: ho fa el francès per al trasllat *qu* llarg del subjecte i ho fa l'irlandès, que deixa una marca específica en tots els SC que separen l'expressió *qu* en la posició final de la seva posició originària:

- (13) a. fr.: Qui crois-tu qui est arrivé?
 b. irlandès: [Cén t-urscéal aL mheas mé [aL dúirt sé [aL thuig sé]]]
 [Quina novel·la crec [que va dir [que havia entès]]]
 (Thornton 1995: 148 (de McCloskey 1978))

Encara més sorprenentment però, l'existència d'aquests passos intermedis, ens la demostren certs infants. S'ha observat, per exemple, que hi ha infants anglesos que, per dir-ho així, no segueixen la pauta de l'anglès que senten, sinó la pauta del francès o de l'irlandès, que no senten. A tenor d'això, més que titllar els lingüistes teòrics d'il·lusos, ens hauríem de demanar si no és que són més aviat tan realistes com els nens. Aquí en teniu els exemples,⁶ d'aquest comportament:

- (14) a. *Who* do you think *who* the cat chased?
 b. *Which mouse* do you think *who* the cat chased ?
 c. *Which mouse* do you think ___ the cat chased?
 [cf. francès (13a), i irlandès (13b)]

I amb això ja som a la sintaxi de les preguntes infantils.

3. La sintaxi de les preguntes *qu* dels infants

A hores d'ara un dels atractius més remarcables de l'estudi de la sintaxi infantil és segurament, això que assenyala Roeper i que de fet ja queda il·lustrat perfectament amb l'exemple anterior:

⁶ Dades de la mena de les de (6) es discuteixen a Thornton (1995) i a Thornton i Crain (1993).

“It is, furthermore, easily arguable that acquisition experiments provide better evidence about many subtle linguistic structures than intuition-based theories.” (Roeper 1996: 417)

Tot i que aquest aspecte és rastrejable en la majoria de fenòmens que ens ocuparan, mirarem d'anar observant altres característiques de les preguntes infantils, primer de l'anglès i després del català per ressaltar, a través de les primeres, algunes propietats del coneixement lingüístic i de la seva adquisició; i a través de les segones, la importància de la investigació de l'adquisició per a l'aclariment de la sintaxi adulta, tornant així a donar la raó a les paraules de Roeper.

3.1. *El coneixement lingüístic vist a l'origen*

El patró que segueixen les preguntes angleses infantils és prou conegut. Ja va ser sistematitzat en el que he anomenat el primer període de la investigació de la sintaxi infantil en el si de la GGT per Klima & Bellugi (1966). Per fer-nos-en una idea pot anar bé veure primer els exemples dels tres estadis observables:

- (15) *1r estadi* (MLU⁷ 1.75) (19-24 mesos aprox.)
- a. I ride train? See hole?
 - b. *What* doing? *What* that? *Where* pillow go? *Where* horse go?
- 2n estadi* (MLU 2.25) (24-26 mesos aprox.)
- a. See my doggie? You want eat?
 - b. *What* me think? *What* the dollie have?
 - c. *Where* me sleep? *Why* you smiling?
- 3r estadi* (MLU 2.75) (26-36 mesos aprox.)
- a. Does lions walk? Is Mommy talking to John's gransmother? Will you help me?

⁷ MLU: Longitud mitjana de l'enunciat («Mean Length of Utterance»)

- b. *What* he can ride in? *Where* the other Joe will drive? *Which way* they should go? *How* they cannot talk? *Why* he don't know how to pretend?

Destacaré, tanmateix, algunes característiques que convé explicitar en vista del que seguirà. Així, cal tenir present que primer s'adquireixen les expressions *qu*⁸ analitzables com a nuclis (*what, who, where, how, why*) i, passat el tercer estadi, els sintagmes *qu* (*which boy, what kind, etc.*); que no hi ha auxiliars fins al tercer estadi i la inversió auxiliar-subjecte és sistemàtica només a les preguntes *sí / no* inicialment; que amb les preguntes *qu* la inversió triga més a presentar-se en les *D(iscourse)-linked* (*which / what X*) que en les no referencials (o *no D-linked*) del tipus *what, who, how, etc.*; i, finalment, que les preguntes negatives constitueixen el reducte de més difícil adquisició: entre els tres i quatre anys encara no presenten la forma adulta.

D'acord amb les dades i anàlisi de Thornton (1995), a la pauta que es presenta en aquest darrer reducte hi destaca que la forma adulta s'assoleix primer en les preguntes objecte que en les preguntes subjecte. Aquestes darreres poden presentar la forma amb doblament de l'auxiliar i pronom de represa (vegeu (16c)) quan les preguntes objecte ja segueixen sistemàticament el patró adult.

(16) Preguntes negatives sobre un subjecte *qu*

a. <i>Who</i> didn't get ants in his pants	<i>Forma adulta</i>
b. <i>Which clown</i> didn't get ants in his pants	<i>Forma adulta</i>
c. <i>Which clown</i> did he didn't get ants
in his pants	<i>Doblament d'auxiliar
i pronom de represa</i>

⁸ En anglès, i per una raó òbvvia, les preguntes *qu* són de fet *wh questions*.

(17) Preguntes negatives sobre un objecte *qu*

- a. *What did the spaceman didn't like?* *Forma adulta*
- b. *What food did the Spaceman didn't like?* *Doblament d'auxiliar*
- c. *What food the spaceman didn't like?* *No inversió*
- d. *What food that the spaceman didn't like?* *No inversió i that*

S'observa, però, una altra asimetria en aquestes preguntes negatives. Es tracta, aquí també, de la asimetria entre les preguntes referencials (o *D-linked*) i les no referencials. En efecte, tal com pot comprovar-se a (16) i (17), la forma adulta s'assoleix abans en el cas de les preguntes no referencials (i. e. (16a) i (17a)); són les referencials les que despleguen les estratègies no adultes de doblament de l'auxiliar (i pronom de represa), i no inversió (i intromissió de *that*).

Sobre aquestes dades, hi ha si més no dues observacions a fer. En primer lloc, s'ha de tenir ben present que els patrons infantils són més variats que els adults, és a dir hi ha maneres de dir dels infants inexistents en la llengua adulta. Aquesta és una característica que mereix que ens hi aturem; i més si es té en compte que es repeteix arreu, sigui quina sigui l'àrea de la sintaxi que considerem. Concretament, la pregunta que se suscita és la següent: com és possible que sense que l'infant rebi correccions dels adults, la forma que finalment es tria sigui la bona? Des de la teoria de l'aprendibilitat, s'ha plantejat que perquè es produeixi exitosament un aprenentatge en condicions d'evidència negativa (i. e. sense correccions, sense informació sobre quines opcions són incorrectes), caldria que l'aprenent comencés per la hipòtesi més restrictiva, aquella que generés el nombre més limitat d'opcions. D'aquesta manera, la presència d'una opció (i. e. evidència positiva) que la seva hipòtesi no pogués generar li permetria canviar d'hipòtesi i així anar aprenent correctament. Aquest «principi del subconjunt» —aquest és el nom amb què es coneix— resoldria efectivament el repte d'un procés d'aprenentatge en el qual no hi ha correccions. És, però, aplicable al cas de l'assoliment de la primera llengua? No ho sembla pas. I la

seva inaplicabilitat no ve pas de les condicions en què es produeix aquest procés —que es desenvolupa sense correccions és obvi—, sinó de les dades que ens subministra el procés mateix. Com acabem de veure, resulta que les opcions que produeix l'infant no són més limitades que les de l'adult, com esperaríem de la vigència del principi del subconjunt, sinó més nombroses. Si el principi del subconjunt és l'única estratègia per obviar el problema de l'evidència negativa, les llengües —o més ben dit, les seves gramàtiques— no podrien aprendre's. I així deu ser: una gramàtica no s'aprèn, sinó que, en condicions normals, es va fent tota sola.

La segona reflexió a què es presten les característiques assenyalades a (16) i (17) concerneix la asimetria entre les expressions *qu* segons que siguin referencials o no. Com ja s'ha apuntat, les que presenten la forma adulta més tard són les referencials (o *D-linked*), és a dir les lligades al discurs, en el sentit que es refereixen als membres d'un conjunt preestablert. Sent així, que s'adquireixin més tard és almenys potencialment problemàtic per als punts de vista que apel·len a la interacció comunicativa com a motor de l'adquisició lingüística.⁹

Amb l'atenció fixada ara en l'ordre de mots a les preguntes infantils, podem avançar una mica més en la caracterització del PRAL. En aquest punt, el que s'observa és la falta d'inversió auxiliar-subjecte que, com ja s'ha indicat, no s'inicia fins al tercer estadi i no és sistemàtica fins a bastant més endavant. El més sorprenent, però, és la manera com es produeix. Es diria que l'infant no segueix en absolut les pistes que el sentit comú recomanaria. Així, és el cas que, tot i que la inversió auxiliar-subjecte és un fenomen limitat a les oracions principals, l'infant no fa la inversió fins que és capaç de fer oracions subordinades (Plunkett, 1991). Concretament, Jill de Villiers (1991) precisa que, la pauta, la donen les interrogatives indirectes, i que el procés es produeix mot *qu* a mot *qu* de manera que l'infant no és sistemàtic

⁹ Sobre aquest punt voldria fer notar que em refereixo al tram final de l'adquisició d'aquest tipus d'expressions. Si es volgués explicar tot el procés que se segueix en aquest cas, la cosa es complicaria considerablement, atès que les expressions *qu* no referencials són, curiosament —i potser en part pel fet de ser més curtes fonològicament—, les primeres a aparèixer.

en la inversió amb un determinat mot *qu* a la principal fins que aquest mateix mot *qu* no apareix a les seves produccions encapçalant una interrogativa indirecta. A (18) s'hi resumeix, amb exemples, aquest procés:

- (18) Estadi 1:
 a. Objecte SN: *ask John* (lit. demana Joan_{obj})
 b. No inversió: *what he can sing* (lit. què ell pot cantar?)
- Estadi 2:
 a. Pregunta *qu* indirecta: *ask John what he wants*
 (lit. demana John què ell vol)
 b. Inversió: *what does he want* (lit. què AUX ell vol?)
 (Roeper 1996: 428)

Des dels dictats del sentit comú, la contemplació d'aquesta manera de fer ha de produir, sens dubte, estranyesa. Però que el sentit comú aquí no seria un bon conseller és bo de veure. En efecte, si l'infant es fiés directament i exclusivament de l'ordre superficial no arribaria a fixar la seva gramàtica. Gibson i Wexler (1994), per exemple, han demostrat, des de la teoria de l'aprendibilitat, que una anàlisi merament seqüencial de l'*input* lingüístic impediria que l'infant assolís la gramàtica de la seva llengua.

Amb un exemple, una seqüència superficialment SVO podria correspondre a una llengua com ara el català; a una llengua veritablement SVO com ara l'anglès, d'ordre considerablement fix; i a una llengua com l'alemany, que és una llengua dita de V2 perquè el verb ha d'ocupar aquesta posició, que no és seqüencial —la segona paraula—, sinó estructural —el segon constituent. En concret, pel fet que davant del verb hi pot aparèixer un constituent que no sigui el subjecte i per altres motius que ara no podem considerar, s'assumeix que aquest verb ocupa la posició C⁰. Pel que fa al català, hi ha prou anàlisis que abonen la idea que el subjecte preverbal és, en rigor, un element dislocat. En qualsevol cas, és d'una anàlisi estructural, per a cadascuna de les tres llengües, que és possible derivar satisfactòriament les diferències superficials en l'ordre dels constituents.

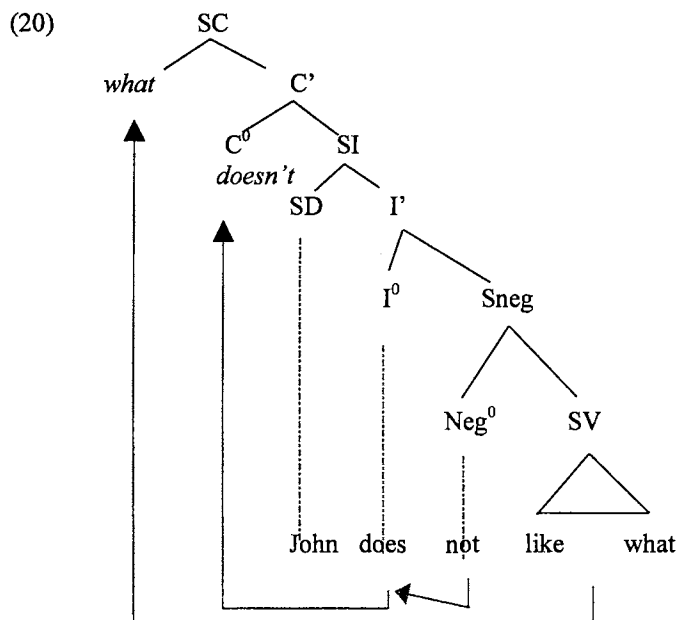
Tenint-ho present, tornem a l'infant. Què pot fer l'infant davant d'una seqüència SVO? Doncs no fer-ne cas, de l'ordre, com ens raona convincentment Fodor (1995). Aquesta autora apunta que el problema és que l'infant que rep una seqüència d'ordre SVO no sap si la llengua que li toca parlar és l'anglès o l'alemany (o el català, podríem afegir). En aquestes circumstàncies, si l'infant fes hipòtesis sobre l'estructura a partir merament de la seqüència SVO seria esperable que s'equivoqués i, tocant-li l'alemany, no assignés a la seqüència l'estructura de V2, sinó l'estructura a l'anglesa; o a l'inrevés. En un cas així, esperàriem que l'infant que està adquirint l'alemany fes seqüències que serien pròpies de l'anglès més que no pas de l'alemany; i a l'inrevés per a l'infant que ha d'assolir l'alemany. Aquesta mena d'errors, però, no s'ha constatat en la investigació del PRAL, tot abonant la idea que l'infant no fa inferències hipotètiques a partir de l'ordre seqüencial i, en definitiva, doncs, que no es fia d'aquest ordre.

Que pel que sembla això va així, ho hem pogut veure també aquí per a la inversió auxiliar-subjecte. Ben mirat, el que es constata a (18) és que l'infant ha de produir una estructura amb un ordre *x* (la no inversió de la subordinada) per poder fixar un ordre *y* (la inversió de la principal). Amb què es fixa, doncs, l'infant si no es fia de les aparences? Sembla que, efectivament deu seguir algunes pistes estructurals que, si bé els investigadors només podem hipotetitzar, l'infant ha de tenir a mà prou directament.

Aturem-nos, però, en dos aspectes de la qüestió. En primer lloc cal adonar-se que una anàlisi que sigui prou directa i alhora estructural ha de ser, per força, abstracta. Una exigència com aquesta, però, ara ja no ha de sorprendre. Per si no bastés haver constatat la incapacitat inherent d'una aproximació basada en la mera seqüència, i haver vist que hi ha infants anglesos que fan audibles totes les passes del trasllat *qu* (recordeu els exemples de (14)), el format que adopten les preguntes negatives dels infants anglesos entorn als quatre anys ens permet tornar a veure de manera manifesta l'estructura que el lingüista hipotetitza i que la realització adulta amaga. Fixem-nos-hi.

- (19) Formats possibles de les preguntes *qu* negatives. Infants anglesos de 4 anys
a.	<i>Which way</i> he didn't wanna ski?
<i>What</i> John doesn't like?	<i>No inversió</i>
b.	<i>What kind of bread</i> do you don't like?	<i>Doblament d'auxiliar</i>
c.	<i>Who</i> doesn't Captain Hook doesn't like?	<i>Doblament d'auxiliar i negació</i>
d.	<i>Why</i> can you not eat chocolat ?
<i>What</i> do you not like?	<i>Estructura amb not</i>
e.	<i>What</i> doesn't he like
<i>What</i> doesn't John like?	<i>Forma adulta</i>
- (Guasti *et al.* 1995; Guasti 1996a)

Centrant-nos ara en la qüestió de l'abstracció —naturalment que són de aplicació a (19) totes les altres observacions relatives a la asimetria entre les expressions *qu* referencials i no referencials, a la (no) inversió auxiliar-subjecte, etc.—, paga la pena fixar-se especialment en (19b)-(19d) per la simple raó que aquestes tres maneres de dir són més properes o fidels a la representació abstracta postulada pel lingüista que no pas la forma adulta. En la representació abstracta, la inversió auxiliar-subjecte ens la figurem com un trasllat a C^0 de l'auxiliar inicialment a I^0 . A aquest auxiliar, d'altra banda, s'hi pot haver cliticitzat la negació, en una altra ocurrència de trasllat de nucli —de Neg^0 a I^0 . Així, la representació abstracta, en forma gràfica, de la forma adulta (19e) seria una cosa així com la que teniu a (20) —s'hi representa només el que és rellevant per a la reflexió que estem portant a terme—:

Si ara mirem un altre cop les formes (19b)-(19e) és gairebé obligat veure-les com a realitzacions que transparenten, molt més que no pas la realització adulta, la forma abstracta (20): (19c) realitza l'auxiliar i la negació tant en la seva posició inicial com en la final¹⁰; i (19b) restringeix el trasllat a C⁰ a l'auxiliar, però, a diferència de (19d), sembla que ja comporta la realització del trasllat cliticitzador de la negació. En definitiva, fent-me ressò de les paraules de Roeper altra vegada, afirmaria que les dades que ens proporciona el PRAL ens permeten d'oferir als més incrèduls una prova, en cert sentit més directa, de l'abstracció de les formes subjacents als enuncisats lingüístics. És escoltant els infants que es sovint fa patent l'abstracció: l'abstracció és real.

¹⁰ Es diria que les formes infantils que ens ocupen, així com les comentades anteriorment a (14), afavoreixen la visió més recent del trasllat com a còpia més que no pas aquella en la qual en la posició originària s'hi té una traça.

L'altre aspecte que encara ens queda per abordar és el del caràcter directe del procés d'adquisició. I la primera observació que resulta pertinent en aquest punt és que aquesta qüestió, a diferència de la majoria de les tractades aquí (el problema de la manca d'evidència negativa, l'abstracció de les representacions lingüístiques, el caràcter no inductiu del PRAL, etc.), no s'ha vist sempre així en el marc de la GGT. En el que he anomenat primer període d'investigació del PRAL, l'adquisició lingüística es veia com una dinàmica de formació i avaluació d'hipòtesis. Les gramàtiques adultes es concebien aleshores com a sistemes de regles i l'infant havia de «teoritzar» a partir de les dades i equipat d'una teoria del llenguatge (o Gramàtica Universal (GU)) fins arribar a la gramàtica particular que li havia tocat. D'ençà de Principis i Paràmetres, com ja s'ha assenyalat, les gramàtiques particulars deixen de veure's com a sistemes de regles; serien més aviat realitzacions de la GU amb unes opcions paramètriques especificades. Deixant de banda que aquest canvi de plantejament és segurament la causa més important de la revifada (o segon període) de la investigació del PRAL pel que fa a la sintaxi, el cert és que actualment el procés d'adquisició lingüística es veu com un procés mecànic i simple més que no pas com un procés creatiu i complex.

A partir d'una ullada superficial a les dades mateixes amb què estem treballant, però, podria esgrimir-se que el PRAL és un procés de tempteigs i, per tant, que no és obvi que no sigui el fruit d'un procés creatiu. Contra aquesta posició poden adduir-se arguments de diversa índole. En primer lloc, si el PRAL fos un procés realment creatiu, caldria esperar més diferències individuals que les que es presenten, i més tenint en compte que les experiències individuals dels infants ho són prou, de diverses. Contràriament a això, el que ens trobem és que la variació és bastant limitada i enormement pautaada i no cal sinó recordar el que s'ha esgrimit en relació amb l'ordre de mots i la seqüència SVO, i amb la inversió auxiliar-subjecte.

Com passa sovint en lingüística teòrica, anant a la comparació interlingüística pot fer-se molta llum. I amb vista a aquesta qüestió, també. Aquí el que hem de comparar és el comportament de l'anglès i del català en les preguntes *qu*. Una observació superficial de les seqüències assertives del tipus *La nena ha agafat la cadira*, *El nen menja amb les mans*, etc. vs. les

interrogatives del tipus *Què ha agafat, la nena?*, *Com menja, el nen?*, etc. ens podria fer pensar que a les interrogatives hi ha un procés d'inversió comparable al que es produeix en anglès entre l'auxiliar i el subjecte. Sigui com sigui, el cas és que són del tot inviables a la llengua adulta seqüències com ara aquestes: **Com el nen menja?*, **Què la nena agafa?* El misteri, però, és que els infants que adquireixen català no les diuen mai tampoc, mentre que els que adquireixen anglès, com ja sabem, diuen coses com **Where the other Joe will drive?*, **What he can ride in?* **How they cannot talk?*, etc. Naturalment, atès que tant en anglès com en català hi ha seqüències assertives del tipus SV(O) i que no hi ha mai seqüències del tipus **Qu / Wh-subjecte-verb*, si l'infant anés avaluant hipòtesis fins arribar a la gramàtica que genera els enunciats adults, no s'entendria que tots els infants anglesos produïssin aquest tipus d'ordre no sancionat per la gramàtica adulta i que no n'hi hagués cap de català que el fes. Davant d'aquest contrast tan absolut, la conclusió no podria ser pas que els infants anglesos s'enfronten a les dades lingüístiques de manera diferent als catalans: no podríem pas dir que els infants anglesos fan hipòtesis desencertades mentre que els catalans (més llestos, ells!) de seguida fan la bona. Sembla que ha de ser el cas que l'adquisició respongui a uns mecanismes mecànics i automàtics més que no pas creatius. En què es basen aquests mecanismes automàtics és cosa que, com ja s'ha esmentat, el lingüista —aquest sí— ha d'hipotetitzar.

3.2. *L'adquisició: un altre domini a tenir en compte en la investigació teòrica de les gramàtiques adultes*

La comparació de la pauta que segueixen els infants que parlen anglès amb la que segueixen els que parlen català (espanyol o italià¹¹) ens ha de portar més lluny encara. Ara ens interessarà veure el potencial de la investigació comparada del PRAL en la investigació de les gramàtiques adultes. Per la meua banda, avançaria que el desenvolupament que ha

¹¹ El patró del català, en principi, és extensible almenys a les llengües de subjecte nul romàniques.

experimentat l'estudi del PRAL en el marc de la GGT apunta que el seu paper anirà sent més important cada dia. No trigarà a arribar el dia que vegem propostes per a les gramàtiques adultes fetes a partir de les gramàtiques infantils. De fet, pel que fa a la sintaxi de les preguntes, potser no és excessiu reclamar que els investigadors clàssics —els que investiguen les gramàtiques adultes treballant essencialment amb judicis intuïtius del parlant— del català, espanyol i italià, per exemple, prestin atenció als resultats de l'estudi del PRAL. Podria dir-se fins i tot que en tenen l'obligació si, com és el cas, no hi ha dominis intrínsecament privilegiats a l'hora de l'elaboració i de l'avaluació de les teories sobre el coneixement lingüístic.¹²

Concretament, la posició metodològica que s'adopta aquí s'articula així: *a)* hipòtesis diferents relatives a algun aspecte de les gramàtiques adultes poden fer prediccions diferents relatives a l'adquisició d'aquest aspecte; *b)* qualsevol proposta que atribueixi la mateixa anàlisi a un fenomen determinat en dues o més llengües adultes pot ser qüestionada si el fenomen

¹² Aquesta assumpció metodològica que sembla que hauria de donar-se per descomptada és qüestionada explícitament o a la pràctica per tots aquells que d'una manera o altra donen suport a la «tesi de la bifurcació».

En una suposada versió d'aquesta tesi que involucrés el domini que aquí ens interessa, podria afirmar-se que només la investigació del PRAL pot fer llum en la naturalesa de l'adquisició del coneixement lingüístic i, consegüentment, que la teoria de les gramàtiques adultes no pot sinó caracteritzar aquestes gramàtiques sense dir absolutament res sobre la naturalesa de la seva adquisició. Una versió no suposada de la tesi de la bifurcació és aquella que atorgaria realitat psicològica només a les teories lingüístiques que s'han avaluat mitjançant alguna mena d'experiment: com si els judicis dels parlants sobre la interpretació o bona formació d'una frase no fossin també experiments —encara que molt barats.

Tornant a l'exemple suposat de posició bifurcacionista en el nostre àmbit, sembla que si fins avui almenys s'assumeix que el treball portat a terme en la investigació teòrica clàssica en GGT —i. e. sobre gramàtiques adultes— és enormement rellevant per a l'aclariment de la naturalesa de l'adquisició lingüística, caldrà concedir que la investigació del PRAL pugui també fer llum sobre les gramàtiques adultes.

en qüestió presenta un patró diferent d'adquisició. Si es produeix aquesta eventualitat, llevat que aquest patró diferent pugui imputar-se prou satisfactòriament a la intervenció d'un altre factor, convindrà revisar la proposta.

En vista d'aquests pressupòsits i atès que la comparació és entre la sintaxi (infantil i adulta) de les preguntes *qu* del català (o espanyol o italià) i l'anglès, convindrà tenir a mà tant les dades del PRAL que ens falten —les no angleses— com l'anàlisi de les preguntes *qu* adultes en aquestes llengües. A (21) s'hi resumeixen les característiques i el procés d'adquisició de les preguntes *qu*¹³ en català (vegeu nota 11):

- (21) a. S'adquireixen primer les expressions *qu* analitzables com a nuclis (*què, qui, on... quan*). Els sintagmes *qu* (*quin X*, amb realització fonètica d'*X*) no apareixen fins més tard. Entremig comença a haver-hi sintagmes preposicionals amb *qu* (*de qui, per a qui*, per exemple)
b. La sintaxi de les preguntes *qu* és sempre adulta: (*x*) *qu* (*no*)-(clítics)*V...*

Certament, després d'haver vist el període i les formes de tempteig que caracteritzen el procés d'adquisició de les preguntes *qu* en anglès no sembla que hagi de ser possible que en català (espanyol i italià) les preguntes *qu* presentin la forma adulta a partir del moment en què apareixen. D'entrada esdevé dubtós que a la gramàtica infantil hi hagi en cap moment una operació de trasllat del verb per sobre del subjecte com a responsable del fenomen ja que, com ja s'ha assenyalat abans, no es produeixen mai formes del tipus **On el llop viu?*, **Què l'àvia té?*, ni tampoc del tipus **Com va el nen pujar?*, **Què la caputxeta va fer?*, amb pujada de l'auxiliar exclusivament. Si, d'altra

¹³ El contingut de (21) procedeix bàsicament de dades de l'autora (vegeu també Rosselló (1997)), pot refrendar-se, però, a Capdevila (1996) per al català i a Guasti (1996) per a l'italià; més directament encara a la base de dades internacional CHILDES (Child Language Data Exchange System).

banda, la implementació d'aquesta operació en les gramàtiques adultes d'aquestes llengües és enormement problemàtica, sembla gairebé obligat qüestionar-se'n l'existència.

Això és el que, amb independència de les dades fornides pels estudis d'adquisició, han fet, entre d'altres, Bonet (1989), Solà (1992) i Guasti (1994). A les seves propostes, tot i les diferències, el subjecte postverbal de les preguntes *qu* no és el resultat d'una pujada del verb per sobre del subjecte preverbal. Ara bé, l'eliminació d'aquesta operació, si bé concorda amb les dades de l'adquisició no resulta suficient per fer bones les propostes en qüestió en tota la seva integritat. Sense poder entrar en uns tecnicismes que aquí serien fora de lloc —vegeu, però, l'apèndix, a continuació— el cas és que totes pecarien si més no de dos defectes, un de més aviat conceptual i, l'altre, de caràcter empíric. El defecte d'índole conceptual (i teòric) que els imputaria és que converteixen les preguntes *qu* del català (italià o espanyol) en un cas especial (marcat?) des del punt de vista de la GU, ja que les preguntes *qu*, segons aquestes propostes, serien SI i no SC. Un resultat així és no només indesitjable des del punt de vista intern a la teoria, sinó també, sembla argüïble, des del punt de vista de l'adquisició, ja que els infants no hi tenen la més «mínima dificultat», com hem pogut veure. Pel que fa al problema empíric principal, la deficiència resideix en el fet que no són prou generals: són incapaces, totes, d'explicar que el subjecte no pot interposar-se tampoc entre una expressió exclamativa (no subjecte) i el verb (cf. *Quines coses que* (**aquest professor*) *explica!*). I amb això, els infants no hi tenen tampoc cap dificultat. De fet, les frases del tipus *Mira quin X que V(verb)* apareixen en aquesta forma adulta potser abans dels tres anys i no s'hi detecten formes amb el subjecte interposat entre l'expressió exclamativa (*quin -a X que*) i el verb. Què se n'ha de treure, d'aquesta situació? Sembla que no seria excessiu concloure que tant la manca de generalitat com la manca de consonància amb els fets de l'adquisició reclamen un nou tractament de la qüestió en el qual no podrà perdre's de vista que, sigui quina sigui la derivació —el procediment computacional— per fer una pregunta *qu* haurà de ser coherent amb la pauta d'adquisició, una pauta que, no perdem aquesta pista, és absolutament mecànica i directa. En definitiva, facem bonda —com diuen a Mallorca— i escoltem les preguntes dels infants.

Apèndix

De forma sumària i esquemàtica es presenten aquí els dos grups de propostes sobre les preguntes *qu*. Les del primer grup, aquell segons el qual aquestes preguntes són SC, tenen la característica —que no es deriva d'assumir que les preguntes són SC— que el trasllat del verb s'efectua passant per sobre el subjecte preverbal. Les del segon grup es diferencien de les del primer tant perquè assumeixen que les preguntes no són SC, sinó SI, com perquè no hi ha un trasllat que passi per sobre del subjecte preverbal.

La controvèrsia adulta

- (1) a. Les preguntes són SCOMP: Torrego (1984); Rizzi (1990); Guasti (1996a, b); Campos (1997).
b. Les preguntes són SI (SCONC_s): Bonet (1989); Solà (1992); Guasti (1994); Sufier (1994).

A. Les preguntes són SCOMP

- (2) a. És la hipòtesi nul·la.
b. Permet mantenir la generalització que a SCOMP s'hi expressa la forma il·locutiva.

Explicitació de tres d'aquestes propostes

- (3) a. L'anàlisi de Torrego¹⁴: [_{SC} *qu* [_{SI} V [_{SI} (subjecte) *t_{v+i}* ... *t_{qu}* ...]]]
 b. L'anàlisi de Rizzi¹⁵: [_{SC} *qu*[_{C'} I [_{SI} *pro* *t_i* V *t_{qu}* (subjecte)]]]
 c. L'anàlisi de Guasti¹⁶: [_{SC} *qu*[_{C'} V_{I+v} [_{SConc} *pro* *t_{i+v}* *t_v* *t_{qu}*] (subjecte)]]

Observacions sobre (3)

- (4) a. Trasllat del verb a C⁰ (no a Torrego —vegeu nota 13; només l'auxiliar a la proposta de Rizzi) que passa per sobre la posició de subjecte.

¹⁴ He actualitzat l'anàlisi de Torrego (1984). En el moment en què ella fa la proposta no existia ni el SC ni el SI. En rigor, de fet, la seva proposta seria segurament inimplementable en un marc amb SC i SI.

¹⁵ Tant a (3b) com a (3c) l'aparició de *pro* és en distribució complementària amb l'aparició del subjecte fonèticament realitzat *subjecte*. En l'anàlisi de Rizzi només I (l'auxiliar) s'eleva a C⁰, *pro* és sempre en posició preverbal i el subjecte postverbal (necessàriament realitzat fonèticament) és derivat i adjuntat a SV.

¹⁶ Vegeu la nota anterior. A diferència de Rizzi, Guasti (1996a, 1996b) situa el subjecte postverbal en una posició més perifèrica per deixar-lo fora de l'abast de la negació tal com les dades que segueixen reclamen:

- (i) a. No l'hanno letto molti studenti
 b. Cosa non hanno letto molti studenti?
- (ii) a. Non hanno letto molti libri
 b. Qui non ha letto molti libri?
 (Guasti 1996a)

És de notar que aquestes dades funcionen igualment en català. I el que s'hi mostra, com pot comprovar el lector és que a (ib) a diferència d'(ia) *molti studenti* no queda sota l'abast de la negació i en conseqüència no hi és possible la lectura en què es demanaria què és el que no han llegit gaires estudiants; la interpretació, doncs, d'(1b) és la que s'obté demanant què és el que molt estudiants no han llegit.

- b. No permet un tractament unificat de la sintaxi de les preguntes *qu*, de les preguntes sí-no amb *que* i de les frases exclamatives. En aquests altres dos casos, també és impossible que el subjecte s'interposi entre el *que* i el verb; i l'expressió exclamativa (*quin -a X que*) i el verb (vegeu (5))
- c. Quan hi ha un subjecte realitzat fonèticament —que no sigui, és clar, una dislocació a l'esquerra (*En Joan, què ha fet?*)— apareix sempre dins d'SC.

- (5) a. Quines coses (que) (*els lingüistes) fan!
b. Que (*la Maria) hi és? / Que (*la conferència) s'acaba?

B. Les preguntes són SI (SCONC_s)

- (6) a. [SCONC_s Cosa [ha fatto Gianni]]
b. Mi domando [SCOMP C⁰ [SCONC_s Cosa [ha fatto Gianni]]]
- (7) a. [SCOMP [SI Què ha fet]] la Maria
b. [SCOMP [SI Qui₀ estima]] la Maria
c. [SCOMP [SI Qui_s estima la Maria]]
- (8) a. No presenta els avantatges apuntats a (2).
b. Reconeixement —tret de Guasti¹⁷— del caràcter normalment dislocat del subjecte postverbal a les preguntes *qu* (cf. (6) i (7))
c. No hi ha inversió del subjecte. El subjecte postverbal no dislocat no és posposat, sinó bàsic. El subjecte i el mot *qu* no poden coocórrer preverbalment perquè competeixen per ocupar la posició d'especificador d'SI (Bonet), de manera que en aquesta proposta el subjecte preverbal és dins SI. En la de Solà, en canvi, el subjecte preverbal és dislocat i, doncs, més enllà d'SI.
d. En aquest marc, també les exclamatives hi són un problema o un contraexemple. Per a la proposta de Solà són un problema en no poder explicar-s'hi com les interrogatives; i és que la posició de

¹⁷ Noteu que aquesta proposta de Guasti és anterior a la comentada a (3c) d'aquest apèndix. En aquesta última reconeix almenys que el subjecte postverbal fonèticament realitzat que apareix en les interrogatives *qu* és extern al SV.

l'expressió exclamativa seguida de *que* no pot ser altra que la d'SCOMP: l'expressió *quin -a X* a l'especificador i *que* a C⁰. Per a la de Bonet són un contraexemple perquè essent l'expressió exclamativa *qu* a SCOMP, la posició d'especificador d'SI hauria de poder hostatjar el subjecte.

Referències bibliogràfiques

- BAKER, M. C. (1996), *The Polysynthesis Parameter*, Oxford University Press, Oxford.
- BONET, E. (1989), *Postverbal Subjects in Catalan*, MIT, Cambridge, Mass.
- CAMPOS, H. (1997), *On Subject Extraction and the Antiagrement Effect in Romance*, "Linguistic Inquiry", 28 / 1, pàgs. 92-118.
- CAPDEVILA, M. (1993), *The Syntax of Child Questions*, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra.
- CAPDEVILA, M. i SERRAT, E. (1996), *Adquisición de las interrogativas qu*, "Sintagma", 8, pàgs. 17-31.
- CHOMSKY, N. (1980), *Rules and Representations*, Columbia University, Nova York. [Trad. cat. (1986), *Regles i representacions*, Empúries, Barcelona]
- (1982), *The Generative Enterprise. A discussion with R. Huybregts and H. van Riemsdijk*, Foris, Dordrecht.
- CLAHSEN, H. (ed.) (1996), *Generative Perspectives on Language Acquisition*, John Benjamins, Amsterdam.
- FODOR, J. D. (1995), *Language Acquisition Parameters and Paradoxes*, Conferència a la Facultat de Psicologia de la UB.
- (1998). *Unambiguous Triggers*, "Linguistic Inquiry", 29 / 1, pàgs. 1-36.
- GIBSON, E. i WEXLER, K. (1994), *Triggers*, "Linguistic Inquiry", 25 / 3, pàgs. 407-454.

- GIORGI, A. i PIANESI, F. (1996), *Verb Movement in Italian and Syncretic Categories*, "Probus", 8, 137-160.
- GUASTI, M. T. (1994), *The Structure of Italian Questions. Evidence from Acquisition*, GLOW Workshop, Viena.
- (1996a), *Acquisition of Italian Interrogatives*, dins H. CLAHSSEN (ed.), *Generative Perspectives on Language Acquisition*, John Benjamins, Amsterdam, pàgs. 241-270.
- (1996b), *On the Controversial Status of Romance Interrogatives*, "Probus", 8, pàgs. 161-180.
- GUASTI, M. T., THORNTON, R. i WEXLER, K. (1995), *Negation in Children's Questions. The Case of English*, dins MCLAUGHLIN; S. MCEWEN (ed.), *Proceedings of the 19th Boston Conference on Language Acquisition and Language Development*, Cascadilla Press, Somerville.
- HYAMS, N. (1986). *Language Acquisition and the Theory of Parameters*, Reidel, Dordrecht.
- KLIMA, E. S. i BELLUGI, U. (1966), *Syntactic Regularities in the Speech of Children*, dins CH. A. FERGUSON i D. J. SLOBIN (ed.), *Studies of Child Language Development*, Holt, Rinehart and Winston, Nova York, pàgs. 333-355.
- LÓPEZ ORMAT, S. (1994), *La adquisición de la lengua española*, Siglo XXI, Madrid.
- MAXFIELD, T. L. i PLUNKETT, B. (ed.) (1991), *Papers in the Acquisition of WH*, Graduate Linguistic Student Association, Amherst, Mass.
- MCCLOSKEY, J. (1978), *Questions and Relative Clauses in Modern Irish*, University of Texas, Austin.

- MCDANIEL, D., CHIU, B. i MAXFIELD, T. L. (1995), *Parameters for WH-Movement Pypes. Evidence from Child English*, "Natural Language and Linguistic Theory", 13, pàgs. 709-753.
- PETRONIO, K. i LILLO-MARTIN, D. (1997), *WH-movement and the Position of Spec-CP: Evidence from American Sign Language*, "Language", 73 / 1, pàgs. 18-57.
- PLUNKETT, B. (1991), *Inversion and Early Wh Questions*, dins T. L. MAXFIELD i B. PLUNKETT (ed.), *Papers in the Acquisition of WH*, Graduate Linguistic Student Association, Amherst, Mass., pàgs. 125-155.
- RIZZI, L. (1991), *Residual V Second and the Wh-Criterion*, "Technical Reports in Formal and Computational Linguistics", 2.
- ROEPER, T. (1996), *The Role of Merger Theory and Formal Features in Acquisition*, dins H. CLAHSSEN (ed.), *Generative Perspectives on Language Acquisition*, John Benjamins, Amsterdam, pàgs. 415-450.
- ROSSELLÓ, J. (1997), *Arguments nuls i perifèria de la frase a les gramàtiques infantils i adultes*, "Llengua & Literatura", 8, pàgs. 309-341.
- SLOBIN, D. I. (ed.) (1985), *The Crosslinguistic Study of Language Acquisition*, vol. 1: *The Data*, vol. 2: *Theoretical Issues*, Lawrence Erlbaum Associates, New Jersey.
- SOLÀ, J. (1992), *Agreement and Subjects*, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, tesi doctoral.
- SUÑER, M. (1994), *V-Movement and the Licensing of Argumental Wh. Phrases in Spanish*, "Natural Language and Linguistic Theory", 12, pàgs. 335-372.

- THORNTON, R. (1995), *Referentiality and Wh-Movement in Child English. Juvenile D-Linkuency*, "Language Acquisition", 4 (1 i 2), pàgs. 139-175.
- THORNTON, R. i CRAIN, S. (1993), *Successful Cyclic Movement*, dins T. HOEKSTRA i B. SCHWARTZ (ed.), *Language Acquisition Studies in Generative Grammar*, John Benjamins, Amsterdam.
- TORREGO, E. (1984), *On Inversion in Spanish and Some of its Effects*, "Linguistic Inquiry", 15 / 1, pàgs. 103-129.
- VILLIERS, J. (1991), *Why Questions*, dins T. L. MAXFIELD i B. PLUNKETT (ed.), *Papers in the Acquisition of WH*, Graduate Linguistic Student Association, Amherst, Mass., pàgs. 155-173.
- WEXLER, K. i MANZINI, R. (1987), *Parameters and Learnability in Binding Theory*, dins T. ROEPER i E. WILLIAMS (ed.), *Parameter Setting*, Reidel, Dordrecht, pàgs. 41-76.

Entonació i variació

Salvador Oliva
(Universitat de Girona)

I. L'estudi de l'entonació, més que no pas el de l'accent i el ritme, és una àrea extremadament complexa de la qual encara sabem molt poc. Les dades que es tracta d'estudiar són molt diverses i la variació que presenten semblen inacabables. En principi, la descripció d'una entonació no marcada, completament neutra, és difícil perquè és inexistent, no tan sols en el llenguatge espontani, sinó també en la lectura d'un text. La passió (i fins i tot la indiferència) posada en el que es diu i en el que es llegeix fa de l'entonació l'àmbit més marcat de tots els àmbits del llenguatge. Per això, l'estudi d'aquesta àrea es troba amb tantes variacions. La dificultat de trobar-ne els denominadors comuns, doncs, és enorme; però justament el que es tracta de descriure, el que és més interessant de descriure des d'una posició teòrica, són aquests denominadors comuns, perquè la varietat pertany més a la pragmàtica, als diferents contextos de cada acte de la parla.

Ara bé, si això, en comptes d'una universitat, fos una escola de teatre, el que es tractaria de descriure seria justament la variabilitat. Jakobson (1960) explica que Stanislavsky examinava els seus alumnes donant-los vint contextos diferents on es pogués dir el sintagma «aquesta tarda», i els alumnes havien de donar vint entonacions diferents adequades a cada situació. Pel que fa a l'entonació, el que és realment interessant és justament aquesta variabilitat, no tan sols l'adequació a cada context, sinó també les diferents aportacions de sentit de les moltes entonacions possibles adequades a un sol context.

Del que acabo de dir, se'n podria deduir que la variació només apareix en el llenguatge espontani; però seria una deducció falsa. De moment, un sol exemple ens servirà per veure-ho. És un text de Josep Pla,

que es troba a *Humor, candor...* que, com ja sap tothom, són articles que Pla va escriure en castellà, i que el Sr. Vergès va fer traduir amb un resultat, al meu entendre, més aviat poc satisfactori, però que, pel que fa als nostres propòsits, servirà igualment. El fragment és el que podeu veure a (1):

- (1) [(Sota la pols) (i la cendra) (de la vida)], [(jauen)], [(immòbils)], [(ossificats)], [(no solament) (els moments) (del passat)], [(sinó els records)] [(d'aquests moments)].

Els parèntesis marquen la divisió en sintagmes fonològics, i els claudàtors algunes de les seves possibles reestructuracions, i, casualment, en aquest cas, els sintagmes d'entonació. He marcat l'últim sintagma del fragment com a pertanyent a una altra unitat perquè és una mena de dislocació. Difícilment es podria pronunciar «sinó els records» amb una entonació ascendent. El sintagma «d'aquests moments» és un element conegut. Es tracta «d'aquests moments del passat». Doncs: difícilment podria anar a la dreta del tot, sense dislocació. La prova és que a (2) la representació d'aquest sintagma per part del clític *en* és perfectament correcta:

- (2) Veig els moments del passat i *en* veig també els records.

Si ens fixem en el sintagma «no solament els moments del passat», veurem que la darrera síl·laba accepta tant l'entonació ascendent com la descendent. En aquest cas l'aportació que hi fa la diferència entonativa és molt difícil de capturar. En altres casos, en canvi, la diferència és òbvia. L'exemple (3) pot aparèixer en una situació amical o en una situació d'hostilitat, depenent únicament de l'entonació.

- (3) Eh tu, cabronàs!

I (4) pot voler dir assentiment o dubte irònic.

- (4) Sí, sí!

Efectivament, segons l'entonació, (4) pot representar l'assentiment d'allò que ha dit abans l'interlocutor, o dubte irònic, i, en aquest cas es podria parafrasejar dient alguna cosa com la següent: «Ja pots anar dient. No em crec res del que dius.»

Exemples com els precedents es podrien multiplicar fins a l'infinit; però, en tot cas, el que importa assenyalar ara és la dificultat que tenim al davant al moment d'estudiar l'entonació i les variacions que l'acompanyen.

II. La gent que es dedica a estudiar la llengua té interessos diferents que en condicionen l'estudi. Per a mi, per exemple, estudiar prosòdia només té sentit en la mesura que em permet d'entendre millor els procediments de l'ofici dels poetes de les llengües que conec millor. M'interessa molt més el món de la imaginació literària que no pas el de la ciència. Això no vol dir que no vegi l'absoluta necessitat d'una teoria sòlida, perquè, sense aquesta teoria, tampoc no puc obtenir el que m'interessa; simplement vol dir que fer teoria cau fora dels interessos immediats de qui se senti més filòleg que no pas lingüista. No es pot esperar, doncs, de mi, una conferència teòrica. En conseqüència, tot i que em baso en hipòtesis procedents de la gramàtica generativa, evitaré tant com pugui els formalismes d'aquestes teories. Dic això, simplement per posar les cartes sobre la taula, no perquè pretengui, a la meua edat, donar gat per llebre.

Per tant, enfocaré el tema, centrant-me únicament en fenòmens observats en la meua llengua; fenòmens imprescindiblement previs abans de llançar-nos a traslladar hipòtesis al català per veure si funcionen. Voldria contribuir, doncs, bàsicament, a l'observació de dades i a la creació d'un corpus de dades més que no pas a formular cap hipòtesi.

L'entonació no es pot estudiar abans de saber a quin domini s'ha d'aplicar. De fet, fa molt poc que sabem que és un fenomen que afecta els nusos més alts de la jerarquia prosòdica. Bàsicament el sintagma entonatiu i el sintagma fonològic (que és la unitat d'emissió). Ara bé: el sintagma fonològic té un joc de reestructuracions enorme, i el meu convenciment és que tampoc no es pot estudiar bé l'entonació sense tenir controlades les reestructuracions dels sintagmes fonològics, que encara no sabem ben bé com

funcionen en català. El fet és que dos sintagmes fonològics sense reestructurar comporten una entonació diferent de la que trobem als mateixos sintagmes fonològics reestructurats. Els únics contextos que jo he estat capaç de trobar per examinar el comportament dels sintagmes fonològics són els contactes de xoc accentual. Com ja és sabut, el xoc accentual dins d'un mateix sintagma fonològic, es resol amb l'absorció de l'accent de l'esquerra per part del de la dreta. Aquesta absorció accentual no es duu a terme quan entre els dos accents hi ha una frontera de sintagma. Així, a (5a), el xoc entre la segona síl·laba de «vestit» i la de l'adjectiu «groc» queda resolt, però no a (5b) entre la segona síl·laba de «vestit» i la de l'especificador «molt», cosa que vol dir que, a diferència de (5a), els dos sintagmes fonològics no es poden reestructurar.

- (5) (a) [vestit] [groc] → [vestit groc]
 (b) [vestit] [molt escotat]

Les regles de reestructuració dels sintagmes fonològics són les que veiem a (6):

- (6) (a) Si un sintagma fonològic està compost d'un mot prosòdicament monosil·làbic i és el primer complement del nucli del sintagma fonològic anterior, la reestructuració és obligatòria.
 (b) Si el segon sintagma fonològic és el primer complement de l'anterior i està ramificat amb un altre sintagma fonològic que també és el seu primer complement, el segon es pot reestructurar (aberrantment i optativament) només quan genera més eurítmia.
 (c) Un sintagma fonològic dins la projecció de SV es pot reestructurar amb el seu primer complement encara que aquest estigui ramificat amb un especificador o una preposició tònica, sempre que es generi més eurítmia.

A (7) veiem aplicada la primera regla:

- (7) (a) Beuen [vi blanc]

- (b) Mengen [pa sec]
- (c) Un barret [de nen] [negre]

Els sintagmes [vi blanc] i [pa sec] s'han de poder reestructurar per força, ja que el xoc hi queda resolt. El cas de [de nen] i [negre] no presenta reestructuració, sempre que interpretem que és el barret que és negre, i no pas el nen. En el cas que interpretem que el nen és negre, aleshores sí que tindríem la reestructuració dels dos sintagmes.

Els exemples (a) de (8-10) mostren la reestructuració explicada a la regla (6b). Però com que la reestructuració no és obligatòria, els veiem sense reestructurar als exemples (b) de (8-10):

- (8) (a) [Beuran aigua] [de la font]
(b) [Beuran] [aigua de la font]
- (9) (a) [Vendran llibres] [d'aventures]
(b) [Vendran] [llibres d'aventures]
- (10) (a) [Un sac d'herbes] [aromàtiques]
(b) [Un sac] [d'herbes aromàtiques]

Efectivament, un cop reestructurats, els xocs entre «beuran» i «aigua» a (8a), entre «vendran» i «llibres» a (9a), i entre «sac» i «d'herbes» a (10a) queden resolts, tot i que la reestructuració, des del punt de vista sintàctic, és aberrant, ja que el nucli se separa del seu complement per ajuntar-se amb el sintagma de l'esquerra.

Per tal que això sigui possible, s'ha de generar més eurítmia.¹ Els exemples següents mostren que la reestructuració no generaria més eurítmia, i, per tant, la reestructuració és impossible. En aquests casos, el nucli es reestructura amb el seu primer complement, tal com veiem a (11-13):

¹ L'eurítmia es mesura per l'absència de xocs accentuals, el fet que un període rítmic més llarg estigui situat a la dreta d'un altre de més curt, i també pel fet que els períodes rítmics siguin idèntics. Vegeu nota 4.

- (11) (a) *[beuen aigua] [freda]
(b) [beuen] [aigua freda]
- (12) (a) *[venen llibres] [cars]
(b) [venen] [llibres cars]
- (13) (a) *[una saca d'herbes] [seques]
(b) [una saca] [d'herbes seques]

I, finalment, els exemples (14-17) ens mostren el funcionament de la regla (6c). La reestructuració només es pot dur a terme en el casos on es genera més eurítmia, exemples (14) i (16). En els altres, exemples (15) i (17), la reestructuració és impossible.

- (14) (a) El gerro [va sobre la taula]
(b) El gerro [va] [sobre la taula]
- (15) (a) *La Maria [riu sota la taula]
(b) La Maria [riu] [sota la taula]
- (16) (a) El conill [va entrar dintre el forat]
(b) El conill [va entrar] [dintre el forat]
- (17) (a) *El conill [va entrar dintre el cau]
(b) El conill [va entrar] [dintre el cau]

Les reestructuracions que hem vist ens permeten de mostrar que l'entonació entra dins el seu domini, i està lligada als accents d'almenys tres batecs (accent primari de mot). Examinem (18a-b). El símbol A indica «entonació ascendent» i el D, «entonació descendent»:

- (18) (a) El conill (A) [va entrar din-(A)-tre el forat (D)]
(b) El conill [A] [va entrar (A)] [dintre el forat (D)]

A (18a), hi ha absorció d'accent per part de la preposició. El sintagma té (A-D). A (18b), tenim un sintagma (A) i un (D). Suposem que el

doble moviment de (18a) es deu a la llargada del sintagma, i el canvi de moviment coincideix amb la frontera del període rítmic.² Entonació i període rítmic, doncs, tant a (18a) com a (18b), estan íntimament lligats, tret de casos com les focalitzacions, que presenten un panorama lleugerament diferent.

Sabem també que els elements que no formen part de la projecció de la frase no tenen un sintagma fonològic amb entonació ascendent a la seva esquerra. Com a exemple, examinem (19):

- (19) Molta gent menja als restaurants, a Barcelona.

Al sintagma «als restaurants», adjunt del predicat, l'entonació és descendent perquè s'acaba la frase. El sintagma «a Barcelona» és un adjunt de frase i, per tant, hi cau fora. Sense reestructurar els sintagmes fonològics [menja] i [als restaurants], el primer té entonació ascendent, mentre que reestructurats, actuen com una unitat entonativa, també descendent, naturalment. L'entonació ascendent correspon únicament al subjecte de la frase.

Però, per complicar les coses una mica més, resulta que el sintagma final de la frase, que té entonació descendent («als restaurants», en el nostre exemple anterior), de vegades no es comporta així. Considerem l'exemple (20):

- (20) En Joan va veure la Maria des del balcó.

Si aquesta frase és la resposta adequada a (21), el sintagma «la Maria» presenta entonació ascendent, i «des del balcó» la té descendent.

- (21) Des d'on va veure la Maria, en Joan?

² Per període rítmic, entenc la distància, mesurada amb síl·labes d'un sol batec, entre dues síl·labes amb accent primari de sintagma. Al segon sintagma fonològic de (18a), s'hi troben dos períodes rítmics anapèstics, ja que l'accent de «din-» absorbeix l'accent de la síl·laba «-trar» del verb.

L'entonació de (20), doncs, no pot dependre del fet que «des del balcó» sigui un adjunt de frase, sinó de quina és la informació nova. En canvi, si (20) és la resposta adequada a (22), el sintagma «la Maria» presenta entonació descendent, i «des del balcó», també.

(22) Qui va veure en Joan des del balcó?

La resposta a (21) ve donada per (23a), i la resposta a (22) ve donada per (23b):

- (23) (a) [En Joan (A)] [va veure (A)] [la Maria (A)] [des del balcó (D)]
 (b) [En Joan (A)] [va veure (A)] [la Maria (D)] [des del balcó (D)]

És evident que [des del balcó] és un adjunt de frase: (i) té mobilitat; (ii) dislocat a l'esquerra o a la dreta, no deixa cap clític com a traça; i (iii) fa referència al subjecte (en el nostre cas, ens indica que en Joan era al balcó). Tot això ens indica que els elements que estan situats fora de la projecció de la frase, poden ser tractats prosòdicament com si estiguessin situats a dintre, quan aporten informació nova. En uns altres mots: l'entonació considera els elements portadors d'informació nova com si formessin part de la frase.

Resumint, podríem dir que, en català, podem observar el següent:

- (24) (a) L'entonació de les frases afirmatives no marcades va lligada al domini del sintagma fonològic.
 (b) L'entonació del penúltim sintagma és ascendent, i la de l'últim, descendent.
 (c) Els elements externs de la frase, si proporcionen informació nova, són considerats com a interns.

Hi ha encara un altre element que caldria resoldre abans d'estudiar l'entonació. Considerem la frase de (25):

(25) Vaig escriure tres cartes a la Maria.

Si agafem l'objecte indirecte i el disloquem a l'esquerra (tematització), obtenim (26a), i si el focalitzem (rematització), obtenim (26b):

- (26) (a) A la Maria, li vaig escriure tres cartes.
(b) A LA MARIA, vaig escriure tres cartes.

L'element dislocat, que deixa la traça del clíctic *li* a (25a), té l'altura tonal més alta a l'última síl·laba del darrer mot (Ma-ri-a), que és àtona, mentre que l'element focalitzat, que no deixa traça, la té a l'última síl·laba tònica del mateix mot (Ma-ri-a), i aquesta va seguida d'una entonació descendent que afecta la darrera síl·laba àtona:

- (27) (a) [A la Mari-a (A)]
(b) [A la Mari-(A)-a (D)]

El que podem veure aquí és el fet que el moviment (A) es realitza per la síl·laba àtona situada darrere l'accent, quan tenim una dislocació, i per la síl·laba tònica, quan tenim una focalització. L'entonació de la resta de la frase també canvia segons si els dos sintagmes estan reestructurats o no:

- (28) (a) [li vaig escriu-(A)-re] [tres car-(D)-tes]
(b) [li vaig escriure tres car-(D)-tes]

L'elevació tonal de la síl·laba tònica d'«escriure» a (28b) ve donada únicament per l'accent, mentre que a (28a) ve donada pel fet de pertànyer al penúltim sintagma.

Però no és el fet de tenir una focalització el que produeix aquest fenomen tonal tan interessant. Cridar una persona com en una pregunta requereix el moviment (A) de la posttònica. Cridar simplement una persona (o un animal domèstic, perquè el crit no espera resposta) el requereix a la tònica. I un crit imperatiu, també, però amb una diferència tonal menor.

- (29) (a) Ro-(D)-sa? (A) [Subtext: «Rosa? Ets tu?»]
(b) Ro-(A)-sa? (D) [Subtext: «Rosa, on ets?»]
(c) Ro-(A)-sa! (D) [Subtext: «Rosa, vine aquí!»]

Els problemes que acabem d'observar són només una petita mostra de les dificultats que comporta l'estudi de l'entonació. No tenim encara cap resultat sòlid per oferir. L'exposició d'aquestes bases potser contribuiran a donar una idea dels camins que caldria seguir per estudiar i controlar millor aquest fenomen.

En realitat no he esmentat sinó una petita part dels problemes. Suposant que el que he afirmat del darrer exemple sigui veritat, tenim tres entonacions per a tres frases distintes que es poden fer amb un sol mot. Cada una d'aquestes tres frases té moltes variacions d'entonació (no solament de volum i d'allargaments sil·làbics allà on el volum i els allargaments poden fer canviar el sentit d'una frase) susceptibles d'alterar-ne també el sentit. Només cal que imaginem la frase (29a) dita per persones diferents que busquen coses diferents de la Rosa en qüestió. Imitant Stanislavsky, podríem dir als alumnes d'una escola de teatre que imaginessin vint amants diferents i que ens els caracteritzessin amb vint elocucions distintes, elocucions que comportarien distintes entonacions. L'exercici, en tot cas, seria molt més fàcil que fer el mateix amb la frase «aquesta tarda».

Referències bibliogràfiques

- JAKOBSON, R. (1960), *Linguistics and poetics*, dins A. T. SEBEEK (ed.) *Style in language*, The MIT Press, Cambridge, Mass.
- OLIVA, S. (1992), *La mètrica i el ritme de la prosa*, Quaderns Crema, Barcelona.
- PLA, J. (1973), *Humor, candor...*, Destino, Barcelona.
- PRIETO, P. (1995), *Aproximació als contorns entonatius del català central*, "Caplletra", 19.
- (en preparació). *L'entonació*, dins J. SOLÀ (ed.) *Gramàtica del català contemporani* (cap. 11).

Blends and syllabic structure: A four-fold comparison

Pier Marco Bertinetto
Scuola Normale Superiore, Pisa

To Ekkehard König for his first 60 years[#]

[#] This paper is dedicated to Ekkehard König. I was very glad to accept the promoters' invitation (soliciting a number of scholars to dedicate a paper to Ekkehard, whatever the publication site), not only out of my highest consideration for this wonderful colleague, but also out of my utter dislike for normal Festschriften. I find this way of honouring worthy colleagues much less intrusive, and thus much preferable.

1. Introduction*

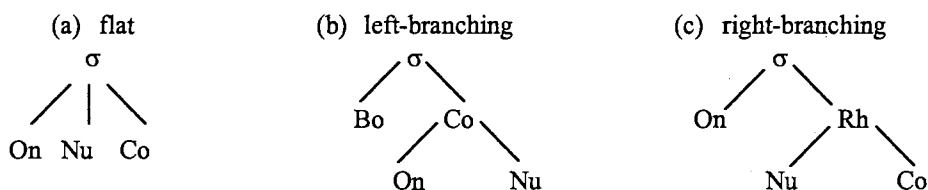
* I am very grateful to the editors of this volume who allowed me to substitute the original paper read at the meeting with the present work. Special thanks are due to Ernest Scatton, who sent me the copies of a number of articles not easily accessible to me.

It is useful to spell out at the outset the notational conventions that will be used throughout this paper. The signs <...> delimit the stretch of sounds that are left out when two words are fused together in blendings or acronyms, except that the underlined identical sequences within them indicate the overlap (if there is one; e.g. *californicate*, *Cali*<fornia + for>nicate). When the overlap exists, however, it may sometimes be useful to select just one of the possible solutions; in this case, no underlining is used, but the integers [1] or [2] within square brackets indicate the intended solution, i.e. whether the switching-point is located before or after the overlap (e.g. [1] *Cali*<fornia + >*fornicate*, [2] *Califor*<nia + for>*nicate*). Note further that, when no alternative specification is added, all examples should be intended as deriving from the English corpus.

The following abbreviations will be used:

Bo	=	Body
Co	=	Coda
Nu	=	Nucleus
On	=	Onset
On*, Co*	=	fragment of an Onset or Coda
Rh	=	Rhyme
Sy	=	Syllable
Sy / Rh	=	onsetless Syllable (in such cases, the whole Syllable coincides with the Rhyme)
S ^c	=	Closed Syllable
BL-ERR	=	Blending Error
Br-P	=	Break Point (in SYL-ACRs)
Left-BR	=	Left Branching
LEX-BL	=	Lexical Blend
Right-BR	=	Right Branching
SYL-ACR	=	Syllabic Acronym
Sw-P	=	Switching Point (in LEX-BLs or BL-ERRs)
Sw-P ₁ , Sw-P ₂	=	First or Second Switching Point
W ₁ , W ₂	=	First or Second source Word (in LEX-BLs or BL-ERRs).

The internal geometry of the syllable is regarded by many phonologists as an important parameter of typological variation in natural languages. Syllables may present a «flat structure», where the terminal nodes Onset, Nucleus and Coda (henceforth On, Nu, Co) are directly dominated by the syllable node (Sy) or they may be arranged hierarchically. If so, they may further differ in orientation: a syllable is said to be «right-branching» (Right-BR) if Nu and Co are dominated by the Rhyme (Rh), and «left-branching» (Left-BR) if On and Nu are dominated by the Body (Bo):

Although most scholars support, on purely theoretical grounds, just one among these options (most often Right-BR, but not infrequently flat structure), there is a substantial body of psycholinguistic evidence suggesting that variation in this domain is a concretely observable datum. For a review of the matter, and the essential bibliographical references, see Bertinetto (to appear *a*). Suffice it to say that there is strong and converging evidence that English exhibits Right-BR, Japanese and Korean Left-BR, while Italian and Spanish (see also Bertinetto *et al.* 1999) are somewhere in between, with but a very weak orientation towards Right-BR.

A possible source of evidence concerning the internal organisation of the syllable is offered by blends, to be understood both as a word formation device and as a type of spontaneous speech error. To distinguish between these two interpretations, I shall speak here of lexical blends (LEX-BL)¹ and blending errors (BL-ERR). The suggestion

¹ Excepting the English grammatical tradition, where the terminology seems to be fairly well agreed upon (but see Algeo 1977, who suggests a further distinction between «portmanteaus» and «telescopes»), this type of word formation is assigned different labels by different authors. In French, the most

to look in this direction is to be found, for instance, in Kubozono (1989), where it is claimed that Japanese blends tend to recombine two words in such a way that the first ends in a Bo and the second begins with a Co,² while English allegedly tends to present «On + Rh»-recombinations (cf. *smog*, *sm*<oke + f>og). Thus, Japanese LEX-BLs favour Left-BR, while English ones support Right-BR. The aim of this paper is to collect data from four European languages, two Germanic (English and German) and two Romance (French and Italian), in order to gather evidence on this issue.

LEX-BLs are a fairly old phenomenon, known at least since the times of classical Greek; see *έρμῆρακλη**:ς (*έρμη**:ς + *ῥακλη**:ς «a bust of Herakles»), *ῥμαφρόδιτος* (*ῥμη**:ς + *εφρόδιτη*) «Hermaphrodite» (believed to be an offspring of Hermes and Aphrodite). However, not all languages are equally prone to accepting this process of word formation: Spanish, for instance, exhibits virtually no examples (I have not been able to find a single one, despite consulting a few Spanish colleagues).³ On the other hand, English, German and French exploit fairly often this device, which is also found to a lesser extent in Italian. LEX-BLs are particularly frequent in specific domains, like humour, advertising, and denomination

common ones are «mots-valise» and «mots porte-manteau» (although the second term is also used for words such as *du*, where the two meaning components — singular and masculine — may not be attached to specific morphs, i.e. independent stretches of phonemes). For a useful discussion, see Grésillon (1984) and Cannon (1986). In Italian, the old-fashioned term «parolamacedonia» is currently replaced by «incrocio» or (perhaps more appropriately) «fusione».

² To be more exact, in Japanese the relevant subsyllabic unit is the mora; however, when closed syllables are involved, things may also be described in that way. A relevant example of Japanese LEX-BL is *retaa* + *fakkusu* «letter + facsimile» → *retakkusu* «a new mail system». As to BL-ERRs, consider *tomare* «stop-Imperative» / *sutoppu* «stop» → *tomappu*.

³ Nevertheless, I am pretty convinced that some blends should also exist in Spanish, although they must be rarely used. The frequency factor is of course a relevant matter. I suspect that the number of attested forms is related to frequency, although I have no data (except my own intuition) to prove this.

of enterprises or new products (particularly those involving a mixture of two substances or objects or individuals). For lack of space, I refer the reader to the works of Bryant (1974), Algeo (1977), Devereux (1984), Cannon (1986), Thornton (1993), Allen (1993), Lehrer (1996), Bat-El (1996), Fradin (1997, 1999), who provide various attempts towards a classification (on formal and / or semantic grounds) and rich lists of examples.⁴

The interest in LEX-BLs for the purpose of syllabification studies is straightforward. Although the process of their creation may not be directly construed as an application of syllabic algorithms, it is highly conceivable that it reflects, at least in part, the overall prosodic structure of any given language. No doubt, among these formations there are several examples which violate syllabic naturalness, in the sense that one or both words are cut at unexpected points. Moreover, the splinters' extraction strategy must be constrained by some kind of superordinate principle, for the output of the blending process must obviously converge on a pronounceable form. Consequently, the extraction strategy cannot simply be guided by a purely syllabic strategy. Nevertheless, it may reasonably be assumed that the most natural syllabic constituents (obviously, with respect to the language considered) will emerge as the statistically preferred switching-points (Sw-P). Thus, the assessment of reliable differences between the prominent Sw-Ps of different languages

⁴ It goes beyond the scope of the present paper to review all these details. Among the aspects that emerge most prominently, the following tendencies of LEX-BLs deserve special consideration, namely the tendency: (a) to be organized in such a way that the shorter and more frequent word becomes the first member of the blend (Kelly); (b) to have no more syllables than the longer of the two source words (Cannon); (c) to retain the same stress that occurs on one of the source words (Cannon); (d) to have not less than two syllables, and at least one deriving from each source word (Bat-El); (e) finally, the tendency of replaced consonants of the first splinter to be substituted by consonants that are very similar in terms of consonantal strength (Kelly).

Bat-El points out that in Hebrew one may occasionally find alternative outputs for the same pair of source words, even in the sense that their sequence may be reversed. However, this is clearly an exception.

may be regarded as an indication of a significant structural difference in syllabic organisation.⁵ Note further that the fact that LEX-BL formation procedures are not explicitly guided by the syllabification algorithms active in the given language lends further support to this claim, in as much as unattended goals, imposed by hidden biases, show evidence of compelling structural constraints. This is even more so with BL-ERRs, for these are totally uncontrolled processes. The observable contrasts between different languages may thus be thought to reflect behavioural forces governed by diverging prosodic patterns.

1. Blend features and language corpora

Despite their apparently simple structure, LEX-BLs present a number of properties that appear to be unevenly distributed among languages. Let us call Word₁ and Word₂ (W₁, W₂) the two elements that are in most cases involved in LEX-BL's formation.⁶

The first relevant property is that LEX-BLs may have an «overlap». To illustrate this, consider *californicate* (*Cali*<for*nica* + for>*nicate*), where the sequence /for/ belongs to both words (see again the initial note for the notational conventions adopted). Compare this with *brunch* (*br*<*eakfast* + *l*>*unch*), where no overlap is to be observed. The presence of overlaps in LEX-BLs, as well as the average length of

⁵ There is also a small portion of LEX-BLs that are based on interpolation rather than concatenation, such as Gm. *dialügis* (*dialogisch* + *Lüge*). However, since they do not easily lend themselves to an analysis in terms of syllabic constituents, they will be disregarded here. Similarly, I ignore so-called «combining forms» (Bat-El), such as *workaholic* (*work* + *alcoholic*), which differ from true LEX-BLs on two counts: first, they present an inserted element (here <a>) that does not belong to any of the source words; second, they preserve the first word intact.

⁶ There is a tiny share of examples (one in the German corpus, two in the Italian corpus) based on more than two words, as in Gm. *Schaumweingeistreich* (*Schaumwein* + *Weingeist* + *geistreich*). In these cases, both the transition from W₁ to W₂ and that from W₂ to W₃ are separately considered in the analysis.

the overlap, is a language-dependent feature, as may be gathered from Table 1. In fact, there is a correlation between these two parameters, with German in the highest rank, followed by French, English and Italian.⁷ Note that when an overlap exists, there is more than one Sw-P; in fact, their theoretical number equals $n + 1$, where n stands for the number of overlapping phonemes. For instance, in *californicate* there are four conceivable Sw-P. However, in the present analysis it was decided to consider only the leftmost and rightmost Sw-P, for the inclusion of any internal Sw-P would have unduly increased the number of syllabically inappropriate divisions.

Another relevant feature is the full preservation of W_2 . Compare *californicate*, where W_2 is entirely preserved (at Sw-P₁), with *varactor* (*var*<ying + re>*actor*), where only the final part of W_2 is preserved. Table 1 shows that this feature is also language-dependent. Here the ranking presents Italian first, followed by German, French and English.

A third feature concerns the possible existence of a shared lexical element. This is a very special case of overlap. Consider Gm. *Apfelnkernreaktor* (*Apfel*<kern + Kern>*reaktor*), where *Kern* belongs to both compounds.⁸ It is no wonder that the German corpus is the only one exhibiting this property, given the large number of compounds to be found in this language. Note, however, that this could in principle have emerged in our other corpora.⁹ Thus, what is at stake here is not simply a structural property of the German lexicon, but more specifically a structural tendency of German LEX-BLs as such. This is even more so with the other two properties considered (overlap and W_2 -preservation),

⁷ In the English corpus collected by Pound in 1914, the percentage of overlapping LEX-BLs was 59.5 % (Berg 1998).

⁸ Among the 70 such examples in the German corpus, 8 belong to an intermediate type, in the sense that the shared element is an independent morpheme in both W_1 and W_2 , although it is not the same lexical element altogether; cf. *Diebstahlindustrie* (*Diebstahl* + *Stahlindustrie*).

⁹ To be fair, there is one example of this sort in the English corpus, i.e. *bonefisherman* (*bonefish* + *fisherman*), which is however slightly different from the German examples, in that *fish* and *fisher*, although etymologically related, are not the same word.

for in principle all LEX-BLs, regardless of the language, could exhibit these features. Apparently, different linguistic communities operate according to idiosyncratic patterns. It is therefore important to realize that over and above the prosodic constraints whose effects are the specific goal of the present inquiry, LEX-BLs are also modelled according to the partly fortuitous morphological choices developed in each linguistic community.

It should be noted that the analysis proposed here is based on the phonemic, rather than graphemic shape of LEX-BLs. For instance, in Fr. *aberrifique* (*abe*<rr*ant* + *hor*<rr*ifique*) the overlap's length is one phoneme (/r/), although it consists of two graphemes (<rr>), due to the absence of geminates in French. This entails that all (humorous) purely graphic LEX-BLs, easily available in French but also to be found in English or German, like Fr. *animots* (*animaux* + *mots*) or *crucifixion* (*crucifixion* + *fiction*), are ignored in this analysis. In the same vein, identical orthographic symbols corresponding to different phonemes are treated as different elements (e.g. the <o> of *smoke* and *fog* do not constitute an overlap in *smog*).

The corpora used for the present research have been collected in different ways. I collected the Italian corpora myself, exploiting also the suggestions found in Thornton (1993). The French corpus was created thanks to Bernard Fradin, who kindly provided me with his own list, and to Grésillon (1984), who also provided most of the German examples, enriched with a few suggestions by Livio Gaeta (my thanks to him). Finally, I gathered the English corpus myself after consulting a number of sources (Lehrer 1996, Bryant 1974, Algeo 1977). In contrast with the previous cases, where I made use of all examples available, the English documentation was so abundant that a selection of the materials was made. Judging from the number of examples, English seems to be the language that makes the largest use of this word formation procedure, while Italian definitely comes last in my sample. Note that the number of the Italian LEX-BLs could have been artificially increased by adapting examples present in the other corpora (cf. *californicare*, built after *californicate*). However, although many examples may easily be transferred from one language to another, and some indeed are to be found in more than one corpus (like Fr. *phallucination* (*phallus* + *hallucination*), listed also in the German corpus as *Phalluzination*), I

decided to base my corpora only on the effectively documented, rather than potentially conceivable material. Any mechanical transfer of materials might in fact alter the results in a much less than innocent way.¹⁰

Some of the words are fairly well known, like *smog*, *brunch*, *bit* (*b*<inary + dig>it), *chunnel* (*ch*<annel + t>unnel), *medicare* (*medi*<cal + c>are), *motel* (*m*<otor + ho>tel), *quasar* (*quas*<i + stell>ar), *pulsar* (*puls*<e + quas>ar), *reaganomics* (*Reaga*<n + econ>omics), *stagflation* (*stag*<nation + in>flation), *telethon* (*tele*<vision + mara>thon). However, and understandably, many of them are much rarer, and sometimes not easily interpretable. Compare the relatively transparent ones, such as *autopia* (*au*<to + ut>opia), *beefalo* (*bee*<f + buff>alo), *beermare* (*beer*< + night>mare), *boatel* (*b*<oat + hot>el), *chatire* (*cha*<t + sat>ire), *depicture* (*de*<pic< + pic>ture), *hurricoon* (*hurric*<ane + typh>oon), *liger* (*l*<iion + ti>ger), *sexploiter* (*s*<ex + ex>ploiter), *slimnastic* (*sl*<im + gym>nastic), with the much more obscure *aniseed* (*ani*<se + s>eed), *apodization* (*ap*<erture + peri>odization), *archology* (*ar*<chitecture + ec>ology), *ausform* (*aus*<tenic + de>form), *brontic* (*bron*<chitis + asma>tic) and the like. Needless to say, some of these creations are fairly ephemeral. Nevertheless, to the extent that they are documented, they all contribute to illustrate the range of recombination possibilities that are relevant for our purposes.

¹⁰ For that matter, it is also obvious that any native speaker could indefinitely increase the number of LEX-BLs, but this would go beyond the purpose of the present study.

Table 1. Corpora description

	<i>English</i>	<i>German</i>	<i>French</i>	<i>Italian</i>
Corpus dimension	250	243	377	82
With overlap	113 (45.2 %)	217 (89.3%)	299 (79.3 %)	20 (24.4 %)
Overlap's length	1.57	3.04	2.21	1.1
W ₂ -preservation	62 (24.8 %)	188 (77.4 %)	248 (65.8 %)	70 (85.4 %)
Shared lexeme	1 (0.4 %)	70 (28.8 %)	–	–

2. Syllabification problems and recombination types

A very delicate problem is involved in the notion of ambisyllabicity, which is often invoked in the syllabification of Germanic languages. Actually, this claim has also been put forth for Italian as far as geminates -the prototypical ambisyllabic segments- are concerned, but the real issue is the possible ambisyllabicity of single intervocalic consonants. It goes without saying that admitting this possibility changes the picture quite substantially. Consider *electrofile* (*electro*<*nic* + >*file*), where the Sw-P gives rise to «Bo + Sy» if /n/ in W₁ is regarded as ambisyllabic, and to «Sy + Sy» otherwise.¹¹ For this

¹¹ Note that in these cases the unit following the Bo is Sy rather than Co, since the Co would still be part of W₁, while obviously, after the Sw-P, we must have segments belonging to W₂. To clarify, consider the following analysis of *femikini* (*feminine*+*bikini*), where C_{amb} stands for an ambisyllabic consonant before the LEX-BL recombination process yielding the sequence «Bo+Sy»:

reason, in tables 3-6 the share of ambisyllabic solutions will be explicitly indicated. Note that in most cases ambisyllabicity increases the number of Bo units at the expense of Sy units, but it can also increase the number of closed syllables (S^c) at the expense of On units, as in *cattalo* (*catt*<le + buff>*alo*, with « S^c + Rh» instead of «On + Rh»). These two solutions are indicated in the tables as «ambis. (Bo)» and «ambis. (S^c)», respectively.

In the present analysis, ambisyllabicity in English is essentially understood as defined in Rubach (1996), with the exception that I do not count as ambisyllabic intervocalic consonants that follow a long vowel or a diphthong. I am perfectly aware that Rubach's approach is not the only possible view of the problem, but to my knowledge this is the most detailed proposal. On the other hand, the modification introduced in his approach makes things more directly comparable to German, where

[i] W_1 $\rightarrow$ W_1 W_2

W_1					W_1		W_2			
Bo	Co	On	Rh		Bo	Sw-P	On Rh			
/ \	/ \	/			/ \					
C	V	C_{amb}	V		C	V	C	V		
fe	m	i	n		fe	m	i			
			i				<nine+bi>	k	i	ni

A further qualification is in order. Obviously, any Sy unit begins with an On, so the reader might wonder why the latter option is not chosen whenever a new syllable begins. The reason is that when the Sw-P precedes an On, it necessarily precedes the whole syllable. This is why the above recombination is labelled «Bo+Sy» rather than «Bo+On». On the other hand, when the Sw-P occurs after an On, the latter unit comes to the foreground, for it is separated from the rest of the syllable to which it belongs (see directly below for an example).

Note that ambisyllabic segments may also be part of an overlap. When this occurs, the ambisyllabic segments will be analysed differently at the two Sw-Ps. For instance, while Sw-P₁ of *computape* (with ambisyllabic /t/) is predictably assigned to the «Bo+Sy» type ([1] *compu*<ter+>*tape*), Sw-P₂ gives rise to an «On+Rh» recombination ([2] *comput*<er+t>*ape*). Indeed, when the boundary is located after /t/, it is *ipso facto* placed after the second skeleton unit connected with the ambisyllabic segment of W_1 , i.e. the segment that — independently of ambisyllabicity — makes up the On of the next syllable (see [i] above).

In principle, there could also be cases where both Sw-Ps involve ambisyllabic segments. However, no such example occurred in my corpus.

ambisyllabic consonants cannot follow tense vowels (Wiese 1996: 36).¹² Thus, in the treatment adopted here ambisyllabicity is admitted in /VCV/ sequences where only the first but not the second vowel may be stressed, and both vowels are lax.

Another thorny problem is the treatment of glides. These segments may behave differently, depending on whether they occur before or after the nucleus. Specifically, they may be associated with the Nu itself, instead of being allocated in the On or the Co, and things vary from one language to another. Since in this case the disagreement among the various theories and scholars is very large, the conservative solution was adopted to treat all glides — regardless of the language — as belonging to either the On or the Co. This increases the comparability between the four corpora at the expense of phonological faithfulness. However, as the bottom parts of tables 3 to 6 show, the number of such cases is so small, that no substantial pollution of the results is to be feared.

French presents a peculiar problem in connection with the so-called «*e muet*». Depending on whether such segments are or are not pronounced, syllabification may drastically change. For the sake of the present analysis, it was decided that all final syllables ending with a consonant followed by a graphemic <e> were considered closed, according to the standard solution, although they can postlexically develop a schwa.¹³

¹² For German, see also Ramers (1992), Vennemann (1994), Höhle & Schriefers (1995) and Ronneberger-Sibold (to appear). Other scholars however, like Vater (1992, 1998), do not allow for ambisyllabicity in this language. The ambisyllabicity of English intervocalic consonants has also been repeatedly observed in psycholinguistic experiments; see for instance Ferrand *et al.* (1997) and Pitt *et al.* (1998).

¹³ The only exceptions were *canaille* and *aiguille* (cf. *canail*<e + an>*archie*), which may be regarded as ending with a non-deletable schwa. On the other hand, in my corpus there were no internal «*e muets*» to be considered. All words containing any such possible candidate at the relevant Sw-P were like *coterie*, i.e. words that do not allow for the insertion of a schwa (cf. *abricoterie* [2] *abricots*< + co>*teries*).

Another potential problem is the syllabification of /sC/ clusters. Although the preferred division is such that /s/ is in the Co of the preceding syllable, some languages may present alternative solutions. In particular, there are reasons to hypothesize that the syllabification of these clusters is undecidable in Italian (Bertinetto, to appear *b*) and perhaps German (Berg *et al.*, submitted). However, since undecidability of /sC/ clusters does not exclude the heterosyllabic treatment of /s/, it was decided that this solution would be adopted in order to increase the comparability among the four languages examined.¹⁴

As to the recombination possibilities, the typology is fairly rich. Some types are structure-preserving, in the sense that the two syllabic components, on both sides of the Sw-P, coincide with the components already present in the input. Other types of recombination are structure-changing. They differ from the former ones in that, although the components singled out exist in the source words, their juxtaposition inevitably brings about a change in the syllabic structure of the output. See for instance Gm. *begleit* <en + belei> *digen*, illustrating the «On + Sy» type, where W_1 presents (at the Sw-P) the sequence «On + Rh» and W_2 the sequence «Sy + Sy». Thus, /t/ shifts from the position of On in the input to being part of a Co in the output; indeed, after recombination, the output exhibits the sequence «S^c + Sy» (in other words, the sequence — *gleit* — undergoes the transformation: Sy + On → S^c).¹⁵ Some of the structure-changing types are quite marginal also in terms of number of occurrences, and some conceivable ones do not even occur in my sample.

¹⁴At any rate, syllables closed by /s/ occurred only twice in the Italian corpus and once in the German corpus, in both cases at Sw-P₁.

¹⁵ Another possible transformation of the type On + Sy consists in the fact that the input On may turn into the first part of the complex On of the following syllable. At any rate, the important thing to keep in mind is that in no case does the input On of such a type remain an On in the output. The same does not hold, however, for the type «Sy + Co». Besides the example in Table 2, consider also *béaltitude* ([2] *béa*<itude + *a*>*ltitude*). Here, the input Co remains a Co in the output, the only transformation being that the juxtaposition of Sy and Co brings about a shift from open to closed syllable (namely: Sy + Co → S^c).

Table 2 provides a list of the most prominent types. Note that, when an overlap exists, the interpretation provided in the table refers exclusively to the indicated Sw-P location.

Table 2. Types of LEX-BL recombination

<i>structure-preserving</i>		<i>structure-changing</i>	
«On + Rh»	ex. <i>ch</i> <uckle + sn> <i>ortle</i>	«On + Sy»	ex. <i>g</i> <oo <i>py</i> + > <i>loopy</i>
		«On + Co»	ex. Fr. <i>pour</i> <(r) <i>ir</i> + e> <i>spérer</i>
«Bo + Co»	ex. <i>pl</i> <d + tru> <i>dge</i>	«Bo + Sy»	ex. [1] <i>zi</i> <p + sym> <i>posium</i>
		«Bo + Rh»	ex. Fr. [2] <i>aguill</i> <e + guill> <i>otine</i>
«Sy + Sy»	ex. <i>alpha</i> <bet + aryth> <i>metic</i>	«Sy + Rh»	–
		«Sy + Co»	ex. It. <i>mao</i> <ismo + ma> <i>rxismo</i>
«S ^c + Sy»	ex. <i>Ox</i> <ford + Cam> <i>bridge</i>	«S ^c + Rh»	ex. [2] <i>chat</i> < + sat> <i>ire</i>
		«S ^c + Co»	–

A comment is in order with respect to the «S^c + __» types. Their importance lies in the fact that closed syllables on the left-hand side of a Sw-P are possible candidates for the extraction of Bo units. Indeed, in order to state that a given language avoids switching after Bo units, to begin with it is necessary to check whether this possibility exists. For this reason, the number of «S^c + __» types is explicitly indicated in tables 3 to 6. Note, however, that this datum does not refer to closed syllables following the Sw-P. In fact, once the Sw-P is placed before a syllable, it makes no difference whether it is opened or closed.

The types listed in Table 2 by no means exhaust the observable morphology. A rather special, and not infrequent, case is «On + Sy/Rh», where the second unit is a naked (or onsetless) syllable, i.e. both a Sy and a Rh (cf. It. [1] *Al*<i + >*Italia*). This type is singled out because it may be interesting to see how often this possibility, vaguely resembling (but not to be confused with) the pure «On + Rh» type, is exploited by the different languages. Apart from this, one observes quite a number of recombination types that exhibit illicit syllabic divisions. Here follows a partial exemplification; an asterisk attached to a syllabic component indicates that the Sw-P occurs inside the given unit, rather than at its boundaries. «Co* + Sy»: [1] *bon*<d + boon>*dogg*, «S^c + Co*»: *knur*< + gnar>*l*, «On* + On*»: [1] *b*<lend + p>*lunge*, etc. Obviously, all these divisions may be regarded as highly unnatural. For instance, *blunge* turns into a perfectly well behaved «On + Rh» type at Sw-P₂ ([2] *bl*<end +

pl>unge). These possibilities are considered in the analysis only for the sake of completeness, in order to prevent the adoption of arbitrary decisions; in the tables that follow they are listed under the label «Residual types». Note however that in some cases these types of recombination are the only possibility available. It is therefore not viable to ignore their presence altogether.

3. Types distribution

It is useful to present the results separately for the following situations: at the only Sw-P available (i.e. in LEX-BLs with no overlap), at Sw-P₁ (including no-overlap cases), at Sw-P₂, at both Sw-Ps. The first case is in some sense privileged, for we may see there the effect of the recombination strategy without the possibly confounding presence of the overlap. In fact, although in general the most obvious recombination is at Sw-P₁, it should be noted that in a non negligible share of examples the most natural recombination occurs instead at Sw-P₂ (i.e. after the overlap), as is shown by those cases where the recombination at Sw-P₁ gives rise to a deviant type. An example of this was the form *blunge* discussed above.

Tables 3 to 6 exhibit the results for the four situations indicated. Bold figures refer to the four main supertypes, namely:

(a)	Neutral types	(= «Sy ^(e) + Sy (/Rh)»)
(b)	Right-BR types	(= «On + __», «__ + Rh»)
(c)	Left-BR types	(= «Bo + __», «__ + Co»)
(d)	Residual types	

As may be gathered from Table 3, the preferred switching point of no-overlap LEX-BLs is in general localised at the boundary between two whole syllables (Neutral types), with the notable exception of English. The second preferred supertype is Right-BR, which is the predominant type in English. English also exhibits the highest percentage in the Left-BR types. However, in this case there is not much difference between the various languages, and the overall figures are fairly low. Statistical comparisons between Right- and Left-BR types alone (excluding Neutral and Residual types) proved that the advantage of Right-BR is highly

significant in all four languages (0.01 level). We may thus exclude that Left-BR plays a relevant role in any of the languages considered. As to Right-BR, there is some indication that it is a major feature in English, and to some extent in German and Italian. It is worth noting, however, that in Italian the figure for Right-BR is inflated by the considerable presence of the «On + Sy (/Rh)» type, while the pure «On + Rh» type reaches its highest value in English and German, i.e. in the two Germanic languages considered, as opposed to French and Italian. When this single type is considered, even French precedes Italian.¹⁶

¹⁶ Kelly (1998) conducted a similar inspection of the no-overlap LEX-BLs of his English corpus, concluding that although there is a prevalence of Sw-Ps at the boundary between two whole syllables, Rh units neatly prevail over Bo units. It should be said that this author does not take ambisyllabicity into account.

Table 3. Recombination types in LEX-BL without overlap

	<i>English</i> (N = 137)	<i>German</i> (N = 26)	<i>French</i> (N = 78)	<i>Italian</i> (N = 62)
«Sy + Sy»	10.2 % } 36.5 %	19.2 % } 53.8 %	46.1 % } 52.5 %	37.1 % } 46.8 %
«S ^c + Sy»	26.3 %	34.6 %	6.4 %	9.7 %
«Sy + Sy / Rh»	0.7 % } 2.9 %	- } 3.8 %	- } 1.3 %	- } -
«S ^c + Sy / Rh»	2.2 %	3.8 %	1.3 %	-
<i>Neutral types</i>	39.4 %	57.6 %	53.8 %	46.8 %
«On + Sy»	3.6 % } 8.0 %	3.8 % } 7.6 %	- } 10.2 %	22.6 % } 33.9 %
«On + Sy / Rh»	4.4 %	3.8 %	10.2 %	11.3 %
«On + Rh»	27.7 % } 37.9 %	26.9 % } 30.7 %	12.8 % } 21.8 %	3.2 % } 3.2 %
«S ^c + Rh»	10.2 %	3.8 %	9.0 %	-
<i>Right-BR types</i>	45.9 %	38.3 %	32.0 %	37.1 %
«Bo + Co»	0.7 % } 13.1 %	- } -	2.6 % } 6.4 %	- } 4.8 %
«Bo + Sy»	12.4 %	-	3.8 %	4.8 %
«Sy ^(c) + Co»	-	3.8 %	2.6 %	3.2 %
<i>Left-BR types</i>	13.1 %	3.8 %	9.0 %	8.0 %
<i>Residual types</i>	1.4 %	-	5.1 %	8.1 %
«S ^c + __»	38.7 %	42.3 %	16.7 %	9.7 %
glide	2.9 %	-	1.3 %	-
ambis. (Bo)	9.5 %	-	-	-
ambis. (S ^c)	2.9 %	-	-	-
/<l/	-	-	16.7 %	-

Table 4. Recombination types at Sw-P₁

	<i>English</i> (N = 250)		<i>German</i> (N = 243)		<i>French</i> (N = 377)		<i>Italian</i> (N = 82)	
«Sy + Sy»	8.4 %	} 28.4 %	28.0 %	} 74.1 %	49.6 %	} 60.2 %	34.1 %	} 46.3 %
«S ^c + Sy»	20.0 %		46.1 %		10.6 %		12.2 %	
«Sy + Sy / Rh»	0.8 %	} 2.4 %	-	} 1.2 %	1.3 %	} 1.6 %	-	-
«S ^c + Sy / Rh»	1.6 %		1.2 %		0.3 %		-	
<i>Neutral types</i>		30.8 %		75.3 %		61.8 %		46.3 %
«On + Sy»	2.0 %	} 6.0 %	0.4 %	} 6.6 %	0.3 %	} 14.1 %	17.1 %	} 35.4 %
«On + Sy / Rh»	4.0 %		6.2 %		13.8 %		18.3 %	
«On + Rh»	25.2 %	} 30.8 %	10.7 %	} 11.1 %	13.3 %	} 14.9 %	6.1 %	} 6.1 %
«S ^c + Rh»	5.6 %		0.4 %		1.6 %		-	
<i>Right-BR types</i>		36.8 %		17.7 %		28.9 %		41.5 %
«Bo + Co»	5.2 %	} 26.4 %	2.5 %	} 4.1 %	1.3 %	} 3.4 %	3.7 %	} 3.7 %
«Bo + Sy»	21.2 %		1.6 %		2.1 %		-	
«Sy ^(c) + Co»	-		0.4 %		0.8 %		-	
<i>Left-BR types</i>		26.4 %		4.5 %		4.2 %		3.7 %
<i>Residual types</i>		6.0 %		2.5 %		5.0 %		8.5 %
«S ^c + _»	27.2 %		47.7 %		12.5 %		9.7 %	
glide	2.4 %		0.8 %		1.3		-	
ambis. (Bo)	12.0 %		0.8 %		-		-	
ambis. (S ^c)	1.6 %		-		-		-	
/«/	5.0 %		-		5.0 %		-	

Table 5. Recombination types at Sw-P₂

	<i>English</i> (N = 113)	<i>German</i> (N = 217)	<i>French</i> (N = 299)	<i>Italian</i> (N = 20)
«Sy + Sy»	0.9 % } 16.8 %	6.4 % } 48.8 %	31.1 % } 40.1 %	35.0 % } 35.0 %
«S ^c + Sy»	15.9 %	42.4 %	9.0 %	-
«Sy + Sy / Rh»	- } 0.9 %	- } 3.2 %	- -	- -
«S ^c + Sy / Rh»	0.9 %	3.2 %	-	-
Neutral types	17.7 %	52.0 %	40.1 %	35.0 %
«On + Sy»	1.8 % } 1.8 %	0.9 % } 0.9 %	- -	- -
«On + Sy/Rh»	-	-	-	-
«On + Rh»	28.3 % } 49.5 %	12.9 % } 32.7 %	22.7 % } 38.8 %	35.0 % } 35.0 %
«S ^c + Rh»	21.2 %	19.8 %	16.1 %	-
Right-BR types	51.3 %	33.6 %	38.8 %	35.0 %
«Bo + Co»	12.4 % } 15.0 %	1.4 % } 2.8 %	2.0 % } 4.3 %	- }
«Bo + Sy»	2.6 %	1.4 %	2.3 %	-
«Sy ^(c) + Co»	2.6 %	3.7 %	8.7 %	10.0 %
Left-BR types	17.7 %	6.5 %	13.4 %	10.0 %
Residual types	13.3 %	7.8 %	7.7 %	20.0 %
«S ^c + __»	38.0 %	64.5 %	25.7 %	-
glide	1.8 %	2.3 %	0.7 %	-
ambis. (Bo)	2.6 %	-	-	-
ambis. (S ^c)	3.5 %	0.5 %	-	-
/w/	-	-	20.1 %	-

Table 6. Recombination types at both Sw-P

	<i>English</i> (N = 363)	<i>German</i> (N = 460)	<i>French</i> (N = 676)	<i>Italian</i> (N = 102)
«Sy + Sy»	6.0 % } 24.7 %	17.8 % } 62.1 %	41.4 % } 51.0 %	34.3 % } 44.1 %
«S ^c + Sy»	18.7 %	44.3 %	9.6 %	9.8 %
«Sy + Sy / Rh»	0.5 % } 1.9 %	- } 2.2 %	0.7 % } 0.8 %	- -
«S ^c + Sy / Rh»	1.4 %	2.2 %	0.1 %	-
<i>Neutral types</i>	26.7 %	64.3 %	51.8 %	44.1 %
«On + Sy»	2.2 % } 4.9 %	0.6 % } 3.9 %	- } 7.7 %	13.7 % } 28.4 %
«On + Sy / Rh»	2.7 %	3.3 %	7.7 %	14.7 %
«On + Rh»	25.9 % } 36.4 %	11.7 % } 21.3 %	17.4 % } 25.5 %	11.8 % } 11.8 %
«S ^c + Rh»	10.5 %	9.6 %	8.1 %	-
<i>Right-BR types</i>	41.3 %	25.2 %	33.2 %	40.2 %
«Bo + Co»	7.4 % } 22.8 %	1.9 % } 3.4 %	1.8 % } 4.4 %	- } 2.9 %
«Bo + Sy»	15.4 %	1.5 %	2.6 %	2.9 %
3.9 %	0.8 %	1.9 %	4.0 %	
6.8 %	23.7 %	5.6 %	8.4 %	
8.8 %	8.3 %	4.8 %	6.5 %	
	28.9 %	56.5 %	18.0 %	9.8 %
	2.2 %	1.5 %	1.0 %	-
	9.1 %	0.4 %	-	-
	2.2 %	0.2 %	-	-
	-	-	11.4 %	-

Table 4 shows that at Sw-P₁ German and French present a neat predominance of the Neutral types (the comparison with the sum of Right- and Left-BR types is highly significant), while English and Italian exhibit a relatively high percentage for the Right-BR types. However, the figure for Italian is once again inflated by the exceptionally high score of the «On + Sy (/Rh)» types. English presents here a remarkably high level for Left-BR types. In fact, the statistical comparison between Right- and Left-BR types is barely significant in English (0.05 level) and highly significant in the remaining languages.

Table 5 shows that at Sw-P₂ the scores for the Neutral types drop in general at lower levels as compared with Table 4, while the Right-BR types rise for all languages, with the only exception of Italian. In this case, however, the Italian score refers entirely to the pure «On + Rh» type, in sharp contrast to the previous tables. This is good evidence that Sw-P₂ presents characters of its own. As to the Left-BR types, the four languages show more or less the same values as in Table 3. The

comparison between Right- and Left-BR types is highly significant everywhere, excepting in Italian (no-significance).

Finally, Table 6 unsurprisingly shows that, when both Sw-Ps are considered, the resulting picture is somewhat of a merging of the situations to be observed in tables 4 and 5, although this tendency is strongly affected by the ratio between overlapping and non-overlapping LEX-BLs, which is particularly low in Italian. The statistical comparison between Right- and Left-BR types is highly significant everywhere; in addition, the comparison between the Neutral types and the sum of Right- and Left-BR types is highly significant in German and French.

A few remarks are in order. It cannot go unnoticed that, in English, both the Right-BR and Left-BR types yield higher scores than in the remaining three languages. This might be regarded as an inconsistency in our data. But note that the high Bo percentage in English is partly due to the large number of Sw-Ps occurring before ambisyllabic segments. This is barely observed in German, and of course not at all in French and Italian. Should these cases be singled out — possibly also as a result of a more conservative syllabification, where ambisyllabicity is not admitted — then Bo scores would drop dramatically, to the advantage of Sy scores. In fact, consider the ratio of S^c to Bo in W_1 for the four languages as shown in Table 7, presenting the situation to be observed at both Sw-Ps¹⁷ (digits after the dash in the English row provide the scores when ambisyllabicity is excluded). It appears that ambisyllabicity has much to do with the very low English ratio. However, the English ratio remains fairly low even when disregarding the parameter of ambisyllabicity. In contrast, German shows a sharp repulsion for the Bo division in W_1 , while French and Italian are somewhat closer to English.

¹⁷ This solution was selected because the number of no-overlap examples is too small in German and too large in Italian for a fair comparison to be made.

Table 7. «Closed syllable / Body» ratio in W_1 at both Sw-Ps

	S ^c	Bo	ratio
<i>English</i>	111 / 107	83 / 46	1.33 / 2.32
<i>German</i>	258	16	16.12
<i>French</i>	121	29	4.17
<i>Italian</i>	10	3	3.33

The high German ratio poses further problems, namely: (a) the unexpected difference between the two Germanic languages considered in our sample; (b) the unexpectedly high propensity of German to keep the syllable unit intact in LEX-BLs' recombinations. However, it should be noted that both results are a consequence of the high share of W_1 -preservations in the German corpus (cf. Table 1), which inevitably forces a dramatic increment of whole syllable divisions.

The main conclusions are thus the following.

- (i) The general pattern of no-overlap LEX-BLs corresponds to some extent to our expectations. There is altogether a stronger inclination of English towards the emergence of the Right-BR types. With Italian, the situation is somehow obscured by the unusually high score of the «On + Sy (/Rh)» types as compared to the pure «On + Rh» type. When the latter is singled out, German and French (in this order) appear to precede Italian. In fact, as just observed, the ambiguous position of German, with its notably high value for the Neutral types, is due to the very special nature of the overlap in this language.
- (ii) The general trend emerging at Sw-P₂ suggests an overall increase of the «On + Rh» type. Although there are reasons to suppose that Sw-P₂ does not play an equally important role as Sw-P₁, it is in any case reassuring to note that Left-BR types do not prevail in any of the situations considered.
- (iii) Contrary to expectations, English is the language where Left-BR types preserve the best visibility, despite the fact that it is also

the language where Right-BR prevails most neatly. However, this is partly due to ambisyllabicity.

To sum up, although the results are altogether compatible with our predictions, it turns out that the evidence yielded by LEX-BLs, with respect to syllabic organisation, is not decisive. The prosodic structure of the various languages is partly obscured by spurious factors, depending on the specific blending strategy employed. It is therefore necessary to compare these results with other related data. This will be the topic of the next two sections.

5. Italian «syllabic» acronyms

By «syllabic acronyms» (henceforth SYL-ACR) a special type of acronym should be understood, such that each abbreviated word is indicated by a tiny fragment of characters / phonemes, usually taken from the beginning of the source word. The splinter's extension goes from a minimum of one character / phoneme up to a larger sequence deriving from (but not coinciding with) two syllables. Consider Fr. *velcro* (*vel*<ours + >*cro*<chet>), *sitcom* (*sit*<uation + >*com*<edy>), It. *Ascom* (*as*<sociazione + >*com*<mercianti>), It. *Credit* (*cred*<ito + >*it*<aliano>). Although the definition given above should be further refined to take into account other possibilities, it is accurate enough with respect to Italian SYL-ACRs.¹⁸ Since the length of each splinter is usually more than one character / phoneme, SYL-ACRs should not be confused with fully-fledged acronyms, such as *AIDS* (*A*<cquired + >*I*<mmuno + >*D*<eficiency + >*S*<yndrome>), where only the first character of each word is preserved. On the other hand, SYL-ACRs differ from both LEX-BLs and BL-ERRs in that they are not blends in the actual sense of the word. Indeed, in this case there is even little sense in speaking of Sw-Ps.

¹⁸ Other languages may add other possibilities. In Hebrew, for instance, there is a class of acronyms formed in such a way that the initial consonants of the source words form a neologistic triconsonantal root, to which a vowel tier — independent of the source words — is added [Ravid 1990: 310].

Although, technically, there is always a Sw-P whenever two splinters are recombined, it is more appropriate to speak of break-points (Br-P), referring to the points at which each word is split in order to extract the preserved fragment.

Obviously, all splinters must follow each other in such a way that they do not blatantly violate the syllabic constraints of the language considered. Note, however, that with Italian SYL-ACRs one finds quite a few deviations from the expected word pattern. For instance, *Casmez* (*cas*<sa + (del) + >*mez*<zogiorno>) ends with an affricate, a non-available solution in the traditional lexicon. As a matter of fact, the majority of Italian SYL-ACRs end with closed syllables,¹⁹ and not infrequently present internal closed syllables deriving from originally open ones, as in *Minculpop* (*Min*<istero + (della +)>*Cul*<tura + >*Pop*<olare>), thus yielding a higher than average percentage of closed syllables.²⁰ This slightly deviant phonotactical structure is presumably exploited to single out SYL-ACRs as a peculiar type of word-formation. Their semiotic diversity is further proven by other features not to be found in blends. An extreme example is offered by *acmonital* (*ac*<ciaio + >*mon*<etario + >*ital*<iano>). This form exhibits the consonantal cluster [km], quite unusual in Italian phonotactics. But on top of this, it also shows the conversion from [i] of the input *a*[i]aio to [k] of the output *a*[k]monital. This indicates that in SYL-ACRs the extraction of materials from the source words may give rise to phonetic transformations due to

¹⁹ Out of 39 examples useful for this type of statistics, 29 ended with a closed syllable, i.e. a much larger share than one finds in the traditional Italian lexicon. Interestingly, Italian SYL-ACRs differ sharply in this respect from clippings, which tend to end with an open syllable (Thornton 1996). However, clippings do not necessarily respect the properties of the traditional lexicon, as Kilani-Shoch (1996) and Ronneberger-Sibold (1996) show for French and German, respectively.

²⁰ On the other hand, consider *Coremar* (*co*<mpagnia+>*re*<gionale+>*ma*<rittima>). If the /m/ closing the first syllable of *W*₁ were preserved in the output, it would have to undergo place assimilation before the following dental consonant, thus obscuring the recoverability of the source word. This is probably the reason why the closed syllable is changed into an open one.

the action of the normal orthographic conventions. Indeed, this principle also operates in pure acronyms like *AIDS* (see above), where the first vowel does not preserve the pronunciation of the source word. Ultimately, the basis for all sorts of acronyms is the written, rather than the spoken form. This creates a sharp contrast to LEX-BLs, and should be kept in mind here for it significantly reduces the reliability of this sort of data with respect to the syllabification issue.²¹

Because of these peculiarities, in the present analysis it was decided to by-pass the question of recombination types, and rather to inspect what kind of syllabic components were singled out at each Br-P. Note that this decision is also forced by the not infrequent case of forms such as *Dirstat* (*dir*<*igenti* + >*stat*<*ali*>) — but see also the already quoted examples of *Credit*, *Minculpop* and *acmonital* — where some of the non-initial splinters span more than simply one syllable or syllable component. In the case at issue, *stat-* includes the whole first syllable plus the onset of the second syllable of *W*₂. This defeats the very purpose of limiting our attention to the first part of the given splinter and its recombination with the preceding one, for its final part (which is furthermore not possibly subject to recombination in the given case) should inevitably be taken into account. Besides, since in SYL-ACRs splinters coincide in most cases with the beginning of the word from which they are taken, there is very little to be learned from the study of their left margin. Consequently, the syllabic typology of SYL-ACRs will only be studied at (i.e. before) the Br-P of each splinter.

The corpus considered for the present research was collected by inspecting a list of abbreviations in a modern Italian dictionary. The number of forms collected was only 39. However, since there are 16 forms based on three words, 3 based on four words and 1 based on five (namely *Avedisco*, *a*<*ssociazione* + >*ve*<*ndite* + >*di*<*rette* + >*s*<*ervizi* +

²¹ For instance, one finds examples such as *Superal* (*super*<*iorit*+>*al*<*imentare*>) or *Italtel* ([*societ'*] *ital*<*iana*+>*tel*<*efoni*>), where the glide /j/ (orthographically <i>), belonging to the diphthongs /jo/ and /ja/ respectively, is separated from the first part of the On. Accordingly, one might wish to say that this is an argument for the syllabification of Italian onglides into the nucleus. However, it should be said that in most cases this does not happen in blends; thus, such a conclusion would be inappropriate.

>co<nsumatori>), the total number of Br-Ps rises to 103. Note that, in contrast to blends, Italian SYL-ACRs hardly show any overlap. In my corpus, this occurs only 5 times out of 64 theoretical possibilities²² (i.e. 7.8 %, a very low figure even compared with 24.4 % of Italian LEX-BLs, by far the lowest percentage among the four languages considered in Table 1). This share is so low, that it was decided to consider only the Br-Ps preceding the overlapping sequences, ignoring overlaps altogether. In fact, there is reason to suspect that overlaps in SYL-ACRs are a purely accidental fact; they certainly do not have the «hinge» function to be observed in LEX-BLs.

Table 8. Syllabic components singled out before Br-Ps in Italian SYL-ACRs²³

Sy	16.5 %	
S ^c	17.5 %	} 37.9 %
Sy / Rh	3.9 %	
On	37.9 %	} 44.7 %
On*	6.8 %	
Bo	17.5 %	} 17.5 %

²² 64 is the number of Sw-Ps, i.e. the number of splinters' recombinations. To clarify, a form like *Codacons* (co<ordinamento+>d<elle+>a<ssociazioni+>cons<umatori>) contains four splinters, hence four Br-Ps, but only three recombinations, hence only three Sw-Ps. An easy way to grasp this datum in the preceding example is the following: the number of Br-Ps is shown by the italicized splinters, the number of Sw-Ps by the plus signs. This explains why in the corpus there are 103 Br-Ps but only 64 Sw-Ps.

²³ With respect to the issue of the syllabification of /sC/ clusters, it should be said that there are altogether 8 cases (6.2 %) where a syllable is closed by /s/. The adoption of the heterosyllabic solution, as opposed to the tautosyllabic one (see section 3), increases the number of S^c over On* by 2.3 %, and the number of Bo over Sy by 3.9 %.

Table 8 shows a fairly clear picture, essentially similar to that emerging from the study of LEX-BLs. Apart from the predictable statistical visibility of the Sy unit, it appears that Right-BR organisation neatly prevails over the Left-BR alternative; see the higher percentage of the On unit over the Bo unit (the statistical comparison is highly significant). Thus, even in the case of SYL-ACRs — which are in some respects phonotactically deviant, in the sense stated above — there seems to be a clearly definable syllabic profile as a consequence of the extraction of materials from the source words. However, one should interpret these results with great caution, due to the very peculiar nature of this type of material.²⁴

6. Blending errors

A more promising source of evidence is to be sought in non-intentional blendings (BL-ERRs), i.e. spontaneous errors in which two words are accidentally fused together. Despite their superficial similarity, LEX-BLs and BL-ERRs should not be confused. As Berg (1998:152) puts it: «The first type is created to meet a particular communicative need, the second is a derailment of the psycholinguistic system without any communicative function or purpose». Thus, we should not expect to find exactly the same properties in both types. One clear difference concerns cases where both source words present the same number of syllables. This feature occurs in 73 % of the German examples in Berg's BL-ERRs corpus (Berg 1989), whereas it is only to be observed in 35.0 % of the examples in my German LEX-BLs corpus. However, the two types of blend are similar enough to exhibit substantial structural analogy. To put it in Berg's own terms: although «it is to be expected that intentional blends are subject to the same basic constraints as unintentional ones, [...] these constraints should be less pronounced [...]

²⁴ This is also confirmed by inspection of a short list of German SYL-ACRs taken from Vennemann (1998) (plus one example deriving from Ronneberger-Sibold (1996)). Out of a total of 23 splinters, there are 4 Sy units, 17 Bo (among which 4 Bo_{amb}), and 5 On (plus one On*). This diverges sharply from the data obtained in the study of German LEX-BLs.

in wilful language patterns than in slips of the tongue. This is because speakers' intentions may reduce, but not annul, the impact of the processing principles» (p. 152). Berg goes on to prove this in a number of features, such as: (a) the tendency of source words to belong to the same syntactic category; (b) the tendency of blends to present an overlap (see also Dressler 1976);²⁵ (c) the tendency of blends to be closer in length to the longer source word than to the shorter one. With respect to each of these parameters, BL-ERRs present in fact higher figures in the corpora analysed by Berg.

As to syllabic recombinations, there is evidence that in both English and German Right-BR prevails over Left-BR. As to English, MacKay (1982) reports that although the Sw-P tends most often to occur between two whole syllables, the Rh unit prevails over the Bo. As to German, both Dressler (1976) and Berg (1989) point to the relative high frequency of «On + Rh» recombinations. Finally, Berg & Abd-el-Jawad (1996) report similar conclusions concerning both English and German.

It is now interesting to see what the French and Italian data may teach us. As to French, we can exploit Rossi's (1998) corpus. A list of 51 occurrences was compiled, namely all examples classified by the author as «amalgames», but also some of those classified as «haplogogies», provided they were clearly interpretable as blends, thus excluding those also characterized by consonant insertion, segment(s) interpolation or other disturbing features. Among these examples, 10 exhibit overlap. It is thus useful to separately consider the situation in the no-overlap cases, at Sw-P₁ (including the overlap examples) and at Sw-P₂.

The picture is as follows:

²⁵ Berg reports a share of 62 % overlapping examples in the Fromkin corpus of English speech errors, which may be compared with the data shown above in Table 1 for English LEX-BLs.

Table 9. French BL-ERRs and syllabic division

	No-overlap (N = 41)	Sw-P ₁ (N = 51)	Sw-P ₂ (N = 10)
<i>Neutral types</i>	46.3 %	45.1 %	30.0 %
<i>Right-BR types</i>	41.5 %	43.1 %	30.0 %
<i>Left-BR types</i>	4.9 %	5.9 %	30.0 %
<i>Residual types</i>	7.3 %	5.9 %	10.0 %

The first thing we notice is the fairly low percentage of overlapping French BL-ERRs (19.6 %) as compared to French LEX-BLs (79.3 %; see Table 1). This suggests that Berg's hypothesis that the latter type of blends essentially present the same features as the former, although to a lesser extent, is not universally confirmed. The high percentage of the overlap in French LEX-BLs seems to be the effect of a purposeful strategy, addressing the attention of the hearer to the shared sequence of phonemes in order to enhance the perception of both source words. The second discovery stemming from these data is the fairly high percentage of «__ + Rh» types, most of which concern the pure «On + Rh» type (39.0 % in no-overlap examples); a much higher score than the one observed in French LEX-BLs.²⁶ The statistical comparison between Right -and Left- BR types is highly significant in no-overlap examples and at Sw-P₁, while it yields a non-significant result at Sw-P₂.

Let us now consider the Italian data, shown in table 10. The data are taken from Miranda (1987-1989), a corpus of 2345 spontaneous errors, which offers 44 examples of BL-ERRs. In this case, the examples with overlap are indeed slightly more (13, i.e. 29.5 %) than in the corpus of Italian LEX-BLs (24.4 %; see Table 1). But this is not the only difference with respect to French. In fact, the picture yielded by recombination types at Sw-P₂ is strikingly different from the no-overlap and Sw-P₁ situations. In the latter cases, one observes a vast

²⁶ Note further that in both no-overlap and Sw-P₁ recombinations all Residual types refer to «On* + Rh» cases, i.e. cases where the onset has been split. Should these examples be considered together with the pure «On + Rh» type, the percentage of the latter would jump to 48.8 % in the no-overlap case.

predominance of the Right-BR types, whereas in the former case one finds the opposite tendency (the statistical comparisons are significant in both cases). This is yet another hint at the fact that Sw-P₁ and Sw-P₂ should not be regarded as manifestations of the same general tendency. In any case, if one singles out the no-overlap examples as the base-line, it appears that Italian LEX-BLs very neatly favour Right-BR, which is not quite what one would have expected on the basis of LEX-BLs. In fact, the statistical comparison between the Right-BR types and the sum of Neutral and Left-BR types is highly significant in both no-overlap and Sw-P₁ situations.²⁷ Note that the pure «On + Rh» type (comprised in the '___ + Rh' types) amounts to 67.7 % of the total in the no-overlap situation.

Table 10. Recombination types in Italian BL-ERRs

	No-overlap (N = 31)	Sw-P ₁ (N = 44)	Sw-P ₂ (N = 13)
<i>Neutral types</i>	9.7 %	6.8 %	15.4 %
<i>Right-BR types</i>	71.0 %	75.0 %	7.7 %
<i>Left-BR types</i>	16.1 %	11.4 %	76.9 %
<i>Residual types</i>	3.2 %	6.8 %	-

Another source of useful data is offered by «exchange» BL-ERRs, i.e. errors where materials deriving from two different words are exchanged in the output. Consider for instance *ruola in gio...* (< *gioca in ruolo*). This is an ambiguous example, due to the overlap /o/, thus yielding two Sw-Ps. But note that in most exchanges there is more than one Sw-P regardless of the possible presence of an overlap. Consider *halasciato la perta aporta* (< *ha lasciato la porta aperta*); here one finds a first Sw-P in *p + erta*, and a second one in *ap + orta*. If — on top of this — there were an overlap in both output words, the number of Sw-Ps would rise to

²⁷ By contrast, at Sw-P₂ the Left-BR types only approach significance in comparison with Neutral and Right-BR ones, but this is probably due to the very low absolute figures.

four. Thus, although there are only 15 relevant examples in the corpus, they provide 37 exploitable Sw-Ps.²⁸

As may be seen in table 11, the situation is somewhat similar to the one exhibited by table 10, in the sense that Right-BR neatly prevails at Sw-P₁ and in no-overlap examples (the statistical comparison with Left-BR types is highly significant in both cases). The notable difference is that at Sw-P₂ there is predominance of the Neutral types, rather than Left-BR. But, as we noted above, the most informative sort of data is that yielded by no-overlap examples. In light of this, both pure BL-ERRs and exchange BL-ERRs provide evidence for a prevailing Right-BR organization of the syllable in Italian. The fact that this tendency is stronger than in LEX-BLs agrees with Berg's prediction based on the nature of these two types of blend.

Table 11. Recombination types in Italian exchange BL-ERRs

	No-overlap (N = 21)	Sw-P ₁ (N = 29)	Sw-P ₂ (N = 8)
<i>Neutral types</i>	9.5 %	6.9 %	75.0 %
<i>Right-BR types</i>	90.5 %	93.1 %	25.0 %
<i>Left-BR types</i>	-	-	-
<i>Residual types</i>	-	-	-

7. Concluding remarks, with a brief excursus on variability

In my attempt to sum up the results of the present inquiry, I shall disregard section 5, considering that SYL-ACRs proved to be fairly peculiar structures, not particularly informative for our purposes.

The starting assumption of this study was, according to a suggestion by Kubozono (1989), that LEX-BLs and BL-ERRs should provide relevant information as to the (supposedly) different syllabic

²⁸ In fact, in all instances but one there is more than one Sw-P. The overlap is to be found in 4 examples (26.7 %), yielding 16 Sw-Ps. In practice, there are 29 recombinations at Sw-P₁, 8 at Sw-P₂, and 21 in no-overlap examples.

organization of the various languages. In section 4, devoted to the analysis of LEX-BLs, evidence was indeed collected to the effect that different languages exhibit a variable degree of orientation towards one of the dominant types of syllabic structuring. Collapsing the results obtained for the various conditions examined (no-overlap, Sw-P₁, Sw-P₂, both Sw-Ps), it appears that, among the four languages considered, English is the most neatly right-branching oriented one, followed by German, French and Italian in this order. This suggests that the strength of the structural orientation may vary from language to language. Nevertheless, it is notable that each of the four languages showed an overall tendency towards Right-BR, rather than Left-BR or flat structure. Although this was the result expected on the basis of previous experimental investigations (at least as far as English is concerned), it is encouraging that things went this way since no large-scale analysis of natural blendings' structure had so far been performed. Note that both English and Italian manifested a sharp Right-BR orientation in artificial blending experiments (Bertinetto, to appear *a*); these results are in striking agreement with those — reported above — based on LEX-BLs. Equally expected was the fact that Italian, as compared to English, occupies a lower position in syllabic orientation, considering the weak propensity of this language, again as opposed to English, to exhibit internal syllabic structuring in segment(s) substitution experiments (*ivi*). Although the different response of Italian and English subjects is in itself a very interesting datum, worth of careful scrutiny, I shall take up its discussion on another occasion (Bertinetto, to appear *c*), concentrating my attention here on the general tendencies.

The overall Right-BR orientation emerged in an even neater way in the analysis of French and Italian BL-ERRs (section 6). English and German BL-ERRs were only briefly alluded to, for there is fairly substantial and converging evidence that this sort of spontaneous production manifests a predominant 'On + Rh' recombination. The important issue was therefore to examine the behaviour of the two languages that, to my knowledge, had not previously been scrutinized in this way. The results are straightforward. Both French and Italian exhibit an overwhelming 'On + Rh' recombination. There is thus no doubt that even these two languages favour this type of orientation, namely Right-BR, in their syllabic organization. The apparent contrast between BL-

ERRs and LEX-BLs, in terms of the strength with which the prevailing orientation emerges, may easily be rationalized. As Berg puts it: «Because of the absence of any wilful intervention, errors [i.e. BL-ERRs as contrasted with LEX-BLs] may be expected more faithfully to reflect the network-internal constraints» (Berg 1998: 152). In fact, LEX-BLs must obey further constraints, over and above the deep prosodic properties governing the distribution of segments within words. For one thing, the purpose of LEX-BLs' creation is very often the witty one of simultaneously addressing the attention of the hearer to both elements telescoped in the blend. This is often achieved by underlining the possible presence of an overlapping stretch of segments. More generally, there is no doubt that the degree of freedom enjoyed by LEX-BLs' creators is far greater than that of the speaker's processing system as it goes astray during the production of BL-ERRs. To put it in very simple terms: LEX-BLs are artificially created, BL-ERRs are spontaneously produced. While the production mechanism is governed by internal forces that impose a strong bias on the output, a wilful act of creation may be performed in ways that consciously violate the dominant pattern. Alternatively, the individual creator may be less sensitive to the structural tendencies of her / his language than we would normally expect (i.e. in the ideal world); thus, he might give rise to a form that, although quite acceptable, appears to be less than optimal in structural terms. The production mechanism, by contrast, is much more tightly conditioned; it may, of course, violate the internal forces that govern it (constraint violation being explicitly contemplated in today's linguistic models), but it is expected to do so much less often. In light of all this, it is encouraging that even LEX-BLs showed an overall orientation towards Right-BR not only in English, where this result was expected, but also in the remaining four languages considered in the analysis presented above.

Still, one fundamental problem remains. Namely, why is it that Italian (and Spanish) subjects appear to present a variable behaviour in the different tasks to which they are submitted, while English subjects invariably point towards a strong right-BR structure? One possibility is that the syllable, rather than being a deep abstract component of phonological structure (available from the very start of lexical derivation), is gradually built up in the course of on-line speech processing. This can be conceived of in at least two ways. Either in the

sense that the syllable's internal organization becomes gradually perceptible at a given stage (not the same one in every language); or even in the sense that different aspects of this entity — like the identification of syllabic nuclei on the one side and the definition of the syllable's boundaries on the other side — operate at different levels of processing. According to this view, which is gaining more and more consensus among the specialists (see in particular Berg & Abd-el-Jawad 1996), the syllable turns out to be a shallow structural unit, emerging at relatively late stages of processing under the pressure of low-level (phonotactics) and higher-level (word-prosody) constraints.

An alternative — but in fact complementary — interpretation of the contrasting behaviour to be observed in syllable processing (e.g. depending on the experimental task) could be, as has indeed been suggested by several authors, that a given segment may simultaneously be part of more than one syllabic component, although with different weights. This would give rise to a sort of «variable geometry» structure. This idea has in fact been exploited by Vennemann (1988) in relation to the possible involvement of syllabic components in the diverse syllable-sensitive phonological processes; applied by Berg (1989) to the design of a parallel-activation model of the syllable; and finally adopted by Kessler & Treiman (1997) with respect to the various statistical associations that link subsyllabic components. By hypothesis, this could also apply to the results of the segment(s) substitution tasks run with Italian and Spanish subjects, where the reactions are strongly affected by the shape of the stimulus, i.e. ultimately by features relating to word-level prosody (such as length, stress position, presence of a consonantal word-offset, etc.). Accordingly, the emergence of a certain type of syllable geometry in a given language (namely, Right- or Left-BR), should not be regarded as equivalent to the fixation of a rigid template; any phonology is a complex organism, allowing many sorts of solutions. What we should find is therefore not more than a prevailing orientation of syllable-sensitive phonetic regularities and phonological processes along the direction indicated by the dominant internal geometry, without excluding more or less occasional deviations from the main path.

8. A brief excursus on variability and OT

This poses an interesting theoretical issue that I would like to briefly consider here. The story might be put in the following way: Who's afraid of variability? Note that variable linguistic behaviours are very frequent in linguistic communities, including of course much more visible phenomena than the syllable's geometry. Speakers often speak differently, either because they belong to contrasting sociological strata, or because one and the same speaker may select contrasting registers depending on the situation. What is of interest here is the latter type of variability, namely intrapersonal — rather than interpersonal — variability. In rule-based phonological approaches, which are presently regarded with enormous suspicion, variability is not a problem: rules may be suspended, their order may be inverted, or they may simply have a variable application. Of course, there must be a serious reason to allow for this freedom, but the important thing is that the variable application of rules does not necessarily imply the existence of competing grammars for one and the same speaker. Connectionist models, as well as the «analogical» (probabilistic) model developed by Skousen (1989), also pose no problem: since the approach is intrinsically non-deterministic, all phonological processes are regarded as endowed with a probabilistic index, which can easily be modulated by contextual (pragmatic) conditionings.

Consider now Optimality Theory. According to this approach (or, one should better say, to its fundamental bet), the constraints' hierarchy should be rigidly assessed for the whole grammar. There may be occasional variations in their order when they are adjacent and mutually undominated; but whenever this condition is not obtained, the only way to get variable outputs is to assume alternative constraints orderings, thus ultimately alternative grammars. This is the real issue. While rule-based and probabilistic approaches may cope with variability without postulating different grammars for one and the same speaker, OT cannot exclude this possibility. Now, it might well be that all the known cases of intrapersonal variable behaviour can be dealt with by adjacent and mutually undominated constraints. But it might also turn out that this is not viable in a number of cases. Consider an abstract — but perfectly

conceivable — situation, where a speaker presents, say, 10 variable behaviours, none of which is amenable to adjacent and mutually undominated constraints. In such a case, one has to admit, in OT terms, that this speaker has 10 different grammars. And note further that the complication of each of these grammars, with respect to the others, might even be considerable; it could easily occur that two variable behaviours, although differing in a tiny detail, dramatically diverge in terms of some crucial constraints' ordering.

Needless to say, I willingly agree that the existence of alternative grammars for one and the same speaker should independently be admitted; just consider the case of a speaker who lives in a very sociolinguistically composite community. However, most phonologists would agree that not all instances of linguistic variability should imply a multiplication of grammars, considering that variable behaviours often involve very narrow and local details, as compared to the whole grammatical system. This leads me to the point. As a matter of fact, I believe that the issue of variability will turn out to be the true litmus test for OT, and I find it rather astonishing that so little attention has so far been devoted to this issue. This is even more striking, considering that the advocates of OT are essentially the same people (i.e. most of the generative-inspired phonologists) who until not long ago would have taken as a matter of principle that economy is the main factor that determines the choice between alternative grammars. Surprisingly, all of a sudden, the principle of economy has been abandoned in favour of a model that — theoretically at least — appears to be utterly liberal with respect to the presence of alternative grammars in the cognitive systems of one and the same speaker. Further studies on variability in natural languages will help us resolve the question.

Bibliographical references

- ALGEO, J. (1977), *Blends, a structural and systemic view*, "American Speech", 5, p. 47-64.
- ALLEN, A. S. (1993), *Blends in humorous language*, in P. A. REICH (ed.), *Nineteenth LACUS Forum*, Linguistics Association of Canada and the United States, p. 366-370.
- BAT-EL, O. (1996), *Selecting the best of the worst: The grammar of Hebrew blends*, "Phonology", 13, p. 283-328.
- BERG, T. (1989), *On the internal structure of polysyllabic monomorphemic words: The case for superrimes*, "Studia Lingüística", 43, p. 5-32.
- BERG, T., NIEMI, J. i PAIVI, K. (submitted), *Syllabification in Finnish and German: When is a minority group negligible?*
- BERG, T. i BD-EL-JAWAD, H. (1996), *The unfolding of supra-segmental representations: Across-linguistic perspective*, "Journal of Linguistics", 32, p. 291-324.
- BERTINETTO, P. M. (to appear a), *Psycholinguistic evidence for syllable geometry*, in J. RENNISON i K. KÜHNHAMMER (eds.), *Phonologica 1996. Syllables!?*, Thesis, The Hague.
- _____ (to appear b), *On the undecidable syllabification of /sC/ clusters in Italian: Converging experimental evidence*, in R. SMYTH (ed.), *Festschrift for Bruce L. Derwing* (provisional title).
- _____ (to appear c), *The syllable: Fragments of a puzzle*, in *Festschrift Wolfgang U. Dressler* (provisional title), Rosenberg & Sellier, Torino.
- BERTINETTO, P. et al. (1999), *Experimental evidence on the internal organization of the syllable in Spanish*, in *SyllabeS*, Deuxièmes Journées d'Études Linguistiques, Université de Nantes, Nantes.

- BRYANT, M. M. (1974), *Blends are increasing*, "American Speech", 49, p. 163-184.
- CANNON, G. (1986), *Blends in English word formation*, "Linguistics", 24, p. 725-753.
- DEVEREUX, R. (1984), *Shortenings, blends and acronyms*, "Word Ways", 17, p. 210-215.
- DRESSLER, W. U. (1976), *Tendenzen in kontaminatorischen Fehlleistungen (und ihre Beziehung zur Sprachgeschichte)*, "Die Sprache", 22, p. 1-10.
- FERRAND, L., SEGUI, J. i HUMPHREY, G. W. (1997), *The syllable's role in word naming*, "Memory and Cognition", 25, 458-470.
- FRADIN, B. (1997), *Les mots-valises: une forme productive d'existants impossibles?*, in B. FRADIN, D. CORBIN, B. HABERT, F. KERLEROUX i M. PLÉNAT (ed.), *Mots possibles et mots existants*, Université de Lille III: Silexicales, Publications de l'U.R.A., 382 du C.N.R.S. (SILEX), p. 101-110.
- _____ (1999), *Combining forms, blends and related phenomena*, in U. DOLESCHAL i A. THORNTON (eds.), *Marginal and extragrammatical morphology*, Lincom Europa, München.
- GRÉSILLON, A. (1984), *La règle et le monstre: le mot-valise. Interrogations sur la langue, à partir d'un corpus de Heirich Heine*. Niemeyer, Tübingen.
- HÖHLE, B. i SCHRIEFERS, H. (1995), *Ambisyllabizität im Deutschen: Psycholinguistische Evidenz*, in *Akten des 29ten Linguistischen Kolloquiums*. Niemeyer, Tübingen.
- KESSLER, B. i TREIMAN, R. (1997), *Syllable structure and the distribution of phonemes in English syllables*, "Journal of Memory and Language", 37, p. 295-311.

- KILANI-SCHOCH, M. (1996), *Syllable and foot in French clipping*, in B. HURCH i R. A. RHODES (ed.), *Natural Phonology: The State of the Art*, Mouton - De Gruyter, Berlin - New York, p. 135-152.
- KUBOZONO, H. (1989), *The mora and syllable structure in Japanese: Evidence from speech errors*, "Language and Speech", 32, p. 249-278.
- LEHRER, A. (1996), *Identifying and interpreting blends: An experimental approach*, "Cognitive Linguistics", 7, p. 359-390.
- MACKAY, D. G. (1982), *The structure of words and syllables: Evidence from errors in speech*, "Cognitive Psychology", 3, p. 210-227.
- MIRANDA, A. (1987-1989), *Raccolta di lapsus della Scuola Normale Superiore*, "Quaderni del Laboratorio di Linguistica della Scuola Normale Superiore", p. 1-3, 47-72, 299-327, 113-139.
- PITT, M., SMITH, K. i KLEIN, J. (1998), *Syllabic effects in word processing: Evidence from the structural induction paradigm*, "Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance", 24, 1596-1611.
- RAMERS, K. (1992), *Ambisilbische Konsonanten im Deutschen*, in K. H. RAMERS, V. REINZ i P. HEISENBERG (ed.), *Silbenphonologie des Deutschen*. Narr, Tübingen, p. 246-283.
- RAVID, D. (1990), *Internal structure constraints on new word formation devices in Modern Hebrew*, "Folia Lingüística", 24, p. 289-347.
- RONNEBERGER-SIBOLD, E. (1996), *Preferred sound shapes of new roots: On some phonotactic and prosodic properties of shortenings in German and French*, in B. HURCH i R. A. RHODES (ed.), *Natural Phonology: The State of the Art*. Mouton - De Gruyter, Berlin - New York, p. 261-292.
- _____ (in press), *Ambisyllabic consonants in German: Evidence from dialectal pronunciation of lexical creations*, in J. RENNISON i

- K. KLAUS (eds.), *Phonologica 1996. Syllables!?*, Thesis, The Hague.
- ROSSI, M. (1998), *Les lapsus, ou comment notre fourche a langué*, Presses Universitaires de France, Paris.
- RUBACH, J. (1996), *Shortening and Ambisyllabicity in English*, "Phonology", 13, p. 197-237.
- SKOUSEN, R. (1989), *Analogical Modeling of Language*, Kluwer, Dordrecht.
- THORNTON, A. (1993), *Italian blends*, in L. TONELLI i W. DRESSLER (ed.), *Natural Morphology. Perspectives for the Nineties*, Unipress, Padova, p. 143-156.
- _____ (1996), *On some phenomena of prosodic morphology in Italian: accorciamenti, hypocoristics and prosodic delimitation*, "Probus", 8, p. 81-112.
- VATER, H. (1992), *Zum Silben-Nucleus im Deutschen*, in K. H. RAMERS, V. HEINZ i P. HEISENBERG (ed.), *Silbenphonologie des Deutschen*, Narr, Tübingen, p.100-133.
- _____ (1998), *Zur Silbenstruktur im Deutschen*, in B. J. KRÖGER et al. (eds.), "Festschrift Georg Heike. Forum Phoneticum", 66, p. 137-149.
- VENNEMANN, T. (1994), *Universelle Nuklearphonologie mit epiphänomenaler Silbenstruktur*, in K. H. RAMERS, V. HEINZ i HENNING, W. (ed.), *Universale phonologische Strukturen und Prozesse*, Niemeyer, Tübingen, p. 7-54.
- _____ (1998), *Prosodie und Wortgewinnung*, "Germanistische Linguistik", p. 141-142. 225-244.
- WIESE (1996), *The Phonology of German*. Clarendon Press, Oxford.

Appendix

English LEX-BLs

adhocracy (ad hoc + bureaucracy), *alphametic* (alphabet + arhythmic), *anchorlastic* (anchor + elastic), *aniseed* (anise + seed), *angiotensin* (angiotonin + hypertensin), *apodization* (aperture + periodization), *archology* (architecture + ecology), *ausform* (austenitic + deform), *autopia* (auto + utopia), *backini* (back + bikini), *bascart* (basket + cart), *batmobile* (bat + automobile), *beefalo* (beef + buffalo), *beermare* (beer + nightmare), *bisquick* (biscuit + quick), *bit* (binary + digit), *blaxploitation* (blacks + exploitation), *blunge* (blend + plunge), *blotch* (blot + botch), *boatel* (boat + hotel), *bondoggle* (bond + boondoggle), *bonefisherman* (bonefish + fisherman), *bonking* (bumping + conking), *bookmobile* (book + automobile), *brangle* (brawl + wrangle), *brontic* (bronchitis + asmatic), *brunch* (breakfast + lunch), *brusherific* (brush + terrific), *bullionaire* (bullion + billionaire), *burocrock* (burocrat + crock), *busnapper* (bus + kidnapper), *buttlegger* (butt + bootlegger), *Californicate* (California + fornicate), *camerantics* (camera + antics), *camporee* (camp + jamboree), *carideer* (caribou + reindeer), *carsual* (carwood + casual), *cattalo* (cattle + buffalo), *cinemammoth* (cinema + mammoth), *cinemenace* (cinema + menace), *cineversal* (cinema + universal), *ciphony* (cipher + telephony), *chemagination* (chemistry + imagination), *chemmuniqué* (chemistry + communiqué), *chortle* (chuckle + snortle), *chump* (chunk + lump), *chunnel* (channel + tunnel), *chatire* (chat + satire), *clamato* (clam + tomato), *clamboree* (clambake + jamboree), *clash* (clap + crash), *cocacolonization* (coca cola + colonization), *colorbestos* (color + asbestos), *compander* (compressor + expander), *compcenter* (computer + center), *computape* (computer + tape), *contrail* (condensation + trail), *curvessence* (curve + essence), *dawk* (dove + hawk), *densylon* (dense + nylon), *depicture* (depict + picture), *desipamine* (desmethyl + imipamine), *dielectrophoresis* (dielectric + electrophoresis), *diesohol* (diesel + alcohol), *Dinnerama* (Dinner + panorama), *dishmobile* (dishwasher + mobile), *Dixican* (Dixie + republican), *docudrama* (documentary + drama), *drabwear* (drab + underwear), *dramassassin* (drama + assassin), *dressshirt* (dress + shirt), *duraknit* (durable + knit), *dynetic* (dynamic + magnetic), *earthoon* (earth + moon), *ecdysone* (ecdysis + hormone), *educare* (education + care), *electret* (electricity + magnet), *electrofile* (electronic + file), *elevon* (elevator + aileron), *Eurasia* (Europe + Asia), *exurb* (ex + suburb), *fantabulous*

(fantastic + fabulous), *featherib* (feather + rib), *femikini* (feminine + bikini), *flaretrol* (flare + control), *fleep* (flying + jeep), *flare* (flame + glare), *flush* (flash + gush), *flustrated* (flustered + frustrated), *Frenglish* (French + English), *frivolash* (frivolous + lash), *funderwear* (fun + underwear), *galumph* (gallop + triumph), *garlion* (garlic + onion), *gayola* (gay + payola), *geep* (goat + sheep), *glasphalt* (glass + asphalt), *glimmer* (gleam + shimmer), *glob* (globe + blob), *gloopy* (goopy + loopy), *golfelt* (golf + felt), *grum* (grim + glum), *guck* (goo + muck), *guestimate* (guess + estimate), *gyropilot* (gyroscope + pilot), *happenstantial* (happenstance + circumstantial), *heliport* (helicopter + airport), *hesiflation* (hesitation + inflation), *hurricoon* (hurricane + typhoon), *icekhana* (ice + gymkhana), *imittance* (impedance + admittance), *imperence* (impertinence + impudence), *instaview* (instant + view), *Japlish* (Japanese + English), *jounce* (joll + bounce), *jumble* (joll + tumble), *kleagle* (klan + eagle), *kiddypliance* (kiddy + appliance), *klanonym* (klan + synonym), *klonclave* (klan + conclave), *knurl* (knur + gnarl), *leerics* (leer + lyrics), *letterset* (letterpress + offset), *lidar* (light + radar), *liger* (lion + tiger), *linar* (line + star), *lumist* (luminous + mist), *Manhatter* (Manhattan + hatter), *medicaid* (medical + aid), *medicare* (medical + care), *megalopolitan* (megalopolis + metropolitan), *mirropane* (mirror + pane), *motel* (motor + hotel), *mousewife* (mousy + housewife), *natter* (nag + chatter), *narcome* (narcotic + coma), *navar* (navigational + radar), *neuristor* (neuron + transistor), *Nixonomics* (Nixon + economics), *ocupeople* (oculist + people), *oildraulic* (oil + hydraulic), *opart* (optical + art), *optronic* (optic + electronic), *order-gram* (order + gram), *ovalliptic* (oval + elliptic), *Oxbridge* (Oxford + Cambridge), *parafoil* (parachute + airfoil), *Paralympics* (Paraplegic + Olympics), *peekture* (peek + picture), *peepscope* (peep + microscope), *pentomino* (penta + domino), *permafrost* (permanent + frost), *permapress* (permanent + press), *pervertising* (perverted + advertising), *pilgarlic* (pilled + garlic), *pinkermint* (pink + peppermint), *plenamin* (plenty + vitamin), *plodge* (plod + trudge), *polocrosse* (polo + lacrosse), *popcorn* (popped + corn), *porny* (pornography + horny), *positron* (positive + electron), *posturepedic* (posture + orthopedic), *pomato* (potato + tomato), *presself* (press + self), *pringle* (sprinkle + tingle), *prissy* (prim + sissy), *probit* (probability + unit), *proletcult* (proletariat + cult), *psychedelicatesen* (psychedelic + delicatessen), *psychedelphia* (psychedelic + Philadelphia), *psychergy* (psychic + energy), *psytocracy* (psychological + autocracy), *pulsar* (pulse + quasar), *quasar* (quasi + stellar), *racon* (radar + beacon), *radiocorder* (radio + recorder), *radionics* (radiation + electronics), *radome* (radar + dome), *rapidry* (rapid + dry),

Reaganomics (Reagan + economics), *reprography* (reproduce + photography), *rockoon* (rocket + balloon), *ruddetor* (rudder + elevator), *saniclean* (sanitary + clean), *scentillating* (scent + titillating), *scentsation* (scent + sensation), *scrapnel* (scrap + shrapnel), *screemager* (scream + teenager), *scrunch* (scram + bunch), *selectric* (select + electric), *sexploiter* (sex + exploiter), *shepherdress* (shepherdess + dress), *shoat* (sheep + goat), *shorthalls* (short + overalls), *simulcast* (simultaneous + broadcast), *slackedelic* (slacks + psychedelic), *slimnastic* (slim + gymnastic), *sloburb* (slob + suburb), *slumlord* (slum + landlord), *slurch* (slink + lurch), *smash* (smack + mash), *smaze* (smoke + haze), *smog* (smoke + fog), *smokurb* (smoke + curb), *snobject* (snob + object), *snoblem* (snob + problem), *snowmobile* (snow + automobile), *snurfing* (snow + surfing), *soliloquacity* (soliloquy + loquacity), *soundsational* (sound + sensational), *Spanglish* (Spanish + English), *splanch* (spleet-level + ranch), *splanket* (spread + blanket), *splurge* (splash + surge), *sportianity* (sport + christianity), *spotch* (spot + blotch), *spreestakes* (spree + sweepstakes), *squawk* (squall + hawk), *squangle* (square + angle), *squinch* (squirm + pinch), *squiggle* (squirm + wriggle), *stagflation* (stagnation + inflation), *sugly* (so + ugly), *sunflector* (sun + reflector), *swacket* (sweater + jacket), *tangemon* (tangerine + lemon), *technocy* (techno + idiocy), *telecast* (television + broadcast), *telethon* (television + marathon), *thighscraper* (thigh + highscraper), *tigon* (tiger + lion), *toddle* (totter + wobble), *travelcade* (travel + cavalcade), *treatwich* (treat + sandwich), *trudge* (tread + drudge), *twirl* (twist + whirl), *ultronic* (ultra + electronic), *urbantry* (urban + country), *varactor* (varying + reactor), *velveteen-ager* (velveteen + teen-ager), *vidstation* (video + station), *vibronic* (vibration + electronic), *vitamer* (vitamin + isomer), *vodkatini* (vodka + Martini), *walkathon* (walk + marathon), *wintertainment* (winter + entertainment), *youngmobile* (young + Oldsmobile), *ziposium* (zip + symposium), *zircolloy* (zirconium + alloy).

German LEX-BLs

Agitproperette (Agitprop + Operette), *Altartaren* (Altar + Tartaren), *alternatief* (alternativ + tief), *Amtsschimmelpilz* (Amtsschimmel + Schimmelpilz), *Apfelkernreaktor* (Apfelkern + Kernreaktor), *apfelmüssig* (Apfelmus + müssig), *arbeitslebenslang* (Arbeitsleben + lebenslang), *Arbeitslosgewinn* (Arbeitslos + Losgewinn), *Arbeitsplätzchen* (Arbeitsplatz + Plätzchen), *Armbrustschwimmer* (Armbrust + Brustschwimmer), *Armutprobe* (Armut + Mutprobe), *Assimilisation* (Assimilation + Zivilisation), *Atommeilerstiefel*

(Atommweiler + Meilenstiefel), *Atompilzsammler* (Atompilz + Pilzsammler), *Autofriedhofkapelle* (Autofriedhof + Friedhofkapelle), *Bandscheibenbremse* (Bandscheibe + Scheibenbremse), *Barometerware* (Barometer + Meterware), *begleitdigen* (begleiten + beleidigen), *Beneinung* (Bejahung + Verneinung), *Bengelszunge* (Bengel + Engelszunge), *Bettseller* (Bett + Bestseller), *Bilanzknecht* (Bilanz + Landsknecht), *Blitzschlagzeug* (Blitzschlag + Schlagzeug), *Blödsinngebung* (Blödsinn + Sinngebung), *Blutrotbuch* (Blutrot + Rotbuch), *Boxmeisterdieb* (Boxmeister + Meisterdieb), *Bruchbudenhocker* (Bruchbude + Budenhocker), *Bullizist* (Bulle + Polizist), *Bundesratlosigkeit* (Bundesrat + Ratlosigkeit), *CDUnfähigkeit* (CDU + unfähigkeit), *Christfindelkind* (Christkind + Findelkind), *Cinemarxist* (Cinema + marxist), *dämondän* (dämon + mondän), *Dataismus* (Daten(verarbeitung) + Dadaismus), *Demokratur* (Demokratie + Diktatur), *Denkmaler* (Denkmal + Maler), *Depositenlosigkeit* (Depositen + sittenlosigkeit), *Detonationalhymne* (Detonation + Nationalhymne), *Diebstahlindustrie* (Diebstahl + Stahlindustrie), *Disharmonica* (Disharmonie + Harmonica), *Ehrgeizhals* (Ehrgeiz + Geizhals), *Eisenerzbischof* (Eisenerz + Erzbischof), *Eskimoral* (Eskimo + Moral), *Europathologisch* (Europa + Pathologisch), *Falschgeldanlage* (Falschgeld + Geldanlage), *Fantasiegel* (Fantasie + Siegel), *Faustrechtsstaat* (Faustrecht + Rechtsstaat), *Faustunrecht* (Faustrecht + Unrecht), *Feierabendstern* (Feierabend + Abendstern), *Flitterwochenende* (Flitterwochen + Wochenende), *Flitterwochenbett* (Flitterwochen + Wochenbett), *Formularifari* (Formular + Larifari), *Fortschrott* (Fortschritt + Schrott), *Freibierbühne* (Freibier + Freibühne), *Fritzkrieg* (Fritz + Blitzkrieg), *Frivolitätigkeitsbericht* (Frivolität + Tätigkeitsbericht), *Fussballade* (Fussball + Ballade), *Fussballetristik* (Fussball + Belletristik), *Galantiquität* (Galant + Antiquität), *Geographiker* (Geographie + Graphiker), *germanisch-depressiv* (germanisch + manisch-depressiv), *Gernegrosshandel* (Gernegross + Grosshandel), *Giftzahnarzt* (Giftzahn + Zahnarzt), *Glasbläserkapelle* (Glasbläser + Bläserkapelle), *Golgathal* (Golgatha + Tal), *Götterbrotdieb* (Götterbrot + Brotdieb), *Grundsatzzeichen* (Grundsatz + Satzzeichen), *Hakenkreuzottern* (Hakenkreuz + Kreuzottern), *Hakenkreuzug* (Hakenkreuz + Kreuzzug), *Hakenkruzifix* (Hakenkreuz + Kruzifix), *Halbweltschmerz* (Halbwelt + Weltschmerz), *Halluzinationalismus* (Halluzination + Nationalismus), *Halluzinazi* (Halluzination + Nazi), *Hampelmannschaft* (Hampelmann + Mannschaft), *Hausinstandbesetzer₁* (Hausbesitzer + instandsetzen...), *Hausinstandbesetzer₂* (Einstandsetzen + besetzen), *Heidesauerkraut*

(Heidekraut + Sauerkraut), *himbeergeistvoll* (Himbeergeist + geistvoll), *Himmelschlüsselbein* (Himmelschlüssel + Schlüsselbein), *Hofkunstpfuscher* (Hofkunst + Kunstpfuscher), *HONkels* (HO + Onkel), *Humpelstilzchen* (humpeln + Rumpelstilzchen), *Indiskretin* (indiskret + Kretin), *Inventouristik* (Inventur + Touristik), *ionescomisch* (Ionesco + komisch), *Ja-Panik* (Japan + panik), *Jehovialität* (Jehova + Jovialität), *jein* (ja + nein), *Judaslohnsteuer* (Judaslohn + Lohnsteuer), *ka-lauern* (Kalauer + lauern), *Kaliberté* (Kaliber + Liberté), *Kamelefant* (Kamel + Elefant), *Kanzleisetreter* (Kanzlei + Leisetreter), *karikativ* (Karikatur + karitativ), *kindersprachlos* (Kindersprache + sprachlos), *Klamottenkugel* (Klamotten + Mottenkugel), *klau* (klug + schlau), *Kokainszeichen* (Kokaïn + Kainszeichen), *Ko-librettist* (Kolibri + Librettist), *Kolibrigade* (Kolibri + Brigade), *Kommentartaren* (Kommentar + Tartaren), *Komplikatesse* (Komplikation + Delikatesse), *Kompromissgeburt* (Kompromiss + Missgeburt), *Konkurz* (Konkurs + kurz), *Konkursbuch* (Konkurs + Kursbuch), *Kontaktsperre* (Kontakt + Taktsperr), *kotzequent* (kotzen + konsequent), *Kurlaub* (Kur + Urlaub), *Labyrindvieh* (Labyrinth + Rindvieh), *lachdienlich* (lachen + sachdienlich), *Lakritzelei* (Lakritze + Kritzelei), *Laufbahnmasche* (Laufbahn + Laufmasche), *Lavendeltreppe* (Lavendel + Wendeltreppe), *Lebertrank* (Lebertran + Trank), *Leckermaulkorb* (Leckermaul + Maulkorb), *Leerlaufbahn* (Leerlauf + Laufbahn), *legitim* (legitim + intim), *lett* (lieb + nett), *liebenswidrig* (liebenswürdig + widrig), *Liger* (Löwe + Tiger), *Literarhysteriker* (Literarhistoriker + Hysteriker), *Literatrubel* (Literatur + Trubel), *Lokalamitât* (Lokal + Kalamitât), *Lolitaneien* (Lolita + Litaneien), *LPGeringfügigkeiten* (LPG + Geringfügigkeiten), *Machtwächter* (Macht + Nachtwächter), *Maskenballade* (Maskenball + Ballade), *Mansch* (Mann + Mensch), *mausetotalitär* (mausetot + totalitär), *Medizyniker* (Medizin + Zyniker), *Meisterstückwerk* (Meisterstück + Stückwerk), *Missgeschicksal* (Missgeschick + Schicksal), *Misstonleiter* (Misston + Tonleiter), *monumentan* (Monument + momentan), *morb* (morsch + mürb), *Moskauderwelsch* (Moskau + Kauderwelsch), *Müllionärin* (Müll + Millionärin), *Vielharmonie* (viel + Philharmonie), *Nachtlokalredakteur* (Nachtlokal + Lokalredakteur), *Nacktrice* (nackt + Actrice), *Nähkorbball* (Nähkorb + Korbball), *Narkosewort* (Narkose + Kosewort), *Narragonien* (Narr + Aragonien), *Nashornist* (Nashorn + Hornist), *Nazionist* (Nazi + Zionist), *Negerstammtisch* (Negerstamm + Stammtisch), *Nettogewichtelmännchen* (Nettogewicht + Wichtelmännchen), *oblügen* (obliegen + lügen), *Ohnmachthaber* (Ohnmacht + Machthaber), *Öl-egant* (Öl + elegant), *Opferstockfisch* (Opferstock + Stockfisch), *Orchideenflug*

(Orchideen + Ideenflug), *Pädagongschläge* (Pädagoge + Gongschläge), *Paradiesel* (Paradies + Diesel), *Parkettenreaktion* (Parkett + Kettenreaktion), *Paukenschlaganfall* (Paukenschlag + Schlaganfall), *Pelikanaille* (Pelikan + Kanaille), *Pelikanone* (Pelikan + Kanone), *Persilversität* (Persil + Perversität), *Phallodri* (Phallus + Hallodri), *Phallosophin* (Phallus + Philosophin), *Phalluzination* (Phallus + Halluzination), *Philosophaselei* (Philosophie + Faselei), *Phrasenmäher* (Phrase + Rasenmäher), *Polizeitung* (Polizei + Zeitung), *Primitiefsinn* (primitif + Tiefsinn), *Profittiche* (Profit + Fittiche), *Promillionär* (Promille + Millionär), *Psychedelikatessen* (psychedelic + Delikatessen), *Quonne* (Qual + Wonne), *Radikalauer* (radikal + Kalauer), *Rebusfahrer* (Rebus + Busfahrer), *Restauratorium* (Restauration + Oratorium), *Ringfingernagel* (Ringfinger + Fingernagel), *Rotweinkampf* (Rotwein + Weinkampf), *Sabogent* (Saboteur + Agent), *Sackgassenkehrer* (Sackgasse + Gassenkehrer), *Safarisiko* (Safari + Risiko), *Satzbauhaus* (Satzbau + Bauhaus), *Schaumweingeistreich*₁ (Schaumwein + Weingeist É), *Schaumweingeistreich*₂ (... Weingeist + geistreich), *Scheinheiligenschein* (scheinheilig + Heiligenschein), *Schlachtbankier* (Schlachtbank + Bankier), *Schlappschuss* (schlapp + Schnappschuss), *Schlawiener* (Schlawiner + Wiener), *Schlepptauwetter* (Schlepptau + Tauwetter), *Schlechtival* (schlecht + Festival), *Schmusik* (schmusen + Musik), *Schnapsbruderschaft* (Schnapsbruder + Bruderschaft), *Schokoladentisch* (Schokolade + Ladentisch), *schornsteinreich* (Schornstein + steinreich), *Schreibtischgebet* (Schreibtisch + Tischgebet), *schuhverlässig* (Schuh + zuverlässig), *Schwermutmassung* (Schwermut + Mutmassung), *Seifenblasenleiden* (Seifenblasen + Blasenleiden), *Semikolonist* (Semikolon + Kolonist), *Senilpferd* (senil + Nilpferd), *Sexbombenangriff* (Sexbomb + Bombenangriff), *Sexeget* (Sex + Exeget), *sexpansiv* (Sex + expansiv), *sexzentrisch* (Sex + exzentrisch), *Sinnflut* (Sinn + Sintflut), *Skandalmdudler* (Skandal + Almdudler), *Skandelaber* (Skandal + Kandelaber), *slavatisch* (slavonisch + kroatisch), *Somnambuhle* (sommambul + Buhle), *Sonderphallus* (Sonderfall + Phallus), *Spätnik* (spät + Sputnik), *Sportographie* (Sport + Ortographie), *stammheimlich* (Stammheim + klammheimlich), *Sündenfalllobst* (Sündenfall + Fallobst), *sybadisch* (sympatisch + badisch), *Taifunzel* (Taifun + Funzel), *Tapetenmusterehen* (Tapetenmuster + Musterehen), *Telegrammatik* (Telegramm + Grammatik), *Tempolemik* (Tempo + Polemik), *Theolügenbeutel* (Theologen + Lügenbeutel), *Tomoffel* (Tomate + Kartoffel), *Tränensackgasse* (Tränensack + Sackgasse), *unanbequem* (unangenehm + unbequem), †*berzeugungsakt*

(†berzeugung + Zeugungsakt), *Unheiland* (Unheil + Heiland), *Unheilanstalt* (Unheil + Heilanstalt), *Unrechtschreibung* (Unrecht + Rechtschreibung), *Unterstreichmusik* (unterstreich + Streichmusik), *Unterweltanschauung* (Unterwelt + weltanschauung), *Utiliteratur* (utilitaristisch + Literatur), *Verschwindsucht* (verschwind + Schwindsucht), *Versorgungskontorso* (Versorgungskonto + Torso), *Verstandesbeamter* (Verstand + Standesbeamter), *Viehisionomik* (Vieh + Physionomik), *Volksetymogeleien* (Volksetymologie + Mogeleien), *wesentiell* (wesentlich + essentiell), *Wespennestwärme* (Wespennest + Nestwärme), *Wetteifersucht* (Wetteifer + Eifersucht), *wildschön* (wild + bildschön), *Wirtschaftstiefwunder* (Wirtschaftstief + Éwunder), *Witzenschaft* (Witz + Wissenschaft), *Wortbildhauer* (Wortbild + Bildhauer), *wortschrittlich* (Wort + fortschrittlich), *Wortspielhöhle* (Wortspiel + Spielhöhle), *Zinnentstellung* (Zinn + Sinnentstellung), *Zwielichtspiele* (Zwielicht + Lichtspiele).

French LEX-BLs

aberrifique (aberrant + horifique), *abricoteries* (abricots + coteries), *agendarme* (agent + gendarme), *aggravitation* (aggravation + gravitation), *agit-proprette* (agit-prop + proprette), *aigrivain* (aigri + écrivain), *aiguillotine* (aiguille + guillotine), *alcoolade* (alcool + accolade), *alcoolyte* (alcooolique + acolyte), *alibibi* (alibi + bibi), *amalgramme* (amalgame + anagramme), *amarouché* (amouraché + effarouché), *américanoïaque* (américain + paranoïaque), *amnistice* (amnistie + armistice), *amphibiguïté* (amphibie + ambiguïté), *anagrammaire* (anagramme + grammaire), *algébriste* (analiste + algébriste), *animalitaire* (animalier + humanitaire), *animalphabet* (animal + alphabet), *antégriste* (anti-Christe + intégriste), *apostrosser* (apostropher + rosser), *aragais* (arabe + portugais), *aristocrâne* (aristocrate + crâne), *aristocrasseux* (aristocrate + crasseux), *aristogustin* (aristocrate + augustin), *armerde* (armée + merde), *armitiés* (armes + amitiés), *archéologie* (archéologie + théologie), *ashkérades* (ashkénase + séfarade), *astromôme* (astronome + môme), *atmosphérique* (atmosphérique + féérique), *audimarathonien* (audimat + marathonien), *autobiographe* (autobiographe + grave), *autobiogriffure* (autobiographie + griffure), *autobsession* (auto + obsession), *automnante* (automne + étonnante), *automobilité* (automobile + mobilité), *baratartiner* (baratiner + tartiner), *Barrasme* (Barre + masme), *barreborygme* (Barre + borborygme), *barricades* (barricades + cadres), *barrocardiste* (barriste + rocardiste), *bavardhurler* (bavarder + hurler), *bavardiner* (bavarder + dîner), *béaltitude*

(béatitude + altitude), *bébétude* (bébé + hébétude), *bébin* (bébé + bambin), *béhabitude* (béatitude + habitude), *beurgeois* (beur + bourgeois), *bibliothéconomie* (bibliothèque + économie), *Bichelieu* (Bismark + Richelieu), *bisouterie* (bisou + bijouterie), *bistroquet* (bistrot + troquet), *blâmard* (blâme + cafard), *blessourd* (blessé + sourd), *bosphormidable* (bosphore + formidable), *bourreaucratie* (bourreau + bureaucratie), *brasserive* (brasserie + rive), *brigoler* (bricoler + rigoler), *brodouiller* (broder + bredouiller), *cacathédrale* (caca + cathédrale), *cafélin* (café + félin), *calembourbier* (calembour + bourbier), *calembourde* (calembour + bourde), *calembourrasque* (calembour + bourrasque), *caméscope* (caméra + magnétoscope), *camisolitude* (camisole + solitude), *canailarchie* (canaille + anarchie), *caoutchouchouter* (caoutchou + chouchouter), *capothéose* (capoter + apothéose), *carburéacteur* (carburant + réacteur), *carthaginoiseries* (carthaginois + chinoiseries), *cataplanche* (catamaran + planche (^voile)), *catapostrophe* (catastrophe + apostrophe), *catholischisme* (catholicisme + schisme), *caveaubulaire* (caveau + vocabulaire), *célibattante* (célibataire + battante), *centannuaire* (centenaire + annuaire), *charlacan* (charlatan + Lacan), *chevalchimie* (cheval + alchimie), *chiantifique* (chiant + scientifique), *chien-panzé* (chien + chinpanzé), *Chirouette* (Chirac + girouette), *cinavortement* (cinéma + avortement), *cinémagique* (cinéma + magique), *cinémanimaux* (cinéma + animaux), *cinémateur* (cinéma + amateur), *cinépuisement* (cinéma + épuisement), *circonférencier* (circonférence + conférencier), *circonvulsion* (circonvolution + convulsion), *cisoologique* (ciseau + zoologique), *clocho* (clochard + clodo), *clodard* (clodo + clochard), *coca-colonisation* (coca-cola + colonisation), *cocoricollarisme* (cocorico + collarisme), *coïtération* (coït + itération), *commutativité* (commutativité + activité), *concordial* (Concorde + cordial), *concupiste* (concupin + cubiste), *confipote* (confiture + compote), *Confuciussional* (Confucius + confessionnal), *congaulois* (congolais + gaulois), *constipassion* (constipation + passion), *cordoléance* (cordial + doléance), *cosmopolisson* (cosmopolitain + polisson), *couacophonie* (couac + cacophonie), *croquemigraine* (croquemitaine + migraine), *cybernéma* (cybernétique + cinéma), *Dantonique* (Danton + tonique), *débouliner* (débouler + dégouliner), *débricollage* (débris + bricolage), *déceptioniste* (déception + réceptioniste), *délicaresse* (délicatesse + caresse), *délicieux* (délicieux + vicieux), *démonstre* (démon + monstre), *diabolitique* (diabolique + politique), *documenteur* (documentaire + menteur), *économistérieux* (économie + mystérieux), *écrivaineux* (écrivain + haineux), *éducastreur* (éducateur + castreur), *édufication* (éducation + édification),

égologique (égo + écologique), *électérotiser* (électrifier + érotiser),
électrhystérique (électrique + hystérique), *éléphantaisiste* (éléphant +
 fantaisiste), *éléphantobus* (éléphant + autobus), *élevache* (élevage + vache),
élitérature (élite + littérature), *embrouillonner* (embrouiller + bouillonner),
enfantaisies (enfant + fantaisies), *enfantasque* (enfant + fantasque),
enfantimages (enfantillages + images), *ennuiversel* (ennui + universel),
éphémérde (éphémère + merde), *épidermabrasion* (épiderme + abrasion),
épouvantard (épouvant + vantard), *esplace* (espace + place), *éternullité*
 (éternité + nullité), *ethnostalgique* (ethno + nostalgie), *étudiamant* (étudiant
 + amant), *euphorisme* (euphorie + aphorisme), *explosion* (explosion +
 exposition), *farfelunettes* (farfelu + lunettes), *fécondutrice* (fécond +
 conductrice), *fellahcieux* (fellah + fallacieux), *fessetival* (fesse + festival),
fictionnaire (fiction + dictionnaire), *filministe* (film + féministe), *filmontage*
 (film + montage), *fixion* (fixe + fiction), *fligolo* (flic + gigolo), *floribond*
 (florissant + moribond), *folluptueux* (fol + voluptueux), *foultitude* (foule +
 multitude), *fruitillante* (fruitée + pétillante), *führanoïa* (Führer + paranoïa),
funamboule (funambule + en boule), *futurlupinade* (futur + turlupinade),
garaque (garage + baraque), *gastroquet* (gastronomie + troquet), *gauchemar*
 (gauche + cauchemar), *girafenêtre* (girafe + fenêtre), *giraffoler* (girafe +
 raffoler), *Giscarpette* (Giscard + carpette), *Goncourtiser* (Goncourt +
 courtoiser), *gondolance* (gondole + somnolance), *grammaniaque*
 (grammairien + maniaque), *gouvernebanal* (gouvernemental + banal),
harmolodique (harmonie + mélodique), *hebdromadaire* (hebdomadaire +
 dromadaire), *hécatombola* (hécatombe + tombola), *hépathétique* (hépathique
 + pathétique), *hérésistance* (hérésie + résistance), *héterrorisme*
 (hétero(sexuel) + terrorisme), *heureupéen* (heureux + européen), *hilarsenic*
 (hilar + arsenic), *hippidémie* (hippie + épidémie), *humaniaque* (humain +
 maniaque), *humanimalité* (humain + animalité), *humarathon* (humanité +
 marathon), *humoureux* (humoriste + amoureux), *hypoChrist* (hypocrite +
 Christ), *hypocritiquement* (hypocrite + critiquement), *icônerie* (icône +
 connerie), *ignommable* (ignominie + innommable), *illulogicien* (illusion +
 logicien), *imachination* (imagination + machination), *inconciliabule*
 (inconciliable + conciliabule), *infâmille* (infâme + famille), *infostantaneés*
 (information + instantanée), *ingénuflexion* (ingénu + génuflexion), *insolitude*
 (insolite + solitude), *instinctestins* (instinct + intestins), *intelligentiment*
 (intelligemment + gentiment), *interlotuteur* (interlocuteur + tuteur),
Instambulversant (Instambul + bulversant), *jaloup-garoup* (jaloux + loup-
 garoup), *japoniaiserie* (japonais + niaiserie), *jargonautes* (jargon +
 Argonautes), *jargot* (jargon + argot), *JEnocide* (je + génocide), *jouisseurs*

(jouissance + Jussieux), *Joxe-terrier* (Joxe + fox-terrier), *jupe-conscient* (jupe + subconscient), *juplotte* (jupe + culotte), *kamasoutrage* (kamasoutra + outrage), *karatechattes* (karatéka + chatte), *lincuistre* (linguiste + cuistre), *littératurer* (littérature + raturer), *livresse* (livre + ivresse), *locomotivé* (locomotive + motivé), *madrécoraux* (madrépore + coraux), *Mahochrist* (Mahomet + Christ), *maimoire* (mai + mémoire), *mallise* (malle + valise), *Maradollars* (Maradona + dollars), *Maradonaples* (Maradona + Naples), *masogique* (masochiste + magique), *massacrilège* (massacrer + sacrilège), *masturbin* (masturber + turbin), *mécontemporain* (mécontent + contemporain), *médiamnésie* (média + amnésie), *médiartiste* (média + artiste), *méditactif* (méditatif + actif), *méfiançailles* (méfiance + fiançailles), *mégérie* (mégère + égérie), *mégoïste* (mégot + égoïste), *mélancomique* (mélancolie + comique), *mélomaniaque* (mélomane + maniaque), *ménopausotamie* (ménopause + Mésopotamie), *mercantilyrisme* (mercantilisme + lyrisme), *mercridéés* (mercredi + idées), *météorique* (météore + théorique), *métropolitique* (métropole + politique), *midîneur* (midi + dîneur), *misanthroglodyte* (misanthrope + troglodyte), *moitrinaire* (moi + poitrinaire), *monarchiennerie* (monarchie + chiennerie), *mongolfiade* (mongolfière + olympiade), *monstruation* (monstre + menstruation), *multimédiartiste* (multimédia + artiste), *musaïque* (musique + mosaïque), *muscadenas* (muscade + cadenas), *musicomédien* (musiciens + comédiens), *musicionnaire* (musique + dictionnaire), *mystigorique* (mystique + allégorique), *naf-naffaire* (naf-naf + affaire), *naïvité* (naïveté + nativité), *nanarchisant* (nana + anarchisant), *nauséabondance* (nauséabond + abondance), *négropolitaine* (négro + métropolitaine), *neurocomunisme* (neuro- + eurocomunisme), *normalignité* (normalité + malignité), *nostalgérie* (nostalgie + Algérie), *nostradamusant* (Nostradamus + amusant), *nuicide* (nuit + suicide), *nullibiquité* (nullité + ubiquité), *obaldiable d'homme* (Obaldia + diable d'homme), *onaniversaire* (onanie + anniversaire), *onomatopoétique* (onomatopéique + poétique), *optimystique* (optimiste + mystique), *oradorateur* (orateur + adorateur), *ordinausaure* (ordinateur + dinosaure), *orthogaffe* (orthographe + gaffe), *Oulipotes* (Oulipo + potes), *outiliser* (outil + utiliser), *palimgeste* (palimpseste + geste), *papapillon* (papa + papillon), *papatrie* (papa + patrie), *paralympiques* (paralytique + Olympiques), *Parisgoler* (Paris + rigoler), *Paristroïka* (Paris + perestroïka), *parlementeur* (parlementaire + menteur), *patriotocard* (patriote + tocard), *pauvrisseur* (pauvre + provisseur), *pénétraversé* (pénétrer + traversé), *pépédalante* (pépé + pédalante), *personagité* (personnalité + agité), *phalanstère* (phalange + monastère), *phallucination* (phallus +

hallucination), *phallustrade* (phallus + balustrade), *phénomène* (phénomène + noumène), *phonore* (phonique + sonore), *photocopillage* (photocopie + pillage), *picoléreux* (picoler + coléreux), *pitriote* (pitre + patriote), *plaisirlande* (plaisir + Irlande), *pleurire* (pleurer + rire), *poésure* (poésie + peinture), *polichinin* (polichinelle + arlequin), *pornoviseur* (pornographique + proviseur), *portagnol* (portugais + espagnol), *potimarron* (potiron + marron), *pourspérer* (poussir + espérer), *poursticher* (poursuivre + pasticher), *préfecturpitude* (préfecture + turpitude), *prostipute* (prostitute + pute), *provillusoire* (provisoire + illusoire), *provocasseur* (provocateur + casseur), *pubéreuse* (pubère + tubéreuse), *pudibondieuserie* (pudibond + bondieuserie), *quinquagénial* (quinquagénaire + génial), *rachitive* (rachitique + chétive), *racontinue* (raconte + continue), *radigaleux* (radical + galeux), *radioteux* (radio + radoteux), *raplaplate-forme* (raplapla + plate-forme), *réfolution* (réforme + révolution), *remue-méniges* (remue-ménage + méniges), *(se) renconfrognier* (rencontrer + renfrogner), *reporterre* (reporter + terre), *rhinocérossignol* (rhinocéros + rosignol), *rhinoféroce* (rhinocéros + féroce), *rigoulot* (rigolo + goulot), *Riminiscence* (Rimini + réminiscence), *Rocardbespierre* (Rocard + Robespierre), *rococoterie* (rococo + coterie), *romansonge* (roman + mensonge), *salamandragore* (salamandre + mandragore), *samedimanche* (samedi + dimanche), *sarcastifleur* (sarcastique + persifleur), *schizophrénétique* (schizophrène + phrénétique), *séduisant* (séduisant + savant), *sentimage* (sentiment + image), *sentimenteur* (sentiment + menteur), *s'étrangeuler* (s'étrangler + gueuler), *saxogénair* (saxophoniste + sexagénaire), *séfanas* (séfarade + ashkenase), *sénateur* (sénateur + tueur), *sexercice* (sexe + exercice), *sexiproque* (sexe + réciproque), *signifiants* (signifiants + fiancés), *snobiliaire* (snob + nobiliaire), *snoobserveur* (snob + observeur), *Somorrhe* (Sodome + Gomorrhe), *somnambidule* (sommambul + bidule), *sophistoqué* (sophistiqué + toqué), *Sorbonagre* (Sorbone + onagre), *spectaculateur* (spectateur + spéculateur), *spermissive* (sperme + permissive), *sportable* (sport + portable), *stator* (statue + rotor), *stéradian* (stéréo + radian), *submerfuge* (submergé + subterfuge), *suicidéurgie* (suicide + sidéurgie), *surrenchiisme* (surrenchère + chiisme), *symptraumatiser* (symptôme + traumatiser), *tauromagie* (tauromachie + magie), *Tchernobâle* (Tchernobyl + Bâle), *teignasse* (teigne + tignasse), *télébrité* (télévision + célébrité), *télélysée* (télévision + élysée), *télépater* (télépathie + épater), *télépholie* (téléphone + folie), *téléphonctionner* (téléphone + fonctionner), *téléthique* (télévision + éthique), *texticules* (texte + testicules), *textile* (textile + utile), *topinanbourlinguer* (topinanbour +

bourlinguer), *torcheculatif* (torche-cul + spéculatif), *trafouiller* (travailler + farfouiller), *tranquillitude* (tranquillité + quiétude), *tristoce* (triste + feroce), *trombihoroscope* (trombine + horoscope), *uburbanisme* (Ubu + urbanisme), *universatilité* (université + versatilité), *valdorloter* (valdotain + dorloter), *Vaticancan* (Vatican + cancan), *verranne* (verre + fibranne), *vérolutionnaire* (vérole + révolutionnaire), *vertigénial* (vertige + génial), *Vichyssitude* (Vichy + vicissitude), *vidéopérette* (vidéo + opérette), *villoyen* (villageois + citoyen), *violupté* (viol + volupté), *voluptial* (volupté + nuptial), *Yoghourmand* (yoghourt + gourmand).

Italian LEX-BLs

Alitalia (ali + Italia), *amerasiatico* (americano + asiatico), *archipittura* (architettura + pittura), *Aschimici* (associazione (industriali) + chimici), *Assicredito*₁ (associazione + italiana...), *Assicredito*₂ (... italiana (del) + credito), *Assobancaria* (associazione + bancaria), *Assocarni* (associazione + carni), *Assografici* (associazione + grafici), *Assolombarda* (associazione + lombarda), *Assoscuola* (associazione + scuola), *Bankitalia* (banca (d') + Italia), *calcementi* (calci + cementi), *cantautore* (cantante + autore), *cartolibreria* (cartoleria + libreria), *cattocomunista* (cattolico + comunista), *Cereagricola* (cereali + agricola), *Coldiretti* (coltivatori + diretti), *Confagricoltura* (confederazione + agricoltura), *Confcommercio* (confederazione + commercio), *Confcooperative* (confederazione + cooperative), *Confederterra* (confederazione + terra), *Confedilizia* (confederazione + edilizia), *Confesercenti* (confederazione + esercenti), *Confindustria* (confederazione + industria), *Corsera* (Corriere (della) + Sera), *Edagricole* (edizioni + agricole), *eroicomico* (eroico + comico), *esentasse* (esente + tasse), *Eurasia* (Europa + Asia), *Fabbriguerra* (fabbricazioni + guerra), *fantascienza* (fantasia + scienza), *Farmitalia* (farmaci + Italia), *Fedepesca* (federazione + pesca), *Federbraccianti* (federazione + braccianti), *Federcalcio* (federazione + calcio), *Federgrani* (federazione + grani), *Federmetalli* (federazione + metalli), *Federstampa* (federazione + stampa), *Federterra* (federazione + terra), *Fedeseta* (federazione + seta), *ferrotramvieri* (ferrovieri + tramvieri), *fertigazione* (fertilizzazione + irrigazione), *Finmare* (finanziaria + mare), *Finmeccanica* (finanziaria + meccanica), *fubbia* (fumo + nebbia), *furgonoleggio* (furgone + noleggio), *Genepesca* ((compagnia) generale + pesca), *impumone* (imputato + testimone), *infostrada* (informazione + strada), *innocentista* (innocentista

+ centrista), *Italcasse* ((società) italiana + casse), *Italcementi* ((società) italiana + cementi), *Italgas* ((società) italiana + gas), *kiwana* (kiwi + banana), *leopone* (leopardo + leone), *mandarancio* (mandarino + arancio), *maorxismo* (maoismo + marxismo), *metalmecchanico* (metallo + meccanico), *meccatronico* (meccanico + elettronico), *Miproguerra* ((ministero per la) programmazione + guerra), *Montedison* (Montecatini + Edison), *narcotraffico* (narcotici + traffico), *Palaghiaccio* (palazzo + ghiaccio), *Palatrussardi* (palazzo + Trussardi), *pantacollant* (pantaloni + collant), *papamobile* (papa + automobile), *pecapra* (pecora + capra), *pessiottimismo* (pessimismo + ottimismo), *Polstrada* (polizia + strada), *quallina* (quaglia + gallina), *qualunfascismo* (qualunquismo + fascismo), *ristobar* (ristorante + bar), *rosviola* (rosso + viola), *Sampdoria* (Sampierdarena + Doria), *tigone* (tigre + leone), *turismatica* (turismo + informatica), *Unioncamere* (unione + camere (di commercio)), *vidiota* (video + idiota), *zebrallo* (zebra + cavallo), *zebrasino* (zebra + asino).

Italian SYL-ACRs

*Acmonital*₁ (acciaio monetario...), *Acmonital*₂ (... monetarioitaliano), *Acoser*₁ (azienda consorziale...), *Acoser*₂ (... consorziale servizi...), *Acoser*₃ (... servizi (del) Reno), *Armir*₁ (armata italiana...), *Armir*₂ (... italiana (in) Russia), *Ascom* (associazione commercianti), *Assap*₁ (associazione agenzie...), *Assap*₂ (... agenzie pubblicitarie), *Assider* (associazione (industrie) siderurgiche), *Avedisco*₁ (associaz. Vendite...), *Avedisco*₂ (... vendite dirette...), *Avedisco*₃ (... dirette servizi...), *Avedisco*₄ (... servizi consumatori), *Cambital* (cambio italiano), *Carige*₁ (cassa risparmio...), *Carige*₂ (... risparmio Genova), *Carisbo*₁ (cassa risparmio...), *Carisbo*₂ (...risparmio (di) Bologna), *Casmez* (cassa (del) mezzogiorno), *Codacons*₁ (coordinamentodelle...), *Codacons*₂ (... delle associazioni...), *Codacons*₃ (... associazioni (dei) consumatori), *Cogepesca*₁ (commissariato generale...), *Cogepesca*₂ (... generale (della) pesca), *Comiliter*₁ (comando militare...), *Comiliter*₂ (... militare territoriale), *Confida*₁ (confederazione italiana...), *Confida*₂ (... italiana degli...), *Confida*₃ (... degli agricoltori), *Confital*₁ (consorzio fiduciario...), *Confital*₂ (... fiduciario italiano), *Confitarma*₁ (confederazione italiana...), *Confitarma*₂ (... italiana armatori), *Coreco*₁ (comitato regionale...), *Coreco*₂ (... regionale (di) controllo), *Coremar*₁ (compagnia regionale...), *Coremar*₂ (... regionale marittima), *Credit* (credito italiano), *Dirstat* (Dirigenti statali), *Endirot*₁ (Ente

distribuzione...), *Endirot*₂ (... distribuzione rottami), *Fininvest* (finanziaria investimenti), *Finsider* (Finanziaria siderurgica), *Formez* (Ist. formazione (studi sul) Mezzogiorno), *INCOM*₁ (industria corti...), *INCOM*₂ (... corti metraggi), *Italsider* ((società) italiana (per la) siderurgia), *Italtel* ((società) italiana telefoni), *mapo* (mandarino pompelmo), *Maripers* (marina personale), *Milmart*₁ (milizia marittima...), *Milmart*₂ (... marittima artiglieria), *Mincomes*₁ (ministero commercio...), *Mincomes*₂ (... commercio estero), *Minculpop*₁ (ministero cultura...), *Minculpop*₂ (... cultura popolare), *MITO* (Milano Torino), *Modit* (moda italiana), *Monital* (monopolio italiano), *Polfer* (polizia ferroviaria), *Superal* (superiorità alimentare), *TOTIP* (totalizzatore ippico).

El component informatiu i l'estructura dels enunciats

Enric Vallduví
(Universitat Pompeu Fabra)

1. Introducció

Un dels objectius bàsics de la recerca en sintaxi funcional, o anàlisi del discurs en el sentit original de Zelig Harris (1952), és la descripció de les correlacions que hi ha entre forma i funció pragmàtica. Totes les llengües posseeixen feixos d'oracions com el d'(1):¹

- (1) a. Ficarem el ganivet al CALAIX.
- b. Hi_i ficarem el GANIVET, al calaix_i.
- c. El_i ficarem al CALAIX, el ganivet_i.
- d. L_i'hi_i FICAREM, al calaix_i, el ganivet_i.
- e. Al calaix_i hi_i ficarem el GANIVET.
- f. El ganivet_i al CALAIX, el_i ficarem.

Aquestes oracions són sinònimes a nivell descriptiu (és a dir, en les seves condicions de veritat), però no són equivalents o sinònimes a nivell pragmàtic. La sintaxi funcional ha de poder donar compte de l'existència d'aquestes alternatives formals. De fet, hi ha hagut força estudis, ja des del segle XIX, que s'han proposat de descriure i explicar la variació formal que s'il·lustra a (1) i ho han fet apel·lant a un component pragmàtic que, en diferents èpoques i en diferents llocs, ha rebut noms diversos: perspectiva funcional, dimensió comunicativa, articulació psicològica o, el que s'usarà aquí, *component informatiu* (Halliday 1967, Daneš 1968, Firbas 1971, Kuno 1972, Chafe 1976, Prince 1986, Vallduví 1992a, Lambrecht 1994, etc.).

Gairebé tots aquests estudis han postulat que les oracions se subjecten en una partició informativa entre *rema* (anomenat també focus o

¹ La versaleta indica l'element lèxic associat a la cimera entonativa i els subíndexs expliciten la relació entre els sintagmes dislocats i els seus pronoms de represa.

asserció) i *rerefons* (tema o pressuposició). Aquestes dues categories primitives, que són complementàries, han rebut definicions diverses però anàlogues. El rema expressa informació (nova), atès que veritablement addueix alguna cosa, o és l'element oracional que fa avançar la comunicació o, finalment, és allò que no és present en el context quan es fa l'enunciació (independència contextual). El rerefons, en canvi, expressa dades conegudes, ja que no addueix res, o denota un pressupòsit, que expressa un vincle amb el text o discurs previ, o és allò que ja és en el context (dependència contextual).²

Les llengües del món expressen de forma molt diversa les categories de rema i rerefons. Algunes llengües, com el català, fan servir sobretot la sintaxi; altres, com l'anglès, usen més l'entonació; i altres, com el rus, el japonès o el vute (de Camerun), fan servir també la morfologia.

² La confusió terminològica en aquest àmbit és molt gran. Els termes *focus*, *pressuposició*, *tema* i altres s'usen amb diversitat de significats. Per exemple, *focus*, com s'ha dit, s'usa com a sinònim de rema, però també s'usa per descriure la cimera entonativa, per referir-se a un referent discursiu molt activat i per parlar d'un element logicosemàntic determinat que s'associa en algunes llengües amb la prominència entonativa, i *tema* (*theme*, *topic*) és sinònim de rerefons, però també descriu un element determinat dins del rerefons amb propietats pragmàtiques específiques (el *theme* de Halliday 1967, o *topic proper* de l'escola de Praga, Sgall, *et al.* 1986), un concepte global que caracteritza els textos o discursos (els *Diskursthemen* de Bayer 1980) i, és clar, una funció semàntica també coneguda com a pacient.

Tanmateix, aquí es mostrarà que, malgrat aquesta diversitat, les llengües comparteixen un principi comú: el rema s'expressa de manera canònica, mentre que el rerefons s'expressa de manera no canònica. Dit d'una altra manera, la rematicitat no s'associa a cap marcatge estructural propi i específic, ans és el rerefons que mereix un tractament estructural singular. D'això es desprèn, a manera de corol·lari, un segon principi: les oracions màximament remàtiques (sense rerefons) són oracions canòniques, la qual cosa significa que tots els seus elements s'expressen de manera canònica.

2. Supòsits teòrics

Aquesta secció detalla una visió determinada del component informatiu (Vallduví 1992a, 1995; McNally 1998), d'acord amb la qual les categories de rema i rerefons puguin interpretar-se, i defineix el concepte de canonicitat estructural. Això és necessari per tal de mostrar com s'apliquen els dos principis que regeixen l'expressió estructural de les categories informatives de rema i rerefons.

2.1. *El component informatiu*

Seguint Grosz i Sidner (1986), el discurs lingüístic consta, pel cap baix, de dos macrocomponents de significat: l'*estructura intencional o retòrica*, que comprèn la segmentació del text o discurs i les relacions retoricosemàntiques que hi ha entre els segments textuais, i l'*estructura atencional* (d'estat d'*atenció* del receptor), que comprèn els referents del discurs i les descripcions —atributs i relacions— que els caracteritzen. A la seqüència (2a), li correspon l'estructura intencional de (2b), que diu que la relació entre S_3 i S_2 és una relació causa-efecte, i l'estructura atencional de (2c):³

³ No es farà cap més referència a l'estructura intencional o retòrica del text o discurs, atesa la seva tangència en relació amb el component informatiu. Grosz i Sidner (1986) analitzen alguns punts de contacte entre les estructures intencional i atencional. Per a diverses propostes relatives a l'estructura intencional (Van Dijk 1972, Mann i Thompson 1988, Polanyi 1988, etc.). L'estudi de connectors i molts marcadors del discurs pertany a l'àmbit de l'estructura intencional (Warner 1985,

- (2) a. [_{S1}[_{S2}El Joan detesta La Pepa.][_{S3}Li va furtar un nòvio.]]
 b. $S_1: S_2 \leftarrow \text{causa} - S_3$
 c. $E_n: \langle R = \{j, p, n\}, D = \{+detestar(j, p, t = ara), +furtar(p, n, j, t > ara)\} \rangle$

L'estructura atencional conté dos conjunts: un conjunt R de referents del discurs, introduïts en la situació descrita a (2a) (això és, Joan, Pepa i el nòvio furtat) i el conjunt D de descripcions que expressa també (2a), que són descripcions que caracteritzen els elements d'R (és a dir, que Joan detesta Pepa i que Pepa va furtar un nòvio al Joan).⁴ De fet, l'estructura atencional és homologable al concepte d'estat epistèmic del receptor (E) en un punt *n* del text / discurs (E_n). Només cal concebre (2c) com una representació dels coneixements que el receptor té presents en la seva ment just després d'haver processat (2a): en aquest punt del discurs, el receptor té presents en la seva ment els referents continguts a R i els descriptors continguts a D.

L' E_n de (2c) està totalment especificat; és a dir, les descripcions que conté D són proposicions, en les quals cada un dels paràmetres que les componen tenen una especificació concreta (p. ex. a S_2 : P = detestar, experimentador = joan, pacient = pepa, polaritat = +, t = ara). Tanmateix, D també podria contenir una o més descripcions subespecificades. Suposem que un determinat receptor té present que el Joan detesta algú, però ignora qui és la persona detestada; en aquest cas, hom pot representar E_n com a (3a), en què hi manca l'especificació del paràmetre pacient (a E_n , tant R com D contenen altres elements (...)) que no cal detallar:

Grosz i Sidner 1986, Schiffrin 1987). D'altra banda, és evident que les estructures intencional i atencional no exhaureixen el repertori de fenòmens lingüístics associats a text / discurs. Aquí cal afegir-hi la il·locució i la perlocució, les diverses menes d'implicació (implicatura, pressuposició), el monitoratge dels torns de conversa i del canal de comunicació i altres (Levinson 1983, Vallduví 1992a)

⁴ El símbol «+» indica que el valor de polaritat de la descripció és afirmatiu («-» per a la polaritat negativa) i «t» representa el paràmetre temporal de la descripció, que pot tenir un valor present (t = ara), passat (t > ara) o futur (t < ara).

- (3) a. $E_n: \langle R = \{j, \dots\}, D = \{+detestar(joan, x, t = ara), \dots\} \rangle$
 b. El Joan qui detesta?

La mena d'estat epistèmic il·lustrat a (3a) correspon a situacions del tot habituals: de fet, és l'estat epistèmic de qualsevol persona que demana (3b) (deixant de banda algun ús especial de les interrogatives). La formulació d'una pregunta parcial com (3b) generalment reflecteix un E_n amb un D que conté una descripció subespecificada (el paràmetre no especificat es correspon al sintagma interrogatiu de la pregunta).

L'emissor, a l'hora de comunicar un contingut proposicional p , modela l'estat epistèmic del seu receptor a nivell referencial, d'acord amb el contingut d' R , i a nivell proposicional, d'acord amb el contingut de D : fa un càlcul estimatiu, basat en una evidència cotextual i contextual, del que hi ha a R i a D en el moment d'enunciar p . El valor epistèmic dels diferents elements de p (la seva relació específica amb el contingut d' R i D) determina la seva expressió estructural.

En el cas d' R , aquesta correlació entre forma i valor epistèmic ha estat força estudiada (Prince 1981; Ariel 1988; Gundel, *et al.* 1993). El nivell R determina la forma dels sintagmes referencials: l'elecció d'article i l'opció de pronominalització. Suposem que hom vol comunicar la proposició $p = \langle +detestar(joan, pepa, t = ara) \rangle$ a un receptor amb un E_n determinat. Si R a E_n no conté el referent discursiu «pepa», aleshores l'emissor ha d'usar un sintagma nominal indefinit (4a). En canvi, si R conté el referent «pepa», l'emissor pot usar-ne un de definit (4b):

- (4) a. $R = \{joan, \dots\}$: El Joan detesta *una amiga meva* (que es diu Pepa).
 b. $R = \{joan, pepa, \dots\}$: El Joan detesta *la Pepa*.
 c. $R = \{joan, \odot pepa, \dots\}$: El Joan *la* detesta.

Això mostra una correlació positiva, d'una banda, entre la no pertinència d'un referent a R —els anomenats referents ignots o nous— i la indefinitud del sintagma nominal que l'expressa i, de l'altra, entre la pertinència a R —els referents coneguts— i la definitud. Hom pot filar més prim i observar una diferència entre dues maneres de pertànyer a R : un element d' R pot estar activat, per exemple, per haver estat esmentat molt recentment o ser el tema de discussió, o pot estar en estat latent, si és

conegut, però no ha estat esmentat de fa una estona, etc. Si el referent «pepa» és a R i, a més, està activat, aleshores l'emissor pot usar un pronom per referir-se a «pepa», com es mostra a (4c) (l'activació s'indica mitjançant « $\odot$ »); si «pepa» és a R, però és latent, l'única alternativa formal a l'abast és la de (4b).⁵

Els continguts del conjunt D d' E_n també determinen l'expressió estructural dels diferents elements de p . Suposem que hom vol comunicar $p = \langle +\text{detestar (joan, pepa, t = ara)} \rangle$ a un receptor amb l' E_n de (5a). En aquest E_n , D és buit. Per tant, la totalitat de p pot afegir-se a D i cada una de les peces de significat que conformen p (el predicador, l'experimentador, el pacient, la polaritat, el temps) és informativa, és a dir, addueix alguna cosa a D. En canvi, si E_n és el de (5b), la situació és molt diferent. A D hi ha una descripció que se solapa en gran mesura amb p i conté quatre de les cinc peces de significat de p ; només aquesta cinquena peça pot fer una contribució a D, tot proporcionant una especificació per al paràmetre pacient.

- (5) a. $E_n: \langle R = \{j, p\}, D = \{\dots\} \rangle$
 b. $E_n: \langle R = \{j, p\}, D = \{+\text{detestar (joan, x, t = ara), ...}\} \rangle$

Així, les peces de significat d'una proposició comunicada a un receptor determinat poden ser informatives o no d'acord amb el contingut del conjunt D d' E_n . Les peces de significat proposicional que són informatives d'acord amb D són *remes*; les de significat proposicional que no són informatives són el *rerefons*. En el context de (5b), el rema és «pepa» i el rerefons està format per la resta de peces de significat de p . En un altre context E_0 , el rema podria ser «joan» i en un tercer context E_p el

⁵ A E_n no només hi ha dades obtingudes a partir d'estímul lingüístics sinó que també hi ha les dades (pertinents) obtingudes del context spatiotemporal i de l'experiència prèvia comuna al receptor i l'emissor. Per exemple, els elements d'R poden haver estat esmentats en el text / discurs precedent, poden ser-hi gràcies a la seva presència en el lloc d'enunciació o també poden ser-hi, latents, en virtut d'un coneixement previ compartit per emissor i receptor. Per exemple, l'ús de noms propis, inherentment definits, en fases inicials d'una conversa sovint respon a aquesta tercera situació.

rema podria ser «+».⁶

De fet, són precisament aquestes diferents opcions de partició entre rema i rerefons que són responsables de l'existència de les variants oracionals d'(1) a la introducció: cada una de les alternatives d'(1) s'associa a una partició determinada entre rema i rerefons d'una única proposició. Això també és així en el cas de *p*. A (6), a la dreta, s'hi mostren algunes de les oracions que expressen *p* en el context de diferents estats epistèmics que difereixen només en el contingut de *D* (a l'esquerra). L'element que apareix entre claudàtors és el rema, que correspon al paràmetre o als paràmetres no especificats en les descripcions que contenen *D*:

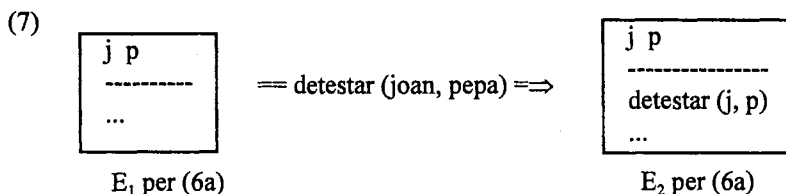
- (6) a. $E_n: \langle R = \{j, p\}, D = \{\dots\} \rangle$:El Joan detesta la PEPA.
 b. $E_o: \langle R = \{j, p\}, D = \{+P(\text{joan}, x, t = \text{ara}), \dots\} \rangle$:El Joan [detesta la PEPA].
 c. $E_p: \langle R = \{j, p\}, D = \{+P(x, \text{pepa}, t = \text{ara}), \dots\} \rangle$:La Pepa₁ [la₁ detesta el JOAN].
 d. $E_q: \langle R = \{j, p\}, D = \{+\text{detestar}(\text{joan}, x, t = \text{ara}), \dots\} \rangle$:El Joan [la PEPA] detesta.
 e. $E_r: \langle R = \{j, p\}, D = \{+\text{detestar}(x, \text{pepa}, t = \text{ara}), \dots\} \rangle$:La Pepa₁ [el JOAN] la₁ detesta.
 f. $E_s: \langle R = \{j, p\}, D = \{+P(\text{joan}, \text{pepa}, t = \text{ara}), \dots\} \rangle$:El Joan [la₁ DETESTA], la Pepa₁.
 g. $E_t: \langle R = \{j, p\}, D = \{+\text{detestar}(\text{joan}, \text{pepa}, t = \text{ara}), \dots\} \rangle$:∅

El rema *a* (6a-f) és la peça de la proposició *p* = «+detestar (joan, pepa, *t* = ara)» que aporta l'especificació dels paràmetres no especificats de la descripció que hi ha a *D* en E_n - E_t .

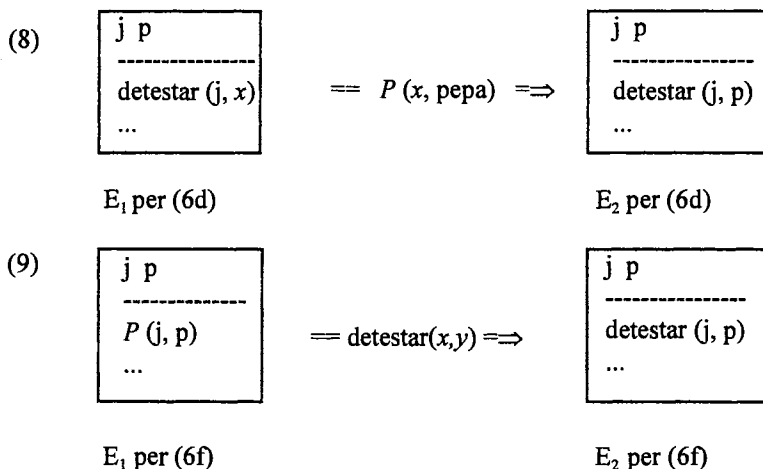
En semàntica dinàmica (Veltman 1990, Beaver 1993), el significat proposicional s'analitza precisament com una actualització informativa: el significat de *p* és l'actualització que fa *p* en un estat epistèmic E_1 , que dona peu a un altre estat epistèmic E_2 , que conté *p*. Cada proposició comunicada

⁶ La rematicitat es defineix d'acord amb els continguts de *D*. A (5b), el rema és «pepa» perquè és l'element de *p* que fa una contribució a la descripció que conté *D*. És cert que «pepa» és present a *R*, però això és irrellevant: «pepa» especifica el paràmetre pacient i això el fa informatiu, correspongui a un referent conegut o ignot.

és una transició entre un E_1 inicial i un E_2 de sortida. Així hom podria descriure l'actualització que efectua p , mitjançant l'oració *El Joan detesta la PEPA*, a l'estat epistèmic de (6a) amb el gràfic (7). E_2 és el resultat de la unificació d' E_1 i p :

Tanmateix, el exemples de (5) i de (6) indiquen que, de fet, aquesta actualització, no l'efectua p , sinó només el rema de p . Això també és així en el cas de (6a), encara que aquest fet hi queda mig amagat perquè la totalitat de p és remàtica, atès que D d' E_n és un conjunt buit. Els gràfics (8) i (9) descriuen les transicions corresponents a (6d) i (6f). E_2 també és el resultat de la unificació d' E_1 i p , com a (6a); la diferència és que ara D no és un conjunt buit i, l'actualització, l'efectua només una de les peces de p :⁷

⁷ Les fórmules « $P(x, \text{pepa})$ » i «detestar (x, y)» corresponen als remes «pepa» i «detestar». Aquesta notació, motivada per la naturalesa proposicional de la rematicitat, permet el mecanisme d'unificació entre rema i E_1 .

Des d'aquesta perspectiva dinàmica, la raó de ser d'una enunciació és precisament proporcionar una actualització per a E_1 . Això vol dir que la hipòtesi nul·la és que la totalitat de p sigui informativa o, almenys, que p sigui màximament informativa. Dit d'una altra manera, el valor informatiu que tenen per defecte les peces de significat és el valor remàtic; ser rerefons, des d'un punt de vista dinàmic, és tenir un valor informatiu marcat. Com més peces de p siguin remàtiques, més neutra és l'oració que expressa p , i viceversa, com més rerefons hi hagi, més marcada és aquesta oració. De fet, des del punt de vista dinàmic, és fins i tot sorprenent que existeixi el rerefons.

A l'exemple (6) es pot observar que hi ha una gradació parcial de (6a) a (6g). A (6a), la totalitat de p és rema, ja que D és buit; a (6b-c), el rema és la suma del predicador diàdic i un dels seus arguments; a (6d-f), el rema és una única peça de significat (pacient, experimentador i predicador); finalment, a (6g), no hi ha cap peça de p que sigui informativa, ja que E_t conté la totalitat de p . Des del punt de vista de la semàntica dinàmica, l'actualització més neutra a (6) és clarament (6a), i l'actualització més marcada fóra (6g). De fet, voler comunicar p en el context d' E_t fóra extremadament marcat i estrany. Les actualitzacions a (6b-f) són de marcadesa intermèdia. És interessant d'observar que el grau de neutralitat de l'actualització es correspon amb el grau de simplicitat de l'estat epistèmic inicial. La transició màximament remàtica, i per tant neutra, de (6a) actualitza un E_1 extremadament simple (tan simple que D és buit...); en canvi, les transicions marcades com la de (6f), on només el predicador és remàtic, demanen un E_1 més ric i sofisticat.⁸

Les oracions que hi ha a la dreta a (6) il·lustren també allò que s'ha afirmat a la introducció i que es mostrarà exhaustivament en les seccions següents: que les oracions màximament remàtiques són oracions

⁸ Els pronoms febles en general i els pronoms de represa, com els que hi ha en els exemples de (6), en particular, s'analitzen com si fossin morfologia de concordança objectiva que forma part de la forma verbal. Per tant, a (6f), per exemple, l'element estructural que expressa el rema és *la detesta*, malgrat que el rema pròpiament és «detestar» o «detestar (x, y)» (*la* i *-a* acompanyen la forma verbal només per la seva dependència morfosintàctica).

canòniques. *El Joan detesta la PEPA*, que expressa l'actualització neutra de (6a), és una oració, en principi, canònica, i *El Joan la PEPA detesta*, que expressa l'actualització marcada de (6d), no ho és.⁹

2.2. Neutralitat informativa i canonicitat estructural

Per tal de poder establir una correlació positiva entre neutralitat informativa i canonicitat, cal una definició independent del concepte d'expressió canònica. Sintàcticament, la posició canònica d'un objecte, per exemple, és aquella posició que ocupa en virtut de la seva condició d'objecte. En català, en anglès i en altres llengües, els objectes directes ocupen una posició immediatament a la dreta del verb: quan un argument (un pacient, per exemple) es manifesta com a objecte, es linealitzava en relació amb el verb i s'ubica a la seva dreta. Qualsevol altra posició que l'objecte directe pugui ocupar és una posició no canònica, ja que la seva presència en aquesta posició no es deu a la seva condició d'objecte, sinó a d'altres factors sintàctics, semàntics o pragmàtics que hi coincideixen.¹⁰

Una oració canònica és una oració en què tots els seus elements s'expressen de manera canònica. La suma d'elements oracionals expressats canònicament dona peu a allò que els tipologistes anomenen ordre de mots bàsic (SVO, SOV, VOS), això és, la configuració oracional canònica en una llengua determinada. Tanmateix, un element que s'expressa canònicament pot ocórrer en una oració no canònica si en aquesta oració hi ha algun altre element que s'expressa de manera no canònica. La presència en una oració

⁹ A § 3 s'assumeix que la ubicació canònica del subjecte en català és la posició postverbal. En aquest supòsit, i per molt sorprenent que pugui semblar a primer cop d'ull, l'alternativa canònica no seria (6a) *El Joan detesta la PEPA*, sinó (6a') *Detesta la Pepa el JOAN*. És cert que (6a') no és tan freqüent com (6a) i que això fa que aquesta sembli més «neutra», però § 2.2. mostra que la canonicitat no es defineix d'acord amb la freqüència d'ocurrència. En el § 3.3 s'ofereix una explicació d'aquests fets. Tornant al fil de l'exposició, queda clar que (6a) és molt més canònica o «neutra» que (6c-f).

¹⁰ En alemany i en turc, en canvi, l'objecte directe s'ubica per defecte immediatament a l'esquerra del verb; en aquestes llengües la posició canònica de l'objecte és davant del verb, no darrere.

d'un element que s'expressa de manera no canònica fa que aquesta oració esdevingui *ipso facto* una oració no canònica. Per exemple, *Detesta la PEPA, el Joan* és una oració no canònica, perquè el subjecte *el Joan* s'ubica en una posició no canònica (està dislocat a la dreta). Tanmateix, l'objecte *la Pepa* apareix en la seva posició canònica a la dreta del verb. Cal distingir, per tant, entre oració canònica i posició canònica: el subjecte *la Pepa* s'expressa canònicament tot i estar emmarcat en una oració no canònica.

Ara podem reformular els dos principis que regeixen l'expressió estructural de les categories rema i rerefons:

- (10) a. *Ceteris paribus*, el rema s'associa a una expressió estructural canònica, mentre que el rerefons s'associa a expressions estructurals no canòniques.
- b. *Ceteris paribus*, els enunciats informativament neutres — màximament informatius — s'associen a configuracions canòniques, mentre que els enunciats informativament marcats s'associen a configuracions no canòniques.

Els elements remàtics, que són informativament neutres, no s'associen, per tant, a cap marcatge estructural específic. Llevat que hi coincideixi algun altre factor tangencial, un objecte remàtic s'ubica en la posició que ocupa en virtut de ser objecte i prou. En canvi, el rerefons, informativament marcat, s'expressa de manera no canònica. Evidentment, una oració en què cadascun dels seus elements sigui remàtic serà, *ceteris paribus*, una oració canònica, ja que no hi haurà rerefons i, per tant, no hi haurà cap element expressat de manera no canònica (vegeu § 3.3 per a la motivació del *ceteris paribus*).

3. Català

Aquesta secció presenta un examen de la correlació entre la forma sintàctica i el component informatiu en català. Abans, però, cal fer explícit que en aquest examen es donarà per suposat que el català és una llengua VOS, és a dir, que la posició canònica del subjecte és la posició postverbal i els subjectes que s'ubiquen davant del verb són en una posició no canònica. És ben sabut que en català i en altres llengües romàniques el

subjecte pot ser tant preverbal com postverbal: *Ahir el Pere va parar la taula* vs. *Ahir va parar la taula el Pere*. Tot i que tradicionalment s'ha considerat que la posició canònica és la preverbal, en els darrers anys hi ha hagut força anàlisis, motivades per argumentacions diverses, que conclouen que és precisament a l'inrevés (Rosselló 1986, Bonet 1990, Solà 1992). Vallduví (1993a) observa que, en el cas del català, la hipòtesi VOS permet donar una visió molt més coherent de la relació entre sintaxi i estructura informativa. És per aquest motiu bàsic que aquí s'adopta aquesta proposta (vegeu nota 9 i § 3.3).

Al llarg d'aquesta anàlisi es faran servir preguntes parcials, i alguna de total, per tal d'identificar el rema i el rerefons de les oracions en qüestió. S'ha vist a l'entorn de (3), a § 2.2, que la formulació d'una pregunta per part d'un individu determinat generalment reflecteix que, a l'estat epistèmic d'aquest individu, hi manquen les dades específiques que corresponen al sintagma interrogatiu de la pregunta. Això fa que, en la resposta, el rema sigui l'element que es correspon a aquest sintagma interrogatiu:

- (11) a. Què va menjar? [= E₁: D = {menjar (ell, x), ...}]
 b. Es va menjar una POMA.

Aquest recurs expositiu s'anomena contextualització interrogativa i, tot i que no funciona en alguns casos concrets, és força general en la bibliografia sobre rema i rerefons.

3.1. La matriu oracional

Primer convé analitzar oracions que contenen únicament elements en posició canònica, és a dir, que, segons els principis de (10), expressen només elements remàtics. Això no vol dir necessàriament que tots els elements de l'oració hagin de ser remàtics, sinó que els elements que altrament serien rerefons són omesos, la qual cosa dona pas a enunciats que en realitat són fragments. Totes aquestes peces de significat que s'expressen canònicament s'ubiquen a la *matriu oracional*, és a dir, al sintagma oracional més intern, que inclou el verb i els seus arguments i els complements circumstancials, però exclou elements adjunts a l'oració.

La pregunta (12a), o més exactament, l'estat epistèmic E₁ que inferim a partir de la pregunta (12a), determina que a (12b) tot el sintagma

verbal sigui remàtic. Així doncs, a (12b), tots els elements remàtics apareixen en posició canònica:

- (12) a. Què faran? [= E_i; D = {P (ells, x, y), ...}]
 b. Ficaran el ganivet al CALAIX.
 c. *Ficaran al calaix el GANIVET.
 d. *Ficaran el GANIVET al calaix.
 e. *FICARAN el ganivet al calaix.

És bo de recordar també dues característiques estructurals més del català. Una, que l'ordre de mots entre elements oracionals en el si de la matriu oracional és estricte i no permet permutacions (12c), llevat de casos de pesantor sintàctica, i, dues, que la posició de la cimera entonativa també està fixada i recau en el darrer mot accentuable de la matriu oracional: tant (12d) com (12e) són agramaticals. Per tant, per raons de gramaticalitat, i no de reeiximent pragmàtic, només és acceptable (12b).¹¹

La pregunta (13a) fa que el rema de (13b) estigui compost pel verb i per l'argument locatiu. L'argument «el ganivet» és part del rerefons, i com indiquen els principis de (10) l'objecte directe no pot ubicar-se en posició canònica: (13b) no és una resposta reeixida en aquest context. En canvi, (13c), que expressa només verb i locatiu, sí que ho és (com s'ha dit, el pronom feble es considera morfologia de concordança i, per tant, part de l'element verbal):

- (13) a. Què en faran, del ganivet? [= E_i; D = {P (ells, ganivet, y), ...}]
 b. #Ficaran el ganivet al CALAIX.
 c. El ficaran al CALAIX.

És força interessant que *el ganivet* no pugui aparèixer en posició canònica a (13b). Hi ha propostes que consideren que l'expressió canònica d'un element es compatible amb qualsevol de les seves interpretacions semanticopràgmàtiques i que són les posicions no canòniques que

¹¹ Una excepció aparent al caràcter fix de la cimera entonativa és òbviament la rematització (*Al CALAIX, ficarem el ganivet*). Per a una anàlisi d'aquesta construcció, en què s'explica aquesta aparent excepcionalitat, vegeu Vallduví 1992a i el resum que se'n fa a § 3.3.

s'identifiquen amb només una d'aquestes interpretacions. (13b) mostra que això, si més no en català, no és així, ja que la posició canònica només és compatible amb el valor informatiu de rema. El contrast entre (13b) i (13c) és clar, tot i que en ambdós casos *al calaix* és remàtic.

A (14) el rema que demana la pregunta és només l'argument locatiu. Com a (13b), l'expressió de l'objecte directe no remàtic en posició canònica a (14b) és il·lícita, tot i que el locatiu apareix correctament en posició remàtica. En canvi, (14c), que és un fragment oracional que expressa únicament el rema, és una resposta reeixida. Hom pot veure que en aquesta resposta no hi ha rerefons, el qual ha estat omès sense cap problema.

- (14) a. On el ficaran, el ganivet? [= E₁: D = {ficar (ells, ganivet, y), ...}]
 b. #Ficaran el ganivet al CALAIX.
 c. Al CALAIX.
 d. El ficaran al CALAIX.

Curiosament, (14c) no és la única resposta possible en el context de (14a): (14d) és igualment possible i té el mateix valor informatiu que (14c). Allò que (14c-d) ens mostren és que la forma verbal (inclosos pronoms febles, etc.) sí que pot aparèixer de forma redundant o vàcua en el si de la matriu oracional, fins i tot quan no és remàtic. El contrast entre (14b) i (14d) és xocant però sòlid: l'argument no remàtic no pot expressar-se en el si de la matriu oracional, però en canvi el verb no remàtic, sí. D'alguna manera, sembla com si el verb pugues aparèixer per cobrir algun expedient morfosintàctic (hostatjar la flexió, etc.), sense que això vulgui dir que és rema o rerefons o tingui cap altre efecte a nivell informatiu. Els exemples de (15) i (16) mostren el mateix fenomen, però ara l'element remàtic és un objecte directe. A (15) va seguit d'un locatiu i a (16) d'un subjecte. Novament es veu que la resposta és vàlida només si no hi ha cap element del rerefons dins de la matriu oracional: les opcions són l'ús d'un fragment (15-16c) o l'ús de la combinació d'aquest fragment amb la forma verbal innòcua (15d, 16d). Les oracions (15-16b) són no reeixides tot i ser oracions canòniques (cal recordar que, per raons de gramaticalitat, l'alternativa (12c) **Ficarem al calaix el GANIVET* també és il·legítima). La raó és que precisament els contextos que hi ha darrere (15a, 16a) fan que el locatiu i el

subjecte, respectivament, siguin del rerefons i, per tant, que no puguin ser expressats canònicament (a partir de (16) ja no s'afegeix a la pregunta l'esbós de D a E₁):

- (15) a. Què hi ficaran, al calaix? [= E₁: D = {ficar (ells, x, calaix), ...}]
 b. #Ficaran el ganivet al CALAIX.
 c. El GANIVET.
 d. Hi ficaran el GANIVET.
- (16) a. Què va guanyar, l'any passat, el Madrid?
 b. #L'any passat va guanyar la lliga el MADRID.
 c. La LLIGA.
 d. Va guanyar la LLIGA.

A (17), l'element remàtic, segons el context establert per (17a), és l'argument agent, que s'expressa com a subjecte. Aquest element, atesa la seva condició remàtica, ha d'expressar-se canònicament: l'expressió preverbal del subjecte no és reeixida en aquest context (17b); en canvi, la seva expressió postverbal és perfectament adient (17d). Això dona força a la idea que la posició postverbal del subjecte és la seva posició canònica. Evidentment, la resposta-fragment també és possible (17c). Les respostes (17c-d), el fragment i la seqüència de verb i argument amb presència vàcua del verb, són equivalents, com ho són (16c-d).

- (17) a. Qui ha sopat?
 b. #El Pau ha SOPAT.
 c. El PAU.
 d. Ha sopat el PAU.

Finalment, a (18) es mostra un exemple en què el rema que demana la contextualització interrogativa és el verb. (18b) no és reeixida perquè, tot i expressar el verb en posició canònica, també hi expressa l'objecte directe, que aquí es part del rerefons. L'opció disponible és (18c), que, de fet, podria ser analitzada com un fragment que expressa únicament el rema (anàleg a 14-17c):

- (18) a. Què li van fer, al lladre?

b. #Van arrestar el LLADRE.

c. El van ARRESTAR / *Van ARRESTAR.

La seqüència **Van arrestar* és agramatical, fins i tot en aquest context informatiu en què és tan clar que el rema és només el predicador i no la suma de predicador i pacient. Això confirma que la presència del pronom feble a (18c) es deu a motivacions morfosintàctiques externes al component informatiu.

Aquestes dades deixen clar que en el si de la matriu oracional només poden expressar-s'hi elements remàtics (i el verb de forma innòcua). Hi ha oracions en què el rema ocupa correctament una posició canònica, però que no són reeixides perquè l'acompanya un altre element o elements que són del rerefons: les configuracions canòniques com (17b) i (18b) no són adequades si algun dels elements que contenen és del rerefons.

3.2. *La perifèria de l'oració*

Els exemples reeixits de § 3.1, de fet, no l'expressen, el rerefons, sinó que expressen només el rema. Moltes oracions, sobretot en el context d'una pregunta, consten només d'un fragment oracional que expressa el rema de l'oració i amb això són perfectament reeixides (14-18c). El rerefons en aquests casos no és necessari i, per tant, és omès. Tanmateix, és clar, el rerefons pot tenir expressió estructural. En català, l'expressió del rerefons es fa mitjançant les anomenades dislocacions a esquerra i dreta, que de fet són adjuncions al marge esquerre i dret de la matriu oracional. Es tracta, per tant, d'una ubicació en la perifèria de l'oració. A més, el sintagma dislocat, si és el del tipus adient, regeix un pronom de represa en el si de la matriu oracional.¹²

¹² El rerefons fa una funció d'ancoratge per al rema: explicita el vincle entre el rema i el contingut de D a E₁. En la contextualització interrogativa aquest vincle entre pregunta i resposta és evident i, per tant, no cal explicitar-lo (però no és impossible fer-ho, com es veurà tot seguit). En altres casos és necessari explicitar el rerefons per poder establir el vincle entre el rema i D. Les raons sintàctiques per analitzar la dislocació com una adjunció a la matriu oracional són diverses: pronom de represa, linealització, ubicació de certes partícules, etc. (Vallduví 1992a, 1994).

Els exemples (19), (20), (21) i (22) són les versions amb rerefons explícit dels exemples (13), (15), (16) i (18), respectivament. La contextualització és la mateixa i, per tant, llevat que hi hagi algun factor ortogonal, el valor informatiu de cada una de les oracions en aquests dos grups ha de ser anàleg. El rerefons a (19-22) s'expressa en les posicions a la perifèria de la matriu oracional, a esquerra i dreta. En aquests exemples tornem a veure la presència opcional del verb en els casos en què el rema és només un dels arguments; vegeu (20) i (21). A (19) i a (22), la presència del verb en posició canònica és obligatòria, ja que aquí el verb sí que és remàtic, segons ens indiquen les respectives contextualitzacions interrogatives:

- (19) a. Què en faran, del ganivet?
b. El_i ganivet [el_i ficaran al CALAIX].
c. [El_i ficaran al CALAIX], el ganivet_i.
- (20) a. Què hi ficaran, al calaix?
b. Al calaix_i [(hi_i ficaran) el GANIVET].
c. [(Hi_i ficaran) el GANIVET], al calaix_i.
- (21) a. Què va guanyar, l'any passat, el Madrid?
b. El Madrid_i [(va guanyar) la LLIGA e_i].
c. [(Va guanyar) la LLIGA e_i], el Madrid_i.
- (22) a. Què li van fer, al lladre?
b. El lladre_i [* (el_i) van ARRESTAR].
c. [* (El_i) van ARRESTAR], el lladre_i.

Als exemples de § 3.1 ja s'ha mostrat que els elements del rerefons no poden aparèixer en posició canònica en el si de la matriu oracional. L'exemple (23) mostra, a més, que els elements remàtics no poden ubicar-se en posició perifèrica. La pregunta (23a) demana una resposta en què el locatiu sigui remàtic (23b): la dislocació d'aquest locatiu, tant a l'esquerra com a la dreta (23c-d), dona peu a dues respostes no reeixides:

- (23) a. On és, el ganivet?
b. (El vaig ficar) al CALAIX.
c. #Al calaix_i [l'hi_i vaig FICAR].

d. #[L'hi_i vaig FICAR], al calaix_i.

Amb (23) es tanca la gamma de possibilitats: el rerefons no pot aparèixer en posició canònica i el rema no pot aparèixer en posicions no canòniques. Per tant, la situació en català és la següent:

- (24) El rema s'ubica a l'interior de la matriu oracional i el rerefons en posicions perifèriques, adjacents a la matriu oracional (el verb pot romandre de forma innòcua dins de la matriu).

Una oració no és reeixida llevat que cada peça de significat de *p* s'associï a l'expressió estructural adient des del punt de vista informatiu: el rema en posició canònica i el rerefons en posició no canònica.

3.3. *Altres casuístiques*

S'ha vist que, quan no hi ha elements del rerefons, les oracions no contenen cap element expressat de manera no canònica. Això es dona en dos casos. Hi ha, d'una banda, les oracions que són màximament remàtiques, com (12b), *Ficarem el ganivet al CALAIX*, en què cadascun dels elements oracionals té expressió remàtica. Aquí també cal esmentar exemples com els de (25), que són adequats com a resposta a la pregunta (25a) (o també a preguntes de causa, com ara *Per què surt marronosa, l'aigua? Perquè estan rovellades les canonades*):

- (25) a. Què? Què hi ha de nou?
 b. (Que) s'ha post el SOL.
 c. (Que) ha passat el TREN.
 d. (Que) ha trucat ELL.
 e. (Que) estan rovellades les CANONADES.
 f. (Que) ha guanyat la lliga el MADRID.

D'altra banda, hi ha els fragments, que tampoc no contenen cap expressió del rerefons (és omès), però que, com s'ha vist, només tenen un únic element remàtic. Els fragments són un tipus d'oració que és canònic i no canònic alhora. No inclouen cap sintagma no canònic i, per tant, hom podria dir que són configuracions canòniques; però també és cert que la

Als exemples de resposta-fragment de § 3.1, cal afegir-hi (26b). És un fragment que expressa únicament el valor de polaritat (afirmatiu) de la descripció pertinent. La polaritat és una peça de significat com qualsevol altra (§ 2), que pot ser o bé rema o bé rerefons, i que ha d'oobeir els principis de correlació forma-funció de la mateixa manera que ho fan les altres peces de significat:

- A (26c), s'hi mostra una alternativa d'expressió de la rematicitat de la polaritat afirmativa, pròpia de les llengües romàniques, que consisteix en la utilització de la forma verbal flexionada. Hom podria dir que, en certa manera, la polaritat, associada a la flexió, parasita la forma verbal per poder-se expressar. Finalment, a (26d) hi ha una versió anàloga a (26b), però amb el rerefons explícit. L'anàlisi que imposen els principis de (10) a (26d) és que tant *el Pere* com *que va venir* són en una posició no canònica. Aquí no s'examinarà el cas de *que va venir*, però sí que s'hi fan algunes consideracions pel que fa al subjecte.

Els exemples com (17) i (25) indiquen que els subjectes remàtics no són preverbals sinó postverbals. Si això és cert, aleshores cal explicar perquè hom pot contestar (27a) tant amb (27b) com amb (27c):

- (27) a. Què? Què hi ha, de nou?
b. (Que) ha guanyat la lliga el MADRID.
c. (Que) el Madrid ha guanyat la LLIGA.

Si els subjectes remàtics són els postverbals, ja se suposa que (27b) serà possible, però sorprèn l'acceptabilitat de (27c).¹³ La raó per la qual (27c) és possible és la següent: el llenguatge mostra cert rebuig a les enunciacions completament remàtiques quan aquestes contenen dos o més sintagmes dependents; en aquests casos, hi ha una tendència a tractar algun dels elements de l'oració com a rerefons:

- (28) a. Què? Què hi ha, de nou?
 b. ?(Que) cuina el Pere aquesta SETMANA.
 c. (Que) aquesta setmana cuina el PERE.
 d. (Que) el Pere cuina aquesta SETMANA.

A (28) la pregunta dóna a entendre que tota la resposta ha de ser remàtica. Tanmateix, (28b), la resposta completament remàtica, és una resposta molt forçada; (28c-d) la milloren moltíssim i ho fan ubicant en posició de dislocació un dels sintagmes dependents del verb. Hi ha alguns sintagmes que són més propensos a sotmetre's a aquest procés: són els que denoten referents humans o animats i els que denoten marcs espacio-temporals, precisament els que hi ha a (27c) i (28d), d'una banda, i (28c), de l'altra. Cal precisar que aquesta tendència al «rerefonsament» d'un dels sintagmes dependents no afecta només els subjectes: a (28c) hi ha un

¹³ Si, per contra, s'assumeix que la variant esperada és (27c) i que la posició remàtica del subjecte és la preverbal, caldrà explicar per què és pragmàticament il·lícit contestar (ia) amb (ib) (cf. (ic)):

- (i) a. Qui l'ha guanyat, la lliga?
 b. #El Madrid l'ha GUANYAT.
 c. L'ha guanyat el MADRID.

adverbi temporal, a (29b) un objecte indirecte, i a (29c) un objecte directe (cf. el subjecte de (29d)):

- (29) a. Què? Què hi ha, de nou?
 b. (Que) al Pau_i [li_i han regalat un COTXE].
 c. (Que) el Clinton_i [l_i'han enxampat fent-s'ho amb una BECÀRIA].
 d. (Que) el Pau [s'ha comprat un COTXE].

No és desitjable tractar els objectes de (29b-c) com a elements remàtics, ja que són clarament en posició no canònica. Davant d'això, la hipòtesi de partida és que el subjecte de (29d) sigui anàleg als objectes de (29b-c): *al / el Pau i el Clinton* a (29b-d) són elements del rerefons, que apareixen dislocats a l'esquerra, malgrat la contextualització interrogativa de (29a).¹⁴

En català hi ha alguns altres casos en què sembla haver-hi subjectes preverbals que no són del rerefons, sinó que són remàtics: són els subjectes negatius (30a), alguns altres subjectes de quantificació (30b) i els subjectes que apareixen en les «rematitzacions» (30c) (a part d'algun altre cas homologable):

- (30) a. Qui vol alguna cosa (de beure)?
 [Ningú (no) vol RES].
 b. Qui ho pot saber, això? És força específic.
 [Algú ho SABRÀ], (ja ho veuràs).
 c. Qui va venir?
 [El PERE], va venir.

En efecte, tots aquests subjectes són remàtics (a (30a-b) el rema inclou també el predicat, però a (30c) és només el subjecte). Tanmateix, aquests subjectes no apareixen en una posició perifèrica, com els sintagmes dislocats del rerefons, sinó que són dins de la matriu oracional, en una posició que hi ha immediatament a l'esquerra de la seqüència verbal

¹⁴ Això (vegeu nota 9) afectaria la representació de les condicions contextual que afecten (6a) § 2.1. L'E_i que precedeix *El Joan detesta la PEPA* no és E_n sinó E_o. E_n es dona en casos com els de (25) i (27b).

(diguem-ne posició *pre-v*). Això es fa palès quan hom combina un d'aquests subjectes amb un sintagma genuïnament dislocat: aquest sempre ha de precedir el subjecte remàtic (31-33). En canvi, quan el subjecte és del rerefons i, per tant, està dislocat, la linealització entre els dos sintagmes és variable (34-35):

- (31) a. Als treballadors_i ningú (no) els_i regala RES.
b. *Ningú als treballadors_i (no) els_i regala RES.
- (32) a. D'això_i alguna cosa en_i SORTIRÀ.
b. *Alguna cosa d'això_i en_i SORTIRÀ.
- (33) a. A casa_i el PERE hi_i va dormir.
b. *El PERE a casa_i hi_i va dormir.
- (34) a. La Pepa_i el Joan no la_i DETESTA.
b. El Joan la Pepa_i no la_i DETESTA.
- (35) a. Enguany el Madrid ha guanyat la LLIGA.
b. El Madrid enguany ha guanyat la LLIGA.

A més, (36-37) mostren que la posició *pre-v* no és exclusivament una posició per a subjectes, sinó que pot ubicar-s'hi qualsevol sintagma dependent:

- (36) a. Els polítics a ningú (no) regalen RES.
b. *A ningú els polítics (no) regalen RES.
- (37) a. El Nobel_i a SARAGAMA el_i van donar.
b. *A SARAGAMA el Nobel_i el_i van donar.

L'exemple (36b) és dolent tot i que el subjecte és just a l'esquerra del verb. Això mostra que *pre-v* és adjacent al verb per l'esquerra i, de retruc, confirma que no hi ha una posició específicament de subjecte a l'esquerra del verb. La conclusió, per tant, és que aquests elements, subjectes o no, apareixen a *pre-v*, a l'esquerra del verb, però dins de la matriu oracional, per raons que no tenen a veure amb la seva funció sintàctica.

Evidentment, hi ha d'haver alguna categoria semàntica o pragmàtica associada a l'expressió a pre-v. A Vallduví (1992b), s'hi proposa que, a pre-v, s'hi ubiquen certs operadors de quantificació, i Vallduví i Vilkuña (1998) identifiquen la categoria logicosemàntica que anomenen *kontrast* (anàloga al *focus* de Rooth 1992 i altres) com una dels responsables de la ubicació a pre-v. Sigui quina sigui aquesta categoria, és clar que la ubicació d'un sintagma a pre-v no afecta la seva condició remàtica i, per tant, ha de ser independent de les distincions pròpies del component informatiu. De fet, l'existència de configuracions com les de (30) és el que motiva el *ceteris paribus* que atenua la rigidesa dels principis de (10). Un element remàtic, per exemple, pot aparèixer a pre-v si amb la seva rematicitat hi concorre algun altre tret semàntic que ho motivi. De totes maneres, en català, la correlació forma-funció pel que fa al component informatiu no es trenca: els elements que hi ha a pre-v són remàtics i segueixen ubicant-se en el si de la matriu oracional i els elements del rerefons no poden, en cap cas, ubicar-se ni a pre-v ni a cap altre posició en el si de la matriu oracional.¹⁵

Fins ara, en aquesta exposició, s'ha ignorat una diferència estructural que hi ha entre els sintagmes de quantificació com (30a-b) i la «rematització» de (30c).¹⁶ A (30c) sembla que la cimera entonativa no

¹⁵ Hi ha alguna altra configuració que també cauria sota l'abast del *ceteris paribus* de (10). Per exemple, la pesantor és un factor que provoca l'extraposició de sintagmes de diversa mena cap a la banda dreta de la matriu oracional. A més, cal considerar altres casuístiques com les oracions clivellades, les dislocacions en suspensió (*hanging left-dislocations*), l'avantposició dels mots interrogatius, etc.

¹⁶ Evidentment, el terme «rematització» aplicat a oracions com (30c), (33) i (37) no és acurat. Els sintagmes que apareixen a pre-v en una «rematització» no es «rematitzen», ja que són remàtics d'entrada. El que fa la «rematització» és afegir al sintagma afectat un determinat valor semàntic addicional (força quantificadora, *kontrast* o quin sigui). De fet, per contestar (ia), és molt més neutre fer servir (ib) que no fer servir (ic), fet que dona suport a la idea que la «rematització» introdueix algun valor afegit:

- (i) a. Qui va venir?
- b. [(Va venir) el PERE].
- c. [El PERE], va venir.

recaigui en el darrer mot accentuable de la matriu oracional, com ho fa sempre en català, sinó en el sintagma que apareix a pre-v. La «rematització» és l'única excepció aparent a aquesta generalització (vegeu § 3.1, nota 11). La diferència informativa entre (30a-b) i (30c), com s'ha dit, és que a (30c) el rema és només el sintagma que hi ha a pre-v, mentre que a (30a-b) el rema inclou també el predicat. Si apliquem (24) al cas de (30c), aleshores cal concloure que el verb s'ubica en una posició perifèrica al marge dret de la matriu oracional. Això, de fet, fa que (30c) deixi de ser una excepció entonativa, ja que aleshores la cimera és on ha de ser: *Pere*, tot i aparèixer a pre-v, és el darrer mot accentuable que hi ha en el si de la matriu oracional, ja que *va venir* és a la perifèria. Les mateixes raons estructurals que motiven l'anàlisi de dislocació per als elements del rerefons examinats a § 3.2 indiquen que a (30c) hi ha una dislocació de la seqüència verbal a la dreta de la matriu oracional (Vallduví 2000).

Cal tenir present que la «rematització» no és l'única situació en què hi ha verbs dislocats. El català i moltes altres llengües permeten la dislocació del verb a l'esquerra i també la dislocació, a dreta i esquerra, del sintagma verbal. En la dislocació del verb fa la funció de represa una còpia flexionada del mateix verb:

- (38) a. De pensar [PENCA].
 b. De ploure [no PLOU], (però fa dos dies que trona).

Típicament, en la dislocació del verb, el rerefons és el verb en si, mentre que el rema és algun element associat a la flexió o a algun element adverbial (la polaritat o el valor temporal, aspectual o modal). La dislocació del sintagma verbal funciona de manera anàloga:

Allò que sí que és cert és que la posició pre-v només tolera sintagmes remàtics i que en una «rematització» només és remàtic l'element que apareix a pre-v.

- (39) a. De menjar arròs amb palets [no ho he fet MAI].
 b. [No ho he fet MAI], de menjar arròs amb palets.
 c. De mirar el BOE per si de cas [ho faig SOVINT].
 d. [Ho faig SOVINT], de mirar el BOE per si de cas.

El rema també és algun element associat a la flexió o a algun adverbí amb valor temporal o aspectual. La forma de represa en la dislocació del sintagma verbal és *fer-ho*, que, com se sap, funciona com a anàfora precisament del sintagma verbal (Gràcia 1988, Vallduví 2000).

4. Anglès

Caldria extrapolar a alguna altra llengua les generalitzacions que s'han fet basant-se en el català: que el rema s'expressa de forma canònica i el rerefons de forma no canònica. L'anglès és una llengua interessant, en aquest sentit, perquè l'expressió del component informatiu es fa sobretot mitjançant l'estructura prosòdica. Traslladar els principis de (10) a l'anglès implica determinar què són l'expressió canònica i la no canònica a nivell entonatiu, tot deixant de banda la canonicitat sintàctica.

4.1. Les dades

Heus aquí un seguit de dades anàlogues a les dades del català analitzades a § 3. Aquestes dades es presenten d'una manera molt més compacta, ja que en un mateix exemple hi ha tant les respostes-fragment (b) com les respostes completes amb elements del rerefons explícits (c). Cadascun dels exemples s'emmarca també en la respectiva contextualització interrogativa (i l'E₁ que inferim a partir de la interrogativa). A (40), el rema és tot el sintagma verbal; a (41), és el sintagma preposicional locatiu; a (42), la seqüència de verb i objecte; a (43), és només l'objecte; a (44), és el verb; a (45), és el subjecte; i a (46), és la polaritat (totes les respostes diuen que Joan va deixar la nota damunt la taula o algun fragment pertinent):

- (40) a. Què va fer, el Joan?

[= E₁: D = {+P (joan, x, y), ...}]

- b. Leave the note on the DESK. / He left the note on the DESK.
c. John [left the note on the DESK].
- (41) a. On va deixar la nota, el Joan?
[= E₁: D = {+deixar (joan, nota, y), ...}]
b. On the DESK.
c. John left the note [on the DESK].
- (42) a. Què va fer, el Joan (que involucrava la taula)?
[= E₁: D = {+P (joan, x, taula), ...}]
b. Leave the NOTE. / He left the NOTE.
c. John [left the NOTE] on the desk.
- (43) a. Què hi va deixar, el Joan, damunt la taula?
[= E₁: D = {+deixar (joan, x, ~~taula~~), ...}]
b. The NOTE.
c. John left [the NOTE] on the desk.
- (44) a. Què en va fer, el Joan, de la nota (que involucrava la taula)?
[= E₁: D = {+P (joan, nota, taula), ...}]
b. LEAVE it. / He LEFT it. / *LEFT
c. John [LEFT] the note on the desk.
- (45) a. Qui la hi va deixar, la nota, damunt la taula?
[= E₁: D = {+deixar (x, nota, taula), ...}]
b. JOHN
c. [JOHN] left the note on the desk.
- (46) a. Que li va deixar, el Joan, la nota, damunt la taula?
[= E₁: D = {±deixar (joan, nota, y), ...}]
b. He DID(N'T). / *DID(N'T)
c. John [DID(N'T)] leave the note on the desk.

En aquestes oracions, hi podem veure reflectides algunes de les característiques de l'expressió del component informatiu en anglès. Primer, el rema s'associa amb la cimera entonativa, la qual recau en un dels mots remàtics accentuables. Generalment, aquest mot és el darrer dels mots remàtics, però hi ha tota una classe d'oracions en què la cimera recau en el

primer mot accentuable del rema:¹⁷

(47)	a. Què? Què hi ha, de nou?	
	b. [The SUN's set.]	'S'ha post el sol.'
	c. [The TRAIN just went by.]	'Acaba de passar el tren.'
	d. [JOHN's called.]	'Ha trucat Joan.'
	e. [The PIPES are rusty.]	'(Que) estan rovellades les canonades.'
	f. [TICKETS are expensive.]	'(Que) són cars els bitllets.'

Segon, els elements del rerefons romanen en la seva posició sintàcticament canònica. L'estructura sintàctica roman constant de (40c) a (45c), malgrat les diferències informatives que hi ha entre aquestes oracions. Això exemplifica allò que s'ha dit més amunt: que la dimensió estructural que expressa rema i rerefons en anglès no és la sintaxi, sinó la prosòdia. L'equivalent anglès del feix d'oracions catalanes vist a (1) conté només diferències entonatives. Tercer, hi ha ocasions en què la ubicació de la cimera entonativa no ens permet distingir clarament entre dues particions rema-rerefons diferents. Això es mostra, per exemple, a (40-41c), d'una banda, i a (42-43c), de l'altra. Entre (40c) i (41c) i entre (42c) i (43c) segurament hi ha diferències entonatives secundàries que marquen l'inici del rema, amb un dels anomenats tons de partió (*boundary tone*), encara que aquesta qüestió no està empíricament resolta. Sigui com sigui, si més no a cert nivell de descripció fonològica, (40c) i (41c) se'ns presenten com una única oració amb ambigüitat informativa.

Quart, hi ha requeriments morfosintàctics de l'anglès que fan que certes respostes-fragment semblin menys «fragmentàries» que les seves equivalents catalanes. Per exemple, com que l'anglès, a diferència del català, no permet subjectes nuls amb verbs finits, a (40b) i (42b) el subjecte no es pot ometre, tot i no ser remàtic. En canvi, si s'usa una forma verbal

¹⁷ De fet, hom podria postular que les oracions que són totalment remàtiques haurien de tenir la cimera prosòdica sempre a l'esquerra, si no fos perquè hi ha criteris de pesantor o de segmentació fonològica que demanen la presència d'un accent en el predicat (Bolinger 1954). També hi ha ocasions en què la cimera es desplaça a l'esquerra a conseqüència de l'actuació d'un procés independent de «desaccentuació» anafòrica (Van Deemter 1994).

no flexionada, les quals permeten l'absència del subjecte, aquests fragments ja s'assemblen més als seus equivalents catalans (*Va deixar la nota damunt la TAULA* i *Hi va deixar la NOTA*). En realitat, aquests pronoms nominatius que acompanyen els verbs finits hi són presents per raons morfosintàctiques, igual que en català cal que hi hagi els pronoms febles (a (18c), per exemple, o *hi* a *Hi va deixar la NOTA*). De fet, es pot dir el mateix del pronom acusatiu *it* que hi ha a (44b): el rema és el verb, com es veu clarament a (44c), la resposta completa, i el pronom simplement acompanya aquest verb per raons morfosintàctiques, però sense cap efecte informatiu.

4.2. L'anàlisi

Tradicionalment, l'alternança a (40-45c) ha estat descrita com un desplaçament de la cimera entonativa (Selkirk 1984). Es pressuposa que la posició canònica de la cimera entonativa és a la banda dreta de l'oració (40-41c) i que la ubicació en altres posicions (42-45c) és una ubicació no canònica. És a dir, hi hauria expressió canònica quan el rema és el sintagma verbal i quan és el sintagma que apareix a la banda dreta de l'oració, sigui quina sigui la seva funció sintàctica; hi hauria expressió no canònica quan el rema és el verb, el subjecte i qualsevol altre sintagma que no aparegui a la banda dreta de l'oració i, a més, quan el rema és l'oració completa, com en els casos de (47). Si s'adoptés aquesta perspectiva tradicional, és evident que (10) no es podria extrapolar a l'anglès: a (42-45c) i a (47) el rema estaria associat a una expressió no canònica. Això és especialment xocant a (47), que seria un obstacle de primer ordre per a la validesa de (10b).

Aquesta perspectiva tradicional comporta una anàlisi molt diferent per als fragments de (42-46b) i per a les oracions completes corresponents a (42-46c). Segons aquesta perspectiva, l'estructura entonativa de les oracions completes és no canònica; en canvi, la dels fragments és canònica (de fet, a (43-46) no pot ser d'altra manera, ja que només hi ha un element accentuable). Seria desitjable poder preservar certa homogeneïtat entre ambdós tipus d'oracions i poder dir que la ubicació de la cimera sobre el rema té la mateixa naturalesa en els dos exemples (p. ex. a (43b) i a (43c)). Com s'ha vist a § 3, en català els fragments, d'una banda, i el rema en oracions amb rerefons explícit, de l'altra, tenen exactament la mateixa expressió estructural. Seria bo de poder extrapolar aquesta homogeneïtat

que presenta el català al cas de l'anglès.

Els exemples de (40-47), tanmateix, poden ser analitzats d'una altra manera que sí que permet respectar aquesta homogeneïtat entre fragments i oracions completes i, de retruc, emmotllar-nos als principis de (10). Per fer-ho, cal postular que l'estructura prosòdica de l'oració anglesa té unes característiques determinades: tota oració s'associa a una frase prosòdica central el nucli de la qual és la cimera prosòdica (el to alt —H*— més prominent). El límit dret d'aquesta frase és sempre un to de partió descendent (L %) i, segurament, també hi ha alguna marca prosòdica que, com s'ha dit, fa de partió al límit esquerre (encara que només sigui el límit dret de la frase prosòdica precedent). Per defecte, és sota aquesta frase prosòdica que s'ubica tot el material segmental de l'oració. Això és el que es veu a (47) i a tots els fragments resposta de (40-46b).

Per tant, en anglès hom pot definir l'expressió canònica d'acord amb aquesta frase prosòdica. Els sintagmes canònics apareixen dins de la frase prosòdica dominada per la cimera entonativa i els sintagmes no canònics s'ubiquen fora d'aquesta frase prosòdica. Això fa automàticament que la correlació entre canonicitat i valor informatiu sigui força directa: els elements remàtics, que són sota el domini de la cimera prosòdica, tenen expressió canònica, i els elements del rerefons, que són fora de l'abast d'aquesta cimera, tenen expressió no canònica. És a dir, que cal llegir els claudàtors dels exemples de (40-47) no només com a delimitadors gràfics del rema, sinó també com a marcadors de la frase fonològica encapçalada per la cimera prosòdica.

Els arguments fonològics per considerar que el material segmentat a la dreta del rema forma una frase fonològica separada hi són. Totes les descripcions fonològiques de l'expressió prosòdica del rema en anglès coincideixen a dir que al límit dret del rema hi ha un to de partió descendent (Pierrehumbert 1980, Steedman 1991). També hi ha arguments per analitzar els elements preremàtics de la mateixa manera. L'existència d'una frase fonològica pròpia és evident quan aquesta frase està encapçalada per una cimera entonativa secundària (sovint un to descendent-ascendent —L+H*— associat a la funció pragmàtica «tema»), fet força freqüent en anglès, però no és tan clara en altres configuracions.

Un corol·lari directe d'aquesta perspectiva és que hom pot homologar l'estructura prosòdica bàsica dels fragments resposta i les

oracions completes. Al fragment (43b) i a l'oració completa (43c), per exemple, el rema té exactament la mateixa estructura prosòdica. L'afegit de sintagmes que són rerefons té com a conseqüència estructural l'afegit de frases fonològiques «perifèriques» que els aixopluguen. De fet, el que permet aquesta anàlisi és proporcionar a l'anglès una configuració prosòdica estable associada a tots els enunciats, la qual s'enriqueix amb nous tons nuclears i noves frases prosòdiques quan les oracions tenen més complexitat informativa. Des d'aquesta perspectiva, hom pot postular que l'expressió del component informatiu en anglès segueix el patró de (48):

- (48) El rema s'ubica dins del domini prosòdic de la cimera entonativa.
El rerefons s'ubica fora d'aquest domini prosòdic (les proformes febles i el verb poden romandre-hi de forma innòcua).

Les generalitzacions descriptives de (24) i (48) són clarament paral·leles i obeeixen els principis de (10): el rema té expressió canònica i el rerefons no i, en conseqüència, les oracions que contenen elements del rerefons són oracions no canòniques. La diferència entre català i anglès és la dimensió estructural sobre la qual es defineix la canonicitat: en català es tracta de la sintaxi i en anglès de la prosòdia.

5. Turc

El turc és interessant en el context d'aquest article per dues raons. D'una banda és una llengua OV, en què els objectes es linealitzen davant del verb i no darrere, i això comporta un contrast estructural interessant respecte al català. De l'altra, el turc permet dues estratègies paral·leles en l'expressió dels valors informatius: l'estratègia sintàctica, anàloga a la del català, i l'estratègia prosòdica, anàloga a la del anglès. Aquesta secció examina l'estratègia sintàctica per mostrar que els principis de (10) són independents de les diferències tipològiques que hi pugui haver entre dues llengües. La noció de canonicitat es defineix d'acord amb cada llengua i, per tant, allò que és canònic en una llengua A pot ser no canònic en una llengua B. De l'estratègia prosòdica, no se'n dirà res més (Erguvanli 1984, per a un tractament detallat del turc).

En certa manera, quant a l'expressió del component informatiu, no

hi ha gaires diferències entre el que fa el turc i el que fa el català. En turc també hi ha dues opcions bàsiques per expressar una proposició en què la peça remàtica és l'objecte. La resposta a (49b) és la resposta completa, i la resposta a (49c) és la resposta fragment, en què el verb hi pot ser present de forma opcional i informativament innòcua. L'opcionalitat del verb a (49c) és idèntica a l'opcionalitat del verb a (*Hi va deixar*) la *NOTA*, que és el cas català anàleg:

- (49) a. Què hi va deixar, un criat, damunt de la taula, abans de dinar?
 b. Bir hizmet_çi yemek-ten önce masa-n_ü üzer-i-ne [NOT-u]
 b_rak-t_
 un criat àpat-abl abans taula-gen damunt-poss-dat nota-ac
 deixar-pst-3s
 'Un criat va posar la nota damunt de la taula abans de dinar.'
 c. [NOT-u (b_rak-t_)].

La diferència més notable entre català i turc és la canonicitat de VO en català i la d'OV en turc. De fet, la diferència en linealització és de més abast: en turc, l'adjunt temporal precedeix el locatiu que precedeix l'objecte i el verb, mentre que en català el verb precedeix l'objecte i aquest el locatiu i l'adjunt de temps. Hi ha una segona diferència que fa referència a la ubicació de la cimera prosòdica: no va damunt del darrer mot de l'oració, sinó damunt del mot que hi hagi immediatament davant del verb. Les diferències s'aturen aquí.

En canvi, es fàcil de mostrar que en turc, com en català, el rema s'expressa en posició canònica i que el rerefons s'ubica en posicions no canòniques fora de la matriu oracional. Si el turc és com el català, el que s'espera és que el rema aparegui en el si de la matriu oracional i que els elements del rerefons apareguin fora d'aquesta matriu. En el cas de (49b), això vol dir que a la matriu oracional hi hagi *NOT-u* o *NOT-u* (*b_rak-t_*), amb el verb inert, i fora, en posicions perifèriques, la resta de sintagmes de l'oració (subjecte, circumstancial de temps i locatiu) i aquesta és precisament la configuració que sembla tenir (49b). Si més no, així ho demostra el fet que els sintagmes del rerefons puguin aparèixer tant a l'esquerra (57) com a la dreta (58) de la seqüència objecte+verb, i que, a més, puguin linealitzar-se lliurement:

- (50) a. Què hi va posar, un criat, damunt de la taula?
 b. Bir hizme_çi yemek-ten önce masa-n_n üzer-i-ne [NOT-u (b_rak-t_)]
 c. Yemek-ten önce bir hizme_çi masa-n_n üzer-i-ne [NOT-u (b_rak-t_)]
 d. Masa-n_n üzer-i-ne yemek-ten önce bir hizme_çi [NOT-u (b_rak-t_)]
- (51) a. Què hi va posar, un criat, damunt de la taula?
 b. [NOT-u (b_rak-t_)], bir hizme_çi yemek-ten önce masa-n_n üzer-i-ne.
 c. [NOT-u (b_rak-t_)], yemek-ten önce masa-n_n üzer-i-ne bir hizme_çi.
 d. [NOT-u (b_rak-t_)], masa-n_n üzer-i-ne bir hizme_çi yemek-ten önce.

La mateixa llibertat de linealització als marges esquerre i dret es dóna quan el rema no és l'element que fa d'objecte directe, sinó una altra peça de significat. A (52) la peça remàtica és el locatiu, i el patró és el mateix (només s'hi mostra el marge esquerre):

- (52) a. On la va posar, un criat, la nota, abans de dinar?
 b. Bir hizme_çi yemek-ten önce not-u [MASA-n_n üzer-i-ne (b_rak-t_)].
 c. Bir hizme_çi not-u yemek-ten önce [MASA-n_n üzer-i-ne (b_rak-t_)].
 d. Yemek-ten önce bir hizme_çi not-u [MASA-n_n üzer-i-ne (b_rak-t_)].

El paral·lelisme entre els exemples turcs de (50-52) i els exemples catalans de dislocació múltiple a l'esquerra, a la dreta, o a totes dues bandes, és absolut, llevat de l'existència de pronoms de represa en el cas del català. A (53), s'hi mostren uns quants exemples de dislocació múltiple en un cas en què la peça remàtica és el valor temporal de l'oració:

- (53) a. El Joan₁ [ja l₂'hi₃ va DEIXAR], la nota₂, damunt la taula₃.
 b. El Joan₁ [ja l₂'hi₃ va DEIXAR], damunt la taula₃, la nota₂.

- c. [Ja l₂'hi₃ va DEIXAR], damunt la taula₃, la nota₂, el Joan₁.
- d. [Ja l₂'hi₃ va DEIXAR], la nota₂, el Joan₁, damunt la taula₃.
- e. [Ja l₂'hi₃ va DEIXAR], el Joan₁, la nota₂, damunt la taula₃.
- f. La nota₂ damunt la taula₃ el Joan₁ [ja l₂'hi₃ va DEIXAR].
- g. El Joan₁ damunt la taula₃ la nota₂ [ja l₂'hi₃ va DEIXAR].

En canvi, tant en turc com en català, els elements remàtics apareixen en el si de la matriu oracional i no mostren gens de llibertat en la seva linealització. L'ordre dels elements remàtics a (54b) és fix, de la mateixa manera que ho és l'ordre del sintagmes remàtics de l'oració catalana de (12b) a § 3.1:

- (54) a. Què va fer, un dels criats?
 b. Bir hizme_çi [yemek-ten önce masa-n_n üzer-i-ne NOT-u
 b_rak-t_].

Per tant, la conclusió que en turc els sintagmes del rerefons s'ubiquen en posicions no canòniques sembla indefugible, i que l'expressió canònica consisteixi en aparèixer en el si de la matriu oracional, com en català, també. El capteniment sintàctic de rema i rerefons en turc és molt semblant al que tenen en català; la diferència és que la matriu oracional del turc és, per raons de tipologia sintàctica, diferent a la matriu oracional del català, ja que en turc la linealització canònica és diferent de la linealització canònica del català.

6. Cloenda

Totes les llengües del món posseeixen mecanismes estructurals per a expressar l'articulació informativa de l'oració. A § 2, s'hi ha presentat i descrit una determinada visió del component informatiu, basada en la semàntica dinàmica i el concepte d'actualització informativa, que dóna al rema en la partició entre rema i rerefons una naturalesa neutral, és a dir, que postula que la situació de partida de qualsevol peça de significat proposicional és ser rema. Allò que no és neutral, tot i ser evidentment possible, és que hi hagi peces de significat no remàtiques.

L'objectiu d'aquest article es demostrar que hi ha una certa

correlació positiva entre aquesta neutralitat informativa (la rematicitat) i la manca de marcatge estructural específic: els elements que expressen peces de significat remàtiques mereixen una expressió estructural canònica, mentre que les peces de significat que fan de rerefons s'expressen de manera no canònica. En conseqüència, aquelles oracions que són màximament remàtiques estan associades a configuracions canòniques i, en canvi, les oracions que tenen elements del rerefons explícits són oracions no canòniques. Això és clarament així en el cas del català i també s'ha vist com aquestes generalitzacions descriptives poden estendre's a la descripció de l'anglès i del turc.

La hipòtesi de treball que guia aquesta proposta és que totes les llengües obeeixen els principis de (10), relativitzant-los sempre, és clar, a les característiques tipològiques de cada llengua. Aquesta hipòtesi és, de fet, força raonable. La rematicitat és, a tots els efectes, més l'absència de valor informatiu que no la presència d'un valor informatiu específic. Per tant, seria sorprenent que el llenguatge disposés de mecanismes estructurals específics per a l'expressió d'aquesta «absència». La condició de rerefons, d'altra banda, sí que constitueix la presència d'un valor afegit, i és natural que el llenguatge disposi de mitjans per a expressar aquest valor afegit. Dit d'una altra manera, un objecte directe que fa de rerefons fa dos papers en l'auca oracional —el paper d'objecte i el paper de rerefons—, mentre que un objecte directe remàtic és, al cap i a la fi, només un objecte directe, ja que la rematicitat se li dona per suposada.

Referències bibliogràfiques

- ARIEL, M. (1988), *Referring and accessibility*. "Journal of Linguistics", 24, pàgs. 67-87.
- BAYER, J. (1980), *Diskursthemen*, dins E. Wiegand i G. Tschauder (ed.), *Perspektive: Textintern*, Niemeyer, Tübingen.
- BEAVER, D. (1993), *Kinematic Montague Grammar*, dins H. Kamp (ed.), *Presupposition (DYANA-2 Report R2.2.A)*, Universiteit van Amsterdam, Amsterdam, pàgs. 73-133.
- BOLINGER, D. (1954), *English prosodic stress and Spanish sentence order*, "Hispania", 37, pàgs. 152-156.
- BONET, E. (1990), *Subjects in Catalan*, "MIT Working Papers in Linguistics", 13, pàgs. 1-26.
- CHAFE, W. (1976), *Givenness, contrastiveness, definiteness, subjects, topics, and point of view*, dins C. Li (ed.), *Subject and topic*, Academic Press, Nova York, pàgs. 25-55.
- DANEŠ, F. (1968), *Some thoughts on the semantic structure of the sentence*, "Lingua", 21, pàgs. 55-69.
- ERGUVANLI, E. (1984), *The function of word order in Turkish grammar*. University of California Press, Berkeley.
- FIRBAS, J. (1971), *On the concept of communicative dynamism in the theory of functional sentence perspective*, "Brno Studies in English", 7, pàgs. 12-47.
- GRÀCIA, L. (1988), *Tu també ho fas?: reflexions sobre l'ús de fer-ho en català*, "Com", 17, pàgs. 27-29.
- GROSZ, B. i SIDNER, C. (1986), *Attention, intention, and the structure of*

- discourse*, "Computational Linguistics", 12, pàgs. 175-204.
- GUNDEL, J., HEDBERG, N. i ZACHARSKI, R. (1993), *Cognitive status and the form of referring expressions*, "Language", 69, pàgs. 274-307.
- HALLYDAY, M. (1967), *Notes on transitivity and theme in English (II)*, "Journal of Linguistics", 3, pàgs. 199-244.
- HARRIS, Z. (1952), *Discourse analysis*, "Language", 28, pàgs. 1-30.
- KUNO, S. (1972), *Functional sentence perspective*, "Linguistic Inquiry", 3, pàgs. 269-320.
- LAMBRECHT, K. (1994), *Information structure and sentence form*, Cambridge University Press, Cambridge.
- LEVINSON, S. (1983), *Pragmatics*, Cambridge University Press, Cambridge.
- MCNALLY, L. (1998), *On the linguistic encoding of information packaging instructions*, dins P. CULICOVER, L. MCNALLY (ed.), *The limits of syntax*. Academic Press, San Diego, pàgs. 161-183.
- MANN, T. i THOMPSON, S. (1988), *Rhetorical structure theory: toward a functional theory of text organization*, "Text", 8, pàgs. 243-281.
- PIERREHUMBERT, J. (1980), *The phonology and phonetics of English intonation*, tesi doctoral, MIT.
- PRINCE, E. (1981), *Toward a taxonomy of given / new information*, dins P. COLE (ed.), *Radical pragmatics*, Academic Press, Nova York, pàgs. 223-255.
- _____ (1986), *On the syntactic marking of presupposed open propositions*, "Parasession. CLS", 22, pàgs. 208-222.

- POLANYI, L. (1988), *A formal model of discourse structure*, "Journal of Pragmatics", 12, pàgs. 601-638.
- ROOTH, M. (1992), *A theory of focus interpretation*, "Natural Language Semantics", 1, pàgs. 75-116.
- ROSSELLÓ, J. (1986), *Gramàtica, configuracions i referència: per una teoria alternativa del pro-drop romànic*, tesi doctoral, Universitat de Barcelona: Barcelona.
- SCHIFFRIN, D. (1987), *Discourse markers*, Cambridge University Press, Cambridge.
- SELKIRK, E. (1984), *Phonology and syntax*, The MIT Press, Cambridge.
- SGALL, P., HAJI_OVÁ, E., PANEVOVÁ, J. (1986), *The meaning of the sentence in its semantic and pragmatic aspects*, Reidel, Dordrecht.
- SOLÀ, J. (1992), *Agreement and subjects*, tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra.
- STEEDMAN, M. (1991), *Structure and intonation*, "Language", 67, pàgs. 260-296.
- VALLDUVÍ, E. (1992a), *The informational component*, Garland, Nova York.
- _____ (1992b), *A preverbal landing site for quantificational operators*, "Catalan Working Papers in Linguistics", 2, pàgs. 319-343.
- _____ (1993), *Catalan as VOS: evidence from information packaging*, dins W. ASHBY et al. (ed.), *Linguistic perspectives in the Romance languages*, John Benjamins, Amsterdam, pàgs. 335-350.
- _____ (1994), *Detachment in Catalan and information packaging*, "Journal of Pragmatics", 22, pàgs. 573-601.
- _____ (1995), *Aspects of information structure in a dynamic setting*, dins C. MARTÍN-VIDE (ed.) *Actes de l'Onzè Congrés de Llenguatges Naturals i Llenguatges Formals*, PPU, Barcelona, pàgs. 145-162.

-
- _____ (2000), *La dislocació del verb en català*, dins A. BOVER *et al.* (ed.), *Actes del Novè Col·loqui de la North American Catalan Society*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.
- VALLDUVÍ, E.; VILKUNA, M. (1998), *On rheme and kontrast*, dins P. CULICOVER i L. MCNALLY (ed.), *The limits of syntax*, Academic Press, San Diego, pàgs. 79-108.
- VAN DEEMTER, K. (1994), *What's new? A semantic perspective on sentence accent*, "Journal of Semantics", 11, 1-31.
- VAN DIJK, T. (1972), *Some aspects of text grammars*, Mouton, La Haia.
- VELTMAN, F. (1990), *Defaults in update semantics*, dins H. KAMP (ed.), *Conditionals, defaults, and belief revision (DYANA Report R2.5.A)*, University Edinburgh, Edimburg, pàgs. 28-63.
- WARNER, R. (1985), *Discourse connectives in English*, Garland: Nova York.

La gramaticalització com a teoria de la variació morfosintàctica

Maria Josep Cuenca
(Universitat de València)

1. Variació i teoria lingüística

L'estudi de la variació lingüística, com remarca Hudson (1997), ha estat fins ara objecte d'estudi de la sociolingüística, però no ha entrat en l'esfera de l'estudi de la gramàtica i molt menys ha tingut influència en les teories (sincròniques) del llenguatge. I afegeix que «és difícil pensar en un sol exemple (fins molt recentment) en què les dades estadístiques sobre la variabilitat inherent s'hagin usat com a prova en les discussions sobre l'estructura del llenguatge» (1997: 73). Així, la variació ha estat bandejada pels principals models lingüístics amb l'argument que no podia sistematitzar-se, que era el regne de la particularitat i el «caos».

Hudson (1997) recorda el concepte de variabilitat inherent, encunyat per Labov (1969), per donar compte de «la coexistència de maneres alternatives de dir la mateixa cosa en la parla d'un mateix parlant que les alterna d'una manera estadística regular» (1997: 73) i reivindica teories que en puguin donar compte de manera sistemàtica. Aquest autor en fa una proposta des de la teoria de prototipus de la lingüística cognitiva. En aquest article, nosaltres tractarem de mostrar com una altra teoria, la de la

¹ Aquesta recerca ha estat finançada pel projecte GV98-09-113 de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència (Generalitat Valenciana) i s'insereix en el marc de la xarxa 1998XT 00065 de la CIRIT (Generalitat de Catalunya).

² Sobre la teoria de prototipus, vegeu Cuenca i Hilferty (1999: § 2) i les referències que s'hi citen.

gramaticalització, molt propera a la lingüística cognitiva, és un marc metodològic idoni per a donar compte de la variació morfosintàctica en diferents nivells: dins d'una mateixa llengua i entre llengües, sincrònicament i diacrònicament.

La clau és assumir una concepció dinàmica del llenguatge, com la que adopten tant la lingüística cognitiva com la teoria de la gramaticalització. La gramàtica s'hi entén com una entitat en evolució contínua, «un conjunt de rutines cognitives, que es constitueixen, es mantenen i es modifiquen per l'ús lingüístic» (Langacker 1987: 57), de manera que molts fets que es consideraven part de l'actuació passen a integrar-se en la competència, alhora que la línia divisòria entre diacronia i sincronia desapareix.

En aquest marc metodològic, no és estrany que la variació, la idiomàticitat, els aspectes idiosincràtics de les llengües, no es deixin de costat, no es considerin secundaris, sinó, al contrari, es tractin com l'autèntic objecte d'estudi d'un model que vol donar una visió «realista» (no «objectivista») de la realitat del llenguatge. La diferència no constitueix l'anomalia, l'excepció, sinó la norma. Des d'aquesta perspectiva, l'estudi de la diversitat troba el seu lloc natural, ja que, per primera vegada, hom s'hi aproxima per cercar-hi les invariants, les lleis que regeixen uns fenòmens aparentment aleatoris i capriciosos.

La diferència fonamental entre aquesta aproximació cognitivofuncional a la variació i la que prové de la sociolingüística o d'altres teories de l'ús és l'objectiu final de la recerca. Des d'aquesta perspectiva, la diversitat interessa perquè aporta claus fonamentals sobre els mecanismes cognitius del llenguatge i permet descobrir els principis generals que el regeixen. Com expliciten Bybee *et al.* (1994: 24) respecte al seu estudi:

“Per tant, el nostre objectiu final no és només l'estudi dels camins del canvi i fer-ne prediccions; és, més aviat, descobrir els mecanismes reals de canvi que operen en l'ús quotidià del llenguatge que, potencialment, donen lloc a categories gramaticals.”

2. La teoria de la gramaticalització

A partir de les idees dels neogramàtics, encapçalats per Meillet, en els darrers anys s'ha desenvolupat un concepte renovat de gramaticalització, que s'ha enriquit de manera que, ara per ara, pot considerar-se una teoria de la variació morfosintàctica, i no només des del punt de vista diacrònic, sinó també des del sincrònic.

En efecte, el concepte de gramaticalització, en si mateix, poc es diferencia del de Meillet: es parla de gramaticalització per a donar compte del procés de canvi de categoria (reanàlisi) que experimenten certs elements lingüístics. A partir de definicions ja clàssiques com la de l'estructuralista Kurylowicz (1965), s'entén la gramaticalització com el procés a partir del qual «una unitat lèxica o estructura assumeix una funció gramatical, o [...] una unitat gramatical assumeix una funció més gramatical» (Heine *et al.* 1991: 2).

El que és fonamental d'aquesta teoria és l'aplicació que n'han fet lingüistes pròpiament cognitivistes, com Sweetser, i funcionalistes com Bybee, Heine, Hopper, Thompson o Traugott —que adopten postures i conceptes que es poden considerar cognitius, en un sentit ampli. La nova teoria de la gramaticalització no es restringeix a la morfologia diacrònica, sinó que abasta l'estudi sincrònic i va més enllà de la morfologia. Aquests estudis han posat de manifest que els processos lingüístics, en qualsevol nivell d'anàlisi, són dinàmics i que la sincronia i la diacronia no són mons diferents, sinó que es regeixen per principis comuns.

Així, com proposen Hopper i Traugott (1993: 1-2), la gramaticalització, des d'un punt de vista històric, estudia les fonts que donen lloc a noves formes gramaticals i els camins que segueix el canvi lingüístic morfosintàctic, com a subconjunt del conjunt de canvis lingüístics; des del punt de vista sincrònic, la gramaticalització és un fenomen de canvi morfosintàctic basat en processos discursius i pragmàtics que permet explicar els esquemes fluids i no discrets de l'ús lingüístic.

³ Per a un estudi més detallat de la teoria de la gramaticalització, vegeu Cuenca i Hilferty (1999: cap. 6).

Des d'aquesta perspectiva ampliada, la gramaticalització no és només un procés de conversió d'elements lèxics en gramaticals, sinó que és un fenomen més complex que implica modificacions en la funció discursiva i en l'estructura sintàctica de les llengües (cf. Giacalone, en premsa). Es converteix, per tant, en un marc global d'estudi de la varietat lingüística, en «aquella part de l'estudi del llenguatge que se centra en com apareixen les formes gramaticals i les construccions, com s'usen i com donen forma a una llengua» (Hopper i Traugott 1993: 1).

Comprovem, doncs, que la teoria de la gramaticalització comporta un trencament respecte d'alguns postulats bàsics de la lingüística general. Fa palesa la interdependència entre *langue* i *parole* (l'ús determina els canvis en el sistema), insisteix en el caràcter difús de les categories i en l'estructura centre-perifèria (hi ha un *continuum* que explica el canvi lingüístic, el pas d'una categoria a una altra, que no es pot explicar si es consideren les categories com a compartiments estancs definits per condicions necessàries i suficients), i es basa en la tensió entre les estructures fixades i les no fixades en una llengua.

“La gramaticalització és el procés lingüístic, a través del temps i sincrònicament, d'organització de les categories i de la codificació. L'estudi de la gramaticalització, doncs, destaca la tensió entre una expressió lèxica relativament no restringida i la codificació morfosintàctica més restringida, i apunta cap a la indeterminació relativa en la llengua i cap al caràcter no discret bàsic de les categories.” (Hopper i Traugott 1993: 1)

En aquest procés, juguen un paper protagonista factors pragmàtics i discursius, i fins i tot extralingüístics. Com apunten Heine *et al.* (1991: 23-24), «la gramaticalització s'inicia a partir de forces que se situen fora de l'estructura del llenguatge», en un nivell intermedi entre la llengua i el món extern o «real», el món «experimentat» o, en paraules de Jackendoff, «projectat». Així, el concepte de gramaticalització assumeix una dimensió cognitiva i s'entén com un mecanisme fonamental per a comprendre el funcionament del llenguatge i la variació en les llengües i entre les llengües.

3. El procés de gramaticalització

Amb aquesta nova perspectiva, l'analista no està interessat a observar fonamentalment la forma d'origen i el resultat final del canvi, sinó que parteix del concepte de *construcció* i centra el seu interès en el procés de canvi en si mateix, que, evidentment, no acaba en la forma del moment actual. Si l'estudi és correcte, li permetrà fer deduccions sobre evolucions futures o sobre tendències universals i en aquest sentit les conseqüències de la nova teoria de la gramaticalització depassen, de bon tros, les de la teoria clàssica. En especial, analitza els primers estadis del canvi gramatical, i posa en relació els contextos morfosintàctics i les condicions discursives en què es produeix el canvi (cf. Traugott 1996: § 1).

El procés de gramaticalització no s'entén com un canvi brusc, catastròfic, sinó com una modificació gradual d'un element, que afecta tant aspectes formals, com aspectes funcionals i semàntics. La modificació tendeix a mantenir la iconicitat entre forma i significat, de manera que una modificació en el significat i en la funció sol anar acompanyada de canvis formals que derivaran en canvis categorials i, en darrera instància, també fonètics. La gradualitat es relaciona també amb la possible coexistència en un mateix moment temporal de diversos estadis de gramaticalització d'un element (cf. Giacalone 1997), que és, al capdavant, una de les raons essencials de la diversitat intralingüística.

Bybee (1993), partint d'aportacions com les de Givón (1979), Heine i Reh (1984) i Lehmann (1985), ha resumit les modificacions associades amb la gramaticalització amb el quadre següent, on s'esquematitzen els tres estadis bàsics que marquen l'evolució des del lèxic fins a la gramàtica (cf. també Bybee *et al.* 1994: § 1.3):

⁴ Sobre el concepte de construcció, vegeu Cuenca i Hilferty (1999: § 3.5.1).

LÈXIC

lexema
 polisil·làbic
 classe oberta àmplia
 posició lliure
 relativament poc freqüent
 ric semànticament

> auxiliar, partícula
 > monosil·làbic
 > classe oberta reduïda
 > relativament fixada
 > força freqüent
 > més general

GRAMATICAL

> afix
 > segment únic
 > classe tancada reduïda
 > totalment fixada
 > obligatori
 > reduït o buit

Així doncs, l'escala de la gramaticalització implica que la forma originària és, en paraules de Traugott (1996: 6), «més plena, més lliure i menys complexa que la final». Els dos aspectes clau d'aquesta evolució, que té en compte tots els nivells lingüístics (morfològic, fonològic, lèxic, distribucional, de freqüència i semàntic), són la reanàlisi o descategorització, i atenuació o afebliment del significat, denominat, metafòricament, «emblanquiment» (*bleaching*).

El primer correspon a la gradació següent (Hopper i Traugott 1991: 7),

- (1) element lèxic > paraula gramatical > clític > morfema flexiu
 HABEO > CANTARE HABEO > *cantar he* > *cantaré*

la qual desenvolupa ulteriorment el primer tret (de lexema a afix) proposat per Bybee, i que podem il·lustrar amb el pas del futur analític del llatí vulgar al futur sintètic de les llengües romàniques.

El segon ha estat fortament criticat per la connotació negativa que comporta i s'hi ha contraposat el concepte de *reforçament pragmàtic*: en els estadis inicials de gramaticalització, l'element reforça algun valor pragmàtic com a primer pas del canvi lingüístic (cf. Sweetser 1988 i Traugott 1988).

4. La motivació de la gramaticalització

En aquest estudi del canvi morfosintàctic és fonamental determinar-ne la motivació, i aquest és un altre dels punts que diferencia

aquesta nova teoria de la tradicional, que no aconseguia donar-ne compte, almenys no de manera global. Entre els treballs fonamentals sobre el tema, podem diferenciar dues tendències principals: la perspectiva discursiva i la teoria de la subjectificació.

La perspectiva discursiva considera que la gramaticalització és l'efecte de la fixació d'estratègies discursives. Givón (1979: 209) proposa la gradació següent en el canvi:

(2) Discurs → Sintaxi → Morfologia → Morfofonologia → Zero

que pot resumir-se amb la màxima «la morfologia d'avui és la sintaxi d'ahir» (Givón 1971: 413) i l'extensió: «la sintaxi d'avui és el discurs pragmàtic d'ahir» (*apud* Heine *et al.* 1991: 12).

Una concepció semblant és la que subjau a la definició de gramaticalització que proposen Traugott i König:

“La *gramaticalització* [...] es refereix primàriament al procés dinàmic, històric i unidireccional pel qual certs elements lèxics adquireixen un nou estatus com a formes morfosintàctiques, gramaticals, al llarg del temps i en aquest procés arriben a codificar relacions que o bé no estaven codificades o bé estaven codificades de manera distinta...” (1991: 189)

Des d'aquest punt de vista, la gramàtica és un procés emergent que tendeix a fixar estructuralment allò que originalment era una estratègia comunicativa. Aquesta és la base de la teoria de la *gramàtica emergent* de Hopper (1987), segons la qual «la gramàtica sempre és emergent, però mai present [...], sempre està fent-se». En unes altres paraules, no hi ha «gramàtica» sinó «gramaticalització» —moviments cap a estructures que freqüentment es poden caracteritzar de manera típica» (Hopper 1987: 147). En conseqüència, la missió del lingüista és identificar les estratègies per a construir discursos i seleccionar aquelles que condueixen a la gramaticalització. Encara que aquesta posició pot ser considerada extrema, no deixa de tenir interès i, en especial, des del punt de vista de la variació lingüística.

La fixació d'estratègies en estructures gramaticals remet a mecanismes d'economia (optimització de les gramàtiques) i simplicitat estructural; en concret, és l'efecte de la rutinització, la pèrdua semàntica i la freqüència. Aquesta perspectiva dona pas a la hipòtesi de la subjectificació, ja que insisteix en la funció dels interlocutors en els processos de fixació d'estratègies discursives a partir d'inferències pragmàtiques.

Traugott (1980, 1989, 1990, 1995, en premsa *a*, en premsa *b*; Traugott i König 1991, etc.) ha desenvolupat la hipòtesi de la subjectificació, que se centra en l'emissor com a origen del canvi lingüístic. Específicament, atribueix un gran nombre de canvis semàntics a l'ús expressiu del llenguatge, a l'enriquiment pragmàtic d'elements lèxics com a motor del canvi en els primers estadis de la gramaticalització.

La idea bàsica de la subjectificació és que hi ha una tendència a interioritzar el significat de certs elements, de manera que es produeix una implicació progressiva del parlant (l'individu que percep) en l'entitat percebuda (perspectiva subjectiva), que, des d'una posició distanciada inicial (perspectiva objectiva), acaben interrelacionant-se. La subjectificació implica un cert grau d'integració de qui percep en la descripció de l'objecte i del procés, la qual cosa produeix una pragmatització del significat cada vegada major. Literalment, Traugott en dona la definició següent:

"La subjectificació en la gramaticalització és, en sentit ampli, el desenvolupament d'una expressió de la creença o l'actitud del parlant respecte al que es diu, identificable gramaticalment. És un fenomen gradual, pel qual formes i construccions que inicialment expressaven en primera instància significats concrets, lèxics i objectius, arriben a realitzar, a través d'un ús repetit en contextos sintàctics locals, funcions progressivament abstractes, pragmàtiques, i basades en l'emissor. (Traugott en premsa *b*: 32)"

Aquesta hipòtesi es va desenvolupar inicialment considerant tres tendències en el canvi lèxic i gramatical (Traugott 1989: 34-35).

⁵ Rosch (1978: 28) enuncia el *principi d'economia cognitiva* de la manera següent: «The task of category systems is to provide maximum information with the least cognitive effort».

- *Tendència I*: Des de significats basats en la situació externa descrita a significats basats en la situació interna —avaluativa / perceptiva / cognitiva— (del món exterior al món interior).
- *Tendència II*: Des de significats basats en la situació externa o interna descrita cap a significats basats en la situació textual (de la situació descrita al text).
- *Tendència III*: Els significats tendeixen a situar-se progressivament en l'estat / creença / actitud del parlant respecte a la situació (de l'objectivitat a la subjectivitat).

En resum, els canvis de significat van típicament des d'allò que es diu a allò que es vol dir, i no a l'inrevés (Traugott i König 1991: 193). Formulant la hipòtesi en forma de gradació, quedaria així:

(3) proposicional (> textual) > expressiu

Posteriorment, Traugott ha modificat la teoria. En primer lloc, l'ha simplificada de manera que la idea de subjectificació passaria a identificar-se amb la tercera de les tendències, és a dir, amb el pas de significat objectiu o proposicional a significat subjectiu o expressiu —tercera tendència anterior— (cf. Traugott en premsa *a*, en premsa *b*). Aquest canvi es justifica pel fet que la tendència I i III són subsumibles en una de sola, i perquè es considera que la tendència II no és d'aplicació necessària en tots els casos. En segon lloc, la teoria ha passat de centrar-se només en el parlant / escriptor a considerar casos en què també l'oient / lector és pertinent en el canvi semàntic associat amb la gramaticalització. En el nou model, denominat *Invited Inference Theory of Semantic Change* (cf. Traugott i Dasher, en premsa: § 1), no només es parla de subjectivitat, com la codificació explícita del punt de vista del

⁶ Per la nostra banda, creiem, en canvi, que la segona de les tendències, no entesa com a pas intermedi, sinó com un altre dels camins del canvi semàntic i sintàctic, és important per a explicar certs fenòmens, com ara l'ús de díctics en funció connectiva (cf. § 7).

parlant, sinó també d'intersubjectivitat, com a tipus de subjectivitat amb què s'explicita l'atenció del parlant / escriptor cap a l'oient / lector. Són les inferències derivades d'aquesta voluntat d'explicitar les actituds respecte als interlocutors les que inicien el canvi semàntic.

Sintetitzant la hipòtesi de la subjectivitat / intersubjectivitat de Traugott amb la discursiva de Hopper, podem dir que els parlants tendeixen a codificar la seva actitud en una forma gramatical nova, que és més rellevant, més informativa, respecte a les actituds i a les creences dels interlocutors; és a dir, la gramaticalització comporta una lexicalització d'estratègies conversacionals.

5. Efectes de la gramaticalització i diversitat lingüística

Hopper (1991), sota la denominació de «principis de la gramaticalització», descriu els efectes d'aquest fenomen de canvi lingüístic. Es tracta de l'estratificació (*layering*), la divergència (*divergence*), l'especialització (*specialization*), la persistència (*persistence*) i la descategorització (*de-categorialization*). Els tres primers tenen molt a veure amb la variació morfosintàctica, ja que, com veurem i il·lustrarem amb els resultats del demostratiu llatí ILLE-ILLA-ILLUD, es refereixen a la convivència de formes que tenen un mateix origen.

a. L'*estratificació* es produeix quan en un domini funcional apareixen noves manifestacions d'una mateixa funció (nous estrats), que no sempre impliquen la desaparició de les antigues. Per exemple, en el domini de l'actualització discursiva, marcada en llatí clàssic per elements com els demostratius o els possessius, el llatí vulgar «sent» la necessitat de crear un nou element: l'article.

b. Hi ha *divergència* sempre que un element gramaticalitzat manté la funció originària, però desenvolupa una o més funcions addicionals. Així, hi ha dos o més elements amb un origen comú que segueixen camins de canvi lingüístic distints.

Del llatí ILLE-ILLA-ILLUD deriven l'article determinat (*el*), els pronoms personals de tercera persona (fort: *ell*, i feble: *eI*) i el demostratiu de

tercer grau de dixi (*aquell*), tant en català com en castellà. Així doncs, una única forma —amb les seves variants segons el gènere— (ILLE) es desdobra en tres formes (*el* - *ell* - *aquell*) i tres funcions diferents, encara que relacionades (article, pronom, demostratiu). Dit en unes altres paraules, es manté la funció de demostratiu, que ja en llatí podia funcionar acompanyant un nom (funció de determinant) o sol (funció pronominal), i s'hi afegeixen altres funcions: la d'article —*el*— i la de pronom personal, en la versió forta —*ell*— i en la feble —*el*—.

c. L'*especialització* explica la selecció de formes amb matisos significatius diferents per indicar algun dels valors concrets, en el cas de convivència de distintes formes en un mateix domini funcional.

Continuant amb el nostre exemple, l'aparició de noves funcions activa la modificació formal. Amb l'especialització de les formes, s'intenta facilitar la diferenciació entre les funcions:

- l'article i el pronom feble són la versió àtona del demostratiu llatí (*el*);
- el pronom personal de subjecte, com a forma plena, n'és la versió tònica (*ell*);
- el demostratiu romànic, hereu directe del llatí, incorpora el reforçament derivat d'*ACCU (*ACCU + ILLE > *aquell*).

Aquestes modificacions formals eviten la polisèmia estricta (una forma idèntica i tres funcions), tot i que no sempre es produeix una modificació formal que respongui icònicament a l'especialització semàntica i sintàctica. No sempre hi ha una alta freqüència d'ús, com en aquest cas, que faci poc aconsellable la identitat formal. En el cas d'article i pronom feble, la distribució complementària (si apareix l'article no pot aparèixer el pronom i viceversa) evita qualsevol confusió.

d. La *persistència* dona compte del fet que la forma gramaticalitzada manté algunes característiques que remetent al significat lèxic originari o a característiques sintàctiques i distribucionals de la forma de la qual deriva.

Tornant als resultats romànics del demostratiu llatí, l'efecte de persistència es pot reconèixer en la mesura que tant la forma de l'article com la del pronom personal, que han perdut la capacitat dística, continuen realitzant funcions gramaticals vinculades a l'actualització discursiva i, en concret, relatives a formes de tercera persona.

e. La *descategorització*, és a dir, el pas de categoria lèxica a categoria gramatical, que ja hem esmentat anteriorment, implica la pèrdua o neutralització de les marques morfològiques i de les característiques sintàctiques pròpies de les categories lèxiques.

En el cas dels demostratius, la forma més relacionada funcionalment amb l'originària, *aquell*, manté les característiques categorials de la forma llatina. Les altres formes sofreixen un procés de canvi morfològic i funcional (descategorització, o millor, *recategorització* o *reanàlisi*), poc marcat en el cas del pronom personal fort (que només perd la capacitat d'especificar un substantiu), però especialment manifest en la forma d'*el*, que deixa de ser autònoma fonèticament i sintàcticament (recolza en el substantiu següent, si és article, i en el verb, si és pronom), i passa a dependre morfològicament del nom o del verb que actua com a nucli del sintagma del qual forma part. De fet, en el cas de l'article, es crea una categoria inexistent en llatí.

Veiem, doncs, que hi ha tota una sèrie de processos o efectes de la gramaticalització que permeten establir els vincles entre formes relacionades que, diacrònicament, comparteixen un mateix origen. A més, processos com l'estratificació, la divergència o l'especialització tendeixen a donar lloc a variació morfosintàctica. Fet i fet, això és el que es va esdevenir en el cas de l'article en català medieval: durant un període convisqueren (i competiren) els derivats del demostratiu ILLE amb els del pronom d'identitat IPSE. Els parlars balears van seleccionar el pronom d'identitat IPSE com a origen del seu article, i no ILLE, com la resta de parlars catalans. Igualment, processos relacionats amb la gramaticalització expliquen el pas de l'article antic *lo* al modern *el* en la major part —però no en totes— les parles del domini lingüístic.

6. Variació interdialectal: anàlisi contrastiva dels pronoms febles en valencià i barceloní

Una vegada hem explicat a grans trets les característiques de la teoria de la gramaticalització, en els tres apartats següents comentarem alguns casos de processos de gramaticalització que justifiquen la variació morfosintàctica en tres nivells: el contrast interdialectal, el contrast entre estadis històrics diferents i el contrast interlingüístic. Es tracta, doncs, d'exemples que mostren l'aplicació dels principis de la gramaticalització en el nivell sincrònic (el primer i el tercer) i en el diacrònic (el segon).

Un dels punts que més clarament diferencien la morfologia flexiva catalana, juntament amb la morfologia verbal, és la forma i l'ús dels pronoms febles. La variació en aquest àmbit és molt més gran del que podem exposar aquí, la descripció dialectal és en gran part incompleta i són pocs els treballs que s'hi aproximen amb un enfocament teòric que sigui capaç de donar compte de la varietat de formes. Seguint un treball de Todolí (en premsa) sobre els clítics del barceloní i del valencià, mostrarem que la teoria de la gramaticalització ens forneix elements per a una explicació sistemàtica de la variació morfosintàctica interdialectal.

Partint dels principis de Bybee (1993), que hem formulat anteriorment (§ 3), Todolí demostra que els clítics del barceloní i del valencià es troben en diferents estadis de gramaticalització. En concret, i tenint en compte que els clítics es defineixen com elements que ocupen una franja intermèdia entre la paraula i el morfema, els clítics del barceloní estan més gramaticalitzats de manera que s'aproximen més als afixos, mentre que els del valencià, menys gramaticalitzats, són més propers als mots.

⁷ Sobre els processos de canvi i gramaticalització en la morfologia verbal, vegeu Pérez Saldanya (1998). En aquest treball es tracta àmpliament un procés de canvi: l'analogia. L'analogia té un paper fonamental en els processos morfològics, però no és gaire rellevant en exemples més acostats a la sintaxi, raó per la qual nosaltres només l'esmentarem tangencialment en aquest mateix apartat.

Les proves que addueix a favor d'aquesta hipòtesi pertanyen a diferents nivells d'anàlisi. Considerarem, en primer lloc, les principals proves generals i, en segon lloc, les que tenen a veure amb la combinació de clítics.

a) *Reducció fonètica*. En valencià els clítics són més sil·làbics que en barceloní, on molts tendeixen a constituir un segment únic, sense vocal en la forma bàsica (asil·làbics). Aquest fet es relaciona amb el major predomini de formes plenes preverbals en valencià (3a) que en barceloní (4b).

- (3) a. A mi, *me* va agradar molt el llibre
b. Sempre, *vos / mos* pregunta el mateix
- (4) a. A mi, *em* va agradar molt el llibre
b. Sempre, *us / ens* pregunta el mateix

b) *Posició*. Els clítics, a diferència dels morfemes, tenen un cert grau de mobilitat segons el context. Específicament, amb perífrasis verbals, el clític pot ser enclític (afixat al verb no personal) o proclític (prefixat al verb flexionat). En barceloní, predomina la proclisi (5a), mentre que el valencià prefereix l'enclisi (5b):

- (5) a. No hi vull anar
b. No vull anar-hi

Aquest fet indica que el clític valencià manté una posició més propera al sintagma que substitueix (afixat al verb de què depèn argumentalment), mentre que el clític del barceloní, més gramaticalitzat, està més unit a la part flexiva de la perífrasi que no a la part lèxica.

⁸ Òbviament, nosaltres, com Todolí, ens referim als clítics utilitzats habitualment en la parla no formal. D'altra banda, les característiques esmentades ni són exclusives de barceloní i de valencià, ni, en el cas del valencià, corresponen a tots els subdialectes. Fem una aproximació a les formes i usos més generals, que s'hauria de matisar en la mesura que es prenguessin en consideració més variants.

Quant a les combinacions de pronoms febles, és ben coneguda la variació que dona lloc a variació com la dels exemples de (6), corresponents al barceloní, respecte als de (7), corresponents al valencià.

- (6) a. No l'hi [li] he dit
b. No els hi [lzi] va donar

- (7) a. No li ho [liw] he dit
b. No els el [lz l] va donar

La substitució del clític *li* per *hi*, ha creat un progressiu sincretisme de les combinacions binàries en barceloní: tres (/li/, /lzi/, /ni/) enfront de les catorze del valencià i de la llengua normativa:

- (8) /li/ = l'hi, els hi, la hi, li ho, li hi
/lzi/ = els el, els el, els la, els ho, els hi, els en (també /lzni/)
/ni/ = n'hi / li'n

Encara més, les formes simples i les combinacions del barceloní també es confonen en la parla. La forma simple del datiu singular, *li*, conflueix fonèticament amb totes les combinacions d'aquest pronom i, la del plural, *els*, probablement com a efecte de l'analogia, sovint es realitza com a [lzi]. Això dona lloc a un bon nombre de formes opaques quant a les funcions que substituïm.

Com a efecte d'aquestes característiques pel que fa a les combinacions de pronoms de tercera persona, tenim diferències morfològiques (classe reduïda, grau d'integració amb el lexema) i semàntiques.

d) *Classe*. Considerant les combinacions (8), podem dir que el barceloní té un nombre més reduït de formes que el valencià, tret típicament associat amb un grau major de gramaticalització.

e) *Morfologia*. Les combinacions en barceloní tendeixen a funcionar com un domini morfològic únic, atès que els morfemes de plural o de tercera

persona es representen només una vegada (9a), i no en els dos elements de l'aplec, com s'esdevé en valencià (9b):

- (9) a. Els [3a. pl. dat.] hi [acus.] dóna
 b. Els [3a. pl. dat.] els [3a. pl. acus.] dóna

Aquest fet demostra, en paraules de Todolí (en premsa), que «entre els pronoms clítics del valencià hi ha un límit de mot, mentre que [...] entre els pronoms clítics del barceloní hi ha un límit de morfema».

f) *Significat*. A les proves presentades per Todolí, en podem afegir encara una, que es dedueix de l'anàlisi de l'exemple anterior. Si convenim que el significat dels clítics és gramatical i, més en concret, té naturalesa flexiva (persona, nombre i opcionalment gènere) i funcional (funció / cas), el fet que les combinacions del barceloní siguin opaques implica una reducció del significat major que les formes transparents del valencià. Pensem que si sentim [li] en barceloní no sabem, per aquesta forma, si és plural o singular, femení o masculí, datiu sol, datiu i acusatiu, datiu i genitiu o datiu i oblic.

Totes les dades apunten cap a la conclusió que presentàvem inicialment: els clítics del barceloní i, sobretot, les combinacions de tercera persona són més propers als afixos que els clítics del valencià, per la qual cosa aquesta variació morfosintàctica pot atribuir-se a un grau diferent de gramaticalització que es pot determinar aplicant els nivells d'anàlisi que inclou el *continuum* de Bybee. De fet, les diferències afecten tots els nivells excepte el de freqüència d'aparició i, en certa mesura, el caràcter més o menys fixat de la posició.

Així doncs, el *continuum* de la gramaticalització proposat per Bybee constitueix un marc explicatiu adient per a les diferències observables en l'ús dels clítics de dos parlars catalans (i, previsiblement, de la resta de diferències). Remarquem, a més, que les diferències observades són paral·leles en els diferents nivells, cosa que fa que el fenomen, encara que no sigui del tot predictable (si ho fos, la variació lingüística estaria molt constrenyida), no es pugui considerar mancat de sistematicitat.

7. Variació diacrònica: díctics i connectors

En parlar dels principis de Hopper (§ 5) ja hem comentat un cas de variació diacrònica. N'analitzarem un altre exemple que no es dona en el pas del llatí a les llengües romàniques, sinó en la història del català. Un fet constatable si comparem textos catalans antics amb textos actuals és que en aquells hi ha un nombre major de díctics i un nombre i una varietat menors de connectors. Observem l'exemple següent, extret dels *Sermons* de Sant Vicent Ferrer:

- (10) Primo ergo ostenditur benignitas divina in evangelio hodierno, allí on diu «voca operarios», etc. Açò és paraula de Déu lo Pare, qui açò diu a son fill: «Fili mi, voca bonos et illos qui bona egerunt». E en açò és mostrada benignitat divinal. (Ser, 27: 21-23)

És evident que, en la llengua actual, no utilitzaríem tants díctics. En efecte, l'estudi de textos medievals, com els *Sermons* de Sant Vicent Ferrer (cf. Marín i Cuenca 1997), mostren que els díctics s'utilitzaven molt profusament, sovint en estructures que en la llengua actual es resolrien amb conjuncions i, a més, formaven part de locucions de caràcter conjuntiu o s'usaven com a reforçament de la conjunció *que* o dels relatius.

Cal partir de la idea que l'ús prototípic dels díctics és el d'assenyalar algun element del context extralingüístic, com veiem a l'exemple (11):

- (11) E dita la missa, tornà a casa e vingueren-li uns parladors de bodes e digueren-li: «Nosaltres som *ací*. Si vos voldríeu pendre per muller tal donzella, que és de gran linatge, e poreu ésser batle, o tal offici», etc. (Ser, 22: 32)

Ara bé, aquest ús no és l'únic, ni tan sols el més freqüent, en els textos escrits, on el lector no té accés directe als elements de l'enunciació en el moment en què es va produir. Centrant-nos només en el cas d'açò, (del qual, per cert, no vam trobar cap exemple d'ús pròpiament díctic al nostre

corpus), podem diferenciar-ne els usos següents, il·lustrats amb exemples dels *Sermons*:

- (12) Item, lo dichmenge, si tu vols estar tot lo dia a la taverna, *açò* no és bo. (Ser, 115: 28)
- (13) a. «¿Com és *açò*, *que* en una òstia tan chiqua sie Jesuchrist, e lo vi que-s convertesque en vera sanch de Jesuchrist, mas *açò* no és possible davant Déu?» (Ser, 26: 6)
b. Per declaració del tema preposat e haver l'enteniment spiritual, notat que *per ço que* la persona malalta guaresque de la sua malaltia, se requeren dues coses: ... (Ser, 15: 19)
- (14) Lo III punt és fruyt provenient. E veus com ó diu lo evangeli: «Et ecce angeli accesserunt et ministrabant ei». E de què? De *açò que* havie mester (usque «esuruit»). (Ser, 134: 35)
- (15) ... car del principi del món, *ço és*, après de la creació del món, V^m anys passaren fins a la encarnació de Jesuchrist... (Ser, 34: 4)

Aquestes dades mostren un pas de díctics a connectors, que seguiria les etapes següents:

- díctic (11)
- díctic textual
 - anafòric (12a)
 - catafòric (12b)
- correlatiu amb una conjunció (13)
- antecedent d'un relatiu (14)
- nexa (connector parentètic o matisador) (15)

Intentarem, a continuació, sintetitzar aquest ús tan variat d'*açò* / *ço* que trobem al segle XIV en Sant Vicent Ferrer.

- a) Cal partir de la idea que els díctics són elements típics de la llengua oral, on assoleixen el seu valor bàsic: assenyalar un dels elements de l'enunciació (interlocutors, espai, temps) per relació amb l'emissor. Per això és força difícil trobar-los en aquest ús en textos escrits que no siguin pròpiament conversacionals.
- b) Molts demostratius es converteixen en díctics textuals (13) en traslladar-se de l'espai real —espai de l'enunciació— a l'espai textual —el text com a espai—, procés especialment relacionat amb el canvi de l'oral a l'escrit. Amb el concepte de dixi textual es vol donar compte de l'ús d'elements díctics com a anafòrics, és a dir, l'ús de díctics que tenen un antecedent en el context lingüístic. El context extralingüístic, compartit per emissor i receptor en la conversa cara a cara, només es pot reproduir lingüísticament en l'escrit, on no existeix més espai comú que el paper. Es produeix així un cas intermedi entre la dixi pròpiament dita (ús d'elements que assenyalen elements de l'enunciació, com *jo*, *ara*, *aquí*) i l'anàfora (ús de formes que remeten a elements que apareixen en el discurs, com el pronom *la* o la forma *llavors*). *Açò* ja no assenyala un objecte pròxim en l'espai de l'enunciació, sinó una idea pròxima en l'espai del discurs lingüístic. Per tant, els demostratius només serien díctics pròpiament dits en l'oral (o en un escrit que reproduïx una conversa), ja que, quan passen a l'escrit, afegeixen a la funció díctica prototípica una funció anafòrica inherent al marc textual que els engloba.
- c) L'ús de díctic textual pot ser, com l'anàfora, de dos tipus: o bé l'antecedent és previ (anàfora 12a) o bé és posterior (catàfora, 12b). L'ús catafòric, existent en moltes llengües en contextos de subordinació, representa un pas intermedi en l'expressió de les completives: en la llengua moderna el díctic desapareix, la qual cosa implica que passem d'una estructura de clàusules completes juxtaposades, com al segon *açò* de (12b), a una estructura pròpiament de subordinació substantiva («qui diu a son fill: *Fili mi, voca bonos et illos qui bona egerunt*»).

- d) Així, si (12b) es pot considerar una variant asindètica de subordinació completiva, les construccions de (13) representarien variants analítiques que indicarien la transició cap a la subordinació sindètica (introduïda per la conjunció *que*, sense cap mena de reforçament).
- e) De manera semblant a com hem vist en el cas de les completives, el relatiu pot anar reforçat per diferents díctics, igual com en català modern. La diferència més remarcable respecte a l'actualitat és potser que la preponderància d'*açò* / *ço* com a reforçament (14) es perd en favor d'altres díctics o de l'article determinat, possibilitats ja existents en l'edat mitjana.
- f) Per últim, ens trobem amb díctics que no es combinen amb cap conjunció, sinó que formen part d'una locució conjuntiva o connector parentètic, com en el cas de *ço és* (15). Observarem, addicionalment, que com més ens aproximem a la connexió, més es prefereix la forma reduïda *ço* a la plena *açò*. S'apunta un procés d'especialització formal que va unit al desdoblament funcional.

El cas que hem comentat mostra una progressió gradual de la *dixi* a la connexió, que presenta un clar paral·lelisme amb les tres etapes proposades per Badia (1951):

(16)	<i>dixi</i>	> <i>dixi</i> textual	> connexió
	etapa asindètica	> transició	> sindètica

En alguns casos, l'element queda fixat en la forma de connector *i*, en altres, desapareix, quan el díctic deixa de ser necessari per l'aparició de formes connectives més fixades i precises.

L'evolució dels díctics (elements característics de la llengua parlada) cap a connectors (elements que apareixen en un estadi més evolucionat de la llengua i que, a més, s'associen amb l'escrit) a través del pas intermedi de díctics textuals pot emmarcar-se dins de la proposta inicial de Traugott

(1989): el patró principal del canvi lingüístic en els primers estadis de la gramaticalització evoluciona des de significats proposicionals, més o menys objectius, cap a significats textuais i expressius, molt més subjectius. És en aquest sentit que cobra importància el fet que la gramaticalització de díctics com a connectors s'esdevingui en díctics de primer grau, és a dir, els més vinculats al subjecte de parla, l'emissor. En concret, el procés que dona lloc als connectors a partir dels díctics il·lustra de manera clara la segona de les tendències proposada per Traugott (1989; Traugott i König 1991), segons la qual una de les línies del canvi diacrònic va des de significats basats en la situació externa descrita (associada en aquest cas amb la llengua oral) cap a significats relatius a la situació interna, textual (típica de l'escrit), és a dir, de la situació descrita (món de l'enunciació) al text (món del text).

L'anàlisi realitzada il·lustra també una altra de les teories fonamentals de la gramaticalització: la hipòtesi de la gramàtica emergent de Hopper (1987, 1991), segons la qual la gramàtica tendeix a fixar estructuralment allò que en origen ha estat una estratègia comunicativa. En un estadi de desenvolupament sintàctic on hi ha pocs connectors, la llengua recorre als díctics, elements típics de la llengua oral, per marcar funcions que després correspondran a nexes. El desenvolupament d'altres connectors fa sobrar certs díctics que realitzaven funció connectiva en la llengua antiga. Així, encara que alguns d'aquests elements s'han gramaticalitzat com a conjuncions (*així que*, *així com*), o com a connectors parentètics (*ço és*, *així* —tal com l'acabem d'utilitzar al principi d'aquesta oració—), la majoria han deixat pas a altres construccions: els reforçaments davant de relatiu s'han fet menys freqüents, i l'ús de *ço* com a reforçament ha anat perdent valor díctic fins arribar a desaparèixer, com en el cas de les completives i de la major part de locucions conjuntives (*per ço que* > *perquè*), o a ser substituït per l'article determinat en les construccions substantivades de relatiu o per altres conjuncions més variades i amb un significat més abstracte i alhora més precís.

El fet que *açò* no s'hagi mantingut en la llengua moderna a pesar de ser l'element que ateny un grau més alt de gramaticalització en la llengua medieval, està directament relacionat amb el pas del sistema díctic ternari català a un sistema binari en gran part del domini lingüístic. Sembla lògic que

la substitució d'*açò* per *això* com a díctic de primer grau s'associï amb la pèrdua d'*açò* / *ço* en funcions connectives. En conseqüència, serà *això* l'element que més endavant s'utilitzarà com a base nominal per a molts connectors parentètics de la llengua moderna (*no obstant això*, *això i tot*, *per això*, *malgrat això*, etc.). Com a resultat del que acabem de dir, en l'actualitat encara trobem dítics que participen en la connexió, però l'evolució de la llengua, amb una fixació de l'escrit menys supeditada a l'oral, amb la possibilitat de crear nexes específics per a cada tipus d'oració composta i amb una clara tendència a substituir estructures analítiques per formes sintètiques, acabarà reduint la importància d'aquesta estratègia comunicativa de compensació.

L'estudi de textos medievals com els *Sermons* palesa el pes específic que tenien en la llengua antiga els dítics com a elements de cohesió textual, i no només com a mecanisme de referència, sinó com a elements que suplien o acompanyaven els connectors en un estadi lingüístic en què el sistema dels nexes no està encara fixat. Aplicant els principis de la gramaticalització, podem comparar l'estat actual amb el medieval i explicar uns usos que, altrament, semblen arbitraris o són difícils d'explicar. Aquesta teoria presenta l'avantatge de donar compte dels principis generals, sense deixar de banda els aspectes particulars.

8. Variació interlingüística: els verbs de percepció gramaticalitzats com a connectors

En moltes llengües es pot observar que alguns verbs de percepció visual i auditiva s'utilitzen en certs contextos com a elements connectors. Centrant-nos en alguns usos del català, del castellà i de l'anglès, intentarem mostrar com s'ha produït aquest procés de gramaticalització i en quin sentit la teoria ens pot servir per a descobrir-hi aspectes comuns i aspectes diferencials interlingüísticament.

Analitzem, com a exemple, el canvi que es produeix en un dels verbs implicats, *veure*.

- (17) —Busco el Carabrut.
—Avui no l'he vist. [...] (Sot, 26)
- (18) Md: No pateixin pel temps (...) de debò. [Senyor Vidal Quadras].
VQ: [Fantàstic, fantàstic!]. *A veure*, miri, eeehm, el senyor Pujol, quan diu que som la quarta comunitat en deute, s'oblida d'un petit detall; primer detall: som la comunitat més endeutada en termes absoluts. (EDC)

Molt simplificadament, podem dir que les diferències entre *veure* en (17) i en (18) són les següents:

- a) Canvi semàntic. En (17) *vist* es refereix a la percepció física visual d'una persona; en canvi, en (18) *veure* ja no implica percepció, sinó que fa una funció d'organització en el discurs (introdueix un torn de parla i repren un tema). Aquest canvi semàntic es produeix a través d'un procés inferencial pel qual «veure el discurs» és focalitzar en algunes de les seves parts i, per tant, l'organització visual s'entén com a organització discursiva.
- b) Canvi sintàctic. La forma *he vist* és un predicat amb dos arguments, un subjecte (*jo*) i un objecte (*l' = Carabrut*). *A veure* no actua com a predicat: no té subjecte ni admet complements; no constitueix una estructura predicativa autònoma, sinó que ha assolit una funció connectiva respecte a una estructura predicativa a la qual precedeix. El canvi funcional implica també un canvi distribucional: *a veure* té caràcter parentètic i se situa en posició inicial respecte de l'oració següent.
- c) Canvi morfològic. La forma *he vist* podria modificar-se quant a persona, temps o mode, cosa que no es pot fer amb *a veure* que ha quedat totalment fixat morfològicament.

Així doncs, el canvi semàntic de *veure*, la (inter)subjectificació del seu significat, va acompanyat d'un canvi de categoria, atès que aquest element, ja no actua com un autèntic verb, sinó que fa una funció connectiva i categorialment s'aproxima a les interjeccions (cf. Cuenca i Marín, 1998 i en premsa). D'altra banda, també comptem amb variants d'*a veure* que indiquen un alt grau de reducció fonètica (*avere*, *aviam*, *viam*). Ens trobem davant un cas clar de gramaticalització, segons el *continuum* de Bybee, relacionable amb un procés d'intersubjectificació, perquè el que es vol indicar amb aquest connector és un canvi de torn de parla i una refutació del que l'interlocutor *a veure* ha dit anterior.

En aquest mateix exemple (18), trobem un altre verb de percepció, *miri*, combinat amb *a veure*. En efecte, en català l'ús que estem analitzant es produeix amb *mirar* (*mira* / *miri*) i *escoltar* (*escolta* / *escolti*), els quals manifesten un grau de gramaticalització menor que *a veure*, tant semànticament com morfosintàcticament. L'anàlisi dels diferents nivells per a cada verb ens permet determinar el grau de gramaticalització assolit, qüestió que ara no podem tractar per raons d'espai. El que ens interessa destacar és que el mateix procés es pot observar en castellà i en anglès, però hi ha diferències interessants que convé no obviar.

En primer lloc, els verbs de percepció triats per a la funció organitzativa que hem il·lustrat no són els mateixos en les tres llengües: mentre que el català es serveix d'*escoltar* per a aquesta mena de funcions (en posició inicial), el castellà prefereix *oir* i només marginalment, i amb un grau molt baix de gramaticalització, usa *escuchar*. Així, a la terna del català *veure* / *mirar* / *escoltar* (*a veure* i variants, *mira* / *miri*, *escolta* / *escolti*), correspon una terna diferent en castellà, *ver* / *mirar* / *oir* [(*vamos*) *a ver*, *mira* / *mire*, *oye* / *oiga*].

- (19) a. M: Bé, nosaltres, vostè ho deia, no?, que ara explicarem això del «café para todos». *Viam*, quan es fa la Constitució es parla de nacionalitats i regions [...]. (ED)
b. Md: [...] Juan, luego Ana, luego Raquel.

J: *Vamos a ver*, evidentemente yo no creo en la vida eterna y en una vida después de ésta, porque no creo en la existencia del alma. (MC2)

- (20) a. Md: [Sra. Rahola, acabi sisplau].
 R: = en clau catalana, un desastre en clau d'estat del benestar, un desastre en racionalitat. I, *miri*, també un_ un desastre en clau de corrupció. (ED)
 b. J: [...] por ejemplo, el señor Solbes se quejaba del plan_ de los planes fiscales del señooooor, del señor Arias Salgado. Pero *miren* ustedes, yo estoy de acuerdo con el plan fiscal del partido Popular. (DE)
- (21) a. R: [...] l'informe del BBV precisament no és pas nostre. *Escolti'm*, 87.000 milions, eh? El 91 hem pagat de l'esforç dels treballadors i els empresaris catalans, eh? [...]. (ED)
 b. —¡Oye, venir vosotros! ¡Os tenemos que contar una cosa! (Jar, 53)

L'anglès presenta un sistema més simplificat, atès que només els verbs de percepció activa, *look* 'mirar' i *listen* 'escoltar' s'han gramaticalitzat com a connectors.

- (22) a. 'Listen', I said, 'do you feel like playing a little Canasta?' (Cat, 50)
 b. 'Look', I said, 'Would you be interested in meeting me for a cocktail somewhere?' (Cat, 69)

En segon lloc, el grau de gramaticalització entre verbs «equivalents» és diferent. N'adduirem només alguns exemples. *Mirar* està molt més gramaticalitzat en anglès que en castellà, com demostra el fet que en anglès no admet subjecte (**look you*), mentre que en castellà sí que admet el subjecte posposat (*mire usted*; cf. ex. (20b)). Quant al català, l'aparició esporàdica de *miri vostè* es pot atribuir, probablement, a una interferència del castellà, ja que sona poc natural, cosa que indicaria un major grau de

⁹ El mateix s'esdevé en francès. Sobre aquests usos, vegeu Dostie (1998). Sobre *mira* i *oye* en castellà, cf. Pons (1998: 186-193, 1999 i les referències que s'hi citen).

gramaticalització de la forma catalana respecte a la castellana. De manera semblant, *anem a veure* és molt més infreqüent (novament un calc?) que *vamos a ver* (19b) i l'existència de variants formals molt reduïdes com *avere*, *aviam*, *viam* en català (19a) indica un grau més alt de gramaticalització. Per tant, encara que les dues formes semblen equivalents en català i en castellà, no ho són realment. De la mateixa forma, *oye* (21b) està molt més gramaticalitzat que *escolta* (21a), que admet més variants morfològiques (*escolti*, *escolteu*, *escoltin*) i estructures amb complements (*escolta'm*, *escolta una cosa*, etc.).

Per donar compte d'aquestes diferències interlingüístiques, i referint-nos al català i al castellà, en Cuenca i Marín (en premsa), proposem el quadre comparatiu de (23), amb el qual es vol representar de manera aproximada les diferències de grau de gramaticalització en dos nivells: dins de la mateixa llengua (eix horitzontal) i entre les dues llengües (eix vertical).

(23)	+ gramaticalitzat					- gramaticalitzat
CASTELLÀ	<i>a ver</i>	<i>vamos a ver</i>	<i>mira</i>	<i>oye</i>	<i>escucha</i>	
CATALÀ	<i>(a)viam</i>	<i>a ve(u)re</i>	<i>mira</i>		<i>escolta('m)</i>	

En conclusió, l'estudi de la variació quant a l'ús de verbs de percepció visual i auditiva com a connectors es veu afavorit per un marc com el que proporciona la teoria de la gramaticalització, no només perquè fa veure relacions entre nivells aparentment no relacionats i ens proporciona una «plantilla» teòrica per a situar els fenòmens observats i per a observar-ne d'altres que podrien passar inadvertits, sinó també perquè treu a la llum diferències intralingüístiques i interlingüístiques difícilment observables i, sobretot, mesurables.

9. Gramaticalització i variació

La gramaticalització se'ns mostra com un procés complex, dinàmic i sempre actiu, que manifesta les relacions entre:

- a) els diferents significats d'una paraula o construcció, tant si estan codificats (polisèmia) com si no ho estan o no estan encara tan diferenciats perquè els reconeixem com a separats (ambigüitat pragmàtica), i
- b) els diferents estadis que recorre una paraula o construcció al llarg de la història (canvi lingüístic).

Els tres fenòmens resultants d'aquestes relacions —polisèmia, ambigüitat pragmàtica i canvi lingüístic— són considerats per Sweetser (1990) com variants d'un mateix principi lingüístic (una forma usada en més d'un sentit), no explicable des de la semàntica tradicional. Des d'un punt de vista dinàmic, es poden relacionar així:

forma A - significat 1	
ambigüitat pragmàtica (polisèmia inferida)	
forma A - significat 1 / significat 1'	>
canvi semàntic (polisèmia codificada)	
forma A - significat 1 / significat 2 (> 1')	>
canvi sintàctic,	
forma A - significat 1 / forma A' - significat 2	>
(forma A - significat 1)	
forma B (> A') - significat 2	

Partim, doncs, d'una correspondència entre una forma (A) i un significat (1) i procedim a un desdoblament de significats, inicialment només inferit (forma A - significat 1 / significat 1'), que pot codificar-se —és a dir, convencionalitzar-se (forma A - significat 1 / significat 1')— i donar lloc a una polisèmia (sincrònica: forma A - significat 1 / significat 2). El procés pot quedar-se en aquest punt, i llavors tenim que, a una forma (A), li corresponen dos significats (1 i 2), o bé continuar. Si al canvi semàntic, s'hi afegeix un canvi sintàctic, ens trobem davant d'un procés de gramaticalització que pot

acabar amb la creació d'una nova forma (B) derivada de la primera (A), però diferenciada d'aquesta (dues formes - dos significats). La nova forma pot conviure amb l'antiga, però la forma originària també pot desaparèixer. En qualsevol dels dos casos tenim un desdoblament total, de manera que hi ha una correspondència biunívoca entre una forma i un significat.

Des d'aquesta perspectiva dinàmica, la polisèmia és la cara sincrònica de la relació entre múltiples sentits d'una forma; l'altra cara de la moneda són el canvi semàntic o el morfosintàctic, que operen en l'eix diacrònic, relacionant diferents sentits (polisèmia diacrònica) i diferents formes que parteixen d'un mateix element, mitjançant mecanismes discursius que remeten, en algun moment de l'evolució, a la denominada «ambigüitat pragmàtica», entesa com l'extensió metafòrica d'un significat a partir del significat originari.

És precisament la convivència de formes a què pot donar lloc el canvi sintàctic, juntament a les diferències quant a l'element triat com a objecte d'un procés de gramaticalització, el que explica gran part dels fenòmens de variació morfosintàctica. Les diferències, com hem pogut observar a partir dels exemples que hem comentat, sovint remeten al fet que elements formalment iguals o equivalents es troben en diferents estadis de gramaticalització.

¹⁰ Cap dels nivells diferenciats, però, no s'han d'entendre com d'aplicació obligatòria: no totes les correspondències monosèmiques (forma A - significat 1) estan destinades a convertir-se en polisèmies (encara que això sigui força freqüent, almenys en les paraules de significat ple), ni la polisèmia s'ha d'entendre com un pas previ a una nova monosèmia, ja que sovint conviuen el significat i la forma primària amb la derivada.

¹¹ Cal tenir en compte, a més, que tota gramaticalització implica canvi semàntic, però no al contrari, ja que es pot produir un desdoblament semàntic (polisèmia) sense canvi de categoria. D'altra banda, la gramaticalització implica canvi de categoria gramatical (reanàlisi), però aquest fenomen també es verifica en processos de formació de mots (per exemple, de *braç* a *abraçar*).

Si la variació lingüística és, en gran part o totalment, resultat de processos històrics de canvi lingüístic, és lògic considerar la gramaticalització com a teoria de la variació morfosintàctica. Aquesta teoria treballa amb un conjunt d'hipòtesis que, molt esquemàticament, podem formular així (cf. Bybee *et al.* 1994: § 1.4):

- a) La gramaticalització és un procés gradual que afecta els diferents nivells d'anàlisi lingüística de manera predictable en termes estadístics, no en termes absoluts (o sigui, donades aquestes circumstàncies és possible que tal o tal element derivi de tal font o evolucioni en aquesta direcció).
- b) El motor de la gramaticalització es troba en l'ús lingüístic i es vincula a mecanismes d'economia i d'expressivitat.
- c) El procés de canvi semàntic que acompanya la gramaticalització tendeix a basar-se en els significats bàsics (moviment, localització, possessió, etc.).
- d) Els canvis, tant semàntics com morfosintàctics i fonològics, solen ser unidireccionals (per exemple, els lexemes tendeixen a convertir-se en afixos, però no al contrari).
- e) Els canvis formals tendeixen a ser paral·lels al canvi semàntic: com més es modifica el significat d'un mot o d'una construcció, més transformació se sol produir en els aspectes formals (morfologia, sintaxi i fonologia).
- f) El contrast interlingüístic apunta cap a l'existència de «camins» de gramaticalització universals, és a dir, tendències més freqüents en el canvi, les quals remeten a esquemes cognitius i comunicatius comuns que subjauen a l'ús del llenguatge. En paraules de Bybee *et al.* (1994: 124), la gramaticalització és «an independent process operating cross-linguistically».

En síntesi, la teoria de la gramaticalització és una línia d'investigació que permet descobrir regularitats on abans semblava regnar el caos o el cas particular. L'aplicació d'aquest marc metodològic a un gran nombre de fenòmens morfosintàctics, diacrònics però també sincrònics, i el grau de generalitat que demostra el fet que es puguin verificar evolucions paral·leles en moltes llengües —algunes molt allunyades tipològicament— és mostra de l'interès dels estudis que s'inclouen en aquest camp. Fet i fet, és capaç de donar compte tant d'aspectes comuns, que abans es passaven per alt o es consignaven de manera marginal, com d'aspectes diferencials, sense caure en contradiccions teòriques. Bybee *et al.* (1994: 123) ho expressen així:

“Insistim que la nostra interpretació de la relació entre gramaticalització i tipologia és que la gramaticalització és similar interlingüísticament pel que fa al camí de desenvolupament que segueix, tant en el nivell formal com en el semàntic, però hi ha altres factors específics de les llengües que determinen fins a quin punt pot arribar la gramaticalització. És interessant notar que, independentment de la naturalesa de la restricció, s'aplica de manera paral·lela en el domini formal i en el semàntic.”

En conclusió, la gramaticalització pot considerar-se una teoria de la variació morfosintàctica que harmonitza els interessos i les aportacions de la morfosintaxi històrica i de l'anàlisi del discurs. La insistència en els factors pragmàtics del canvi és el punt fonamental d'inflexió per a una teoria del canvi morfosintàctic que sempre havia constituït la parenta pobra de l'estudi diacrònic. La limitació de l'estudi a factors purament estructurals, amb referències esparses i poc sistemàtiques a l'ús, impedia construir una teoria hipoteticodeductiva de la variació en el temps. Aquest canvi de perspectiva, a més d'adequar-se a la variació diacrònica, ens forneix els instruments per a explicar igualment la variació sincrònica, atès que els principis que hi actuen són els mateixos.

Referències bibliogràfiques

- BYBEE, J. (1993), *Mechanisms of semantic change in grammaticization*, ponència presentada al *Third International Cognitive Linguistic Conference*, Lovaina, Bèlgica, 18-23 de juliol, 1993.
- BYBEE, J., PERKINS, R. i PAGLIUCA, W. (1994), *The evolution of grammar. Tense, aspect, and modality in the languages of the world*, The University of Chicago Press, Chicago.
- CUENCA, M. J. (1992-1993), *Sobre l'evolució dels nexes conjuntius en català*, "Llengua i Literatura", 5, pàgs. 171-213.
- CUENCA, M. J. i MARÍN, M. J. (1998), *On the boundaries of grammar: linking words and grammaticalization theory*, dins B. CARON (ed.), *Actes du 16è. Congrès International des Linguistes (París, 20-25 juliol, 1997)*, Elsevier Sciences, Oxford.
- _____ (en premsa). «Verbos de percepción gramaticalizados como conectores. Análisis contrastivo español-catalán». Dins R. MALDONADO (ed.). *Estudios cognoscitivos del español*. Mèxic: UNAM.
- DOSTIE, G. (1998). *Deux marqueurs discursifs issus de verbes de perception: de écouter / regarder à écoute / regarde*, dins B. CARON (ed.), *Actes du 16è. Congrès International des Linguistes (París, 20-25 juliol, 1997)*, Elsevier Sciences, Oxford.
- GAICALONE RAMAT, A. (en premsa), *Grammaticalizzazione ed oltre*, dins P. RAMAT i E. ROMA (ed.), *Sintassi storica. Atti del XXX Congresso SLI*, Bulzoni, Roma.
- GAICALONE RAMAT, A. i HOPPER, P. (ed.) (1998), *The Limits of Grammaticalization*, John Benjamins, Amsterdam.

- GIVÓN, T. (1979), *On Understanding Grammar*, Academic Press, Nova York.
- (1984), *Syntax: a Functional-typological Introduction*, vol. 1, John Benjamins, Amsterdam – Philadelphia.
- HEINE, B. i REH, M. (1984), *Grammaticalization and Reanalysis in African Languages*, Helmut Buske, Hamburg.
- HEINE, B., CLAUDI, U. i HÜNNEMEYER, F. (1991), *Grammaticalization: A Conceptual Framework*, University of Chicago Press, Chicago, 2 vol.
- HOPPER, P. (1987), *Emergent grammar*, “Berkeley Linguistic Society”, 13, pàgs. 139-157.
- (1991). *On some principles of grammaticization*, dins E. C. TRAUGOTT i B. HEINE (ed.), *Approaches to Grammaticalization*, John Benjamins, Amsterdam, vol. 1, pàgs. 17-35.
- HOPPER, P. i TRAUGOTT, E. C. (1993), *Grammaticalization*, Cambridge University Press, Cambridge.
- HUDSON, R. (1997), *Inherent variability and linguistic theory*, “Cognitive Linguistics”, 8 / 1, pàgs. 73-108.
- KURYLOWICZ, J. (1965), *The evolution of grammatical categories*, reeditat dins J. KURYLOWICZ (1976), *Esquisses linguistiques*, vol. 2, Fink, Munich, pàgs. 38-54.
- LANGACKER, R. W. (1990), *Subjectification*, “Cognitive Linguistics”, 1, pàgs. 5-38.
- LEHMAN, C. (1985), *Thoughts on Grammaticalization; A Programmatic Sketch*, vol. 1, Universitat de Colònia, Colònia, reeditat dins C.

- LEHMAN (1992), *Thoughts on Grammaticalization*, Lincom Europa, Munich.
- MARÍN, M. J. i CUENCA, M. J. (1998), *La gramaticalització en els connectors: de l'oral a l'escrit*, dins *Actes de l'XI Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Palma, 8-12 de setembre, 1997)*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, pàgs. 383-401.
- MEILLET, A. (1912), *L'évolution des formes grammaticales*, "Scientia", 12, reeditat dins A. MEILLET (1948), *Linguistique historique et linguistique générale*, Champion, París, pàgs. 130-148.
- PÉREZ SALDANYA, M. (1998), *Del llatí al català. Morfosintaxi verbal històrics*, Servei de Publicacions de la Universitat de València, València.
- PONS BORDERÍA, S. (1998), *Conexión y conectores: estudio de su relación en el registro informal de la lengua*, Publicacions de la Universitat de València, València.
- (1999). *Oye y mira o los límites de la conexión*, dins M. A. MARTÍN i E. MONTOLÍO (ed.), *Marcadores discursivos: teoría y práctica*, Arco, Madrid, pàgs. 213-228.
- ROSCH, E. (1978), *Principles of categorization*, dins E. ROSCH i B. LLOYD (ed.), *Cognition and Categorization*, L. Erlbaum, Hillsdale, New Jersey, pàgs. 27-48.
- SWEETSER, E. (1988), *Grammaticalization and semantic bleaching*, "Berkeley Linguistic Society", 14, pàgs. 389-404.
- (1990), *From Etymology to Pragmatics: Metaphorical and Cultural Aspects of Semantic Structure*, Cambridge University Press, Cambridge.

- TABOR, W. i TRAUGOTT, E. C. (1998). *Structural scope expansion and grammaticalization*, dins A. GIACALONE RAMAT i P. HOPPER (ed.), *The Limits of Grammaticalization*, John Benjamins, Amsterdam, pàgs. 227-270.
- TODOLÍ, J. (en premsa), *Els pronoms clítics del valencià i el barceloní contrastats*, dins *Actes de Romania I* (Jena, 28 de setembre - 2 d'octubre, 1997).
- TRAUGOTT, E. C. (1980), *Meaning-change in the development of grammatical markers*, "Language Science", 2, pàgs. 44-61.
- _____ (1988), *Pragmatic strengthening and grammaticalization*, "Berkeley Linguistic Society", 14, pàgs. 406-404.
- _____ (1989), *On the rise of epistemic meanings in English: an example of subjectification in semantic change*, "Language", 65, pàgs. 31-55.
- _____ (1990), *From less to more situated in language: the unidirectionality of semantic change*, dins S. ADAMSON et al. (ed.), *Papers from the Fifth International Conference on English Historical Linguistics*, John Benjamins, Amsterdam, pàgs. 496-517.
- _____ (1995), *Subjectification in grammaticalisation*, dins S. WRIGHT i D. STEIN (ed.), *Subjectivity and Subjectivization*, Cambridge University Press, Cambridge, pàgs. 31-54.
- _____ (en premsa a), *The role of the development of discourse markers in a theory of grammaticalization*, comunicació presentada a *International Conference of Historical Linguistics XII* (Manchester, 1995).
- _____ (en premsa b) *Constructions in grammaticalization*, dins R. JANDA i B. JOSEPH (ed.), *A Handbook of Historical Linguistics*, Blackwell, Oxford.
- TRAUGOTT, E. C. i DASHER, R. (en preparació), *Regularity in Semantic Change*.

- TRAUGOTT, E. C. i HEINE, B. (ed.) (1991), *Approaches to Grammaticalization*. John Benjamins, Amsterdam.
- TRAUGOTT, E. C. i KÖNIG, E. (1991), *The semantic-pragmatics of grammaticalization revisited*, dins E. C. TRAUGOTT i B. HEINE (ed.), *Approaches to Grammaticalization*, vol. 1, John Benjamins, Amsterdam, pàgs. 189-218.

Referències del corpus

- Cat: SALINGER, J. D. (1951), *The Catcher in the Rye*, Penguin, Harmondsworth, 1983.
- ED: *El Debat*, eleccions autonòmiques de Catalunya de novembre de 1995 (TV3, 19 de novembre de 1995).
- EDC: *El Debat de Catalunya*, eleccions generals espanyoles de març de 1996 (TV3, 26 de febrer de 1996).
- Jar: SÁNCHEZ FERLOSIO, R. (1956), *El Jarama*, Destino, Barcelona, 1979.
- MC: Programa *Moros y cristianos: ¿Existe vida después de la muerte?* (Tele 5, 8 de novembre de 1997).
- Ser: SCHIB, G. (curador) (1984), *Sermons* de Sant Vicent Ferrer, vol. 5, Barcino, Barcelona.
- Sot: FUSTER, J. (1986), *Sota el signe de Sagitari*, Cercle de Lectors, Barcelona, 1993.

SEGONA PART
APORTACIONS DE LA SEMÀNTICA
A L'ANÀLISI DE L'ÚS

Cognitive Linguistics: An Introductory Sketch

Joseph Hilferty
(Universitat de Barcelona)

1. Introduction

It is probably no exaggeration to say that most contemporary grammatical frameworks take perception, thought, and language to be only tangentially, and not directly, related to one another. In the world view of such theories, these three pillars of the human mind constitute quite different types of knowledge and therefore belong, at least in theory, to distinct parts of our meticulously tidy cognitive architecture: the various sense modules coordinate perceptual input, a central processor handles thought, reasoning, and other executive functions, and the language «metamodule» computes linguistic structures. Such an *a-priori* philosophical commitment to the well-worn computer metaphor has no doubt been a very productive working strategy. But it is in no way the *only* plausible conception of the mind that one might adopt in the study of language.

Proponents of cognitive linguistics take an alternative approach to the matter. The mind is believed to be structured, to be sure, but the basic assumption is that the relationship between language and other areas of cognition is often very intimate. The body and its perceptual processes serve as an important source of grounding for concept formation and imaginative reasoning, especially, metaphor and metonymy (Johnson 1987, 1991; Lakoff 1986, 1987; Lakoff & Johnson 1980, 1999).¹ Basic cognitive abilities, such as prototype categorisation or the imposition of figure / ground alignment, are also held to play a pivotal role in linguistic competence (e.g., Langacker 1987, 1993). Such fundamental abilities may undergo specialisation through language usage, but they are not specific to

¹ See also Barsalou (1993), Damasio (1994), Edelman (1992), Glenberg (1997), Harnad (1990), *inter alia*.

language. Language simply recruits these embodied processes, and builds upon them in systematic ways. Radical modular architecture of the language faculty is thus avoided.

The present paper shows that interesting results arise if a cognitivist approach to the study of language is taken. The rest of this section is devoted to the historical influences of cognitive linguistics and its place in the current linguistic scene. Section 2 addresses the notion of the linguistic sign and the problem of semantic noncompositionality. Section 3 describes the concept of cognitive domain and how such knowledge structures give rise to prototypicality effects. Section 4 sketches briefly how grammar induces effects on semantic imagery. Section 5 illustrates the notion of grammatical construction and argues for an interactionist perspective on syntax. Finally, section 6 makes a few closing remarks.

1.1. *Prehistory and influences*

Let us start by considering the «prehistory» and influences of the cognitive linguistics movement. Cognitive linguistics is, to a great extent, the product of an amalgam of incidents and findings that took place in the field of theoretical linguistics during the 1960s and 1970s. In a very real sense it is the outcome of the so-called «Linguistics Wars», which pitted Chomskyans against the dissident generative semanticists.² Following their disbanding as a coherent group, former generative semanticists such as George Lakoff and Ronald Langacker came to the realization — albeit independently — that linguistic theory needed a drastic change in its outlook. Contrary to the received wisdom of the Chomskyan position, these scholars felt that linguistics was lacking a semantically based approach to grammar that took general cognitive abilities into account. Only in this way could a linguistic paradigm capture significant generalisations with any sort of credible claim to psychological plausibility.

What originally began as a break with Chomskyan generative grammar later turned into a revolt against those traditions that analyse linguistic semantics in terms of truth conditions and discrete binary features. In the context of cognitive linguistics, semantic structure is not

² For the gory details, see Harris (1993a, 1993b), Huck & Goldsmith (1995, 1998), Lakoff (1989), Newmeyer (1986, 1996), *inter alia*.

seen as a truth-conditional relationship between an utterance and objective reality (or possible worlds, for that matter); nor is it seen as a discrete entity that is the literal sum of its component parts. Instead, semantics is deemed to be Gestaltic in nature and is equated with such cognitive abilities as conceptualisation, construal, categorisation, and subjacent knowledge structures. This is an important point. One of the tenets that lies at the very heart of cognitive linguistics is the hypothesis that natural language is a nonautonomous, nonmodular cognitive faculty that draws greatly upon other, more general, psychological processes.³ Because linguistic theory under structuralism and Chomskyan generative grammar has, for the most part, assumed exactly the opposite, this claim is indeed highly controversial. However, as the many references cited herein will show, there is mounting evidence suggesting that, in many ways, the cognitive approach seems to be on the right track.

Now, it is essential to understand that, though cognitive linguistics undoubtedly did arise in reaction to the Chomskyan approach to language, the movement did not originate as a rejection of the principles and parameters framework *per se*. The reason for this is very simple: the two programs are essentially contemporaneous to one another. That is, while it might be said that cognitive linguistics officially came into being in 1987, with the publication of Lakoff's *Women, Fire, and Dangerous Things* and Langacker's *Foundations of Cognitive Grammar* (vol. 1), the fact of the matter is that the first steps leading to cognitive linguistics date back to the mid-to-late 1970s, and that the incipient theory began to produce tangible results with Lakoff & Johnson (1980) and Langacker (1979). Given this time frame, cognitive linguistics is best understood as a reaction to the excesses of the so-called extended standard theory, and not as a clash with the government and binding-theoretic proposals.

This is not to say that the differences that cognitive linguistics holds with present-day Chomskyan linguistics are few and of little consequence. The differences are in fact numerous and vastly important. This said, it is necessary to emphasise that there is no «official» line to be toed in cognitive linguistics. Nonetheless, it would, I believe, be a fair

³ See, for example, Deane (1992), Gibbs (1996), Haukioja (1992), Itkonen (1996), Langacker (1987, 1990, 1991), Vandeloise (1991).

portrayal of the situation to say that *most* cognitive linguists reject the following «defining features» of the Chomskyan paradigm:

- (a) the thesis of autonomous (i.e. modular) syntax;
- (b) transformational devices and their descendants (i.e. movements, traces, empty categories, etc.); and
- (c) the innateness of grammatical structures.

Such differences go all the way down to the very foundations of current linguistic theory. They are real issues that need to be resolved if a consensus is ever to be reached by theoretical linguists.

1.2. *The Cognitive Heresy and Its Place in the Current Linguistic Scene*

The origins of cognitive linguistics as a West Coast reaction to East Coast linguistic theory should not be lost on anyone, of course, since the bulk of the theory's gestation took place at Berkeley and San Diego. This does not mean that the interests of cognitive linguists are one-dimensional. Nothing could be further from the truth. One of the hallmarks of the cognitive linguistics movement is that it is an inherently heterogeneous framework. The many lines of research undertaken by cognitivists range from analysing the semantics of grammar to the examination of conceptual structures used in literary language, as well as many topics in between.

Despite the heterogeneity of the movement, cognitive linguistics is defined, in principle, by two main commitments:

- (i) the *generalisation commitment*, which refers to the search of generalisations concerning language in all its facets (Lakoff 1990); and
- (ii) the *cognitive commitment*, which alludes to the compulsory incorporation of results stemming from the other cognitive sciences (Gibbs 1996, Lakoff 1990).

Obviously, point (i) is more of a methodological *desideratum* than a potential reality. As Kay and Fillmore (1999: § 1, n. 1) aptly point out: «In practice, of course there is not enough time to study all the phenomena of any single language». However, the generalisation commitment is

representative of the cognitivist standpoint: it is important to seek generalisations about syntax, but the study of language should not be reduced to this one domain. Point (ii), on the other hand, is, ideally at least, *the* defining feature of the cognitivist enterprise.⁴ Cognitive linguistics is predicated on the empirical findings of cognitive psychology, especially concerning categorisation (see § 3.1 below). Hence, in contrast to most generative approaches to language, cognitive linguistics does not subordinate the study of language to the search for mathematical elegance (Tomasello 1998).⁵

Language, of course, is a vehicle of communication, a strategy, so to speak, to awaken certain conceptualisations in the mind of one's interlocutor. Cognitive linguistics takes the explanation of language's semasiological function to be one of its major challenges. In fact, it is precisely this preoccupation with form / meaning correspondences that aligns the cognitive linguistics movement with functionalist views of language structure,⁶ represented by linguists such as Talmy Givón, Joan Bybee, John Haiman, Paul Hopper and Elizabeth Traugott and, by extension, with psycholinguists such as Elizabeth Bates, Brian MacWhinney, and Michael Tomasello. Thus, there is a strong alliance between both cognitivists and functionalists.

⁴ Oddly enough, (ii) has become something of a sore point, though, since lately there has been some lamenting about the lack of vigor with which the cognitive commitment has been pursued (see Deane 1996, Peeters 1998, 1999). I can only say that such a self-critical attitude is very healthy, as cognitive linguistics is in no way beyond reproach.

⁵ Let me be quick to add that there is nothing inherently wrong with formalization, nor is it incoherent with the cognitivist project (as proof, see, e.g., Itkonen & Haukioja 1996). However, it is easy to lose sight of the fact that mathematical precision is not the same thing as empirical rigor. In this sense, theoretical linguists in general have much to learn from other disciplines. In any event, explicitness should start in the analyst's prose, and not necessarily in the algebraic notations that some seem to admire.

⁶ To avoid potential confusions, it is important to remark that in the language sciences the term *functionalism* has absolutely nothing to do with its use in the other cognitive sciences. In fact, the two traditions are quite at odds with each other.

Of course, just because most cognitive linguists tend to fall on the side of functionalism and not that of the formalists, this does not necessarily mean that the two schools of thought are necessarily incompatible (see note 5). Just to illustrate the point with one concrete example, consider the dependency-grammar framework known as word grammar (Hudson 1984, 1990). While this theory seeks a high degree of formal explicitness, it is also a cognitive approach to syntax and semantics, if only for its use of prototype theory and its reluctance to draw a clear dividing line between linguistic and world knowledge. Hence, the fact that many cognitivists do not show a trenchant obsession for «mathematical correctness» does not mean that generative grammars (in the original sense of the term) are inconsistent perforce with the cognitive approach.

Despite this caveat, the cognitive view of grammar and language structure remains a heretical one as compared to the linguistic *status quo*. In general, cognitive linguists do not conceive of grammar as an algorithmic device that manipulates abstract symbols in accordance to a set of explicitly stated rules. In its classical incarnation at least, such a statement embodies a formal system that should, if all goes well, be able to license all the possible, or well-formed sentences of a given language while rejecting all ill-formed possibilities. On the face of things, such a view of grammar is very appealing, but all too often the linguist that adopts this position is coerced into: (a) analysing the abstract symbols of the system without attempting to make reference to meaning; and (b) limiting his or her description to the confines of the system, without exploring those influences that might come from outside its boundaries (Lakoff 1991).⁷ In short, in most generative approaches, the computer metaphor takes precedence over other logical possibilities, and dictates the form of the answer being sought.

⁷ There is a third problem with such a design: generative rules have little to say about intermediate levels of grammaticality. See Taylor (1998) for discussion.

Catholics:	Protestants:	Heretics:
• Principles & Parameters (Chomsky, alias: «The Pope»)	• Lexical-Functional Grammar (Bresnan) • Head-driven phrase structure grammar (Pollard & Sag) • Categorical grammar (Oehrle) • Word grammar (Hudson) • Construction grammar (Fillmore & Kay)	• Functionalism (Givón, Traugott) • Cognitive grammar (Langacker)

Table 1. Caricature of the current linguistic scene

Cognitive linguistics' refusal to accept the computer metaphor places it in a unique position with regard to other linguistic theories currently on the market (see Table 1). Like most other post-Chomskyan frameworks (see, e.g., Sag & Fodor 1994), cognitive-linguistic views of syntax are very «un-Catholic», in that in general they reject the notion of transformation and other inherently unobservable constructs. However, what distinguishes cognitive linguistics from other monostratal theories such as LFG and HPSG is the fact that most cognitivist approaches to grammar fall outside of the extended family of generative linguistics. Hence, cognitive linguistics can only be termed a «heresy». The rest of this article will be devoted to articulating some of the foundations of this dissent.

2. Symbolic Units

As an initial presentation of the framework, it might be useful to begin by saying a few words about the cognitive linguistics view on grammar. In so doing, we will have occasion to question one of the basic premises of most present-day semantic theories, namely that semantic structure is *compositional*. It will be shown that the notion of *strict* compositionality cannot be upheld, and that, in many cases, compensatory strategies have to be adopted in order to apprehend the correct interpretation of the utterance.

2.1. *The Linguistic Sign Reclaimed*

Perhaps the most striking feature of Langacker's cognitive grammar (Langacker 1987, 1990, 1991) is its assertion that grammar is a structured inventory of form / meaning pairings called *symbolic units*. All symbolic units are thus said to be *bipolar*, in that they consist of a *phonological unit* at one pole and an associated *semantic unit* at the other. A simple, schematic case is shown in Figure 1, where the double-headed arrow represents the *symbolic link* that integrates the semantic and phonological poles.⁸ Given this conception of linguistic structure, form and meaning are not considered to be independent of one another, but rather they are seen as being closely entwined.⁹

⁸ As it is generally the case in cognitive linguistics, the drawings and diagrams do not constitute analyses *per se*; rather, they are presented merely to facilitate exposition.

⁹ Fillmore and Kay's construction grammar takes a similar view of linguistic structure. For a few representative examples of the construction grammar approach to syntax, see Fillmore (1988, 1989), Fillmore & Kay (in preparation), Fillmore *et al.* (1988), Goldberg (1995), Kay (1997), Kay & Fillmore (1999). HPSG (Pollard & Sag 1987, 1994) is also sign-based, though, in my opinion, it is not entirely clear to what extent that this conception applies to syntactic rules *per se*.

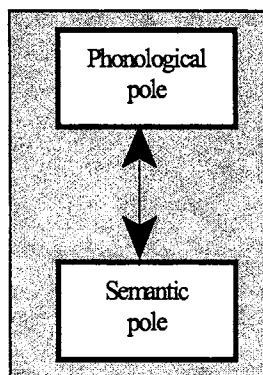

Figure 1. Symbolic unit

Superficially this theoretical outlook is reminiscent to the distinction between *signifié* and *signifiant* made by Saussure. However, the framework of cognitive grammar actually goes much further in its search for the unity of the sign, claiming that an expression of any given complexity is made up of only symbolic units, which in turn can be broken down (somewhat artificially) into phonological and semantic units. This point cannot be emphasised enough. Cognitive grammar does not posit a fully autonomous intermediate level of grammatical structure. Consequently, morphology, syntax, and the lexicon are not seen as discrete linguistic categories, but rather as a continuum of *symbolic structures* that pair phonological structures with semantic structures.

Figure 2 represents a slightly more complex case than the one depicted above in Figure 1. What is important to note here is that form and meaning are interdependent and indissociable. Accordingly, at the lowest level of analysis, a single daughter phonological pole may be integrated with a single daughter semantic pole. Likewise, when a structure is analysed at a higher level of constituency, the entire mother phonological pole is integrated with the entire mother semantic pole to form a single composite symbolic structure. This may seem like stating the obvious, but in reality it is not. As already mentioned, theoretical artifacts such as transformations and empty categories are strictly proscribed in this framework, because they violate the notion of grammar as a set of form /

meaning correspondences. Cognitive linguistics therefore needs another way to deal with symbolic units whose internal structures are less than fully compositional. This problem is solved by positing full isomorphism only at the relevant levels of analysis. In this way it is recognised that a mother constituent need not be the direct reflection of its daughters.¹⁰

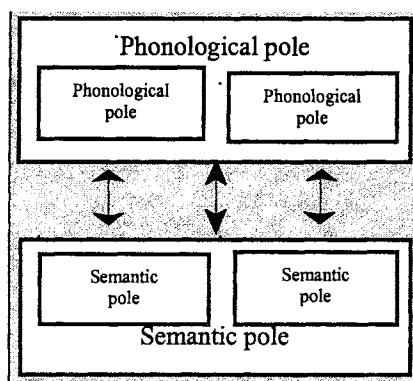

Figure 2. Complex symbolic unit

2.2. *The Problem of Noncompositionality*

Most semantic theorists, regardless of their theoretical outlook, would surely question the existence of semantic noncompositionality, since the received view of semantic structure assumes that the meaning of a complex constituent is the mere sum of the various constituents that comprise its internal structure. Noncompositional interpretations do arise, however, and quite frequently, in fact. As an example of lack of full

¹⁰ See Croft (1995) for an interesting study showing that the relation between intonation units and grammatical units is actually quite tight. This finding is in perfect consonance with all construction-based approaches to grammar, which posit a tight linkage between form and meaning (see sections 4 and 5 below). This, of course, does not mean that the relationship between prosodic units and syntactic constituency is necessarily isomorphic, at least on classical assumptions of constituent structure (cf. Jackendoff 1997, among others).

compositionality, consider the English colloquialism *spic-and-span* 'impeccably clean'. Within the context of this idiom, what does *spic* mean? And *span*? As native speakers of English will attest, on their own neither *spic* nor *span* have assignable meanings that have any relevance to the expression *spic-and-span* as a whole.¹¹ Hence, the meaning of this phrase is not mere sum of its constituent parts, because, if it were, that would be tantamount to accepting a simple summing process such as:

- (1) '???' + 'and' + '???' = '??? and ???'

Given the overall meaning of *spic-and-span* as 'impeccably clean', this treatment is clearly unsatisfactory.

One can only deduce from an example such as (1) that semantic noncompositionality does exist. Of course, the staunch «compositionalist» will no doubt object to this conclusion on the grounds that we are dealing with an idiomatic expression and not an instance of literal language. Such an objection holds little force, however, since an ordinary expression such as *climb down* also lacks complete compositionality. As first noted by Gruber (1965), this expression is not the exact sum of its component parts (see Fillmore 1982, Jackendoff 1985 for the intricacies of the matter). To see the scope of the problem, observe that, if *climb* is used alone, as in (2), there is no question as to which direction the agent has moved: it can only be upwards.

- (2) *Nim Chimpsky climbed the tree in search of a banana.*

Unsurprisingly, then, it is possible to say (3):

- (3) *Nim Chimpsky climbed up the tree while eating his banana.*

¹¹ Outside the context of this phrase, the words *spic* and *span* do of course have conventional meanings (*spic* = 'derogatory term for a Spanish-speaking person' and *span* = 'arc', 'expanse', etc.). None of these meanings have any connection to the expression under consideration.

since both *climb* and *up* are coherent with one another. What is very surprising, at least on the «compositionalist» view of semantic structure, is the fact that it is also possible to say:

- (4) *Nim Chimpsky climbed down the tree while eating his banana.*

Logically, it should be unacceptable to say *climb down*, because *climb* and *down* imply opposite directions. The collocation, however, is quite acceptable. It thus stands to reason that the expression *climb down* is not completely compositional, in that its meaning as a whole is not directly calculable from the meaning of its parts.

Other examples lacking complete semantic compositionality are relatively easy to find (if only one looks for them). Take, for instance, examples such as those in (5):

- (5) a. *You'll see a few houses every now and then.*
 b. *In California, I used to wash my car almost every weekend.*

Both sentences are quite unremarkable; neither is entirely compositional, however, and as such they show that linguistic semantics displays Gestalt qualities: quite often the integration of two or more elements produces effects that are not attributable to either element on their own, but instead emerge naturally from the mere act of being combined. Let us explore why.

Consider, first, example (5a), adapted from Talmy (1988). Intuitively, the construal that springs immediately to mind is that of an agent that will move forth on a path that will bring him or her within sighting distance of various houses that are intermittently scattered along the route.¹² This is a very natural interpretation, but where does the notion

¹² As pointed out to me by Dick Hudson (personal comment), this example does have a «virtual» compositional reading. For example, (5a) would arguably be compositional if the hearer was going to be watching a video whose camera view moved along a path. This fact has no bearing on the argument presented herein, as it only shows that the example is ambiguous with regard to situational context.

of movement come from? Clearly, it does not fall directly out from any of the individual constituents, since neither the subject (i.e. *you*), nor the main components of the predicate (i.e. *will see a few houses* and *every now and then*) indicate movement by themselves. Rather, the sense of movement arises from comprehending the structure as a whole. Only in this way can movement through time, expressed by the adverbial adjunct *every now and then*, be correlated to movement through space. Hence, it is through this inferential connection between time and space that the interpretation of motion emerges.

Now let us turn to example (5b). Although the word *car* refers to a unitary concept, in the context of washing a vehicle, as is the case here, the most likely interpretation is that only the outsides of the car's body and tires were washed. There is, therefore, a metonymic relationship in which the WHOLE (i.e. the car) stands for the PART (the outside surface of the car). Strictly speaking, then, the semantic structure of sentence (5b) is not compositional. In what follows, I will have nothing further to say about metonymy (but see, e.g., Croft 1993, Cuenca & Hilferty 1999: § 4, Lakoff & Turner 1989, Kövecses & Radden 1998). Suffice it to say that it is a very a productive strategy to compensate for semantic noncompositionality.

Finally, consider the following examples from Spanish (adapted from Fauconnier & Turner 1998):

- (6) a. *Mi cirujano es un carnicero.*
 My surgeon is a butcher.
 'My surgeon is a butcher.'
 b. *Mi carnicero es un cirujano.*
 My butcher is a surgeon.
 'My butcher is a surgeon.'

In sentence (6a), the surgeon is understood to be inept, whereas in (6b) the butcher is interpreted as being skilled at his work. Just as in the previous cases, these interpretations are not obtained by summing up the meanings of the individual words that make up the entire sentence, since there is nothing in *cirujano* 'surgeon,' *es* 'is,' *un* 'a,' or *carnicero* 'butcher' that indicates ineptitude or adeptness. Rather, such ascriptions are an emergent property that arises from the comparison of the two professions.

But how does this emergent meaning take shape? Because the comparison is established through the grammatical construction *X ser un Y*

'X be a Y,' it seems logical to reason that it is the grammatical construction that helps to counteract the lack of strict compositionality. From the standpoint of cognitive linguistics, this is an absolutely crucial point, because the existence of constructionally induced meanings suggests that syntactic structures are themselves meaningful, i.e. they carry semantic instructions concerning how the structure's conceptual content should be construed. This can be seen by contrasting the examples in (6) with those in (7):

- (7) a. *Mi cirujano es carnicero.*
 My surgeon is butcher.
 'My surgeon is (also) a butcher.'
 b. *Mi carnicero es cirujano.*
 My butcher is surgeon.
 'My surgeon is (also) a butcher.'

The examples in (7), which lack the postcopular indefinite article *un* 'a', suggest that the person in question literally works both as a surgeon and a butcher. The semantics of the sentence is therefore, quite arguably, compositional. Of course, it would be more than a little strange to think that the notion of literalness is encoded the copula *es* 'is', so it must come from somewhere else. Again, the obvious place to start looking is at the inherent semantics incorporated in this particular ascriptive construction (see Hilferty, Garachana & Valenzuela, in progress). Grammatical constructions, like metonymy, are thus another «technique» used in natural language to compensate for noncompositionality.

3. Encyclopedic Knowledge and Linguistic Semantics

We are now in a position to be able to concentrate on semantic structure. In cognitive grammar, the processing of the semantic pole of an utterance necessarily entails activating one or more coherent spheres of knowledge. Such knowledge structures, known as *cognitive domains*,¹³ are

¹³ Cognitive domains are analogous to what Fillmore (1975, 1985) and Lakoff (1987) call *frames* and *idealized cognitive models*, respectively, and are comparable to what various other researchers term *scripts* and *schemas*. Cognitive domains also bear some resemblance to more traditional notions of *semantic* and

mental representations of how the world is organised and can include a potentially open-ended assembly of information, ranging from empirical certainties and axiomatic background assumptions to crass errors, flights of fancy, and superstitions. It is therefore important to stress the strictly encyclopedic nature of linguistic semantics. Both Haiman (1980) and Langacker (1987) have argued cogently that no clear and nonarbitrary dividing line can be drawn between linguistic knowledge and world knowledge.¹⁴ That is, the difference between linguistic knowledge and world knowledge is not a categorical one, but rather a matter of degree. Therefore, any attempt to establish semantics as a completely separate and encapsulated module from pragmatics can only give rise to an artificial division of labor.

As an illustration of the need for an encyclopedic approach to semantics, let us take a brief look at a term such as *Tuesday*. This can hardly be considered a very enigmatic concept. Nevertheless, a definition of this word seems to be beyond the scope of, say, a structural semantics that seeks to put up a strict barrier between linguistic knowledge and encyclopedic knowledge. The reason for its apparent lack of analysability is simple: in and of itself *Tuesday* is basically incomprehensible. However, when contextualized within the conception of a seven-day cycle constituting a WEEK (see Figure 3), its definition is quite straightforward: *Tuesday* is merely the name of the third day in the cycle (if one takes Sunday as the starting point). It follows, then, that concepts do not exist in a vacuum, but in relation to other, more general realms of knowledge.

lexical fields, but they should not be understood as mere collections of related words.

¹⁴ See, also, Barsalou (1993), Fillmore (1975, 1985), Hilferty (1997), Hudson (1984, 1990, 1995), Lakoff (1987), *inter alia*.

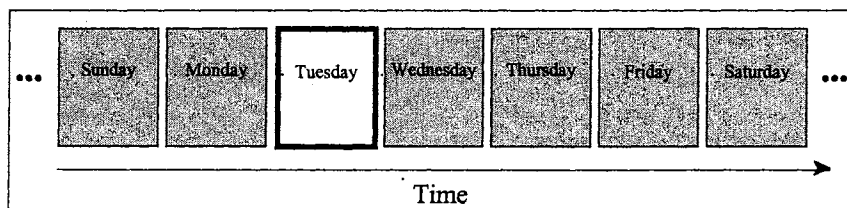

Figure 3. *Tuesday* and its cognitive domain

To make this point more explicit, let us take up another simple word, such as *knee*. It seems intuitively clear that this word cannot be understood correctly without invoking to some degree the conception of a LEG. But why should this be? The answer lies in the fact that, as a part, *knee* necessarily activates the subjacent knowledge structure that it belongs to some larger whole. LEG therefore functions as a cognitive domain for *knee*, as it is the immediate superstructure that subsumes the constituent part in question. Now, even a mundane concept as *knee* is framed by a complex cluster of cognitive domains. This *domain matrix* is diagrammed in Figure 4. Among the domains needed for the correct comprehension of *knee* include knowledge of FLEXIBILITY (a quality it possesses), LOCOMOTION (a function it helps to perform), and JOINTS (its taxonomic domain). Such considerations can only lead to an encyclopedic view of linguistic semantics, since the vast majority of concepts would be essentially meaningless if they were discrete, self-contained entities.

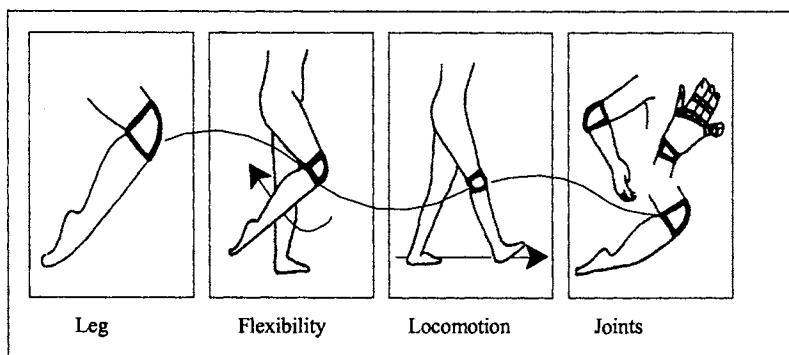

Figure 4. *Knee* and its domain matrix

In a nutshell, then, cognitive domains are cohesive realms of knowledge that fulfill a framing function for more specific concepts. To advocates of «dictionary-scope semantics», this may seem like a lot of theoretic posturing, because from their standpoint linguistic meaning is deemed to be essentially invariant, with pragmatics picking up the bits and pieces left over by contextualization. Such a theory of linguistic meaning is a bit idealistic, however. As evidence against such an outlook, consider the two uses of the adjective *red* in (8).

- (8) a. *Chuck has a red car.*
 b. *Chuck has red hair.*

To be sure, the area of the colour spectrum alluded to in (8a) is significantly different from that of (8b). To claim that the source of this difference lies in the pragmatics of these utterances would, on any scale of academic sanity, be to strain things beyond credibility. However, if one takes the view that HAIR is a specific cognitive domain with its own range of natural occurring colours (i.e. blond, brunette, black, grey, etc.), then we can come to grips with the notion that *red* is a polysemous concept even when taken literally as a type of COLOR.¹⁵ That is, in its general default domain of PHYSICAL OBJECTS (and SUBSTANCES), *red* refers to a particular light sensation (e.g., the colour of blood), but when used in the specific domain of HAIR it gains a decidedly different interpretation (i.e. something more akin to orange).¹⁶ Therefore it is these alternate framings that help to ascertain which class of *red* is being alluded to.

Finally, before moving on to the next section, I would like to remark that the notion of cognitive domain also has interesting

¹⁵ The relationship of cognitive domains to semantic fields should be quite transparent at this point. Note, however, that cognitive domains are equated with knowledge structures that are implicit in the meaning of an expression, whereas semantic fields are simply considered to be organizing principles that help to set up oppositions on a purely linguistic level.

¹⁶ For further cases, see Halff *et al.* (1976), Clark (1991).

ramifications for grammar. One area that immediately comes to mind is that of definite reference. Consider the following examples:

- (9) a. *Harry bought a new computer the other day, but the hard drive was defective.*
 b. **Harry bought a new computer the other day, but a hard drive was defective.*

As regards these minimal pairs, it seems clear that use of the definite article with *hard drive* in (9a) is acceptable, whereas use of the indefinite article in (9b) makes the sentence seem rather anomalous. To go straight to the point, the difference in acceptability judgements in these two examples has to do with the fact that by explicitly mentioning a superstructural domain (i.e. a whole) we implicitly activate its component parts (e.g., Van Dijk 1977, Langacker 1991, among others). It therefore makes sense that we can use definite reference with *hard drive* in (9a), since in a manner of speaking it has already been referred to through the prior mention of *computer* (Hawkins 1978). The utterance in (9b), on the other hand, is quite odd because the use of indefinite reference signals that the hard drive is not part of the previously mentioned computer, which is decidedly incoherent with the overall meaning of the sentence.

As can be gathered from the discussion so far, cognitive domains are an indispensable part of semantic structure. Not only do they help to account for our ability to comprehend fully a given expression, but they also provide an explanation for why certain concepts can be given strikingly different construals. Furthermore, the notion of cognitive domain has grammatical implications, as just mentioned. By building on the groundwork just laid out, we will develop a characterisation of semantic structure in more detail below in section 3.2. First, let us see how cognitive domains give rise to prototypicality effects.

3.1. *Prototypicality and Idealised Cognitive Models*

One of the convictions of cognitive linguists is that semantics is not only closely intermeshed with general-knowledge structures (i.e. cognitive domains), but also with categorisation processes. The exact nature of semantic categories is a basic point of contention between those who take traditional assumptions about categorisation for granted and cognitive

linguists. For the former, categorisation is couched in what might be termed *the classical theory of categorisation*; for the latter, categorisation is grounded in the principles uncovered by the cognitive psychologist Eleanor Rosch during her empirical work in the 1970s (see Rosch 1977, 1978 for an overview). What follows is a brief comparison of the two views.

Let us start with the traditional approach to categorisation. Such accounts of categorisation, dating back to Aristotle, operate on the intuition that categories are containerlike entities that hold a collection of members (Lakoff 1987, 1990). In order to belong to a certain category, members are subject to the following constraint: they must share a restricted set of criterial features, which at the same time is contrastive with all feature-sets that apply to nonmembers. In essence, then, classical categorisation theories rest on the premise that categories are objectively «defined in terms of a conjunction of necessary and sufficient features» (Taylor 1989: 23). Given such an assumption, categorisation is fundamentally a dichotomous matter of black or white, with no in-betweens or shades of grey. There can be no question as to degree of membership (or representativeness for that matter), because all members of a category enjoy equal status: any entity that manifests all the defining features of a specific category is a full member thereof. In short, all categorized entities are either members of the category in question or they are not. Every category is therefore a discrete entity that possesses plainly delimited boundaries and has no discernible internal structure.

Prototype theory, on which cognitive linguistics bases its account of semantic structure, takes a very different view of categorisation. To start with, prototype theory takes issue with the basic tenet of classical accounts of categorisation, viz. that categories can be adequately described by necessary and sufficient conditions. Instead, it is proposed that categories are better characterized in terms of perceived *family resemblances* among category members. Consider, for example, an ordinary, everyday word such as *chocolate*. What sort of mental image does this word evoke at first blush? A likely interpretation — but by no means the *only* one — is that of a cacao-based foodstuff which is somewhat sweet, brown in colour, and with a definite shape, such as a candy bar.

For the sake of argument, let us give *chocolate* the following criterial representation: <+foodstuff> <+cacao-based> <+sweet> <+brown> <+definite shape>. Note, however, that there exist various types of

chocolate that do not completely fit this definition (see Table 2). For example, *cooking chocolate* is not sweet, *white chocolate* is not brown, and *hot chocolate* does not have a definite shape. The only invariant part of the proposed definition is <+foodstuff> and <+cacao-based>, but upon closer examination even these features run into problems. Though they might be reasonably thought of as necessary conditions,¹⁷ they most certainly do not constitute sufficient conditions. For instance, *cocoa* is <+cacao-based>, but to the best of my knowledge it is not really considered to be a type of chocolate (but rather something akin to it). Moreover, there are obviously many types of foodstuffs that are not chocolate (e.g., broccoli, New York steak, pound cake, Purina Dog Chow, etc.). These considerations show, then, that even commonplace lexical items such as *chocolate* are not appropriately defined in terms of necessary and sufficient conditions. What seems to hold the various types of chocolate together in the same category is the high degree of family resemblance that they bear to one another (for other examples, see Geeraerts 1986-1987, Kleiber 1990, Lakoff 1987, Taylor 1989, among others).

¹⁷ As pointed out in Cuenca & Hilferty (1999: § 2), carob is often sold in supermarkets as a natural substitute for chocolate, and, of course, in this day and age it certainly would not be surprising to come across *artificially flavored chocolate*. Either of these two examples could arguably negate the status of the feature <+cacao-based> as a necessary condition, so long as the substance in question were still thought of as a type of chocolate.

Prototypical chocolate			
(a) foodstuff brown	(b) cacao-based (e) definite shape	(c) sweet	(d)
Cooking chocolate			
(a) foodstuff brown	(b) cacao-based (e) definite shape	(x) <i>bitter</i>	(d)
White chocolate			
(a) foodstuff <i>white</i>	(b) cacao-based (e) definite shape	(c) sweet	(y)
Hot chocolate			
(a) foodstuff brown	(b) cacao-based (z) <i>no definite shape</i>	(c) sweet	(d)

Table 2. Family-resemblance structure of the concept *chocolate*

Prototype theory also takes issue with the assumption that all members of a specific category have the same status. Findings in cognitive psychology concerning category structure have demonstrated over and over again that certain members of category are more representative than others. A classic example involves the English word *bird*. In one of her well-known experiments, Rosch (1973) found that subjects judged robins to be highly representative examples of the category BIRD (they are, in other words, *prototypical* of the category). She also obtained equally clear evidence showing that subjects rated examples such as ostriches as being less representative of the category. Consequently, people do not consider all the members of a category to be of equal status; rather they intuitively feel that certain members are more central and others, more peripheral (see Figure 5).

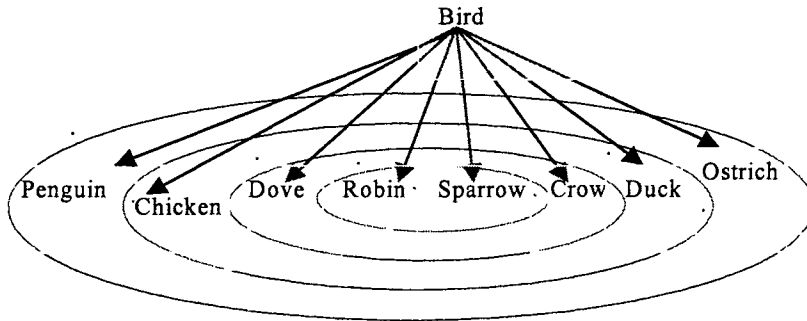

Figure 5. Prototype structure of the category BIRD

Empirical results from cognitive psychology and elsewhere (e.g., Barsalou 1987, Coleman & Kay 1981, Dirven & Taylor 1988, *inter alia*) reveal that the internal structures of categories are construed as graded and that highly representative members (i.e. *prototypes*) possess a special conceptual prominence over less representative members (Rosch 1975a, 1983). For example, chairs and sofas are unquestionably felt to be more central to the category FURNITURE than are lamps, stools, or magazine racks (Rosch 1975b). Even categories that are completely definable by necessary and sufficient conditions, such as ODD NUMBER, display graded internal structures, e.g., 3 is more representative of an odd number than is 501 (Armstrong *et al.* 1983, Gleitman *et al.* 1983). Clearly, then, categories do usually possess internal structure, in as much as some members of a category are understood to be better instances than others.

Another premise of classical theories that prototype theory finds suspect has to do with the boundedness of category structure. Classical theories assume that *all* categories are clearly bounded, as category membership is only based on meeting criterial requirements. This line of reasoning entails that category membership is a dichotomous affair: an entity either belongs to the category in question or it does not. Prototype theory questions the universality of this assumption. Now, it is true that some categories, such as BIRD and ODD NUMBER, are judged to be inherently bounded.¹⁸ With other categories, however, the situation is less

¹⁸ The category ODD NUMBER is deemed to be inherently bounded because it can, without doubt, be defined by means of necessary and sufficient conditions. The

clear. Take, for example, the word *bachelor*. In a typical criterial analysis, the meaning of this term is broken down into the following distinctive features: <+human> <+male> <+adult> <+never married>. On the classical view of categorisation, any person that meets these criteria should be a perfect example of a bachelor. However, as Fillmore has noted, the Pope «is not properly thought of as a bachelor» (Fillmore 1982: 34; see also Fillmore 1975). Though John Paul II technically fits the description of an 'adult human male who has never been married', it does seem rather bizarre to regard him as a bachelor (though it is perhaps not impossible). The question, then, of whether the Pope belongs to the category BACHELOR is anything but a clear-cut matter (Lakoff 1987, Winograd 1976).

Now, if the Pope meets all the technical requirements of bachelorhood, why then is he such a bad example of it? Fillmore (1975, 1982) suggests that the answer is intimately tied to background assumptions that take the form of social expectations: in our culture, men and women are expected to marry after reaching adulthood; furthermore, they are expected to get married only once and stay together with their spouse until he or she dies. Expectations such as these perform a framing function for our conception of the institution of marriage, and thus constitute the cognitive domain that provides the necessary conceptual context for us to grasp the meaning of *bachelor*. As we shall see, exemplars that do not conform well to the tacit expectations of a category are judged to be peripheral members thereof; by contrast, those that do fit well enjoy the status of prototypes (Lakoff 1987).

Lakoff (1987) has called such domain-specific representations *idealized cognitive models* (henceforth, ICMs). Since these structures are simplified knowledge schemata, it is important to note that they do not always take special cases into account. That is, while ICMs are encyclopedic in scope (in that they are comprised of our knowledge about the world), they are only partial representations of our full awareness of how the world is organized. In the case at hand, it is naturally assumed that,

boundedness of the category BIRD, on the other hand, is perhaps more interesting because it seems to resist a concise criterial definition. For example, chickens, ostriches, penguins, and kiwis are indisputably instances of the category BIRD, despite the fact that each departs from the prototype on various parameters (see Geeraerts 1986-1987, 1988, and Geeraerts *et al.* 1994 for discussion).

if a man is of a marriageable age and he does not get married, then he is a bachelor. Of course, this is a highly idealized set of assumptions, since, for example, in the case of the Pope, members of the Catholic clergy hold no expectations of marriage. This «technicality» clashes with the general marriage-ICM and therefore motivates the interpretation that (at the very least) the Pope constitutes a highly atypical member of the category BACHELOR, since the special case conflicts with the general (default) one.

Now there are at least two important warnings to be issued with regard to the notion of prototype. First, it is of absolutely crucial significance to understand that prototypes do not exist objectively in the real world. Rather, they seem to be *effects* having to do with judgements of representativity (Rosch 1983). As noted above, prototypicality appears to fall out from the fit between the categorized entity and the ICM it is sized up against (Lakoff 1987). The more a categorized entity coheres with the underlying assumptions of the category, the more prototypical it seems to be. Given such a view of prototypicality, the fact that 3 is considered to be more representative of the category ODD NUMBER than 501 is really quite sensible. For one thing, our number system is base-ten, which is undoubtedly motivated (though not determined) by the fact that we have ten fingers; for another, the oddness or evenness of a large number is readily ascertained by looking at the last digit. Such experiential factors give special prominence to numbers under ten and account easily for the graded internal structure of ODD NUMBER (Lakoff 1987). Therefore, in categories with clear boundaries (e.g., ODD NUMBER), it is not so much that there are degrees of membership *per se*, but rather degrees of representativity.

The second thing to be wary of regarding prototypes is that, although the vast majority of conceptual categories display representativity gradients, not all categories are of exactly the same nature. Consider the distinction between *conventional categories*, such as those we have been considering, and *ad-hoc categories*, which tend to be less entrenched in the minds of speakers and hearers (Barsalou 1983, 1991). While, in general, conventional categories tend to contain members with a high degree of family resemblance, just the opposite is true of genuinely spontaneous *ad-hoc* categories (Barsalou 1983, 1991). Take, for example, an *ad-hoc* category such as WAYS TO ESCAPE BEING KILLED BY THE MAFIA (taken from Barsalou 1983). Members of this category can be quite diverse and basically depend on one's imagination. Hence, a person threatened by the

mafia could do one of many things: go to the FBI and ask for protection, move to an obscure place in some far-away land, change identities and have plastic surgery, plead for mercy from the mafia bosses, etc. Although such alternatives hold little in common in terms of shared attributes, they are generated together in an impromptu fashion by the need to achieve a particular goal (cf. Barsalou 1983, 1987, 1991). This does not seem to be the case of conventional categories, which tend to be well established in long-term memory.

As can be seen from the present discussion, classical theories of categorisation are quite deficient, in that they fail to deal with category structure in a psychologically valid way. Because of their dependence on necessary and sufficient conditions, classical-categorisation theories are unable to account for the empirical results described by prototype theory. Again, it is of the utmost importance to keep in mind that prototype structure is not part of objective reality; rather, prototypes are essentially a by-product of our mental representations of the world (i.e. ICMS). As such, they thus provide a further reason for taking an encyclopedic approach to meaning seriously.

3.2. *Profile and Base*

As hinted at above, from the point of view of cognitive grammar, semantic structure is seen as conventionalized conceptual structure, the contents of which are asymmetric, insofar as their relative cognitive salience is concerned. Following Langacker (1987, 1990, 1991), we might say that an expression of any complexity gains its meaning by imposing a *profile* on a *base*. Stated like this, the whole business of analysing linguistic meaning might sound a little mysterious, if not downright mystical. However, the approach is in fact quite straightforward and follows very coherently from an encyclopedic view of semantic structure.

Given what we have seen so far, the notions of profile and base are indeed quite intuitive constructs. The base can be defined as the underlying matrix of relevant cognitive domains that is required or evoked in comprehending a given expression. The profile, on the other hand, is the highlighted substructure within the base that said expression conceptually *designates*. This asymmetry is analogous to notion of figure and ground in Gestalt psychology (Langacker 1987, Fillmore 1985), in the sense that the base acts as a context for the profile. We will come back to figure / ground

organization in the following section; for now it is important to note that, because the profile is attentionally salient, it stands out as an «explicit structure» against a background of «implicit structures» that constitute the base. In short, not all facets of a given semantic conceptualization are on equal footing.

As a visual illustration of the profile / base distinction, let us consider the word *hypotenuse*. It has been pointed out by Langacker (1988, 1990) and Fillmore (1985) that the meaning of this term can only be correctly understood if it is framed within the conception of a RIGHT TRIANGLE. Following Langacker (1988: 59), we can represent the semantic pole of *hypotenuse* as in Figure (6a). The portion of the diagram highlighted by means of the heavy line constitutes the profile which is imposed upon the base. Observe that, if the highlighted portion is suppressed, as it is in Figure (6b), then the resulting conception is that of a *right triangle* (which in turn takes as its base the domains of TWO-DIMENSIONAL SPACE and GEOMETRIC FIGURES)¹⁹. Furthermore, if the unprofiled portion is omitted from consideration, as is the case in Figure (6c), then the concept *hypotenuse* cannot be characterized correctly, as we would probably be inclined to identify the segment as a *line*. From this example it is easy to see that the interplay of profile and base is extremely important: if the notion of *hypotenuse* is to be correctly apprehended, both the profile and the base must be aligned together in the overall conception.

¹⁹ The thrust of this observation, made most forcefully by Croft (1993), is that most cognitive domains presuppose other cognitive domains. In this regard it is worthwhile to point out that Langacker (1987, 1990) has suggested that very few domains of experience are actually «conceptual primitives» (in the sense of not being wholly reducible to other, more basic domains). Though a definitive list has not been elaborated, among these basic domains would probably be the notions of SPACE, TIME, TEMPERATURE, COLOR, SMELL, SOUND and EMOTION.

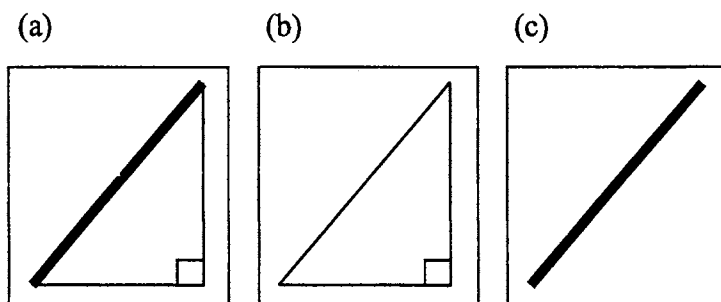

Figure 6. Profile and base of *hypotenuse* (Langacker 1988: 59)

Such considerations clearly show the importance of the conceptual context that the base provides for the profile. Without the necessary backdrop of encyclopedic information, most concepts lose their meaning. By the same token, it is vital to realize that, in order to recover the correct *designatum*, a profile must be imposed on the base. The upshot, then, is that *the profile is actually part of the base*. It is therefore illusory to hope for a clean division between semantics (linguistic knowledge) and pragmatics (world knowledge), as the two are intrinsically linked.

3.3. Alternate Images vs. Truth Conditions

We are now in a position to discuss one of the basic characteristics of conceptualization or what Langacker (1987, 1990, 1991) somewhat idiosyncratically calls *imagery* (i.e. construals). It should be made clear from the outset that, in this framework, imagery is a technical term that does not necessarily refer to visually rich percepts, but rather to the manner in which we conceive and represent a given situation. Consider, in this regard, the following example:

- (10) The Republicans didn't win: the Democrats lost.

Without going into the intricacies of semantic markedness, it seems clear that the above example portrays one situation with two alternate images. That is, in issuing the utterance in (10), the speaker asserts that the actual responsibility for the election results rests not with the winning party, as would normally be assumed, but rather with the party that has suffered the defeat. The Republicans are denied all due credit for their victory, and it is

the Democrats who are blamed for the situation at hand. Hence, the connotations, or entailments, of this utterance are an effect of the particular image selected by the speaker.

According to Langacker, semantic imagery derives from the interdependent relationship between the content of a given conceptualization and the particular construal that the conceptualization is given (e.g., Langacker 1993). The ramification of this claim is very clear: semantics is not the equivalent of truth conditions. Such a conclusion is bound to make most formal semanticists uneasy, but it does seem warranted. The following minimal pair of sentences will suffice to prove the point.

- (11) a. *The glass is half full.*
 b. *The glass is half empty.*

As noted by Tuggy (1980: 121), these two examples are semantically distinct, despite the fact that there is absolutely no «situation in which it is true that something is half full but not true that it is half empty, nor viceversa». In other words, the truth-conditional analysis makes the wrong prediction, since the identical truth values of the two sentences do not lead to complete synonymy.

This is a major paradox for truth-conditional semantics. For a cognitive theory of meaning, however, the matter is much more straightforward, since the semantic contrast is a reflection of alternate construals imposed on the same overall conceptual content. To see this, consider the three construals depicted in Figure 7. The drawing in Figure (7a) represents the graphic equivalent of the truth-conditional analysis, which conflates the meaning of the two sentences, giving all the facets of the scene equal status. Figures (7b) and (7c), on the other hand, illustrate the subjective construals conveyed by examples (11a) and (11b), respectively. As can be seen, sentence (11a) stresses the contents of the glass, whereas (11b) highlights the unfilled portion. In terms of their semantic imagery, the two sentences are different.²⁰

²⁰ It should be noted that there is a further problem for any analysis that collapses the meaning of sentences (11) into the same semantic value: there is really no way to account for the distribution of *half full* and *half empty* in the following description of water being poured into glass from a pitcher:

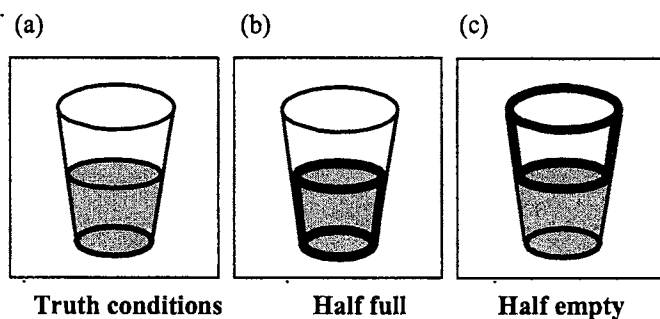

Figure 7. Truth conditions vs. subjective construals

- (i) *She stopped pouring the water out of the pitcher when the glass was half full.*
- (ii) **She stopped pouring the water out of the pitcher when the glass was half empty.*

From a cognitivist standpoint, however, the answer is really quite obvious, since the adjectives *full* and *empty* bear a close relationship to the actions of filling and emptying. To be more precise, *full* and *empty* represent the final state or endpoint of the actions filling and emptying, respectively. Consequently, because the glass is conceived as filling up, the use of *half full* in (i) is perfectly acceptable; on the other hand, example (ii) is unacceptable, since *half empty* cannot be end-state of something that is being filled. Of course, if we were talking about depleting a receptacle to its halfway point, then we would have to use the phrase *half empty* instead of *half full*:

- (iii) **She stopped pouring the water into the glass when the pitcher was half full.*
- (iv) *She stopped pouring the water into the glass when the pitcher was half empty.*

Personally, I find it rather difficult to see how a truth-theoretical analysis can make much sense of these facts. Despite their identical truth values, *The glass is half full* and *The glass is half empty* have neither the same meaning, nor the same distribution. In short, truth conditions fail to give a reasonably revealing account of the data at hand.

That meaning and truth conditions are not coextensive is well known. Therefore, before moving on, I will anticipate an obvious objection: namely, that what is being termed semantic meaning here is in all actuality pragmatic meaning. There are at minimum three problems with this misgiving. First, the truth-conditional / nontruth-conditional distinction that underlies the putative semantics / pragmatics dichotomy is a theory-internal assumption with no real empirical motivation (Tsahatzidis 1992). Its only relevance is to «modularist» theories of meaning. Second, the contrast in meaning in sentences (11a) and (11b) cannot be attributed to pragmatic implication: the proverbial reading of these examples notwithstanding, the difference in meaning here is clearly due to a difference of what is explicitly «said» (*half full* vs. *half empty*). Third, if the difference were due to pragmatics, neither sentence in (11) should be describable in terms of truth conditions. However, they can easily be characterized in such a fashion (Tuggy 1980). The fact remains, then, that the truth-conditional analysis of examples (11) makes the wrong prediction.

4. Semantic Imagery and Grammar

Grammar is meaningful. This is a point that cognitive linguists have endeavored to make over approximately the past two decades. There is little doubt that such a position is controversial and stands in stark contrast to most formalist approaches to grammar. The reason for this is very simple: in general, formalist frameworks reduce syntax to the manipulation of labeled «black boxes», whose definition results exclusively from their distributional properties within the bounds of the sentence. Such being the case, formalist paradigms tends to translate grammatical processes into a sort of unintended mimicry of the man in Searle's Chinese Room argument (Searle 1980). Taken to its least-charitable conclusion, this view of grammar turns syntax into what might be described as «empty-symbol pushing» (Langacker 1991: 529).

Instead of assuming the legitimacy of the formal-systems view of syntax, proponents of cognitive linguistics suggest that grammar is best thought of as a structured set of schematic symbolic units (in the sense outlined in section 2.1). These symbolic units serve to compose, structure,

and integrate more concrete form / meaning pairings (i.e. morphemes, words, phrases, and clauses), which themselves are symbolic units. Given such a thesis, grammar (e.g., syntax) is deemed to be based on interactionist principles, in that it can make reference to conceptual structures and phonology. Syntax, therefore, is not properly thought of merely as the rule-governed computation of abstract distributional categories that have no grounding in either phonetic substance or semantics. Rather, this facet of language structure is more adequately regarded as the interface between these two domains of speech, and as such it is, strictly speaking, a nonmodular system.

In this block I will concentrate on the semantic side of syntax, and will briefly take up phonological considerations in section 5. The main idea of the argument advanced here will be that grammatical structure can impose specific construals on the content of a given utterance. I will elaborate upon this consideration presently.

4.1. *Grammar as Conceptualization*

Grammar exists to convey meaning. This is accepted by linguists of just about all stripes. Cognitive linguistics takes the observation a step further, however, and asserts that grammar is meaningful in its own right. To be sure, this idea is rather alien to most linguists, since, given traditional assumptions of compositionality, the meaning of a sentence or a phrase is supposed to be the product of correctly combined words. Simplifying somewhat, the idea boils down to this: syntax assembles words, by virtue of their grammatical categories, into constituents and dependencies; words, on the other hand, carry meaning, so that once the semantics of the individual words is summed up, this provides the net meaning of the sentence. This might be thought of as the Lego block metaphor of syntax and semantics.

From the standpoint of cognitive linguistics, grammar is much more than this. As a schematization across lexical sequences, grammar embodies *conventionalized schematic imagery*. Given the influence of current formalist approaches to syntax, this is a controversial assumption. However, as language-acquisition research on so-called «syntactic bootstrapping» shows, that grammatical patterns are inherently meaningful is something that even two-year-olds know (see, e.g., Hirsch-Pasek & Golinkoff 1996: § 6; Naigles 1990, 1996). Let me expand on this. Syntactic

frames such as transitives and intransitives convey different semantics, and it has now become well established that small children are able to use their semantic knowledge of such frames when given a comprehension task involving an unknown verb. Take, for example, experiments involving toddlers of approximately 28-months that are shown two simultaneous videos, say, one of Big Bird and Cookie Monster turning synchronously and another of Big Bird actively turning Cookie Monster.²¹ The results of these experiments indicate that toddlers show a natural propensity for gazing at the video involving the synchronous action when they hear an unframed verb form, such as the nonce form *dacking*. However, if the same group of children are shown the two videos along with a transitive sentence frame, as in:

- (12) *Big Bird is dacking Cookie Monster.*

the children will overcome the preference for the synchronous action and tend to look at the video in which Big Bird is actively turning Cookie Monster. Conversely, if the two videos are shown together with a similar intransitive sentence, such as:

- (13) *Big Bird and Cookie Monster are dacking.*

then, the youngsters will again display a tendency for looking at the video with the synchronous action. It seems, then, that small children do have a sense for the inherent semantics of syntactic configurations, in that they appear to equate transitive and intransitive frames with different schematic event structures.

Now, a typical criticism of the claim that syntax is inherently meaningful is that core constructions have no consistent semantic interpretation attached to them. In other words, the fact that one syntactic form may be associated with several, quite different meanings is supposed to count as compelling evidence for the existence of autonomous (i.e. modular) syntax and against the interactionist position favored by most cognitivists and functionalists. For instance, in the literature defending the

²¹ Given space limitations, I can hardly do justice to the methodology employed in these experiments. See Naigles & Kako (1993) for a cogent explanation.

autonomy thesis, English double NP sequences such as those in (14) have been offered as counterexamples to form / meaning interactionism (cf. Newmeyer 1983: 99).

- (14) a. *Sarah gave the paritor a bribe.*
 b. *Sarah considers the pastor a friend.*

Because both examples (14a) and (14b) have thoroughly different interpretations, yet share the same syntactic form of:

- (15) [s [NP] [vp [V] [NP] [NP]]]

it is reasoned that interpretation and form are wholly independent of one another.

While it is true that semantics cannot always be predicted from syntax, as an argument, the above observation is unconvincing. There are at least two reasons for this: For one thing, it rejects out of hand that syntax, as a manifestation of the linguistic sign, can display semantic relationships of homonymy or polysemy, albeit at a very abstract level. For another thing, and perhaps more importantly in this case, it is anything but clear that the structure of examples (14) is really the same. In fact, a more accurate description of these examples would take dependencies into account. Thus, diagramed in modified square-bracket notation, the ditransitive construction in (14a) would take roughly the structure of (16a), and the object-complement construction in (14b), roughly that of (16b).

- (16) a. [s [NP₁ GIVER] [vp [V] [NP₂ RECEIVER(_α)] [NP₃ GIFT(_β)]]]
 b. [s [NP₁ ASCRIBER] [vp [V] [NP₂ ASCRIBED(_α)] [NP₃ ASCRIPTION(_α)]]]

In other words, the pattern in (16a) shows no special dependencies, whereas the pattern in (16b) does (i.e. NP₃ is a complement of NP₂). This is an important difference, and the impact of semantics here is undeniable. The structure in (16a) tends, prototypically, to convey 'transfer' (e.g. Goldberg 1995, *inter alia*). Given the fact that people can only receive things that are deemed to be separate from themselves, it is only natural that the two postverbal NPs be ontologically distinct (this is denoted through the lack of coindexation). The structure in (16b), on the other hand,

expresses a type of «ascription» relationship: in this case, the two post verbal NPs share their identities, so to speak; that is, the semantic content of NP₃ is mapped onto that of NP₂, and, hence, both NPs are tied together through ascription (this is shown by coindices α). Clearly, the close interaction between syntax and semantics does play a role in distinguishing structures with double postverbal NPs. It is therefore difficult to see how such structures establish the independence of syntax from semantics.

4.2. *Syntax and Perspectivization*

Syntactic structures have semantic consequences over and beyond relations of so-called logical form. The main consequence is that syntax *perspectivizes* the conceptual content of an expression. That is, syntax serves to highlight the content of an expression in a given way at the expense of other facets of the conceptualization. In short, syntax can give rise to alternate imagery (see § 3.3 above). As we shall see, differences in syntactic structure imply differences in semantic / pragmatic structures.²² In this section, I shall illustrate the point by concentrating on grammatical relations, namely subjects and dative complements.

A good place to start this discussion is with figure / ground organization and perceptual construal. As an initial consideration, let us reflect upon the well-known optical illusion known as Necker's cube (see Figure (8a)). When confronted with this illusion, people see the cube as being slanted either upwards to the left or downwards to the right, depending on which side is foregrounded. To see this, consider the partly altered Necker's cubes in figures (8b) and (8c). If their respective heavy-lined sides are brought to the fore, then, one will perceive Figure (8b) as tilting slightly downwards and Figure (8c) as titling slightly upwards. So, while we see the same object in both cases, the illusion allows us to perspectivize the cube differently in accordance to where the locus of attention falls and how the facet that is being attended to is construed.

²² The converse is not true, however: similarity in semantic structures does not necessarily imply similarity in syntactic structures (see Hudson *et al.* 1996 for discussion).

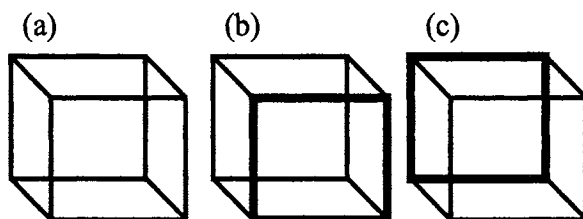

Figure 8. Necker's cubes

Natural language provides an approximate analogue of this phenomenon in the form of grammatical subjects (see, e.g., Langacker 1998). In Chomskyan generative grammar, for example, subjects are purely formal constructs that fall out directly from configurational considerations. In short, the received view of the matter takes subjects to have no conceptual content whatsoever. There is, however, some empirical research (Forrest 1996, Tomlin 1997) suggesting that such a view is mistaken. Grammatical subjects — in English at least — endow focal prominence to the constituent they encode, relegating, as it were, other verbal arguments to secondary participants or points of reference.

To see this, consider the examples in (17) below. In both sentences, the grammatical subject is looked upon as the located object, and the locative oblique, as the reference point. This is akin to figure / ground alignment, where the ground serves as a point of reference for the figure (see Forrest 1996 for experimental corroboration of this observation).

- (17) a. *The bicycle is next to the motorcycle.*
b. *The motorcycle is next to the bicycle.*

As noted by Talmy (1978), this parallel between perception and language can be readily seen in examples such as those in (18).

- (18) a. *The bicycle is next to the church.*
b. *The church is next to the bicycle.*

Because churches are stationary and relatively big, they make for good points of references (grounds) *vis-à-vis* smaller, moveable objects. Just the opposite is true of bicycles: being moveable and relatively small, they make for good figures with respect to larger, static objects (e.g., churches), and thus are felicitously encoded as subjects of locative sentences. Consequently, we can see that a grammatical mechanism, such as that of grammatical subject, has conceptual repercussions.

The figurelike salience of subjects is not restricted to locative sentences, but appears to extend to sentences of all types. Take, for instance, the core-grammar phenomenon of active-passive alternations:

- (19) a. *Hillary hit Bill.*
b. *Bill was hit by Hillary.*

On the basis of real-time experimental evidence, Tomlin (1997) shows that subject selection in active as well as passive sentences is cued by directing attentional resources to either the agent or the patient. If the agent is made perceptually more salient than the patient, then speakers produce active utterances; if the reverse is true, then speakers construct passive sentences. Such results obviously suggest that subjects in English are attention-driven, and thus cannot be reduced to a purely formal category.

This is in no way a trivial remark, because it leads us to reopen the question posed in the 1960s as to how active- and passive-voice structures differ conceptually. In consonance with the experimental evidence at hand, the cognitive linguistics analysis of subject / complement asymmetry suggests that voice has a conceptual reflex, namely that subjects are perspectivized or highlighted. Figure 9 sketches this difference in salience with regard to voice. Note that in both cases salience is oriented towards the subject, regardless of which semantic role it is linked to. Hence, the active-voice pattern (portrayed in Figure (9a)) confers focal prominence to the agent; the passive (depicted in Figure (9b)), on the other hand, accords the same focal prominence to the patient. The perspectivizational differences induced by voice alternations is therefore contingent on syntactic relations (e.g., subject / object alignment) and not on semantic roles. This is an interesting conclusion because it entails that, despite the truth-conditional equivalence of many active / passive alternations, such sentences are indeed construed differently.

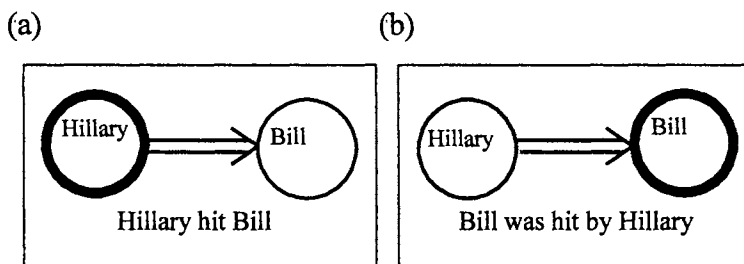

Figure 9. Conceptual differences in active and passive structures

It seems, then, that syntactic differences engender differences in conceptualization patterns (e.g., Goldberg 1995, Langacker 1987). Though subtle, these differences do leave their mark, albeit sometimes merely as a statistical tendency. In this regard, briefly consider just one facet of English dative alternations. As Thompson (1995) has demonstrated in a corpus-based study, the selection of the ditransitive construction (21a) over the prepositional dative (21b) is influenced by the iconicity of information flow.

- (20) a. *Amy gave Sean some money.*
 b. *Amy gave some money to Sean.*

That is, occurring further to left (in writing) tends to coincide with *topicworthiness*. Hence, all things being equal, in sentence (20a) the receiver (*Sean*) seems to occupy a more topicworthy position than the gift (*some money*), whereas in sentence (20b) it is the gift, and not the receiver, that would be more likely to count as topicworthy. The topicworthiness of complements therefore seems to be affected by their linear precedence (i.e. being the leftmost complement).

The discourse properties of English dative constructions can perhaps be more clearly apprehended by examining biclausal sentences. Consider the following examples (taken from the British National Corpus):

- (21) a. *This is a sad tale about a man who died at the age of 103 because no one would give him any money.*
 b. *Bills had not been paid, despite the fact that the club had already given money to Brent Walker to pay them.*

In (21a), the receiver (i.e. the 103-year-old man) occurs as part of the discourse topic, and hence is encoded as the first object of ditransitive *give*. Just the opposite is the case for the prepositional dative (21b): the gift (i.e. the money) is part of the topic (i.e. the unpaid bills), and thus instantiates the syntactic role of direct-object. Limiting the details to a partial description of canonical VPs, the ditransitive and prepositional datives can be represented as follows:

- (22) a. [_{VP} [_V] [_{NP}_{RECEIVER (TOPICWORTHY)}] [_{NP}_{GIFT}]]
 b. [_{VP} [_V] [_{NP}_{GIFT (TOPICWORTHY)}] [_{PP}_{to + RECEIVER}]]

Clearly, the topicworthiness of a dative complement does not equate to a specific semantic role, but rather to the leftmost complement slot (which is of course temporally closer to the discourse topic itself). Thus, the selection of one dative construction or the other is constrained, statistically, by information flow, with the ditransitive perspectivizing the receiver as the more topicworthy complement and the prepositional dative doing likewise for the gift.

4.3. *Parts of Speech*

Generative grammars are mechanisms for manipulating abstract formal symbols in accordance to a finite set of principles or rules. Having no inherent grounding in either sound or meaning, these symbols can only be defined in terms of other abstract formal symbols. And because these latter symbols also lack grounding, they too must be defined in terms of still other abstract formal symbols. This eventually leads to an infinite regress of ungrounded symbols defining other ungrounded symbols, or what Harnad (1990) has called *the symbol-grounding problem*. To be sure, this scenario is a deconstructionist's dream come true; for the cognitive scientist, however, it is a horrific nightmare.

To see that the generative position suffers from the symbol-grounding problem, one has to go no farther than its definition of the major syntactic classes. A typical strategy used to define the fundamental building blocks of syntax is to map them out in a simple matrix of two binary features:

- (23) a. *Verb* = [+V, -N]
 b. *Noun* = [-V, +N]
 c. *Adjective* = [+V, +N]
 d. *Adposition* = [-V, -N]

Such definitions are not very revealing, to say the least. They also beg the question as to what [$\pm V$] and [$\pm N$] mean, especially in the case of adpositions, which are neither verbals nor nominals (what are they, then?). At best, we can say that [$\pm V$] and [$\pm N$] are defined in opposition to each other. But this is infinitely circular: to paraphrase Harnad (1990: 340), once on the «symbol / symbol merry-go-round», there is no getting off.²³

Cognitive linguistics takes another tack to the problem. Syntactic categories are characterized not only by their distributional properties, but also by their meanings and functions, insofar as this is descriptively possible (see, e.g., Langacker 1998).²⁴ So, for example, nouns are not just distributional entities that can appear in certain sentence positions. Rather, they are also a conceptual category with a complex internal structure. At the center of the category, we find the prototypical value of 'physical object' (*girl*, *rock*, *guitar*, etc.), and from there the structure radiates

²³ Of course, a radical nativist might say that [$\pm V$] and [$\pm N$] are grounded in our genetic heritage. Unfortunately, however, such a conjecture is highly questionable, since it is not clear that all languages make a neat distinction between verbs and nouns. In any event, it is well known that genes only code for proteins, not for concepts. For a critical discussion of some radical nativist claims of genetically controlled grammar fragments, see Vilarroya & Hilferty (submitted).

²⁴ It is also known that syntactic classes tend to have certain prosodic and morphophonological properties (mostly language-specific). Personally, this seems like a promising direction to explore. Lamentably, however, cognitive linguistics has had very little to say about this possibility, and I will have nothing else to say about the matter.

outwards to a series of less representative values, such as 'substance' (*mud, blood, air*, etc.), 'stuff' (*garbage, furniture, silverware*, etc.), and 'reified entity' (*explosion, love, vulnerability*, etc.). This list is a very partial and approximate taxonomy, to be sure, but it does give a rough idea of what semantically based characterisation of grammatical classes might look like (see Langacker 1987, 1990, for a more radical version). In any event, there is no reason to limit the characterisation of syntactic classifications to purely distributional considerations. Syntactic categories are not meaningless symbols.

As can be seen, parts of speech such as noun, verb, adjective, preposition, etc. do have conceptual import. Perhaps more importantly, however, is that such grammatical categories serve to structure conceptualisations. Consider a relatively simple case of *blue*. Linguistically, this concept can be used as either a noun or an adjective:

- (24) a. *Blue is my favorite colour.*
 b. *My wife drives a blue car.*

As a noun, *blue* profiles a particular region in the domain of COLORS (figure 10(a)); as an adjective, *blue* projects this region of «colour space» onto its argument (figure 10(b)). Thus, the construals are different: nominal *blue* is conceived of as a «thing» in and of itself; adjectival *blue*, on the other hand, instantiates a relationship between two entities (i.e. the colour region and the argument). Lexical-level syntactic categories are not «black boxes»; rather, they embody schematic semantic imagery that structures the conceptual content.

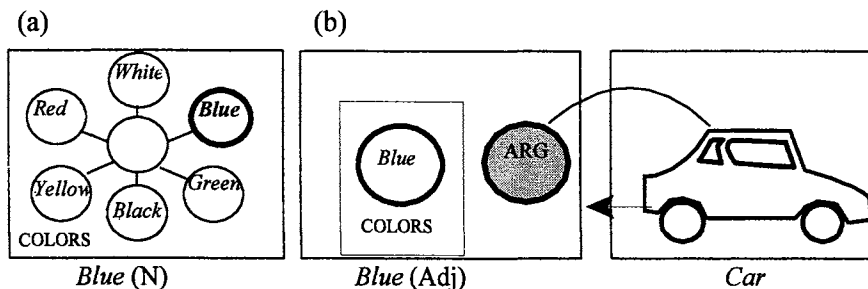

Figure 10. Nominal *blue* and adjectival *blue*

5. Rehabilitating the Notion of Grammatical Construction

The concept of *grammatical construction* is a traditional notion, based on the assumption that the grammar of a particular language is an array of syntactic patterns that can be paired with certain meanings or pragmatic functions. Hence, grammarians have traditionally been able to speak of purpose clauses, conditional sentences, *by*-phrases, and whatnot. With the advent of the principles and parameters program, however, Chomsky and his followers have attempted to seek increased generality of their syntactic characterizations, thereby maximizing theoretical parsimony:

The basic assumption of the P&P model is that languages have no rules at all in anything like the traditional sense, and no grammatical constructions (relative clauses, passives, etc.) except as taxonomic artifacts. (Chomsky 1995: 388)

Essentially, then, the claim being asserted by the current generation of Chomskyan generative grammarians is this: if the syntactic structures of the world's languages can be deduced from a limited set of parameterized grammatical principles, then it seems natural to assume that grammatical constructions are not *the means* by which actual phrases and sentences are licensed, but rather they are *the results* of more abstract syntactic computations. Grammatical constructions are thus reasoned not to be basic to speakers' knowledge of grammar; they are, in a word, epiphenomenal.

Proponents of construction-based frameworks openly dispute the premises that underlie this position.²⁵ I will not go into the details of these objections here (see Hilferty in progress), but it seems quite likely that the Chomskyan view of grammatical constructions rests on the *a-priori* thesis that (a) the lexicon and syntax are two fundamentally different things and (b) that grammar is primarily based on principles of economy. Such extrapolations would be consistent with the formalist commitment to

²⁵ Cf., e.g., Fillmore (1989), Fillmore and Kay (1999), Goldberg (1995), Lakoff (1987), Langacker (1987, 1990, 1991), Taylor (1998). For a modularist perspective on the need to recognize grammatical constructions, see Jackendoff (1997: ch. 7).

modularity and the computer metaphor. Applied to cognition, they would no doubt lead the analyst to believe that performing highly abstract computations is preferable to storing and retrieving holistic sets of cognitive routines. This (uncritical) appeal to Occam's razor is contentious, however: biological systems have many built-in redundancies, and there is no reason to believe that their products (cognition, for instance) do not follow suit.²⁶

Rather than taking for granted that syntax is based on principles of computational economy, grammatical-construction frameworks argue that syntax emerges from recurrent patterns of lexical sequences. This view is in consonance with psycholinguistic studies on syntactic development and adult aphasia showing that syntax and the lexicon are inextricably linked (Bates & Goodman 1997, Tomasello 1999). It comes as no surprise, then, that grammatical constructions, *qua* symbolic units (see § 2), have some of the basic properties of words: they have a semantic / pragmatic pole and a phonological pole, and they have a symbolic link between the two. Syntax, on this view, is not an information-encapsulated «module»; rather, it is an interface between the two basic domains of language: sound and meaning.

Such a conception of grammar easily accommodates the semantic phenomena discussed in the previous section (§ 4), and, what is more, it does not underestimate the importance of prosodic factors in syntax. Consider, for example:

- (25) a. *Bill, chase women?*
b. **Bill chase women.*
- (26) a. *Me, complain about politicians?*
b. **Me complain about politicians.*

The *Mad Magazine* sentences in the (a) examples are unquestionably well-formed structures, whereas the (b) examples, on the other hand, definitely are not (except perhaps in the idiolects of Tarzan and Cookie Monster). Because the only difference between the two sentences is

²⁶ For formalist arguments against economy principles in syntax, see Johnson and Lappin (1997). Needless to say, this criticism does not apply to nonmentalist generative grammars.

their intonational contour, it stands to reason that phonology plays a key role in the grammaticality of such minimal pairs. This is a difficult problem to explain from a modular perspective based on strictly syntactic principles, because in such frameworks there is no reason to suppose that prosody could constrain morphosyntactic phenomena (cf. examples (25b) and (26b) with *Bill chases women* and *I complain about politicians*). The fact of matter, however, is that it does. So, just as syntax and meaning go hand in hand, so too does syntax and phonology. Thus, grammatical constructions are the pairing of form and meaning.

5.1. Coordination and Pro-Drop

Romance languages such as Spanish and Catalan are considered to be «pro-drop» languages *par excellence*. It is usually assumed that, barring matters of expressive emphasis and possible referential ambiguities, «overt subjects» are optional. In general, this is of course true, but there is at least one syntactic construction that comes to mind that does not function in this manner. Consider the following pair of sentences:

- (27) a. *Soy médico y Sonia es enfermera.*
 Be-1/SG physician and Sonia be-3/SG nurse.
 ‘I’m a physician and Sonia is a nurse.’
 b. **Sonia es enfermera y soy médico.*
 Sonia b-3/SG nurse and be-1/SG physician.
 ‘Sonia’s a nurse and I’m a physician.’

As can be seen, in such coordinate structures, the subject of the first clausal conjunct is indeed optional; the subject of the second conjunct is not, however, even though the verb-form *soy* ‘I am’ presents no ambiguities (it only expresses first-person singular). Clearly, the fact that this subject is obligatory is not predicted by a principles and parameters-style analysis.

Cognitive linguists and construction grammarians feel naturally attracted to apparently exceptional structures such as these. Such structures become especially attractive when their distribution cannot be explained by invoking purely syntactic principles. While this is not to say that coordination in Spanish is unprincipled, it does seem that the appearance of the second subject NP cannot be reduced to «syntax and only syntax». For

example, suppose that we were to invoke an *ad-hoc* principle stating that noninitial subject NPs were obligatory if the subjects do not share the same referent. This «rule» would account for the sentences in (27) as well as the following examples:

- (28) a. *Sonia estudia y trabaja.*
 Sonia studies and works.
 ‘Sonia goes to school and also holds a job.’
 b. **Sonia estudia y trabajo.*
 Sonia studies and work-1/SG
 ‘Sonia studies and I work.’

It would not, however, account for utterances such as:

- (29) a. *Sonia es enfermera y soy feliz.*
 Sonia is nurse and be-1/SG happy.
 ‘Sonia is a nurse and I’m happy.’
 b. *Sonia se fue de casa y me puse a llorar.*
 Sonia CL-3/SG went from house and CL-1/SG put-1/SG to cry.
 ‘Sonia left home and I started crying.’

It therefore is not the simple change of subjects that blocks pro-drop in such coordinate structures. In short, our syntactic «patch» would fail: some coordinate structures allow the second subject to be optional; others mark them as obligatory.

For a modular approach to grammar, the data in (27) and (29) are indeed contradictory. They can be reconciled, but doing so requires giving up pretensions of information-encapsulated syntax. Instead of addressing the question in terms of what syntactic constraint predicts that the subject of the second conjunct will be obligatory, it is important to consider the alternatives. In the present case the key factor is actually a discourse-semantic condition: *thematic contrast*. Hence, if the coordinate structure conveys a contrast between the two subjects, then the second subject NP is obligatory (as examples (27) show); conversely, if the coordinate structure does not imply a contrast between subjects, but, expresses, say, a sequence of events or cause and effect, then the second conjunct may lack its subject NP (e.g., example (29)). Thus, it seems quite clear that the constraint on null-subjects in coordinate structures does not reduce to a syntactic

condition, but depends crucially on how the semantic content of such structures is construed.

The importance of this counterexample is straightforward. Coordination and pro-drop are unequivocally a part of so-called core grammar. On modularist assumptions, this fact clearly predicts that such phenomena would be impervious to nonsyntactic factors such as meaning. But, as we have seen, this simply is not the case. So, if core grammar is susceptible to functional constraints, then this can only cast doubt on the possibility of a modular syntax of any kind. This of course does not deny the existence of structure in grammar; rather, it just shows that the information interfaced by grammar can converge and interact in many different ways.

5.2. *Maximality and Catalan Tenir + Bare Complement*

Grammatical constructions come in many different sizes and types, ranging from extremely skeletal syntactic schemas such as prepositional phrases to fully specified sentences with idiomatic interpretations (e.g., sayings such as *When it rains, it pours* 'when things go wrong, they go wrong in abundance'). Moreover, because no clear dividing line between grammar and the lexicon is assumed, the notion of grammatical construction can be extended to the limiting case of individual words. The idea, as a general rule of thumb, is that a new construction is detected when some facet of a symbolic unit cannot be deduced from the rest of the grammar. The ultimate goal is not only characterize core-grammar constructions, but to provide full coverage of all the knowledge that people have that is relevant to grammar.

An interesting case of a lexically governed grammatical construction is the complementation pattern exhibited by Catalan *tenir* 'have'.²⁷ Now, it is not usually recognised that singular count nouns in Romance languages can be maximal projections (i.e. nominal constituents that can stand on their own in argument positions).²⁸ However, there are

²⁷ This discussion of Catalan *tenir* is based on previous work with Javier Valenzuela on Spanish *tener* 'have' (cf. Hilferty & Valenzuela, in press).

²⁸ For a critical discussion of maximal projections, see Kornai and Pullum (1990).

some data in various languages showing that this is a possibility. An example of this in Catalan can be found in (30):

- (30) *Que tens cotxe?*
 COMP have-2/SG car
 'Do you have a car?'

Now, the fact that a singular count noun such as *cotxe* 'car' can be used as a perfectly legal complement is a little strange, because most verbs do not sanction this complementation pattern:

- (31) a. **Que veus cotxe?*
 COMP see-2/SG car
 'Do you see car?'
 b. **Saps conduir cotxe?*
 Know-2/SG drive car
 'Do you know how to drive car?'

In light of examples such as (31), the analyst might be content just to write the matter down to the whims of convention and be done with it. This would be a deficient analysis, however, since not all bare singular count nouns can be complements of *tenir*. For example, under normal circumstances (in asking for change, for instance) it would be highly unusual for *moneda* 'coin' to appear as a complement of *tenir*, even though its morphosyntactic features coincide with those of *cotxe* 'car'.

- (32) a. **Que tens moneda?*
 COMP have-2/SG coin
 'Do you have any coins?'
 b. *Que tens monedes?*
 COMP have-2/SG coins
 'Do you have any coins?'

Why should this be? The problem, we shall see, is not nearly as enigmatic as it might appear at first blush. In fact, the phenomenon has a straightforward answer, so long as the syntax is allowed to make reference not only to constraints on form, but also to matters of semantic construal and general-knowledge structures.

The bare-NP complementation of Catalan *tenir* makes direct use of a very general ICM about possessions. This cognitive model has two distinct logical possibilities: one in which possessions are typically held in numbers larger than one, and another in which the entity in question is normally possessed in amounts of just one. These two idealized views of possessions place constraints on the form of *tenir*'s complements, so that not just any bare count noun can be maximal. Consider, in this connection, the following examples:

- (33) a. *Tens marit?*
Have-2/SG husband
'Do you have a husband?'

b. **Tens marits?*
Have-2/SG husbands
'Do you have husbands?'

It is abundantly clear that in Western societies women are supposed to have only one husband at any one point in time. Given this particular detail of our encyclopedic knowledge, it follows then that the bare count-noun complement of *tenir* should appear in the singular. As the examples in (33) show, this is in fact the case. Now, consider the opposite situation, in which a singular count noun would generally be thought of as unacceptable:

- (34) a. **Tens fill?*
Have-2/SG child?
'Do you have child?'

b. *Tens fills?*
Have-2/SG children
'Do you have children?'

Here, the complement must take the plural as its number value in order to be a maximal constituent. This stems from the fact that, in our idealized conception of kinship relations, the traditional nuclear family is normally thought of as having more than one child (though, given the low

birthrates of recent times, things may be changing). Obviously, such data constitute solid evidence for the claim that the ICM of possession plays a key role in the complementation of *tenir*.

Considerations such as these are highly significant to the argument against modularity, because they show that a syntactic property such as maximality is not impervious to facets of background knowledge. Be this as it may, it might be objected that there are certain count nouns that can appear as either plural or singular. Such is the case of examples (35):

- (35) a. *Tens bolis?*
 Have-2/SG pens
 'Do you have pens?'
 b. *Tens boli?*
 Have-2/SG pen?
 'Do you have a pen?'

Crucially, however, they would not be equally appropriate in all situations: (35a) would be suitable if the speaker were a customer at a stationary store, whereas (35b) would not. Conversely, (35b) would be completely acceptable if the speaker were inquiring whether the hearer needed a pen, whereas (35a) would probably be rather forced in such a situation (unless of course several pens were needed). So, instead of being an exception to the analysis, these examples actually conform to it.

Up till now I have only made reference to more or less conventional uses of *tenir* + bare NP. There are, however, «unconventional» uses that do not fit the canonical ICM of possession. In such cases, it is necessary to resort to the notion of *ad-hoc* ICM. In this way, the construal required by a given speech situation can displace default assumptions. Take, for instance, example (36):

- (36) *Que tens moneda?*
 COMP have-2/SG coin
 'Do you have a coin?'

As alluded to above (cf. ex.. (32)), an example such as this might, at first sight, seem rather odd, since it contradicts our tacit knowledge about possessing coins: people usually carry more than one coin with them. Nonetheless, many speakers show little difficulty imagining a situation that

could override this conventional cognitive model, and thus convert (36) into an acceptable utterance. An appropriate context perhaps might be that of a person who offers a coin to a friend in order to use a shopping cart at a supermarket, a locker at a bookshop, or any sort of vending machine that requires only one coin. Such usage possibilities are not very remarkable; they simply reflect our natural ability to construct *ad-hoc* categories (§ 3.1). Hence, what we do in such cases is to create an on-line ICM that is contingent on the demands of the discourse context.

The data adduced here, I would argue, show two things: first, that the constraints on constructional form / function pairings can be context-dependent, and, second, that syntax is not immune to influences from outside the bounds of grammar. Both observations strongly suggest that grammar cannot be completely described by invoking a set of purely syntactic principles. This goes straight to the heart of the modularity debate (Hilferty in press). The fact that encyclopedic-knowledge structures such as ICMs can play a pivotal role in stipulating whether *tenir*'s bare count noun complements are syntactically maximal or not simply does not fall out from the conception of syntax as a modular system. An interactionist perspective can accommodate such data, however, and it is precisely this aspect of the cognitive linguistics approach to grammatical description that makes it an interesting alternative.

6. Conclusion

Cognitive linguistics questions much of the conventional wisdom that most current linguistic theories take for granted. The present paper has touched upon just a few points of debate,²⁹ but as can be seen from the preceding pages there are substantial differences between cognitive linguistics and the linguistic mainstream (see Table 3). This does not mean, as some would perhaps have it, that cognitive linguistics is revolutionary in its approach. It does show, however, that the perspective that cognitive linguistics brings to its object of study is at the very least innovative, finding structure in language without self-containment (i.e. without modularity).

²⁹ For full-length introductions to cognitive linguistics, see Cuenca & Hilferty (1999), Taylor (1989), Ungerer & Schmid (1996).

Assumption	Linguistic Mainstream	Cognitive Linguistics
(a) The computer metaphor and modularity	Yes	No
(b) Strict compositionality of semantic structures		
(d) Necessary-and-sufficient conditions		
(e) Truth-conditional semantics		
(f) Syntax as pure symbol manipulation		
(g) Principle-based syntax		

Table 3. Some differences between the linguistic mainstream and cognitive linguistics.

This brings us to one final point. One of the criticisms occasionally leveled at cognitive linguistics as a movement has to do with its use of the term *cognitive*: why is cognitive linguistics any more cognitive than other mentalist frameworks? The question, or reproach, has a simple answer: cognitive linguistics is especially cognitive because it attempts to put language and grammar into direct contact with other cognitive abilities and conceptualization processes. This is a natural strategy for any interactionist theory, and there is certainly more than ample data suggesting that it is a viable avenue of research.

Acknowledgments

This article is an extended version of my CLUB-6 talk, «Lingüística i cognició» (given in my Californian dialect of «broken» Catalan). Many of the ideas developed in this paper can also be found in Cuenca & Hilferty (1999, especially § 3). I would like to thank my usual partners in crime for their helpful input, encouragement, and great examples: Maria Josep Cuenca, Mar Garachana, Estrella Montolí, Anna Poch, and Javier Valenzuela. Funding for the present study has been provided by a grant to the BioLex research project (DGICYT PB 97-0887).

References

- ARMSTRONG, S. L., GLEITMAN, L. R. i GLEITMAN, H. (1983), *What Some Concepts Might Not Be*, "Cognition", 13 (3), pp. 263-308.
- BARSALOU, L. W. (1983), *Ad Hoc Categories*, "Memory and Cognition", 11 (3), pp. 211-227.
- _____ (1987). *The Instability of Graded structure: Implications for the Nature of Concepts*, in U. NEISSER (ed.), *Concepts and Conceptual Development: Ecological and Intellectual Factors in Categorisation*, Cambridge University Press, Cambridge, pp. 101-140.
- _____ (1991). *Deriving Categories to Achieve Goals*, in G. H. BOWER (ed.), *The Psychology of Learning and Motivation: Advances in Research and Theory*, Academic Press, New York, pp. 1-64.
- _____ (1993), *Flexibility, Structure, and Linguistic Vagary in Concepts: Manifestations of a Compositional System of Perceptual Symbols*, in A. COLLINS, S. E. GATHERCOLE, M. A. CONWAY, P. E. MORRIS, (eds.), *Theories of Memory*, Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale, NJ, pp. 29-101.
- BATES, E. and GOODMAN, J. C. (1997), *On the Inseparability of Grammar and the Lexicon: Evidence from Acquisition, Aphasia, and Real-Time Processing*, "Language and Cognitive Processes", 12 (5/6), pp. 507-584.
- CHOMSKY, N. (1995), *Bare Phrase Structure*, in G. WEBELHUTH (ed.), *Government and Binding Theory and the Minimalist Program*, Basil Blackwell, Oxford, pp. 383-439.
- CLARK, H. H. (1991), *Words, the World, and Their Possibilities*, in G. R. LOCKHEAD and G. R. POMERANTZ (eds.), *The Perception of Structure: Essays in Honor of Wendell R. Garner*, American Psychological Association, Washington, DC, pp. 263-277. Also published as part of: CLARK, H. H. (1992), *Arenas of Language Use*. The University of Chicago Press, Chicago.

- COLEMAN, L. and KAY, P. (1981), *Prototype Semantics: The English Word Lie*, "Language", 57 (1), pp. 26-44.
- CROFT, W. (1993), *The Role of Domains in the Interpretation of Metaphors and Metonymies*, "Cognitive Linguistics", 4 (4), pp. 335-370.
- (1995), *Intonation Units and Grammatical Structure*, "Linguistics", 33 (5), pp. 839-882.
- CUENCA, M. J. and HILFERTY, J. (1999), *Introducción a la lingüística cognitiva*, Ariel, Barcelona.
- DAMASIO, A. R. (1994), *Descartes' Error: Emotion, Reason, and the Human Brain*, G. P. Putnam, New York.
- DEANE, P. D. (1992), *Grammar in Mind and Brain: Explorations in Cognitive Syntax*, Mouton de Gruyter, Berlin.
- (1996), *On Jackendoff's Conceptual Semantics*, "Cognitive Linguistics", 7 (1), pp. 35-91.
- DIRVEN, R.; TAYLOR, J. R. (1988), *The Conceptualisation of Vertical Space in English: The Case of Tall*, in RUDZKA-OSTYN (ed.) (1988), pp. 379-402.
- EDELMAN, G. M. (1992), *Bright Air, Brilliant Fire: On the Matter of the Mind*, Basic Books, New York.
- FAUCONNIER, G. and TURNER, M. (1998), *Conceptual Integration Networks*, "Cognitive Science", 22 (2), pp. 133-187.
- FILLMORE, C. J. (1975), *An Alternative to Checklist Theories of Meaning*, Berkeley Linguistics Society, 1, pp. 123-131.
- (1982), *Towards a Descriptive Framework for Spatial Deixis*, in R. J. JARVELLA, W. Klein (eds.), *Speech, Place, and Action: Studies in Deixis and Related Topics*, John Wiley & Sons, Chichester, pp. 31-59.
- (1985), *Frames and the Semantics of Understanding*, Quaderni di semantica, 6 (2), pp. 222-254.

- _____ (1988), *The Mechanisms of Construction Grammar*, Berkeley Linguistics Society, 14, pp. 35-55.
- _____ (1989), *Grammatical Construction Theory and the Familiar Dichotomies*, in R. DIETRICH and C. F. GRAUMANN (eds.), *Language Processing in Social Context*, Elsevier Science Publishers B. V., North Holland, Amsterdam, pp. 17-38.
- FILLMORE, C. J. and KAY, P. (in preparation), *Construction Grammar*. CSLI Publications, Stanford, CA.
- FILLMORE, C. J., KAY, P. and O'CONNOR, M. C. (1988), *Regularity and Idiomaticity in Grammatical Constructions: The Case of Let Alone*, "Language", 64 (3), pp. 501-538.
- FORREST, L. B. (1996), *Discourse Goals and Attentional Processes in Sentence Production: The Dynamic Construal of Events*, in A. E. GOLDBERG (ed.), *Conceptual Structure, Discourse and Language*, CSLI Publications, Stanford, CA, pp. 149-161.
- GEERAERTS, D. (1986-1987), *On Necessary and Sufficient Conditions*, "Journal of Semantics", 5 (4), 275-291.
- _____ (1988), *Prototypicality as a Prototypical Notion*, "Communication and Cognition", 21 (1), pp. 343-355.
- GEERAERTS, D., GRONDELAERS, S. and BAKEMA, P. (1994), *The Structure of Lexical Variation: Meaning, Naming, and Context*, Mouton de Gruyter, Berlin.
- GIBBS, R. W. (1996), *What's Cognitive about Cognitive Linguistics*, in E. H. CASAD (ed.), *Cognitive Linguistics in the Redwoods: The Expansion of a New Paradigm in Linguistics*, Mouton de Gruyter, Berlin, pp. 27-53.
- GLENBERG, A. M. (1997), *What Memory Is For*, "Behavioral and Brain Sciences", 20 (1), pp. 1-19.

- GLEITMAN, L. R., ARMSTRONG, S. L. and GLEITMAN, H. (1983), *On Doubting the Concept "Concept"*, in SCHOLNICK, E. (ed.), pp. 87-110.
- GOLDBERG, A. E. (1995), *Constructions: A Construction Grammar Approach to Argument Structure*, The University of Chicago Press, Chicago.
- GRUBER, J. S. (1965), *Studies in Lexical Relations*. Ph. D. dissertation, Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, MA. Distributed by MIT Working Papers in Linguistics. Revised version published as part I of: *Lexical Structures in Syntax and Semantics*, North Holland, Amsterdam, 1976.
- HAIMAN, J. (1980), *Dictionaries and Encyclopedias*, "Lingua", 50, pp. 329-357.
- HALFF, H. M., ORTONY, A. and ANDERSON, R. C. (1976), *A Context-Sensitive Representation of Word Meanings*, "Memory and Cognition" 4 (4), pp. 378-383.
- HARNAD, S. (1990), *The Symbol Grounding Problem*, "Physica" D42, pp. 335-346.
- HARRIS, R. A. (1993a), *The Linguistics Wars*, Oxford University Press, Oxford.
- (1993b), *The Origin and Development of Generative Semantics*, "Historiographia Lingüística", 20 (2/3), pp. 399-440.
- HAUKIOJA, T. (1992), *Structure-Dependency in Action*, "SKY '92: The 1992 Yearbook of the Linguistic Association of Finland", pp. 219-221.
- HAWKINS, J. A. (1978), *Definiteness and Indefiniteness: A Study in Reference and Grammaticality Prediction*, Croom Helm, London.
- HILFERTY, J. (1997), *Mothers, Lies, and Bachelors: A Brief Reply to Wierzbicka (1990)*, "Word", 48 (1), pp. 51-59.

- _____ (in press), *Grammar, the Lexicon, and Encyclopedic Knowledge: Is There Such a Thing as Informational Encapsulation?*, in B. PEETERS (ed.), *The Lexicon / Encyclopedia Interface*, Elsevier, Oxford.
- _____ (in progress), *In Defense of Grammatical Constructions*. Ph. D. dissertation, Universitat de Barcelona, Barcelona.
- HILFERTY, J., GARACHANA, M. and VALENZUELA, J. (in progress), *Metaphorical Ascriptive Sentences and the Notion of Meaning in Syntax*, manuscript.
- HILFERTY, J. and VALENZUELA, J. (in press), *Maximality and Idealised Cognitive Models: The Complementatation of Spanish Tener*, "Language Sciences".
- HIRSCH-PASEK, K. and MICHNICK GOLINKOFF, R. (1996), *The Origins of Grammar: Evidence from Early Language Comprehension*, The MIT Press, Cambridge, MA
- HUCK, G. J. and GOLDSMITH, J. A. (1995), *Ideology and Linguistic Theory: Noam Chomsky and the Deep Structure Debates*, Routledge, London.
- _____ (1998), *On Comparing Linguistic Theories: Further Notes on the Generative Semantics / Interpretive Semantics Debate in American Linguistics*, "Historiographia Lingüística" 25 (3), pp. 345-372.
- HUDSON, R. (1984), *Word Grammar*, Basil Blackwell, Oxford.
- _____ (1990), *English Word Grammar*. Basil Blackwell, Oxford.
- _____ (1995), *Identifying the Linguistic Foundations for Lexical Research and Dictionary Design*, in D. E. Walker, A. Zampolli and N. Calzolari (eds.), *Automating the Lexicon: Research and practice in a Multilingual Environment*. Oxford University Press (Clarendon Press), Oxford, pp. 21-51.
- HUDSON, R., ROSTA, A., HOLMES, J., GISBORNE, N. (1996), *Synonyms and Syntax*, "Journal of Linguistics", 32, pp. 439-446.

- ITKONEN, E. (1996), *Concerning the Generative Paradigm*, "Journal of Pragmatics", 25, pp. 471-501.
- ITKONEN, E. and HAUKIOJA, J. (1996), *A Rehabilitation of Analogy in Syntax (and Elsewhere)*, in A. Kertész (ed.), *Metalinguistik im Wandel (Die «kognitive Wende» in Wissenschaftstheorie und Linguistik)*, Peter Lang, Frankfurt am Main, pp. 131-177.
- JACKENDOFF, R. (1985), *Multiple Subcategorization and the -Criterion: The Case of Climb*, "Natural Language and Linguistic Theory", 3, pp. 271-295.
- (1997), *The Architecture of the Language Faculty*, The MIT Press, Cambridge, MA.
- JOHNSON, D. and LAPPIN, S. (1997), *A Critique of the Minimalist Program*, "Linguistics and Philosophy", 20, pp. 273-333.
- JOHNSON, M. (1987), *The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason*, University of Chicago Press, Chicago.
- (1991), *Knowing Through the Body*, "Philosophical Psychology", 4 (1), pp. 3-18.
- KAY, P. (1997), *Words and the Grammar of Context*, CSLI Publications, Stanford, CA.
- KAY, P. and FILLMORE, C. J. (1999), *Grammatical Constructions and Linguistic Generalisations: The What's X doing Y? Construction*, "Language", 75 (1), pp. 1-33.
- KLEIBER, G. (1990), *La sémantique du prototype (Catégories et sens lexical)*, PUF, Paris.
- KORNAI, A. and PULLUM, G. K. (1990), *The X-bar Theory of Phrase Structure*, "Language", 66 (1), pp. 24-50.

- KÖVECSES, Z. and RADDEN, G. (1998), *Metonymy: Developing a Cognitive Linguistic View*, "Cognitive Linguistics", 9 (1), pp. 37-77.
- LAKOFF, G. (1986), *Cognitive Semantics*, "Versus", 44 / 45, pp. 119-154.
Also published in U. ECO, M. SANTAMBROGIO, P. VIOLI. (eds.) (1988), *Meaning and Mental Representations*, Indiana University Press, Bloomington, IN, pp. 119-154.
- _____ (1987), *Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*, University of Chicago Press, Chicago.
- _____ (1989), *The Way We Were; or; The Real Actual Truth about Generative Semantics: A Memoir*, "Journal of Pragmatics", 13 (6), pp. 927-938.
- _____ (1990), *The Invariance Hypothesis: Is Abstract Reason Based on Image-Schemas?*, "Cognitive Linguistics", 1 (1), pp. 39-74.
- _____ (1991), *Cognitive Versus Generative Linguistics: How Commitments Influence Results*, "Language and Communication", 11 (1-2), pp. 53-62.
- LAKOFF, G. and JOHNSON, M. (1980), *Metaphors We Live By*, The University of Chicago Press, New York.
- _____ (1999), *Philosophy in the Flesh: The Embodied Mind and Its Challenge to Western Thought*, Basic Books, New York.
- LAKOFF, G. and TURNER, M. (1989), *More than Cool Reason: A Field Guide to Poetic Metaphor*, The University of Chicago Press, Chicago.
- LANGACKER, R. W. (1979), *Grammar as Image*, "Linguistic Notes from La Jolla", 6, pp. 87-126.
- _____ (1987), *Foundations of Cognitive Grammar*. Vol. I. *Theoretical Prerequisites*, Stanford University Press, Stanford, CA.
- _____ (1988), *A View of Linguistic Semantics*, in B. RUDZKA-OSTYN (ed.), pp. 49-90.
- _____ (1990) *Concept, Image, and Symbol: The Cognitive Basis of Grammar*, Mouton de Gruyter, Berlin.
- _____ (1991), *Foundations of Cognitive Grammar*. Vol. II. *Descriptive Application*, Stanford University Press, Stanford, CA.

- _____ (1993), *Universals of Construal*, "Berkeley Linguistics Society", 19, pp. 447-463.
- _____ (1998), *Conceptualization, Symbolization, and Grammar*, in C. Tomasello (ed.), pp. 1-39.
- NAIGLES, L. R. (1990), *Children Use Syntax to Learn Verb Meanings*, "Journal of Child Language", 17, pp. 357-374.
- _____ (1996), *The Use of Multiple Frames in Verb Learning via Syntactic Bootstrapping*, "Cognition", 58, pp. 221-251.
- NAIGLES, L. R. and KAKO, E. T. (1993), *First Contact in Verb Acquisition: Defining a Role for Syntax*, "Child Development", 64, pp. 1665-1687.
- NEWMAYER, F. J. (1983), *Grammatical Theory: Its Limits and Its Possibilities*, The University of Chicago Press, Chicago.
- _____ (1986), *Linguistic Theory in America*, 2nd ed. [1st ed., 1980], Academic Press, San Diego.
- _____ (1996), *Generative Linguistics: A Historical Perspective*, Routledge, London.
- PEETERS, B. (1998), *Cognitive Musings: Review of Geiger*, in B. RUDZKA-OSTYN (ed.), *Conceptualization and Mental Processing in Language*, "Word", 49 (2), Mouton de Gruyter, Berlin, pp. 225-237.
- _____ (1999), *Does Cognitive Linguistics Live up to its Name?*, paper given at the 6th International Cognitive Linguistics Conference. Stockholm: July 10-16, 1999.
- POLLARD, C. and SAG, I. A. (1987), *Information-Based Syntax and Semantics*. Vol. 1. *Fundamentals*, CSLI Publications, Stanford, CA.
- _____ (1994), *Head-Driven Phrase Structure Grammar*, CSLI Publications, Stanford, CA.

- ROSCH, E. (1973), *On the Internal Structure of Perceptual and Semantic Categories*, in T. E. MOORE (ed.), *Cognitive Development and the Acquisition of Language*, Academic Press, New York, pp. 111-144.
- _____. (1975a), *Cognitive Reference Points*, "Cognitive Psychology", 7, pp. 532-547.
- _____. (1975b), *Cognitive Representations of Semantic Categories*, "Journal of Experimental Psychology: General", 104 (3), pp. 192-233.
- _____. (1977), *Human Categorisation*, in N. WARREN (ed.), *Studies in Cross-Cultural Psychology*, Academic Press, New York, vol. 1, pp. 1-49.
- _____. (1978). *Principles of Categorisation*, in E. Rosch and B. B. Lloyd (eds.), *Cognition and Categorisation*, Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale, NJ, pp. 27-48.
- _____. (1983), *Prototype Classification and Logical Classification: The Two Systems*, in E. K. Scholnick (ed.), pp. 73-86.
- RUDZKA-OSTYN, B. (ed.) (1988), *Topics in Cognitive Linguistics*, John Benjamins Publishing, Amsterdam.
- SAG, I. A. and FODOR, J. D. (1994), *Extraction Without Traces*, "West Coast Conference on Formal Linguistics", 13, pp. 365-384.
- SCHOLNICK, E. K. (ed.) (1983), *New Trends in Conceptual Representation: Challenges to Piaget's Theory?* Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale, NJ.
- SEARLE, J. R. (1980), *Minds, Brains, and Programs*, "Behavioral and Brain Sciences", 3, pp. 417-424.
- TALMY, L. (1978), *Figure and Ground in Complex Sentences*, in J. H. Greenberg (ed.), *Universals of Human Language*. Stanford University Press, Stanford, CA, vol. 4, pp. 625-649.
- _____. (1988), *The Relation of Grammar to Cognition*, in Rudzka-Ostyn, B. (1988) (ed), pp. 165-205.

- TAYLOR, J. R. (1995), *Linguistic Categorisation: Prototypes in Linguistic Theory*, 2nd ed. [1st edition, 1989], Clarendon Press, Oxford.
- (1998), *Syntactic Constructions as Prototype Categories*, in M. Tomasello (ed.), pp. 177-202.
- THOMPSON, S. A. (1995), *The Iconicity of "Dative Shift" in English: Considerations from Information Flow in Discourse*, in M. E. Landsberg (ed.), *Syntactic Iconicity and Linguistic Freezes: The Human Dimension*, Mouton de Gruyter, Berlin, pp. 155-175.
- TOMASELLO, M. (1998), *Introduction: A Cognitive-Functional Perspective on Language Structure*, in M. Tomasello (ed.) (1998), pp. VII-XXIII.
- (1999), *Children's Syntactic Development*, plenary lecture given at the 6th International Cognitive Linguistics Conference. Stockholm: July 10-16, 1999.
- (ed.) (1998), *The New Psychology of Language: Cognitive and Functional Approaches to Language Structure*, Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, NJ.
- TOMLIN, R. S. (1997), *Mapping Conceptual Representations into Linguistic Representations: The Role of Attention in Grammar*, in J. NUYTS and E. PEDERSON (eds.), *Language and Conceptualization*, Cambridge University Press, Cambridge, pp. 162-189.
- TUGGY, D. (1980), *¡Ethical Dative and Possessor Omission Sí, Possessor Ascension No!*, in J. P. Daly, M. H. Daly (eds.), *Work Papers of the Summer Institute of Linguistics, University of North Dakota*, Summer Institute of Linguistics, Huntington Beach, CA, vol. 4, pp. 97-141.
- TSOHATZIDIS, S. L. (1992), *Pronouns of Address and Truth Conditions*, "Linguistics", 30 (3), pp. 569-575.
- UNGERER, F.; SCHMID, J. H. (1996), *An Introduction to Cognitive Linguistics*, Longman, London.

VANDELOISE, C. (1991), *Autonomie du langage et cognition*, "Communications", 53, pp. 69-101.

VAN DIJK, T. A. (1977), *Text and Context: Explorations in the Semantics and Pragmatics of Discourse*, Longman, London.

VILARROYA, Ò.; HILFERTY, J. (submitted), *The Gene Out Of The Bottle*, manuscript.

WINOGRAD, T. (1976), *Towards a Procedural Understanding of Semantics*, "Revue Internationale de Philosophie", 117-118 (3-4), pp. 260-303.

Sobre els límits del significat. Semàntica i cognició

M. Teresa Espinal

(Universitat Autònoma de Barcelona)

En aquest treball tractaré alguns aspectes relacionats amb el *significat de les llengües naturals*, amb els *límits del significat lingüístic* i, més concretament, amb els *límits en l'estudi del significat lingüístic*. Al final del treball prendré com a objecte de consideració alguns aspectes relacionats amb els *límits en la construcció d'estructures de significat en oracions negatives del català*.

Heus ací algunes de les qüestions que han estat més freqüentment objecte d'estudi per part dels estudiosos del significat:

1. Què és el significat d'una expressió? Què signifiquen les expressions de la llengua?
2. Què és el coneixement del significat?
3. Com s'expressa el contingut en general?
4. Com s'adquireix el coneixement del significat d'una expressió?
5. Com es construeix el significat d'una expressió? I com es representa formalment el contingut d'una expressió lingüística?
6. Quins són els aspectes del significat exclusivament determinats per la forma lingüística?
7. Quins són els aspectes del significat determinats per la cognició?
8. Què és un fenomen semàntic? I què volem dir quan afirmem que X és un fenomen semàntic?
9. Quines són les unitats significatives de les llengües naturals?
10. Quina és la correspondència entre estructures lingüístiques i estructures conceptuais o cognitives? I com s'estableix?

Gairebé és sobrer de dir que diferents autors i diferents teories han adreçat la descripció i l'explicació de fenòmens distints i, a més, ho han fet partint de supòsits diferents i recorrent a metodologies de vegades molt diverses. La preocupació pel significat s'ha produït des de sempre, tant des de dins la teoria del llenguatge com des de camps afins, com ara la lògica, la filosofia i la psicologia, encara que no sempre s'ha fet amb el mateix grau de rigorositat que en altres parcel·les d'estudi del llenguatge humà. Greimas (1966) ho expressa amb les paraules següents:

“Hay que reconocer que la semántica ha sido siempre la pariente pobre de la lingüística. La semántica, la más joven de las disciplinas lingüísticas —su denominación misma no se forjó hasta finales del siglo XIX—, se vio precedida, en el cuadro del desarrollo de la lingüística histórica, primeramente por la fonética, cuya elaboración fue la que recibió mayor impulso, y, a continuación, por la gramática. Incluso una vez denominada e instaurada, no trató sino de tomar prestados sus métodos, ya de la retórica clásica, ya de la psicología de la introspección.

“La lingüística estructural ha seguido, en su desarrollo, idéntico orden de prioridades. La escuela de Praga estableció bien las bases de la fonología; la escuela de Copenhague, que vino después se preocupó sobre todo de la elaboración de la teoría lingüística que trataba de aplicar la renovación de los estudios gramaticales. El olvido de la semántica es patente y voluntario: es normal, en los medios lingüísticos, el preguntarse, todavía hoy, si la semántica posee un objeto homogéneo y si ese objeto se presta al análisis estructural o, dicho de otro modo, si tenemos derecho a considerar la semántica como una disciplina lingüística.

“La dificultad de determinar los métodos propios de la semántica y de definir las unidades constitutivas de su objeto existe realmente. (...) La definición tradicional de su objeto, púdicamente considerado como «substancia psíquica», impedía delimitarla netamente por relación a la psicología y, más adelante, a la sociología. Por lo que a sus unidades constitutivas se refiere, la maraña terminológica —de sememas, semiemas, semantemas, etc.— no revela otra cosa que fárrago y confusión. El lingüista mejor intencionado no podía considerar, en tales condiciones, a la semántica

más que como una disciplina a la búsqueda de sí misma.” (Greimas 1966: 9-10)

Aquesta citació deixa palesa la peculiar posició de la semàntica en el marc dels estudis lingüístics. I la prova n'és el fet que, si la comparem amb la fonologia, la semàntica ha tingut un naixement ben diferent. La fonologia podem dir que neix arran del desenvolupament i de la consolidació del paradigma estructuralista, principalment a partir de les idees de Courtenay, Saussure, Jones (escola de Londres), Jakobson i Trubetzkoy (escola de Praga). La semàntica, en canvi, podem dir que neix al segle XIX, principalment a partir de les idees de Reisig, Heerdegen, Haase, Darmesteter i Bréal, lligada als estudis de filologia comparada i a l'estilística.¹

En la consolidació de la semàntica com a disciplina científica hi han contribuït els esforços realitzats en l'àmbit de la lexicologia (teoria dels camps semàntics en el marc de l'estructuralisme europeu i anàlisi componencial del significat en el marc dels estudis antropològics, etnolingüístics i generatius de la tradició americana), però sobretot els progressos realitzats en lògica formal. El salt qualitatiu s'ha produït quan, sota la influència del pensament matemàtic, s'ha cercat la formalització i representació del significat, no només des de la filosofia del llenguatge (teoria de models), sinó també des de la teoria gramatical (gramàtica generativa).

Això no obstant, no ha de sorprendre que, partint del fet que el significat és associat de forma natural amb les expressions de la llengua, moltes escoles lingüístiques han evitat sistemàticament el seu estudi.

“Hay algunas que lo niegan explícitamente como operativo, como ocurre con el neo-distribucionalismo de la escuela de Yale, cuyo máximo representante es Harris. Hay quien se ocupa de transformarlo imperativamente en Sintaxis, como es el caso del generativismo ortodoxo

¹ A grans trets podríem dir que la semàntica en aquesta etapa inicial, però especialment en l'obra de M. Bréal, persegueix dos grans objectius: 1) completar o complementar l'estudi de la lingüística, tal com s'havia desenvolupat fins al segle XIX, i, consegüentment, 2) desenvolupar les lleis que regulen el canvi semàntic.

(modelos chomskianos de 1957, 1965, etc.). Existe la tercera vía, la de acudir a él para hacer Sintaxis lógica (Semántica Generativa de Lakoff y McCawley) y, por supuesto, existe la versión lingüístico-computacional en la que todas o la mayoría de las energías se gastan sin paliativos en el procesamiento del significante.” (Calvo 1990: 205)

Les paraules de Calvo poden, evidentment, ser matisades i formulades amb més exactitud, però en essència plantegen la manca d’acord que hi ha hagut en teoria semàntica sobre quins han de ser els seus objectius i sobre la qüestió més bàsica encara de si la teoria semàntica s’ha de considerar part de la teoria lingüística.

En aquest treball exposaré diferents tipus de respostes a les preguntes sobre el significat formulades en iniciar aquest treball. En primer lloc, parlaré dels límits entre una aproximació externa i una aproximació interna a l’estudi del significat lingüístic. En segon lloc, parlaré dels límits en la correspondència entre estructures lingüístiques, estructures cognitives i estructures lògiques. I, en tercer lloc, parlaré dels límits en la construcció del significat de frases que morfosintàcticament o semànticament expressen algun tipus de negació.

Pel que fa al primer punt, tractaré tres divisions metodològiques que han ordenat l’estudi del llenguatge i l’estudi del significat en teoria lingüística: llengua-E vs. llengua-I, conceptes-E vs. conceptes-I, i teories semàntiques-E vs. teories semàntiques-I.

1. Visió externa vs. visió interna del significat

1.1. *Llengua-E* vs. *llengua-I*

Chomsky (1986) estableix una divisió metodològica central en teoria lingüística moderna entre l’estudi de la llengua, concebuda com un objecte externalitzat, i l’estudi de la llengua, entesa com un objecte internalitzat.

“Structural and descriptive linguistics, behavioral psychology, and other contemporary approaches tended to view a language as a collection of actions or utterances, or linguistic forms (words, sentences) paired with meanings, or a system of linguistic forms or events.” (Chomsky 1986: 19)

Saussure, Bloomfield, Harris o Lewis són alguns dels autors citats per Chomsky que de forma clara han desenvolupat una doctrina teòrica sobre la llengua-E. En l'estructuralisme saussurià la llengua és un sistema de sons associat a un sistema de conceptes. Per a Bloomfield, una llengua és el conjunt d'enunciats que es poden produir en una comunitat de parla. Lewis defineix la llengua sobre la base d'un aparellament entre oracions i significats, els quals es conceben com a construccions veritatives definides en relació amb mons possibles.

La idea comuna a aquests models, diu Chomsky, és que la llengua i els conceptes que s'introdueixen per a descriure-la són concebuts independentment de les propietats de la ment / cervell. Una gramàtica, mirada així, és una col·lecció d'afirmacions descriptives sobre la llengua-E.

L'objecte d'estudi de la GGT és, seguint idees prèviament formulades per Jespersen (1924), la llengua-I. La gramàtica aleshores es converteix en una teoria de la llengua-I, perquè si la lingüística és una ciència natural que ha d'explicar una part del cervell humà, la que correspon a la facultat del llenguatge (d'un individu que coneix una llengua), aleshores els postulats d'aquesta ciència s'integren en una teoria de la ment.

“The shift in focus was from the study of E-language to the study of I-language, from the study of language regarded as an externalized object to the study of the system of knowledge of language attained and internally represented in the mind / brain. A generative grammar is not a set of statements about externalized objects constructed in some manner. Rather, it purports to depict exactly what one knows when one knows a language: that is, what has been learned, as supplemented by innate principles. Universal Grammar is a characterization of these innate, biologically determined principles, which constitute one component of the human mind — the language faculty.” (Chomsky 1986: 24)

En resum, el canvi de perspectiva des del concepte tècnic de llengua-E (llengua concebuda com un objecte extern) al concepte tècnic de llengua-I (llengua concebuda com un conjunt de principis mentals) és un canvi cap a l'estudi d'un objecte real, no un constructe artificial, i un canvi cap a l'estudi d'allò que realment entenem per llengua i coneixement de la llengua.

1.2. *Conceptes-E vs. Conceptes-I*

De forma similar, Jackendoff (1989) oposa la noció de conceptes-E, conceptes externs (conjunts de condicions de veritat, de mons possibles, etc.), a la de conceptes-I, conceptes interns (representacions mentals o conceptuals).

"There is a fundamental tension in the ordinary language term *concept*. On one hand, it is something out there in the world: 'the Newtonian concept of mass' is something that is spoken of as though it exists independently of who actually knows or grasps it. Likewise, 'grasping a concept' evokes comparison to grasping a physical object, except that one somehow does it with one's mind instead of one's hand. On the other hand, a concept is spoken of as an entity within one's head, a private entity, a product of the imagination that can be conveyed to others only by means of language, gesture, drawing, or some other imperfect means of communication. (...) I will adopt Chomsky's terminology and speak of E-concepts versus I-concepts." (Jackendoff 1989: 69)

1.3. *Teories semàntiques-E vs. teories semàntiques-I*

Jackendoff (1989) també oposa teories semàntiques-E a teories semàntiques-I. Les primeres són teories que externalitzen el significat, en el sentit que l'objectiu que persegueixen és explicar la relació entre la llengua i la realitat per mitjà de la noció de veritat; en aquest punt aquest lingüista fa referència als treballs de Frege, Tarski, Davidson, Lewis i Barwise i Perry, entre altres. A parer meu, i com veurem tot seguit, també s'ha d'incloure entre les teories semàntiques-E el conjunt d'aportacions al coneixement de

com s'estructura el significat lèxic realitzades en el marc de la semàntica estructuralista (Trier, Porzig, Weisgerber, Coseriu, Pottier, Greimas, Baldinger, entre altres).

Les teories semàntiques-I, d'altra banda, comparteixen el supòsit que el significat és mental i que comprendre una oració O (és a dir, recuperar el seu significat) és col·locar l'oració O en correspondència amb un concepte C, que té una estructura interna derivable, en alguns models a partir de l'estructura sintàctica i dels elements lèxics d'O (Jackendoff, Fodor) i en altres models a partir de l'experiència humana (Lakoff, Talmy, Fauconnier, Langacker).

"To be sure, both generative grammar and model-theoretic semantics treat language as a formal system. But they differ radically in the goals they wish to accomplish through such treatment. The avowed purpose of model-theoretic semantics is to explicate Truth, a relation between language and reality, independent of language users. In turn, the truth-conditions of sentences can be treated as speaker-independent only if both reality *and* the language that describes it are speaker-independent as well. Hence, a truth-conditional semantics in the Traskian or Davidsonian sense requires a theory of E-language, of language as an abstract artifact extrinsic to speakers."

"(...) the purpose of generative grammar has always been to explicate I-language, the principles internalized by speakers that constitute knowledge of a language. (...) A compatible theory of meaning must therefore concern the principles internalized in the speaker that permit him or her to understand sentences, draw inferences from them, and judge their truth: it must be a theory of I-semantics, not E-semantics. Within a theory of I-semantics, a statement in the Tarskian vein like 'Sentence S in language L is true if and only if condition C is met' is taken as shorthand for something like 'A speaker of Language L treats Sentence S as true if and only if his construal (or mental representation) of the world meets condition C', and it is subject to similar caveats about attentional and processing limitations." (Jackendoff 1989: 73-74)

Tenint presents aquestes reflexions a les seccions 1.3.1 i 1.3.2 distingiré entre dos grups de teories que relacionen diferentment el significat

fixat per la gramàtica amb el significat actual o la interpretació de l'enunciat: les teories que descansen en un enfocament semanticorealista i les teories que descansen en un enfocament semantikoracionalista (Kempson 1988c, 1990).

1.3.1. *Semàntica-E*

La premissa bàsica d'una teoria semàntica-E de les llengües naturals és que l'objecte d'estudi és el significat de les llengües naturals, concebut com a ens extern als individus, i també la relació entre llengua i realitat. Per la seva importància, crec necessari establir una distinció entre *la semàntica preestructuralista*, *les teories estructuralistes del significat*, *les teories extensionals* i *les teories intensionals*. Tot seguit faré alguns comentaris sobre l'evolució d'aquestes teories semàntiques en els segles XIX i XX.

La història de la semàntica lingüística sembla que comença al segle XIX amb Reisig, el qual l'any 1820 fa unes conferències sobre «semasiologia» que inclouen l'estudi de propietats figuratives dels enunciat, relacions entre significats transitius i significats intransitius dels verbs, preposicions que modifiquen els significats bàsics de verbs quan junts formen un mot compost, etc. Com destaquen Ullmann (1962) i Terrence Gordon (1982), l'important d'aquest treball és que el seu autor instituí la semasiologia, o estudi del significat, com una de les tres divisions principals de la gramàtica, al costat de l'etimologia i de la sintaxi. La matèria de la qual parlava Reisig es concebia com una disciplina històrica que havia d'estudiar els principis que regeixen el desenvolupament del significat.

La fase següent en la història de la semàntica se situa entre 1880 i 1931. L'any 1880 Paul, contrastant amb la tradició comparatista del segle XIX que ignora pràcticament l'estudi del significat, publica una obra que inclou un capítol dedicat a l'estudi del canvi del significat de les paraules. Paul es decanta per un enfocament retòric: analitza la metàfora i cerca les raons del canvi de significat. El 1883 Bréal proposa el nom de «semàntica» per a la ciència del significat i s'interessa pels canvis de significat, n'explora les causes, les classifica segons criteris lògics, psicològics i retòrics, alhora que intenta formular-ne les lleis subjacents. El 1931 és significatiu perquè es publica el treball d'Stern, el qual, si bé continua interessat en l'estudi dels

canvis de significat, trenca amb la visió històrica del significat que associa la semàntica amb l'etimologia, presenta una nova classificació purament empírica dels canvis semàntics i es preocupa també per posar la semàntica en relació amb els recents avenços en altres camps, incloent l'estudi de l'afàsia i altres desordres de la parla.

El mateix any en què aparegué l'obra d'Stern es va publicar una altra obra que suposà un pas endavant en teoria del significat. Em refereixo a l'obra de Trier (1931) sobre termes de coneixement i d'intel·ligència en alemany. Aquesta obra és important perquè és el primer intent d'aplicar els principis de Saussure a la semàntica. La doctrina que s'hi exposa, coneguda amb el nom de teoria dels camps semàntics, abandona l'orientació bàsicament històrica dels treballs precedents i s'interessa per la semàntica descriptiva: estudi de l'estructura interna del vocabulari. Trier concep el vocabulari d'una llengua com un sistema integrat d'unitats lèxiques que s'interrelacionen per mitjà del seu significat, cosa que no treu que les relacions de sentit que s'esdevenen entre un lexema determinat i els lexemes veïns canviïn contínuament en el temps. Així doncs, Trier compara l'estructura d'un camp lèxic en el moment t1 amb l'estructura d'un camp lèxic en el moment t2, i estableix que aquests camps són comparables perquè, tot i que constitueixen camps lèxics diferents (atès que pertanyen a sistemes lingüístics sincrònics distints), cobreixen el mateix camp conceptual.

El desenvolupament de la teoria dels camps semàntics ha estat molt important en el marc de la lingüística europea. Només cal pensar en els treballs de Porzig (1934, 1957), Weisgerber (1939), Coseriu (1962, 1977, 1978), Pottier (1964, 1974); en la tradició lingüística espanyola la semàntica estructuralista, especialment per mitjà dels treballs de Coseriu i de Pottier, ha tingut un arrelament molt important en l'obra de Salvador (1965, 1984), Trujillo (1970, 1976, 1988, 1996) i Calvo (1985, 1986), entre altres.

Coseriu, per exemple, influït molt directament per les aportacions estructurals de l'escola de Praga, s'interessa molt directament per la descripció de la llengua a partir del pla del contingut i per la caracterització de certs microcamps de les llengües.

“Ahora bien, habría que preguntarse donde se coloca inevitablemente Coseriu a la hora de elegir campos léxicos para elaborar sus taxonomías. Pues lo hace, a pesar suyo, en el mundo extralingüístico: campo del color, del parentesco, de la edad..., siguiendo la rica tradición de los semantistas alemanes.” (Calvo 1990: 211).

Pottier, per la seva banda, trasllada el sistema de trets distintius desenvolupats en teoria fonològica a la descripció del significat dels elements que constitueixen un camp lèxic.

“El rasgo compartido ha sido llamado por Pottier *clasema* al suponer que supera el ámbito particular de una sola palabra para operar como clase, pero con una condición: la de actuar en numerosos campos, (...). Si el rasgo distintivo (los rasgos) en cuestión es (son) común (comunes) a una serie de miembros, se designa (designan), a imitación de la fonología, con el nombre de *archisemema*, pues el término al que neutraliza o *semema*, sería el conjunto de todos los rasgos de una sola palabra.” (Calvo 1990: 216).

Evidentment, aquest interès per l'estructura del significat lèxic, s'ha de contrastar, d'una banda, amb la renúncia de Bloomfield i l'escola estructuralista americana a tractar el significat i, d'altra banda, amb l'opció de Firth i l'escola de Londres d'estudiar el significat en termes de les funcions semàntiques de mots, frases i oracions en diferents contextos de situació. Per a Firth, el significat és un conjunt de relacions contextuais i es pot distingir entre significat derivat de les col·locacions i significat derivat del context de situació.

El tret comú de les propostes analitzades fins ara és que *el significat es concep extern a l'individu que domina la llengua; el significat es determina a partir de les relacions associatives o paradigmàtiques i de les relacions sintagmàtiques entre les unitats lèxiques, o a partir de la relació entre les unitats lèxiques i el món*. També les teories extensionals i intensionals del significat parteixen del supòsit que allò que s'ha de descriure en semàntica realista és la relació entre la llengua i la realitat.

Molts investigadors, filòsofs en particular, han argumentat que no es pot explicar com funcionen realment les llengües naturals si, a la pregunta de

què és allò que ha de conèixer el parlant d'una llengua per tal de comprendre la llengua, no s'intenta respondre especificant la *relació entre la llengua i allò de què es parla en el món*. El problema tal com Davidson, Lewis, Kripke, Partee, Montague, i altres, el veuen, és que no es pot explicar com es comprèn la llengua assignant significats a les expressions de la llengua, perquè qualsevol especificació d'allò que és aquest significat necessàriament haurà de recórrer a altres expressions de la llengua i serà circular.

“A tradition has grown up based on the commitment to describe what is involved in understanding a language in terms of articulating the relation that has to hold between a given sentence and the outside world in order for the sentence to be true in that world. (...) According to these philosophers, the description of what it means for a speaker to understand a language must therefore specify the relation that has to hold between a sentence and what it describes (what I shall call «real semantics»). This relation depends on the referring and denotational properties of the words contained in the sentence (the term used is the «extensions» of words). So what is required is a specification of how such extensions of the words in a sentence combine together to determine the descriptive content of the sentence as a whole.” (Kempson 1990: 6)

Davidson (1967, 1969, 1977, 1984), per exemple, suggereix que el treball de la teoria semàntica es fa mitjançant una teoria formal anomenada teoria de la veritat (inspirada en Tarski 1935, 1944). Una teoria-V genera teoremes que aparellen una oració O de la llengua objecte amb una oració p del metallenguatge (i té fonamentalment tres tipus de regles: regles interpretatives per als nusos terminals, regles interpretatives per als nusos no terminals i regles productives per a donar compte dels raonaments). ‘O significa p’ s’equipara a ‘O és vertadera si p’, amb restriccions formals i empíriques addicionals que garanteixin que p és una interpretació correcta d’O. El significat s’associa amb condicions de veritat. D’aquesta manera Davidson defensà que una teoria del significat per a les llengües naturals s’ha de basar en una teoria-V per a aquesta llengua, per mitjà dels conceptes de referència, extensió, satisfacció, i veritat.

Noteu que, si bé en l'enfocament realista del significat la relació entre les expressions lingüístiques i les entitats objectives del món es considera que no forma part de la gramàtica, el lingüista Higginbotham (1985, 1989) intenta precisament incorporar la interpretació davidsoniana de la relació llengua-món al nivell de representació de la FL de la gramàtica de les llengües naturals (on per FL s'entén forma lògica, un nivell de representació sintàctica dins una teoria semàntica-I).

En l'enfocament de la tradició semàntica real, que especifica la relació entre una oració i allò que descriu, fent menció de les propietats referencials i denotatives de les paraules contingudes en l'oració, cal destacar també la semàntica de models teòrics de Montague. Montague (1974) reconstrueix el concepte de referència i extensió en el món real en termes dels conceptes de referència i extensió en un o més mons possibles (o índexs, parells món-temps) i defineix les interpretacions d'oracions en termes d'aquests mons possibles. El significat d'una expressió és una funció que, en relació amb un model, fixa les extensions de les expressions lingüístiques en parells món-temps. A partir de l'extensió d'una expressió lingüística en tots els índexs podem determinar la intensió agregant aquestes extensions en la forma d'una funció; alternativament, a partir de la intensió d'una expressió, podem determinar l'extensió de l'expressió en qualsevol índex amb l'aplicació de la intensió a l'índex en què estem interessats. Per a cada predicat s'ha d'especificar si pren termes intensionals o extensionals: els termes extensionals prenen el seu valor en un món, mentre que els intensionals, els prenen en tots els mons possibles (Seuren 1998: 396).

La semàntica de models teòrics de Montague consisteix essencialment en l'extensionalització de la semàntica, pel fet que una teoria extensional de models és generalitzada a tots els mons possibles. És un model que proporciona tres tipus d'informacions: estipula quins individus són el domini del discurs, estipula un nombre de parells món-temps i proporciona una correspondència des de cada element lèxic de la llengua a un referent apropiat o extensió en cada parell món-temps. També és important tenir present que en aquest model, a partir de dos primitius semàntics: entitats (categoria lògica que correspon als noms propis) i valors de veritat (categoria lògica que correspon a les oracions), tots els elements lèxics i les estructures

sintagmàtiques s'analitzen semànticament en termes de la seva contribució a la projecció en entitats de tipus *e* o *v*, és a dir, el valor d'expressions més complexes que *e* i *v* es computa mitjançant regles semàntiques a partir dels valors assignats a les parts. Un punt important d'aquesta semàntica de models és precisament aquesta reconstrucció formal de base composicional de l'extensió de les oracions de les llengües naturals: cada expressió té assignat un tipus lògic, el qual reflecteix les seves propietats combinatòries, i el tipus assignat als diferents elements lèxics en un arbre llavors determina la projecció de significats des dels nusos terminals als nusos no terminals arbre amunt.

La semàntica de situacions, desenvolupada per Barwise i Perry, i la teoria de representació del discurs, desenvolupada per Kamp, són dos models addicionals que cal emmarcar en el grup de teories semàntiques-E.

La idea de Barwise i Perry (1983) és que les oracions no denoten valors de veritat, sinó que denoten situacions i, si són vertaderes, fets o esdeveniments. La semàntica de situacions articula amb detall la relació entre la interpretació inicialment assignada a una oració determinada, fora de qualsevol context, i la interpretació d'aquesta oració amb tots els valors contextuais fixats. Aquesta teoria semàntica parteix de l'assumpció de la semàntica de models teòrics que les expressions de les llengües naturals tenen assignada una interpretació semàntica real com a part de la gramàtica.

La teoria de representació del discurs (Kamp 1984, Kamp i Reyle 1992), en canvi, parteix de la constatació que la identificació d'allò a què es refereixen els pronoms no és fixada dins les oracions, motiu pel qual postula un nivell nou de caracterització semàntica: l'estructura de representació del discurs (ERD). En aquest model hom postula una estructura de representació del discurs inicial, especificada mitjançant un algorisme formal a partir de l'estructura sintàctica de la seqüència de les oracions. Regles posteriors determinen de quina manera aquesta ERD inicial pot enriquir-se fins a identificar les dependències anafòriques. Seguint la tradició basada en models teòrics, l'ERD es defineix com un nivell intermedi de representació semàntica que proporciona un model parcial de la informació transmesa pel discurs, el qual s'ha d'incorporar dins un model total per a assignar un valor de veritat a l'oració respecte a aquest model. La diferència amb les teories de

models és que la interpretació veritativa s'assigna a seqüències d'oracions, no a cada oració aïllada. Per això, el tret més destacable d'aquesta teoria és que postula un nivell de representació que es troba entre la caracterització sintàctica de la cadena lingüística i una caracterització completa de les seves propietats veritatives; dit d'una altra manera, una de les característiques centrals de la teoria de representació del discurs (com de la «File Change Semantics» de Heim 1982, 1983) és que incorpora la interacció entre expressions lingüístiques i context discursiu en el si de la descripció gramatical.

La singularitat d'aquestes propostes és que hom cerca la fórmula per donar compte de l'actualització de la informació en el discurs, qüestió que té una gran rellevància en el cas de les relacions anafòriques discursives i de la qual no es pot donar compte per mitjà d'una teoria composicional clàssica. Actualitzar la informació en el marc de la gramàtica del discurs vol dir donar interpretacions de seqüències d'oracions i això vol dir que el significat adquireix una nova dimensió, que complementa la visió estàtica, i que es coneix com dimensió inferencial («procedural») del significat.

Finalment, cal afegir que hom pretén que aquest nivell intermedi de representació del significat sigui una representació mental o cognitiva del text.

Fent referència a la semàntica d'orientació discursiva, i oposant-la a la semàntica de models teòrics, Seuren fa les afirmacions següents:

“The central reason for the empirical failure of model-theoretic semantics as a theory of meaning lies in the systematic neglect of the cognitive factor. (Seuren 1998: 197).

“(...) in discourse-oriented semantics (...) the reference function is mediated by a cognitive machinery that operates between the constant term and the world or situation to which the discourse applies. Instead of letting constant terms refer directly (an impossible task anyway, (...) given the context-dependency of the reference function), we let them select or ‘denote’ cognitive representations of real or imagined entities. The relation between the cognitive representations and any world or situation is then a matter of independent concern, to be sorted out in a new theory of truth conditions not

for sentences vis-à-vis the world, but for discourse representations vis-à-vis the world. This is what is done in Kamp's discourse Representation Theory (...), which took the donkey sentences as its starting point, and in Seuren's discourse Semantics (...), which is based on the analysis of presuppositions." (Seuren 1998: 451)

La semàntica d'orientació discursiva implica la postulació d'un domini o representació discursiu, el qual conté adreces que se suposa que corresponen a dades o entitats possibles en qualsevol món real que es pot esdevenir, atès que parlem de coses en el món real o en qualsevol món que es pugui imaginar. La semàntica d'orientació discursiva, aleshores, pot tractar els subdominis extensionals i també els subdominis intensionals.

"The whole enterprise of discourse semantics amounts to an overall intensionalisation of semantics. (...) discourse semantics generalizes the notion of incrementation into a domain, whether the truth domain or some intensional or non-intensional subdomain." (Seuren 1998: 458)

Resumint, el tipus de teories semàntiques que he comentat en aquest apartat tenen un tret comú, que és *l'intent d'explicar què és i com es construeix el significat a partir de la relació entre la llengua i la realitat, independentment dels usuaris de la llengua*. Així, es dona el cas que qualsevol teoria que apel·li a la noció de veritat exigeix *una teoria de la llengua-E*, és a dir, es basa en la llengua concebuda com un ens abstracte, extern als parlants, i amb *un significat descriptible per mitjà de la noció de veritat*: una oració O a la llengua L significa p quan O és vertadera si, i només si, es compleix la condició p.²

² La semàntica d'orientació discursiva mostra propietats més properes a una semàntica-I, atès que els dominis discursius que postula poden ésser concebuts com a espais cognitius que contenen representacions construïdes mentalment.

1.3.2. *Semàntica-I*

La premissa bàsica d'una teoria semàntica-I de les llengües naturals és que l'objecte d'estudi és el significat construït per l'ésser humà i l'estructura del pensament humà. Una teoria del significat, aleshores, s'ha d'ocupar dels principis interioritzats pel parlant, els quals li permeten comprendre oracions, extreure inferències a partir d'aquestes oracions i jutjar la seva veritat. Un parlant de la llengua L té l'oració O per vertadera si, i només si, la seva construcció (o representació mental) del món satisfà la condició p. D'aquesta manera les teories semàntiques-I incorporen assumpcions psicològiques que són absents en els models de semàntica-E.

“Let us, in trying to comment on this question, refer to the distinction between *specifying*, and *procedural* theories. Specifying theories aim at merely defining the object of inquiry without providing a causal explanation, while procedural theories try to answer the question of how the phenomena under investigation come, or have come, about. Being a branch of linguistics, natural language semantics is expected to aim at a procedural theory, which reconstructs as closely as possible those structures and processes that causally underly the events of successful interpretation of verbal messages. That is, we want a theory that is psychologically plausible.” (Seuren 1998: 397)

D'acord amb un enfocament racionalista de l'estudi del llenguatge i del significat, l'objectiu de la lingüística ha esdevingut descobrir què ens diuen les llengües sobre la naturalesa del llenguatge i què ens diu la naturalesa del llenguatge sobre la ment humana.

En relació amb aquest punt no es pot deixar de tenir present que en ciència cognitiva se sol assumir alguna de les dues nocions de modularitat de la ment que més s'han arrelat en els aproximadament darrers quinze anys: o bé la teoria de Fodor o bé la teoria de Chomsky. Tant Fodor com Chomsky han proposat en aquesta línia teories que articulen les propietats formals de representacions internes a la ment humana, si bé la teoria de Chomsky és una hipòtesi sobre la facultat del llenguatge, i la teoria de Fodor és una hipòtesi sobre la ment, i especialment una hipòtesi referent als sistemes *input*.

Segons Fodor (1983) la cognició humana és modular en el sentit que diferents sistemes (visió, audició, llenguatge) són relativament autònoms, encapsulats pel que fa a la informació i impenetrables cognoscitivament. Una de les funcions principals d'aquests sistemes *input*, entre els quals hi ha el llenguatge, és de proporcionar entrades al sistema cognitiu central que fa possible el pensament.

La teoria de Fodor (1975, 1983) postula una diferència entre sistemes *input* i el sistema central. La ment extreu informació del món extern per mitjà de la construcció de representacions mentals en un sistema internalitzat de representacions conceptuals anomenat llenguatge del pensament. Aquest llenguatge del pensament és el mitjà pel qual la ment processa i emmagatzema informació. És a dir, el sistema central és responsable de les activitats cognitives: raonament, extracció d'inferències, formulació de respostes, resolució de problemes, abducció d'informació, etc. Ara, per tal d'obtenir informació en el format del llenguatge del pensament, cal una sèrie de sistemes *input*, la tasca dels quals és aparellar qualsevol informació que s'obtingui d'alguna representació en un format perceptible en una representació conceptual en el llenguatge del pensament. Els sistemes *input*, entre els quals hi ha el sistema del llenguatge, són, d'acord amb els postulats de Fodor, encapsulats, ben diferenciats dels processos cognitius generals als quals proporcionen informació descodificada. Si cadascun dels sistemes *input* (lingüístic, visual, auditiu, etc.) té tasques ben definides, el sistema cognitiu central no és restringit i pot relacionar unitats d'informació obtingudes per vies diferents.

Per a Chomsky (1968, 1975, 1986, 1988), en canvi, el llenguatge no és únicament un sistema *input*, sinó també un sistema *output*. El llenguatge, de fet, es concep com un sistema cognitiu central de la ment humana. Ultra això, el sistema cognitiu central de la ment humana té diversos subsistemes o mòduls independents, un dels quals és la facultat del llenguatge. Aquesta facultat, anomenada Gramàtica Universal, és una teoria d'allò que constitueix una possible llengua natural i està construïda per mitjà de diverses subteories que estan interrelacionades. A més d'aquests principis, hi ha una teoria de la variació paramètrica (centrada en les propietats lèxiques, Chomsky 1993,

1995), l'objectiu de la qual és predir la variació possible entre les llengües naturals.

En aquest apartat, i per la rellevància que han tingut alguns models, considero necessari comentar el realisme intencional o hipòtesi del llenguatge del pensament de Fodor, la teoria de la pertinència d'Sperber i de Wilson, la semàntica cognitiva o teoria experiencial del significat de Langacker, Lakoff i Talmy, i l'extensió natural de la semàntica interpretativa de la gramàtica generativa o semàntica conceptual, desenvolupada per Jackendoff.

En resposta a la qüestió de quin ha de ser l'objecte d'estudi de la teoria semàntica, Fodor sosté que ha de ser el contingut proposicional de les representacions, el contingut dels estats mentals, atès que els mecanismes mentals que instancien les generalitzacions sobre el significat són pures computacions formals que no tenen accés al contingut proposicional. Ara, Fodor insisteix que totes les propietats combinatòries de conceptes-I han de reflectir-se en la realitat (hipòtesi del realisme intencional), la qual cosa vol dir que les representacions mentals entorn de les quals s'estableixen computacions són representacions de proposicions amb referència al món real i amb valor de veritat.³

Aquesta és una de les diferències importants entre Fodor i Jackendoff, per a qui l'objecte d'estudi de la teoria semàntica ha de ser la forma de les representacions mentals internes que constitueixen les estructures conceptuais i les relacions formals (computacions) entre aquest nivell i altres nivells de representació. D'altra banda, per a Jackendoff les representacions mentals, com les representacions fonològiques i les sintàctiques, poden existir independentment de si són o no representacions de proposicions amb referència al món real.

Una altra diferència important entre l'enfocament de Fodor i la teoria desenvolupada per Jackendoff té relació amb la concepció del significat

³ Jackendoff (1989) defineix el llenguatge del pensament de Fodor com una teoria semàntica-E mediatitzada per una semàntica-I.

lèxic. Fodor es veu obligat a negar l'existència de la descomposició lèxica per a analitzar el significat de les unitats lèxiques. El seu raonament és que si la definició de moltes unitats és pràcticament impossible, aleshores és que els mots no tenen estructura interna i que llur significat és innat. Conseqüentment, Fodor és partidari de la teoria dels postulats de significat, la qual impedeix que es puguin fer generalitzacions entre les propietats inferencials d'elements lèxics diferents. Una altra conseqüència d'aquests supòsits fodorians és que hom tampoc no pot donar compte de la creativitat lligada a la formació de conceptes i a l'adquisició de conceptes.

En contrast amb aquesta teoria, la semàntica conceptual de Jackendoff fa una proposta sobre l'ontologia subjacent a la construcció d'estructures conceptuais, siguin lèxiques o supralèxiques, i és una teoria compromesa amb el problema de la descomposició lèxica i amb el problema de l'aprenentatge de conceptes. Per a Jackendoff, en semàntica-I, determinar quines són les categories conceptuais bàsiques és un problema empíric de la psicologia humana. Per a ell, una teoria semàntica ha de constar de tres tipus de components: regles de formació (què és un concepte possible?), regles d'inferència (com es deriven conceptes nous a partir de conceptes vells?) i regles de correspondència (com es correlacionen els pensaments amb el llenguatge o amb la visió?).

Una de les idees centrals que desenvolupa Jackendoff per mitjà de la semàntica conceptual és que les condicions sobre l'estructura conceptual no són condicions sobre la veritat de les oracions, sinó condicions que constreixen la forma de les representacions mentals, les quals permeten als humans jutjar com a vertaderes o falses les oracions de la llengua.

No es pot oblidar en aquest punt que el treball de Jackendoff sobre la forma de les estructures conceptuais s'ha de considerar una extensió del treball de Chomsky sobre l'estructura del llenguatge. Ho declara ell mateix per mitjà de les següents paraules:

"My purpose —the characterization of the mental resources that make possible human knowledge and experience of the world— is conceived as an extension of Chomsky's goals. Accordingly, an important boundary

condition on my enterprise is that it be in all respects compatible with the world-view of generative linguistics." (Jackendoff 1989: 69)

En alinear-se amb la concepció de la gramàtica universal de Chomsky, Jackendoff opta per una determinada teoria modular de la ment, centrada a donar una resposta al problema de com s'estructura i com s'adquireix una llengua natural qualsevol. El marc de treball fixat, d'una banda, per la teoria de la gramàtica universal de Chomsky i, d'altra banda, per la semàntica conceptual de Jackendoff ha seguit també una línia de desenvolupament molt productiva en els treballs que durant els darrers deu anys s'han realitzat en gramàtica generativa en el camp de la semàntica lèxica (Levin i Rapoport 1988; Levin i Rappaport Hovav 1991, 1995; Pinker 1989; Pustejovsky 1991, 1993, 1995).

Aquesta és, juntament amb els treballs realitzats entorn de la forma i les propietats del nivell de representació de la FL, o nivell d'interfície sintaxi-semàntica, la línia ortodoxa de la semàntica en el marc de la gramàtica generativa.

Ara, prenent com a premissa bàsica de les teories semàntiques-I la idea que l'objecte d'estudi d'una teoria semàntica de les llengües naturals és l'estructura del pensament humà, és necessari mencionar encara dues teories més: la teoria de la pertinència (Sperber, Wilson) i la semàntica cognitiva (Langacker, Lakoff, Fauconnier, Talmy).

La teoria de la pertinència és un model de la comunicació i la cognició humanes i, més concretament, és una teoria de la interpretació d'enunciats, que desenvolupa el concepte de sistema cognitiu central postulat en el model fodorà de la ment.

"Sperber and Wilson add to Fodor's assumptions the theory of central cognitive processes so singularly lacking in Fodor's own theory of mind; and they also provide a theory of communication which emerges from this account of cognition. The claim on which their theory turns is that all cognitive processes are aimed at achieving an optimal balance between two counteracting tendencies: to maximise cognitive effect and to minimise cognitive effort. (...) It is the effort to achieve such an optimal balance which controls retrieval of information (called 'contextual assumptions')

from memory. It is this same effort which constraints cognitive behaviour such as inference drawing. It is also the principle which drives the assignment of a conceptual representation to the outputs provided by the various input systems.” (Kempson 1990: 4)

Qualsevol acte de comunicació o interpretació inferencial comporta una garantia de pertinència òptima: un enunciat és pertinent en grau òptim si i només si s'interpreta que proporciona un nombre adequat d'efectes contextuals amb el mínim d'esforç possible de processament a l'hora d'accedir a aquesta interpretació.

La teoria de la pertinència d'Sperber i Wilson es concep també com una teoria que complementa la teoria gramatical, en el sentit que hom assumeix que la informació aportada per la gramàtica només infradetermina la interpretació assignada als enunciats per part dels usuaris de les llengües i que el procés d'assignació d'una interpretació a un enunciat (construcció de la forma proposicional i extracció d'inferències) s'assoleix per mitjà dels mecanismes centrals, els quals són controlats pel principi de pertinència. En aquest model hom assumeix també que el límit entre la semàntica lingüística i la pragmàtica coincideix amb el límit entre descodificació lingüística (aspectes de la interpretació estipulats per la gramàtica, respecte als quals l'oient no té cap capacitat d'intervenció) i inferència pragmàtica (aspectes de la interpretació d'enunciats que comporten la interacció entre coneixement lingüístic i coneixement no lingüístic i entre diferents tipus de principis cognitius). Els processos de comprensió verbal són processos de deducció no demostrativa que requereixen formació d'hipòtesis sobre les unitats d'informació contextuals que són pertinents i avaluació d'hipòtesis sobre la intenció informativa del parlant. En aquest model s'assumeix que el raonament deductiu fa una contribució important als processos inferencials no demostratius que s'usen espontàniament en la interpretació d'enunciats. I aquest raonament deductiu requereix l'ús d'un criteri pragmàtic, com el principi de pertinència.

Heus ací com Wilson concep la relació entre la semàntica lingüística i la semàntica de les representacions mentals:

“Assuming a distinction between natural language sentences and the formulae of a conceptual representation system or ‘language of thought’, it becomes necessary to distinguish linguistic semantics (the semantics of natural-language sentences) from the semantics of the conceptual representation system.” (Fodor 1983, etc.; Sperber i Wilson 1986)

“Linguistic semantics translates natural-language sentences into conceptual representations. Generally, the output of linguistic semantics falls far short of determining a unique proposition. A combination of linguistic decoding and pragmatic inference is needed to determine the truth-conditional content of an utterance, i.e. the proposition the speaker intended to express. (...)

“The last ten or fifteen years’ work in semantics and pragmatics has amply demonstrated that the proposition expressed by an utterance is not recovered by linguistic decoding alone. Relevance theorists have been exploring the idea that the pragmatic inference processes needed to bridge the gap between the semantic representation of a sentence and the proposition expressed by an utterance are essentially the same as those involved in other aspects of verbal comprehension (e.g. identifying intended propositional attitudes, intended contextual assumptions and intended implications), and also in non-verbal communication. If this is correct, then decoding and inference processes are interestingly distinct.” (Wilson i Sperber 1993: 1)

En resum, Sperber i Wilson coincideixen amb Fodor a considerar el llenguatge un sistema *input*; ara, mentre que Fodor fa una hipòtesi dels sistemes *input*, Sperber i Wilson intenten explicar la interrelació entre els processos del llenguatge i la cognició.

Recapitulant, és important remarcar que les diverses teories que s’han presentat en aquest apartat tenen un tret en comú. En un enfocament racionalista, característic de les teories semàntiques-I, la gramàtica legitima un conjunt de representacions (fonològica, sintàctica, lògica). El procés d’enriquiment d’aquestes estructures fins a obtenir una representació conceptual del seu contingut que pugui ésser jutjada vertadera o falsa és un procés cognitiu intern. És, per tant, *un aparellament entre representacions que es fa en termes de les propietats formals de les configuracions i no en termes del seu contingut vertader o fals.*

En canvi, des de la perspectiva de la semàntica real, la sortida de la gramàtica aparella estructures sintàctiques amb interpretacions semàntiques reals (que poden ser un valor fix respecte a un model, alguna entitat en un model parcial, o un esquema de valors semàntics). Qualsevol procés que enriqueixi el significat fixat per la gramàtica fins a assolir el contingut semàntic complet ha d'establir la correspondència entre objectes semàntics (individus, propietats, situacions) i objectes semàntics, i l'ha de fer en termes semàntics reals: cercant la construcció de la veritat de l'oració. Per tant, aquest procés d'enriquiment no pot ser un procés cognitiu intern. La novetat que en aquest punt introdueixen Fodor, d'una banda, i Sperber i Wilson, de l'altra, és que, per ells, la semàntica real no relaciona la llengua amb la realitat, sinó les representacions conceptuals amb la realitat.

"Conceptual representations have semantic and logical properties: they can be true or false, can imply and contradict one another. 'Real semantics' (the semantics of conceptual representations) relates conceptual representations to the states of affairs they represent. On this approach, conceptual representations, rather than sentences or utterances, are the primary bearers of truth conditions. Intuitions about the truth conditions of utterances are intuitions about the truth conditions of the proposition the speaker intended to express." (Wilson 1993: 1)

El que acabo de comentar permet introduir una última teoria semàntica que he deixat per a cloure aquesta secció: la semàntica cognitiva. Però, per a copsar la rellevància d'aquest model cal entendre que, subjacent a totes les teories semàntiques que he descrit fins ara, hi ha una *visió objectivista de la cognició*, en el sentit que, per mitjà d'uns algorismes que descriuen la composicionalitat del significat i els processos mentals, s'obtenen o bé unes representacions lingüístiques o bé unes representacions conceptuals que es relacionen amb la realitat, amb les coses del món. Tanmateix, contrastant amb aquesta visió objectivista de la cognició, existeix una *concepció experiencialista de la cognició*, proposada pels defensors de la semàntica cognitiva: Langacker, Lakoff, Talmy, entre altres. No és sobrer de dir tampoc que aquest corrent sorgí històricament del corrent de la semàntica

generativa (amb autors com McCawley, Lakoff, Postal), que s'escindí de la línia ortodoxa de la gramàtica generativa a final dels anys seixanta i que es desenvolupà durant la dècada dels setanta a la costa oest dels EUA.

Segons aquesta visió experiencialista de la cognició, és l'experiència humana, entesa en un sentit ampli: els nostres cossos i les nostres capacitats imaginatives, allò que motiva què és significatiu en el pensament humà. El significat queda determinat per la nostra experiència. Tant els cossos com les capacitats imaginatives constreixen la creació d'estructures conceptuals significatives, la qual cosa vol dir que és la nostra experiència social i corporal, juntament amb la nostra capacitat imaginativa innata, allò que fa que la nostra comprensió sigui possible, alhora que restringeix la gamma d'estructures racionals i conceptuals possibles.

En contrast amb els enfocaments modulars, la gramàtica cognitiva (inicialment, gramàtica de l'espai) concep el llenguatge com una manifestació de la cognició, i la gramàtica (i així també cadascuna de les diferents construccions gramaticals) es concep com inherentment significativa. Algunes de les línies de recerca més innovadores d'aquesta teoria semàntica són les següents: definir quins esquemes imaginatius són rellevants en la construcció de la llengua i en la construcció del significat, quins són els mecanismes cognitius que permeten donar compte de la complexitat de les categories lingüístiques (per exemple, la polisèmia típica dels elements lèxics), quines són i com es determinen les especificacions semàntiques centrals d'una entitat, quines són les capacitats imaginatives que constreixen el significat, quines són i quines propietats tenen les categories conceptuals rellevants en la cognició humana i en la faceta lingüística de la cognició, com s'estableix la correspondència entre construccions bàsiques de la llengua i esquemes d'organització semanticoconceptual que les organitzen (per exemple, com es correlaciona la diferent forma que tenen el català i l'anglès de construir frases amb datiu amb diferències de perspectiva d'íctica en l'esquema d'imatge del camí), etc.

Ja per acabar, en aquesta secció he volgut presentar una panoràmica general d'un dels límits més ben arrelats en teoria lingüística, em refereixo al *límit entre una aproximació externa i una aproximació interna a l'estudi del significat lingüístic*. Certament, cadascuna d'aquestes aproximacions també

ha condicionat les diferents perspectives de la semàntica a l'anàlisi de l'ús. Així, en semàntica de situacions o en semàntica discursiva és dominant la concepció externa de la llengua, del significat i de la relació entre llengua i ús, o entre llengua i realitat; mentre que, en semàntica conceptual, en semàntica cognitiva o en teoria de la pertinència, és fonamental la concepció interna de la llengua, del significat i de la relació entre llengua i ús, o entre unitats lingüístiques i la conceptualització del significat en situacions d'ús determinades.

Tornant a l'eix central d'aquest treball, la segona qüestió que volia plantejar és un altre límit de caràcter teòric. Em refereixo a la qüestió de si existeix una correspondència entre estructures lingüístiques, estructures cognitives i estructures lògiques.

2. El significat és estructura

Comencem pel concepte mateix d'*estructura*:

"Generally we speak of 'structure' when we are faced with a complex entity consisting of parts that have been put together in such a way that they make a functional contribution to the complex entity in question. The entity as a whole can do more than either each of the parts of a unstructured heap of the parts can do. In this sense the complex entity, the whole, is more than the simple sum of its parts. It is the sum of its parts only after they have been put together according to certain structural principles. The entity is then said to be a structure, or to have one." (Seuren 1998: 461)

Una de les primeres estructures postulades en teoria del llenguatge fa referència a l'estructura bàsica de l'oració en subjecte i predicat. De fet, ja es troba en els treballs de Plató i d'Aristòtil, els quals postulen aquests elements com un mitjà per a determinar sistemàticament la veritat i la falsedat de les oracions: si la propietat expressada pel predicat és de fet una propietat del referent del terme que fa de subjecte, aleshores la proposició expressada per l'oració és vertadera, i altrament és falsa. L'oració des d'aquesta perspectiva

és concebuda com una entitat complexa, el propòsit de la qual és expressar veritat o falsedat. Dit altrament, el reconeixement de subjecte i predicat, com a parts de l'oració, és prèvia a la construcció de la veritat d'una oració o proposició.

La diferència central entre el tractament del llenguatge de Plató i d'Aristòtil és, com explica Seuren (1998: 466), l'assumpció o el rebuig d'una relació isomòrfica entre les estructures lingüístiques i les estructures cognitives.

En la tradició platonista la relació entre les estructures oracionals i les estructures cognitives del pensament no és isomòrfica, perquè Plató suggereix una visió idealitzada de l'estructura o forma de l'oració, d'acord amb la qual hom ha d'assignar una estructura a les formes oracionals perceptibles en virtut de la seva funció principal, consistent a expressar el contingut cognitiu no perceptible que hi ha subjacent. En aquesta tradició la relació entre estructures cognitives i el món actual, o qualsevol món possible, queda fora de l'estudi del llenguatge.

En la tradició aristotèlica, d'altra banda, es concep que hi ha isomorfisme entre les estructures lingüístiques, les estructures cognitives i les estructures del món, la qual cosa vol dir que en aquesta concepció les oracions reflecteixen directament el contingut cognitiu, el qual reflecteix directament el món i, per tant, les oracions reflecteixen directament el món: les estructures oracionals són estructures lògiques. Recordem que per Aristòtil una oració és principalment un portador d'un valor de veritat, no l'expressió d'un pensament.

Evidentment, la qüestió sobre el suposat isomorfisme entre estructures lingüístiques, estructures cognitives i estructures lògiques continua essent un tema actual i és important ésser-ne conscients per a entendre els supòsits teòrics en què es fonamenten les teories actuals del significat.

Saussure, i amb ell l'estructuralisme europeu, per exemple, assumeix que no hi ha isomorfisme estricte entre les estructures gramaticals i les estructures cognitives, i això té relació amb el fet que, si bé s'interessa per l'estructura dels signes lingüístics, tampoc no nega l'existència de significat. L'ambivalència de l'estructuralisme i el funcionalisme europeus pel que fa a

la lingüística es fonamenta en el fet que, si d'una banda postula la seva autonomia respecte a la psicologia i a la lògica, de l'altra assumeix que la lingüística és una branca de la psicologia.

Bloomfield, i amb ell l'estructuralisme americà, es distancia d'aquest problema i es col·loca fora de les tradicions platonista i aristotèlica, per tal com defensa que l'estructura lingüística s'ha d'estudiar en si mateixa, sense fer referència a la seva funció ni tampoc al seu significat. Postula la independència de la lingüística respecte a la psicologia (o estudi de la cognició) i també respecte a la lògica.

Enllaçant amb les qüestions analitzades a la secció 1, és a dir, amb la distinció entre una visió externa i una visió interna del significat, sembla que els qui defensen un enfocament semanticorealista a l'estudi del significat assumeixen l'existència d'isomorfisme (almenys entre estructures oracionals i estructures lògiques de les quals es pot jutjar la veritat), mentre que els qui defensen un enfocament semanticoracionalista assumeixen la no existència d'isomorfisme (almenys entre estructures gramaticals i estructures cognitives) i no prenen com a objecte d'estudi la relació entre estructures cognitives i estructures del món.

Hi ha un altre aspecte encara. Assumir que el significat és estructura vol dir assumir la *composicionalitat* del significat de les unitats complexes, construït a partir del significat de les unitats simples que el componen i a partir de les estructures sintàctiques en què aquests elements apareixen.

La hipòtesi semàntica de la composicionalitat parteix de Frege i ha adquirit una gran rellevància en teoria semàntica, especialment en semàntica formal. Mitjançant aquesta hipòtesi hom pretén explicar el fet que part del nostre coneixement del significat és coneixement d'un conjunt de regles i principis que prediuen com els significats de certs elements primitius, de paraules i morfemes es combinen per construir el significat de les oracions. Les regles o principis semàntics proporcionen el contingut semàntic d'una oració especificant les contribucions semàntiques de les seves parts i el valor semàntic de relacionar aquestes parts d'acord amb una manera específica de combinació sintàctica.

També cal tenir present que la hipòtesi de la composicionalitat és interessant per tal com permet explicar alguns trets de la nostra competència

lingüística: (1) explica per què la nostra comprensió de les oracions és sistemàtica, és a dir, per què els parlants nadius d'una llengua som capaços de comprendre qualsevol seqüència lingüística ben formada d'aquesta llengua; i (2) explica la productivitat del significat lingüístic, és a dir, dóna compte de la nostra capacitat per a comprendre noves oracions i per a comprendre cada una de les oracions que poden arribar a crear-se.

Un cop plantejades totes aquestes qüestions que he englobat sota el títol de límits en l'estudi del significat lingüístic, a continuació tractaré un problema empíric en relació amb el suposat isomorfisme entre estructures lingüístiques, estructures cognitives i estructures lògiques, i en relació amb la suposada hipòtesi de la composicionalitat del significat, un problema la complexitat del qual, a més, crec que només es pot explicar adequadament si es parteix d'una teoria semàntica-I. Es tracta de la construcció del significat a les estructures negatives (estructures amb doble negació, amb concordança negativa, amb negació expletiva i amb negació reforçada). Passem, doncs, a la tercera de les qüestions que volia plantejar en aquest treball.

3. La construcció del significat a les estructures negatives

En primer lloc, observeu un fragment de dades del català amb els tipus de negació que manifesten.⁴

- (1) a. *No* crec que hagi dit que *no* vindrà (DN)
- b. La policia *no evità* que es produís *cap* accident

- (2) a. *Mai ningú no* et sabrà dir la veritat (CN)
- b. *Ningú t'ha* dit absolutament *res*

⁴ DN = doble negació; CN = concordança negativa; NE = negació expletiva; NR = negació reforçada

- (3) a. *Abans que no arribi l'amfitrió, deixeu que em presenti* (NE)
 b. *Abans que ningú digui res, deixeu-me donar-vos la benvinguda*
- (4) a. *No ha pas trucat* (NR)
 b. *Jo pla ho voldria, que m'haguessin d'avisar!*

Els exemples d'(1) il·lustren el fenomen de la doble negació, causada en l'exemple (a) per la presència de dos marcadors *no*, un a l'oració principal i un altre a l'oració subordinada. En l'exemple (b) la doble negació és causada per la presència del marcador *no*, d'una banda, i del mot *cap* lligat a l'activador negatiu *evitar*, de l'altra. Noteu que la doble negació comporta l'eliminació de la propietat semàntica de la negació.

Els exemples de (2) il·lustren un fenomen que es posa de manifest en algunes llengües naturals (per exemple, en català, en castellà, en francès, però no en anglès), caracteritzat pel fet que la negació s'escampa per diversos elements dins una oració (un operador negatiu i un o múltiples termes, morfològicament o semànticament negatius). En els casos de CN hi ha múltiples constituents dins una clàusula que indiquen que la clàusula s'ha d'interpretar negativa, però semànticament aquests diversos constituents legitimen una única negació. En els exemples de (2) les expressions que contribueixen a expressar negació són *mai*, *ningú*, *no* en el cas d'(a), i *ningú* i *res* en el cas de (b). Quan coocorren dins una clàusula el marcador negatiu *no* i un o diversos mots-n, o diversos mots-n col·locats per i postverbalment, aleshores diem que hi ha un efecte de concordança negativa.

Per NE, il·lustrada a (3), hom ha fet referència a un ús expletiu, superflu o abusiu de la negació, en el sentit que l'element negatiu, tot i que lèxicament significa negació, no modifica el valor de veritat de la proposició en què apareix. Una categoria expletiva és un constituent sintàctic que apareix en contextos sintàctics molt específics i un element d'aquest context absorbeix els efectes de la negació a causa del seu significat lògic. Normalment, hom s'ha referit a usos expletius del marcador negatiu *no*, però, com bé il·lustra l'exemple (b), també els mots-n en una llengua com el català (així com en espanyol i en francès) poden aparèixer en contextos que

legitimen una interpretació expletiva, i en aquests contextos poden rebre una interpretació adequada.

Finalment, els exemples de (4) reflecteixen un ús no descriptiu de la negació, el qual requereix l'enriquiment d'un valor reforçat de la negació.

Com es desprèn d'aquests comentaris, les dades mostren un *problema d'isomorfisme*. En les estructures de DN hi ha doble negació morfosintàctica (l'expressada pel marcador negatiu *no*) o una combinació de negació morfosintàctica i de negació semàntica (l'expressada per activadors de la negació i per indefinits negatius), però no es produeix negació conceptual, perquè en el procés d'interpretació la propietat de la negació arriba a cancel·lar-se per una operació d'eliminació. En les estructures de CN hi ha diversos elements negatius en una mateixa estructura, però junts expressen una única negació lògica i una única negació en termes conceptuals. En les estructures de NE, superficialment tenim un marcador negatiu *no*, o un o diversos mots-*n*, sota l'abast d'un legitimador de NE (com és el cas de la preposició *abans*), però ni tenim negació lògica ni tampoc negació conceptual. Finalment, les dades de (4) mostren també un problema d'isomorfisme, per tal com, independentment del fet que hi hagi o no hi hagi negació morfològica a l'estructura explícita de l'oració, certs elements lèxics tenen la propietat d'imposar restriccions semàntiques sobre l'accessibilitat del context i sobre la pertinència de l'enunciat en què apareixen, i poden reforçar o bé rebutjar una proposició negativa accessible contextualment. Noteu que aquest valor és addicional al de l'operador veritatiu postulat en càlcul proposicional.

Aquestes mateixes dades sembla també que plantegen un *problema a la hipòtesi de la composicionalitat del significat*, per tal com certs mots, tot i ésser morfosintàcticament o semànticament negatius, no contribueixen a legitimar una proposició negativa. Fixeu-vos especialment en els exemples amb NE.

Ara podem preguntar-nos quins són els *límits del significat de la negació* respecte al fragment de dades del català d'(1) a (4). Aquests límits es plantegen en forma de qüestions sobre el seu significat i sobre la interpretació dels enunciats corresponents en actes d'ús concrets.

1. Quants *no* hi ha en una llengua natural com el català? (un, dos, tres, quants?)
2. Quina correspondència hi ha entre l'operador veritatiu ($\neg$), postulat en càlcul proposicional (Aristòtil, Boole, Frege), la forma sintàctica de la negació i la representació conceptual de la negació?
3. Existeix alguna relació entre NE i CN?
4. Existeix alguna similitud entre el marcador negatiu *no* i els mots-n (del tipus: *cap, mai, ningú, res*)?
5. En l'estat actual de la llengua mots com *pas, pla* quin estatus tenen? Són elements de polaritat activats per la negació, són marcadors negatius o són elements lèxics reforçadors de la negació?
6. Com es relaciona el significat lògic de la negació amb l'ús de la negació en enunciats concrets? És rellevant la distinció entre un ús descriptiu i un ús interpretatiu de la negació?

En l'espai que em queda no pretenc donar resposta a cada una d'aquestes preguntes. Simplement voldria suggerir una forma de procedir per a trobar les respostes pertinents, i el procediment que suggeriré possiblement ens podrà aportar una aproximació adequada a les qüestions plantejades.

Crec que el punt de partida ha de ser una determinada teoria del llenguatge i una determinada teoria de la cognició. En particular, seguint Chomsky (1993, 1995), assumeixo que les llengües naturals consten d'un conjunt de mecanismes i principis que generen descripcions estructurals, cadascuna de les quals és un complex de propietats semàntiques, fonètiques i sintàctiques, que són les expressions de la llengua. Assumeixo que una llengua és bàsicament un conjunt de procediments codificats al lèxic. En aquesta concepció, el lèxic ja no estipula interpretacions per als elements lèxics; més aviat estipula instruccions per a la construcció de contingut i, per tant, per al significat de les oracions i la interpretació dels enunciats. En aquesta mateixa concepció, la sintaxi és un sistema computacional; és el conjunt de principis que determinen com s'implementen aquests procediments especificats a les entrades lèxiques.

Voldria mencionar també una segona assumpció, generalitzada en teoria lingüística, d'acord amb la qual la contribució semàntica bàsica dels

elements lèxics a la interpretació d'enunciats correspon a una expressió conceptual. Aquesta assumpció requereix, però, alguns matisos, perquè al si de les entrades lèxiques conceptes i procediments estan associats d'una manera inextricable.

Així doncs, no podem pensar que l'anàlisi semàntica de certes entrades lèxiques s'exhaureixi per mitjà de la descripció conceptual que hom hi pugui associar. Tampoc no podem pensar que totes les entrades lèxiques continguin informació conceptual. Dit altrament, tot i que la codificació conceptual pot existir, no és ni necessària ni suficient per a una caracterització semàntica dels elements lèxics. La codificació inferencial, en canvi, sempre és necessària, i de vegades pot ser suficient, en el sentit que una entrada lèxica determinada no es pot interpretar si no especifica la categoria lògica o les restriccions lògiques sobre la forma de la conclusió que s'ha d'inferir en el procés d'interpretació d'enunciats.

D'altra banda, els tipus de procediments (ja siguin conceptuals, lògics o sintàctics) que codifiquen les entrades lèxiques no són mútuament excloents (Espinal 1996), cosa que vol dir que un mateix element lèxic pot codificar contribucions conceptuals (per exemple, la propietat semàntica de la negació) i simultàniament aportar restriccions lògiques a la proposició expressada (com fan, per exemple, els quantificadors indefinits; *cap* significa 'zero' i, de més, té un argument *x* tal que *x* són persones o coses; és per això que diem que *cap* restringeix, però no determina, la proposició expressada). També es pot donar el cas que un mateix element lèxic codifiqui alhora contribucions conceptuals a la proposició expressada (en l'exemple (4a), la propietat de la negació) i porti simultàniament restriccions inferencials a les implicatures (com fa, per exemple, el morfema *pas*). Resumeixo aquests punts a (5) i a (6).

1. Elements lèxics que codifiquen contribucions conceptuals i restriccions lògiques a la proposició expressada (p. ex. *cap*)

- (5) *Cap* lingüista ha rebut el Nobel.
No s'ha produït *cap* accident.
 $\{ \text{cap} \} = \{ 0 \} (x) [x = \text{persona, cosa}]$

2. Elements lèxics que codifiquen contribucions conceptuals a la proposició expressada i restriccions procedimentals a les implicatures (p. ex. *pas*). D'aquí la distinció semàntica entre els dos marcadors negatius oracionals de *no* i *no pas*.

(6)	<i>no</i>	contingut lògic: operador negatiu
	<i>no pas</i>	contingut lògic: operador negatiu que requereix accés a les expectatives d'algú sobre la probabilitat de la veritat o la falsedat de la proposició expressada o desitjada, i duu a certs efectes cognitius: el reforç d'una proposició negativa, el rebuig d'una proposició positiva, inferències que es desprenen d'allò que el parlant / oient considera un pensament desitjable, o el reforç d'una prohibició (Espinal 1993: 367).

Tornant a les oracions d'(1) a (4), i concretament als elements lèxics en cursiva, podem distingir entre elements lèxics assignats a diferents categories semàntiques. Segueixo en aquest punt la classificació de Wilson-Sperber (1993) en tipus d'informació, codificada conceptualment i no conceptualment, que un enunciat pot transmetre.

A. *Elements lèxics que contribueixen a la proposició expressada*, és a dir, a l'*explicatura*. Entre el conjunt d'elements lèxics en cursiva dels enunciats d'(1) a (4) que codifiquen informació conceptual que contribueix tant al contingut explícit (i. e. a la proposició expressada) com a les condicions de veritat de l'enunciat, hem de pensar en el marcador *no*, en el verb *evitar* i en la preposició *abans*. Aquests tres elements lèxics codifiquen una propietat semàntica negativa, que té correlat morfosintàctic en el cas de *no*. En el cas dels predicats *evitar* i *abans* aquesta propietat semàntica negativa és la inductora de la interpretació d'uns elements (de polaritat) que en depenen semànticament: *cap*, *no*, *ningú*, *res* a (1b), (3a) i (3b).

Sembla que per a la legitimació de NE cal que hi hagi una expressió, com per exemple els predicats *evitar* i *abans*, que involucra considerar dos estats de coses, un dels quals és un estat de coses negatiu. Així, per exemple,

donar el significat d'una oració com (3a) requereix considerar un estat de coses en què l'amfitrió arriba i un altre estat de coses en què l'amfitrió no arriba. Dit d'una altra manera, la contribució semàntica d'*abans* obliga a considerar l'estat de coses negatiu en què l'amfitrió no arriba, el qual s'esdevé en un interval de temps anterior a l'interval en què l'amfitrió arriba.⁵ D'aquí la interpretació expletiva de la negació que apareix a la clàusula subordinada.

B. *Elements lèxics que constrengen la proposició expressada.* Aquesta categoria inclou aquells elements lèxics que segons sembla codifiquen informació sobre procediments, restriccions lògiques, sobre l'explicatura i, per tant, inclou elements lèxics que restringeixen el contingut veritatiu de la proposició. En general, hem de pensar en l'anàlisi de pronoms, expressions *qu-*, determinants definits, anàfora de SV i, en el cas que aquí ens ocupa, en l'anàlisi dels quantificadors indefinits *cap*, *mai*, *ningú*, *res*, els quals sembla que s'haurien de tractar com un tipus de noms que duen incorporat un numeral buit que significa 'zero': zero coses, zero moments de temps, zero persones, etc.

Per a la legitimació de CN cal un *cap* nominal que sigui un quantificador numeral indefinit amb el significat de 'zero'; però, a més, per a legitimar la lectura de CN és necessària la presència d'un nucli Neg°, que no ha de tenir necessàriament realització fonètica, el qual fa d'inductor semàntic de la lectura negativa en exemples com els de (2).

C. *Elements lèxics que constrengen les implicatures.* En aquest grup cal incloure elements lèxics que codifiquen informació procedimental que no constreny ni el contingut explícit, ni les condicions de veritat de la proposició expressada, ni l'actitud del parlant / oïdor vers allò que es diu en l'enunciat. Tant el marcador negatiu *no pas* com l'adverbi *pla* constrengen el procés de comprensió per la via de donar instruccions específiques a l'oïdor. Aquest ha d'agafar la proposició en què *no pas* o *pla* apareix com una premissa en el procés d'interpretació d'enunciats i ha d'enriquir aquesta proposició de manera que s'obtinguin certs efectes cognitius (p. ex. el reforç o el rebuig de

⁵ Aquesta idea ha sorgit arran de converses amb J. Macià (UB), a qui agraeixo la col·laboració.

la proposició). *No pas* i *pla* codifiquen una restricció sobre les implicatures, és a dir, una restricció sobre les assumpcions implicades i una restricció sobre les conclusions implicades. A part, *no pas* —en qualitat d'adjunt oracional— també contribueix a l'expressió expressada, en tant que el seu contingut lògic és el d'un operador negatiu. Aquests tipus d'elements lèxics són els responsables de la lectura que hem anomenat de negació reforçada.

Aquestes serien, a grans trets, les instruccions sobre conceptes i sobre procediments que des de la semàntica (lèxica) es farien a la construcció del significat de les oracions d'(1) a (4) i a la construcció de la forma proposicional o estructura conceptual corresponents i, per tant, a l'anàlisi dels enunciat en situacions concretes d'ús.

Però, a banda dels factors lèxics esmentats, per a donar compte del significat i de la interpretació dels exemples d'(1) a (4), cal també tenir presents *certs requisits estructurals del nivell d'interfície sintaxi-semàntica o FL*.

Així, entre l'inductor de la lectura expletiva o de la concordança negativa (X^0 / Neg⁰) i l'expressió que en depèn semànticament (*no* i mots-*n*) no hi pot haver cap barrera sintàctica real; hi ha d'haver una *localitat estructural entre l'inductor i l'entitat afectada*. Aquest requisit és essencial perquè pugui tenir lloc un procés d'absorció a la FL, procés pel qual el tret morfosintàctic [NEG] d'una expressió (*no*), o la propietat semàntica negativa (d'un mot-*n*), no es legitima com un operador negatiu independent.

D'altra banda, la lectura de doble negació sembla que és la sortida d'una operació de la FL consistent en l'*eliminació de doble negació*. Aquest mecanisme formal de fet fa possible que es relacioni el contingut lògic d'(1a) amb el contingut proposicional de *Crec que deu haver dit que vindrà*, i el contingut lògic d'(1b) amb el contingut proposicional de l'enunciat *Es produï un accident*.

Des d'un punt de vista morfosintàctic, i mentre no tinguem evidència del contrari, també hauríem de pensar que és més econòmic sostenir la hipòtesi que existeix *un únic «no»* marcador negatiu oracional, malgrat que l'ús ens indiqui que és possible trobar-lo en quatre entorns sintàctics i interpretatius distints, com els formulats en els enunciat d'(1) a (4). Les operacions rellevants al nivell de la FL també són distintes en cada cas. Semànticament, el marcador *no* es pot legitimar com a operador negatiu de la

proposició o com a element polar, segons quin sigui l'entorn morfosintàctic de l'estructura oracional.

Amb aquestes dades, el que he volgut mostrar és que la construcció del significat d'un objecte lingüístic, per exemple una estructura negativa, així com la construcció de la interpretació que correspon a un determinat enunciat i, per tant, la seva contribució a l'ús té uns límits imposats per la llengua: per les instruccions lèxiques i per les propietats estructurals.

També he intentat mostrar que el grau de predicció de la nostra anàlisi semàntica pot ser significativament diferent segons que el lingüista o el semantista opti per una aproximació externa o per una aproximació interna a l'estudi del significat. En aquest sentit, és difícil poder donar compte de tots els problemes d'interfície sintaxi-semàntica plantejats per les dades d'(1) a (4), i de la construcció de l'estructura conceptual que els correspon, partint d'una visió externa del significat. Voldria suggerir que només des d'una perspectiva interna, en què s'expliqui apropiadament com interactuen els principis que regulen el llenguatge amb els principis que regulen la cognició humana és possible explicar la relació entre forma lingüística i forma proposicional, tal com és construïda per parlants nadius d'una llengua natural concreta.

Referències bibliogràfiques

- BARWISE, J. i PERRY, J. (1983), *Situations and attitudes*, The MIT Press, Cambridge, Mass.
- BRÉAL, M. (1897 [1924]), *Essai de sémantique. Science des significations*, 7a ed, Hachette, París.
- CALVO, J. (1985), *Topología y semántica: fundamentos para una gramática léxica*, "Cuadernos de Filología", 1.3, pàgs. 159-211.
- _____ (1986), *Adjetivos puros: estructura léxica y topología*, Universitat de València, València.
- _____ (1990), *La semántica*, dins Á. LÓPEZ GARCÍA (ed.) (1990), *Lingüística general y aplicada*, Servei de Publicacions de la Universitat de València, València.
- CHOMSKY, N. A. (1957 [1974]), *Estructuras sintácticas*, Siglo XXI, Mèxic.
- _____ (1965 [1971]), *Aspectos de la teoría de la sintaxis*, Aguilar, Madrid.
- _____ (1968 [1971]), *El lenguaje y el entendimiento*, Seix Barral ("Biblioteca Breve", 314), Barcelona.
- _____ (1975 [1979]), *Reflexiones sobre el lenguaje*, Ariel ("Letras e ideas", 12), Barcelona.
- _____ (1977), *Essays on Form and Interpretation*, North Holland, Nova York – Amsterdam [Trad. espanyola de P. CALVO i J. A. MILLÁN (1982), *Ensayos sobre forma e interpretación*, Cátedra, Madrid].
- _____ (1986), *Knowledge of Language. Its Origins, Nature and Use*, Praeger, Nova York [Trad. espanyola d'E. BUSTOS (1989), *El conocimiento del lenguaje*, Alianza, Madrid].
- _____ (1988 [1989]), *El lenguaje y los problemas del conocimiento*, Visor, Madrid.

-
- _____ (1991a), *Linguistics and adjacent fields: a personal view*, dins A. KASHER (ed.) (1991), *The Chomskyan turn*, Blackwell, Oxford, pàgs. 3-25.
- _____ (1991b), *Linguistics and cognitive science: problems and mysteries*, dins A. KASHER (ed.) (1991), *The Chomskyan turn*, Blackwell, Oxford, pàgs. 26-53.
- _____ (1991c), *Some notes on economy of derivation and representation*, dins R. FREIDIN (ed.) (1991), *Principles and parameters in comparative grammar*, The MIT Press, Cambridge, Mass. [També dins N. A. CHOMSKY (1995), pàgs. 129-166].
- _____ (1992), *Language and the «cognitive revolutions»*, curs fet a la Càtedra Ferrater Mora de pensament contemporani, del 23 al 27 de novembre de 1992, Universitat de Girona, Girona.
- _____ (1993), *A minimalist program for linguistic theory*, dins K. HALE i S. J. KEYSER (ed.) (1993), *The view from building 20*, The MIT Press, Cambridge, Mass. [També dins N. A. CHOMSKY (1995), pàgs. 167-217].
- _____ (1994), *Language and thought*, Moyer Bell, Wakefield, Londres.
- _____ (1995a), *The Minimalist Program*, The MIT Press, Cambridge, Mass.
- _____ (1995b), *Language and nature*, "Mind", 104, pàgs. 1-61.
- _____ (1998), *Mind and the rest of nature*, conferència pronunciada a les jornades sobre *Llenguatge, ciència i societat*, el 27 d'octubre de 1998, Universitat Rovira i Virgili, Tarragona.
- COSERIU, E. (1962), *Teoría del lenguaje y lingüística general*, Gredos, Madrid.
- _____ (1977), *Principios de semántica estructural*, Gredos, Madrid.
- _____ (1978), *Gramática, semántica, universales. Estudios de lingüística funcional*, Gredos, Madrid.
- DAVIDSON, D. (1967), *Truth and meaning*, "Synthese", 17, pàgs. 304-323.
- _____ (1968-1969), *On saying that*, "Synthese", 19, pàgs. 130-146.

- _____ (1977), *The method of trust in metaphysics*, dins P. FREENCH *et al.* (ed.) (1977), *Midwest studies in philosophy*, University of Minnesota Press, Minneapolis.
- _____ (1984), *Communication*, dins D. DAVIDSON, *Inquiries into truth and interpretation*, Oxford University Press, Oxford.
- DAVIDSON, D. i HARMAN, G. (1972), *Semantics of natural language*, Foris, Dordrecht.
- ESPINAL, M. T. (1993), *The interpretation of no pas in Catalan*, "Journal of Pragmatics", 19, pàgs. 353-369.
- _____ (1996), *On the semantic content of lexical items within linguistic theory*, "Linguistics", 34, pàgs. 109-131.
- FAUCONNIER, G. (1984), *Éspaces mentaux. Aspects de la construction du sens dans les langues naturelles*, Minuit, Paris [Trad. anglesa a *Mental spaces*, The MIT Press, Cambridge, Mass.].
- FAUCONNIER, G. i SWEETSER, E. (ed.) (1996), *Spaces, world's, and grammar*, The University of Chicago Press, Chicago.
- FODOR, J. A. (1975), *The language of thought*, The MIT Press, Cambridge, Mass.
- _____ (1983), *The modularity of mind*, The MIT Press, Cambridge, Mass.
- FREGE, G. (1892), *On sense and meaning* [Trad. anglesa de M. BLACK dins P. GEACH i M. BLACK (ed.) (1966), *Translations from the philosophical writings of Gottlob Frege*, Blackwell, Oxford], [Trad. espanyola (1971), *Sobre sentido y referencia*, dins *Estudios sobre semántica*, Ariel, Madrid, pàgs. 49-84].
- GREIMAS, A. J. (1966 [1971]), *Semántica estructural. Investigación metodológica*, Gredos, Madrid.

- HEIM, I. (1982), *The semantics of definite and indefinite Noun Phrases*, tesi doctoral, University of Massachusetts, Amherst.
- _____ (1983), *File change semantics and the familiarity theory of definiteness*, dins R. BÄUERLE, C. SCHWARZE i A. VON STECHOW (ed.) (1983), *Meaning, use and interpretation of language*, De Gruyter, Berlín, pàgs. 164-189.
- HIGGINBOTHAM, J. (1985), *On Semantics*, "Linguistic Inquiry", 16, pàgs. 547-594.
- _____ (1989), *Elucidations on meaning*, "Linguistics & Philosophy", 12, pàgs. 465-518.
- JACKENDOFF, R. S. (1983), *Semantics and Cognition*, The MIT Press, Cambridge, Mass..
- _____ (1989), *What is a concept, that a person can grasp it?*, "Mind and Language", 4, pàgs. 68-102.
- _____ (1990), *Semantic Structures*, The MIT Press, Cambridge, Mass.
- _____ (1991), *Parts and boundaries*, "Cognition", 41, pàgs. 9-45.
- _____ (1992), *Languages of the mind*, The MIT Press, Cambridge, Mass.
- _____ (1994), *Patterns in the mind*, Basic Books, Nova York.
- _____ (1997), *The architecture of the language faculty*, The MIT Press, Cambridge, Mass.
- JESPERSEN, O. (1924), *The Philosophy of Grammar*, Allen & Unwin, Londres [Trad. espanyola de C. MANZANO (1975), Anagrama, Barcelona].
- KAMP, H. (1984), *A theory of truth and semantic representation*, dins J. GROENENDIJK et al. (ed.), *Truth, interpretation and information*, Foris, Dordrecht.

- KAMP, H. i REYLE, U. (1992), *From discourse to logic. Introduction to model-theoretic semantics of natural language, formal logic and discourse representation*, Kluwer, Dordrecht.
- KEMPSON, R. M. (1988a), *Logical form: the grammar-cognition interface*, "Journal of Linguistics", 24, pàgs. 393-431.
- _____ (1988b), *On the grammar-cognition interface: the principle of full interpretation*, dins R. M. KEMPSON (ed.), *Mental representations. The interface between language and reality*, Cambridge University Press, Cambridge, pàgs. 199-224.
- _____ (1988c), *The relation between language, mind, and reality*, dins R. M. KEMPSON (ed.), *Mental representations. The interface between language and reality*, Cambridge University Press, Cambridge, pàgs. 3-25.
- _____ (1990), *Language and cognition. A licensing grammar*, SOAS, Londres.
- LAKOFF, G. (1971), *On generative semantics*, dins D. D. STEINBERG i L. A. JAKOBOVITS (ed.), *Semantics*, Cambridge University Press, Cambridge, pàgs. 232-296.
- _____ (1987), *Women, fire and dangerous things. What categories reveal about the mind*, The University of Chicago Press, Chicago.
- _____ (1988), *Cognitive semantics*, dins U. ECO et al. (ed.), *Meaning and mental representations*, Indiana University Press, Bloomington, pàgs. 119-154.
- _____ (1989), *Some empirical results about the nature of concepts*, "Mind & Language", 4.1 i 2, pàgs. 103-129.
- LAKOFF, G. i JOHNSON, M. (1980), *Metaphors we live by*, The University of Chicago Press, Chicago.
- LANGACKER, R. W. (1995), *Cognitive grammar*, dins E. F. K. KOERNER i R. E. ASHER (ed.), *Concise history of the language sciences*, Pergamon Press, Nova York, pàgs. 364-368.

- _____ (1987-1991), *Foundations of cognitive grammar*, vol. I: *Theoretical Prerequisites*, vol. II: *Descriptive Application*, Stanford University Press, Stanford.
- LEVIN, B. (1991), *Building a lexicon: the contribution of linguistic theory*, "International Journal of Lexicography", 4, pàgs. 205-226.
- LEVIN, B. i PINKER, S. (ed.) (1991), *Lexical and conceptual semantics*, Blackwell, Oxford.
- LEVIN, B. i RAPOPORT, T. R. (1988), *Lexical subordination*, dins *Papers from the 24th Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society*, pàgs. 275-289.
- LEVIN, B. i RAPPAPORT-HOVAV, M. (1991), *Wiping the slate clean: a lexical semantic exploration*, dins B. LEVIN i S. PINKER (ed.), pàgs. 123-151.
- _____ (1995), *Unaccusativity: at the syntax-lexical semantics interface*, The MIT Press, Cambridge, Mass.
- LEWIS, D. (1972), *General semantics*, "Synthese", 22, pàgs. 18-67.
- MAY, R. (1985), *Logical Form. Its Structure and Derivation*, The MIT Press, Cambridge, Mass.
- McCAWLEY, J. (1968), *The role of semantics in grammar*, dins E. BACH i R. HARMS (ed.), *Universals in linguistic theory*, Holt Rinehart & Winston, Nova York, pàgs. 125-170.
- _____ (ed.) (1976), "Syntax & Semantics", 7, Academic Press, Nova York.
- MONTAGUE, R. (1974), dins R. THOMASON (ed.), *Formal philosophy. Selected papers of Richard Montague*, Yale University Press, New Haven.

- PARTEE, B. (1975), *Montague grammar and transformational grammar*, "Linguistic Inquiry", 6, pàgs. 203-300.
_____ (ed.) (1976), *Montague Grammar*, Academic Press, Nova York.
- PAUL, H. (1880 [1975]), *Prinzipien der Sprachgeschichte*, Niemeyer, Tübingen.
- PINKER, S. (1989), *Learnability and cognition*, The MIT Press, Cambridge, Mass.
- PORZIG, W. (1934), *Wesenhafte Bedeutungsbeziehungen*, "PBB", 58, pàgs. 70-97.
_____ (1957), *Das Wunder der Sprache*, H. Francke, Berne.
- POTTIER, B. (1964), *Introduction à la morphosyntaxe espagnole*, Ediciones Hispanoamericanas, París.
_____ (1974 [1977]), *Lingüística general. Teoría y descripción*, Gredos, Madrid.
- PUSTEJOVSKY, J. (1991), *The syntax of event structure*, dins B. LEVIN i S. PINKER (ed.), pàgs. 47-82.
_____ (ed.) (1993), *Semantics and the lexicon*, Kluwer, Dordrecht.
_____ (1995), *The generative lexicon*, The MIT Press, Cambridge, Mass.
- SALVADOR, G. (1965), *Estudio del campo semántico «arar» en Andalucía*, dins G. SALVADOR (1984), pàgs. 13-41.
_____ (1984), *Semántica y lexicología del español*, Paraninfo, Madrid.
- SEUREN, P. A. M. (1985), *Discourse semantics*, Blackwell, Oxford.
_____ (1998), *Western linguistics. An historical introduction*, Blackwell, Oxford.

- SPERBER, D. i WILSON, D. (1986 [1995]), *Relevance. Communication and Cognition*, 2a ed, Blackwell, Oxford.
- STERN, G. (1931 [1964]), *Meaning and change of meaning*, Indiana University Linguistics Club, Bloomington.
- TALMY, L. (1985), *Lexicalization patterns: semantic structure in lexical forms*, dins T. SHOPEN (ed.), *Language typology and syntactic description 3. Grammatical categories and the lexicon*, Cambridge University Press, Cambridge, pàgs. 57-149.
- _____ (1986), *The relation of grammar to cognition*, "Berkeley Cognitive Science Report", 45.
- _____ (1988), *Force dynamics in language and cognition*, "Cognitive Science", 12, pàgs. 49-100.
- TARSKY, A. (1933 [1956]), *The concept of truth in the languages of deductive sciences*, dins *Logic, semantics, and metamathematics*, Oxford University Press, Londres.
- _____ (1944), *The semantic conception of truth and the foundations of semantics*, "Philosophy Phenomenological Research", 4, pàgs. 341-375 [Trad. espanyola dins L. M. VALDÉS VILLANUEVA (ed.) (1983), *Significado y acción*, Ediciones Rubio, València, pàgs. 275-313.]
- TERRENCE GORDON, W. (1982), *A history of semantics*, John Benjamins, Amsterdam.
- TRIER, J. (1931), *Der deutsche Wortschatz im Sinnbezirk des Verstandes*, Winter, Heidelberg.
- TRUJILLO, R. (1970), *El campo semántico de la valoración intelectual en español*, Universidad de La Laguna, La Laguna.
- _____ (1976), *Elementos de semántica lingüística*, Cátedra, Madrid.

_____ (1988), *Introducción a la semántica española*, Arco Libros, Madrid.

_____ (1996), *Principios de semántica textual*, Arco Libros, Madrid.

ULLMANN, S. (1962), *Semantics*, Blackwell, Oxford [Trad. espanyola de J. MARTÍN RUIZ-WERNER (1991), Taurus, Madrid].

WEISGERBER, L. (1939), *Die volhaften Kräfte der Muttersprache*, Frankfurt.

WILSON, D. i SPERBER, D. (1993), *Linguistic form and relevance*, "Lingua", 90, pàgs. 1-25.

La gramaticalització del significat

Manel Pérez Saldanya
(Universitat de València)

0. Introducció

La gramaticalització és un mecanisme de canvi lingüístic ben conegut pels gramàtics històrics. Devem la primera caracterització explícita del fenomen a l'estructuralista i estudiós de les llengües indoeuropees Antoine Meillet (1912), per a qui el fenomen consisteix en una atribució de caràcter gramatical a un mot autònom. En una línia semblant d'argumentació, un altre gran autor estructuralista, el polonès Jerzy Kurylowicz (1965: 52), matisa que la gramaticalització és el procés a partir del qual una unitat lèxica o estructura assumeix una funció gramatical, o una unitat gramatical assumeix una funció més gramatical encara.¹ El pas del lèxic a la gramàtica, o de la gramàtica a un nivell més gramatical, implica, evidentment, un canvi semàntic d'acord amb el qual l'element que es gramaticalitza assoleix un valor més abstracte i subjectiu. El canvi semàntic, però, sovint és indestruïble d'altres canvis de caràcter sintàctic o formal. La gramaticalització, des d'aquesta perspectiva, es pot caracteritzar com un macrocanvi o, si es vol, com un conjunt de canvis interrelacionats que impliquen els diferents components de la gramàtica: el component semàntic, el sintàctic, el fonològic, i, evidentment, el discursiu.

Per delimitar les característiques dels processos de gramaticalització i, sobretot, els aspectes semàntics implicats en el canvi, analitzarem la formació del marcador discursiu *perxò*, de l'auxiliar *anar* i de la locució preposicional *al costat de* o l'antiga *de costa* o, simplement, *costa*. Aquestes

¹ Vegeu Heine *et alii* (1991: 1-26) i Hopper i Traugott (1993: 18-31) per a una bona presentació de la història del concepte *gramaticalització*.

tres gramaticalitzacions, així mateix, ens permetran delimitar tres tipus de canvis sobre els quals s'ha treballat o s'està treballant a les universitats valencianes: la formació de connectors a partir de sintagmes preposicionals o adverbials, realitzat fonamentalment per la professora M. Josep Cuenca (1990, 1991, 1992-1993), la formació de locucions preposicionals o de vertaderes preposicions a partir de noms relacionals, desenvolupat per Pelegrí Sancho Cremades (1994, 1995) i per Vicent Salvador (1998), i la formació de verbs auxiliars a partir de verbs lèxicament plens, tema en el qual he treballat darrerament (Pérez Saldanya 1998).

1. Característiques generals dels processos de gramaticalització: el cas del marcador concessiu *perxò*.

Per entrar directament en matèria, tractarem de delimitar algunes de les propietats més característiques dels processos de gramaticalització a partir d'un exemple relativament recent i, per això mateix, bastant clar i transparent des d'una perspectiva semàntica.² Ens referim a la gramaticalització del sintagma preposicional amb valor causal *per això* en el connector adversatiu, o concessivoadversatiu, *perxò*. Aquest marcador discursiu, com és sabut, és típic del català col·loquial de Barcelona i va assolir una certa difusió literària abans de la reforma fabriana, sobretot, però no necessàriament, en contextos en què es volia imitar la llengua parlada. En (1) es reproduïxen dos exemples literaris d'aquesta època: l'un de Fabra, extret de la traducció de l'obra de teatre *Espectres* d'Ibsen, i l'altre, de Riba, usat en un text assagístic.³

- (1) a. REGINA (*mirant-la fixament*): Vostè bé podia aver-me educat com corresponia a la filla d'un senyor; era lo qu'em corresponia.

² Per a una anàlisi més aprofundida de totes les propietats dels processos de gramaticalització es poden consultar, a més de les dues obres citades en la nota anterior, Cuenca i Hilferty (1999: cap. 6).

³ La major part dels exemples d'aquest apartat s'han obtingut a partir del *Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana* [Joaquim Rafel, (dir.)]

(*Arronçant les espatlles.*) Però bah!... tant és, perxò. (*mirant de costat amb amargura l'ampolla sense destapar.*) Encare pug beure champagne am senyors. [Pompeu Fabra (trad.), *Espectres*, 1894, pàg. 154]

b. Jo no podria, per xò, definir més aquest sentiment, o analisar-lo, o encara tenir-ne una visió neta. [Carles Riba (trad.), *Històries extraordinàries*, 1915, pàg. 15]

En aquests exemples, *perxò* no té un valor causal sinó un valor de caràcter adversativoconcessiu i és, per tant, fàcilment substituïble per altres marcadors discursius amb el mateix valor, això és, per *tanmateix*, *malgrat tot*, *tot i amb això*, etc. Com s'ha indicat, aquest marcador permet exemplificar fàcilment algunes de les propietats més característiques dels processos de gramaticalització.

a) Una de les propietats més definitòries té a veure amb el fet que el canvi es produeix en contextos sintàctics molt locals. Per dir-ho clar i ras: allò que es gramaticalitza no és un lexema o una construcció, sinó un lexema o una construcció en un context oracional molt concret. En el cas que ens ocupa, la gramaticalització s'inicia en oracions negatives en què el sintagma preposicional remet a una causa no efectiva, com en (2).

(2) No li ho diré per això ('la raó adduïda no és suficient perquè li ho digui')

La gramaticalització, doncs, no es produeix ni en contextos afirmatius, com en (3a), ni tan sols en contextos negatius en què el sintagma preposicional remet a una causa efectiva, com en (3b) o en (3c).

- (3) a. Li ho diré per això.
 b. No li ho diré per això. ('aquesta és la raó per la qual no li ho diré')
 c. Per això, no li ho diré.

Utilitzant els termes de la lògica de predicats, es pot afirmar que la gramaticalització s'inicia en contextos negatius que presenten una lectura *de*

dicto, però no en contextos negatius amb una lectura *de re*. En (4) es representen informalment les dues lectures que pot assumir una oració com ara *No li ho diré per això*. En aquestes representacions els claudàtors assenyalen l'abast de la negació.

- (4) a. lectura *de dicto* (el SP es troba dins l'abast de la negació):
[No [li ho diré per això]]
b. lectura *de re* (el SP es troba fora de l'abast de la negació):
[No [li ho diré]] [per això]

b) El canvi no només requereix una estricta localitat sintàctica, sinó també un context discursiu adequat. En el cas que ens ocupa, cal vincular l'inici del procés de gramaticalització amb contextos de caràcter dialògic i contraargumentatiu en què el parlant expressa una idea contrària a la que ha estat defensada prèviament per l'interlocutor. Es tracta, concretament, de contextos com l'exemplificat en (5).

- (5) PARLANT A: —Li ho hauries de dir tu perquè a tu sempre t'escolta.
PARLANT B: —No et pensis que li ho diré per això.

En aquest tipus de discursos emergeix una inferència de caràcter contrastiu derivada del valor originari de causa no efectiva.⁴ Notem, en aquest sentit, que el demostratiu *això* té un caràcter anafòric i remet a una idea que ja ha estat enunciada prèviament. El contrast, consegüentment, neix a partir de la contradicció que s'estableix entre el valor efectiu que aquesta idea té en el discurs precedent i el valor no efectiu que assoleix en l'oració negativa. En aquest tipus de discursos, per tant, el sintagma preposicional assoleix, juntament amb el valor causal bàsic, un valor contextual de

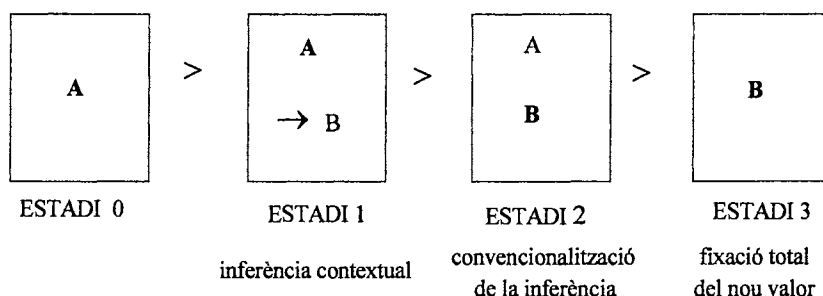
⁴ La idea que els processos de gramaticalització es produeixen a partir de l'emergència d'inferències discursives constitueix la base del que Hopper (1987, 1991) anomena *gramàtica emergent*. La gramàtica, des d'aquesta perspectiva, es concep no com una entitat absolutament fixada i estructurada, sinó com un fenomen d'emergència que fixa estructuralment valors que en un principi eren simples estratègies discursives.

contraexpectativa típic de les oracions concessives; un valor que apareix parafrasejat en (6) per mitjà d'un nexa concessiu:

(6) Malgrat això no et pensis que li ho diré.

c) El canvi del valor casual al valor concessiu es produeix a partir de la progressiva rutinització o convencionalització de la inferència de caràcter contrastiu (Haiman 1994). Aquest canvi, es produeix d'una manera lenta i progressiva, que, a grans trets, pot ser esquematitzada per mitjà del diagrama de (7). En aquest diagrama, A remet al valor causal originari, i B, al valor concessivoadversatiu; la negreta, d'altra banda, assenyala el significat bàsic en aquells estadis en què conviuen ambdós valors.

(7) Procés idealitzat del canvi semanticofuncional

Estadi 0. La construcció *per això* té un valor exclusivament causal.

Estadi 1. Juntament amb aquest valor causal en els contextos delimitats suara emergeix un valor secundari de caràcter contrastiu. Adoptant una terminologia pròpia de la psicologia de la *Gestalt*, es pot dir que en aquests contextos el significat causal s'identifica amb la figura, amb el significat present i bàsic, mentre que el significat contrastiu inferit del context fa referència al fons, al significat latent i secundari.

Estadi 2. Per un procés de rutinització, es produeix la fixació del valor contrastiu. En aquest estadi, tanmateix, encara es manté, ni que sigui de manera recessiva, part del valor originari. Aquest estadi es pot exemplificar fàcilment amb el diàleg de (8), extret novament de la traducció fabriana dels *Espectres* d'Ibsen. En aquest exemple, el valor bàsic és el contrastiu, però encara resulta perceptible la idea de causa no efectiva.

- (8) MANDERS: Ja sé, Engstrand: aquella mala gent us van tirar escales avall. Ja m'ho heu contat. Això no us fa més que favor.
ENGSTRAND: Jo no me n'alabo, perxò. [Pompeu Fabra (trad.), *Espectres*, 1894, pàg. 97]

Estadi 3. La gramaticalització es completa quan la construcció perd totalment el valor causal i es converteix en un marcador exclusivament contrastiu, com en (9).

- (9) en lo físic s'assemblava amb mi com una gota d'aigua a una altra. No erem bessons, per xò; molt al contrari [...] (Joan Santamaria, *Narracions extraordinàries I*, 1915)

No cal dir que aquest procés de gramaticalització té un caràcter ideal, no sols pel fet que resulta molt difícil delimitar el moment en què es passa d'un estadi a l'altre, sinó també perquè els diferents estadis poden coexistir durant llargs períodes de temps. Tot i que la gramaticalització de *perxò* estava plenament consolidada a la fi del segle XIX, cent anys després encara continua sent possible usar aquesta construcció amb valors corresponents als quatre estadis delimitats suara. La gramaticalització, des d'aquesta perspectiva, es mostra com un mecanisme de canvi diacrònic, però també com un mecanisme que permet delimitar les diferents accepcions que pot desenvolupar un element en un determinat moment històric. L'oposició entre sincronia i diacronia es desdibuixa parcialment i dóna pas a un enfocament pancrònic més realista.

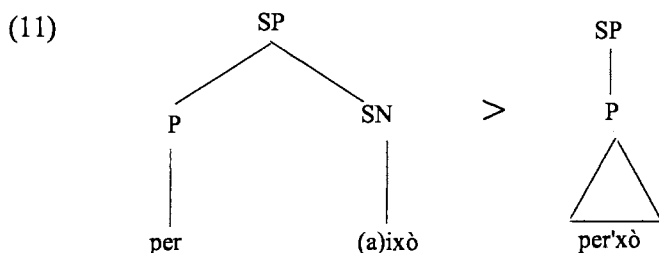
d) El procés de gramaticalització es tradueix sovint en una forta erosió formal o, com a mínim, en una reducció fonològica superior a la que

caracteritza els elements no gramaticalitzats. En el cas que ens ocupa, l'afèresi de la *a* del demostratiu esquematitzada en (10), es produeix en català central tant en contextos gramaticalitzats com no gramaticalitzats, però és molt més sistemàtica en els primers.

(10) per això > per'xò (o perxò)

Aquesta erosió té una explicació evident, si pensem que el lexema o la construcció gramaticalitzada presenta una major freqüència d'ús a mida que perd valor lèxic i assoleix un valor gramatical, o un valor més gramatical.

e) La gramaticalització no sols implica un canvi semàntic, sinó també un canvi de caràcter sintàctic i, més concretament, una reanàlisi dels constituents. Tenint en compte únicament els elements gramaticalitzats, el conjunt «preposició + sintagma nominal» es converteix en una preposició intransitiva. Com s'indica en (11), aquest canvi consisteix en la incorporació del demostratiu al nucli del sintagma preposicional i, consegüentment, en l'elisió del node corresponent al complement seleccionat per la preposició:

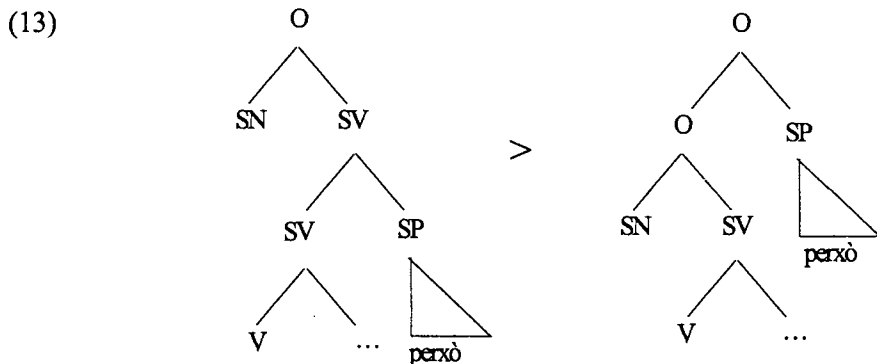

Notem que aquesta reanàlisi, implica que l'antic demostratiu *(ai)xò* perd totes les propietats característiques de l'ús nominal no gramaticalitzat. El demostratiu de (12a), per exemple, té un significat ple i admet

especificadors i complements de caràcter nominal; la forma gramaticalitzada 'xò, en canvi, es fusiona a la preposició *per*, deixa de comportar-se com un element nominal i, consegüentment, no admet modificadors, com mostra la agramaticalitat dels exemples (12b i c).

- (12) a. Hem d'anar-hi per tot això que ens han dit.
 b. No t'ho creguis, per (*tot) 'xò.
 c. No t'ho creguis, perxò (*que ens han dit).

La reanàlisi, però, no sols afecta la preposició i el demostratiu, sinó també la relació que aquesta construcció manté amb la resta de l'oració. Efectivament, el sintagma preposicional amb valor causal es converteix en un nexce secundari o, seguint la terminologia de Cuenca (1992-1993), en un matisador que estableix relacions de contrast interoracionals. D'acord amb aquesta nova funció, la construcció passa a ocupar una posició sintàctica més alta o més externa dins l'oració. Com es pot observar en (13), en un primer moment la construcció manté la posició postverbal originària, però modifica la posició dins la jerarquia oracional. Dit en unes altres paraules: es manté l'ordre lineal, però no l'ordre estructural.

D'acord amb aquesta representació, el sintagma preposicional deixa de ser un adjunt del sintagma verbal i es converteix en un adjunt oracional, en un adjunt extern a la predicació pròpiament dita, que apareix separat melòdicament de la resta de l'oració: l'adjunt, consegüentment, ja no es relaciona amb la predicació expressada per l'oració, sinó amb la modalitat oracional i amb les relacions antitètiques en què intervenen les expectatives i les contraexpectatives dels interlocutors.

Els canvis sintàctics no s'aturen, *perxò*, en aquest punt. En el moment en què *perxò* es converteix en un marcador discursiu, assoleix una certa mobilitat dins l'oració i pot ocupar, a més de la posició final, una posició parentètica a l'interior de l'oració i, més esporàdicament, una posició inicial. A la fi del segle XIX i a la primeria de XX, la reanàlisi ja estava totalment consolidada i la construcció apareix perfectament documentada en les dues posicions oracionals esmentades: en posició parentètica, com en (14a), i en posició inicial, com en (14b).

- (14) a. L'escola rabínica catalana no passava per xó d'ésser un satèlit dels grans sols de la filosofia juheva Gabirol y Maimónides [...] (Salvador Bové i Salvador, *La filosofia nacional de Catalunya*, 1902)
- b. Qui sap quan ens veurem! Perxò, no fa cap falta. Vos poseu el vostre cor en vostres coses, i jo en aquestes. (Carta d'en Josep Pijoan del 3.III.1912, citada per Joan Coromines, *DECat*, VI, pàg. 440)

f) La gramaticalització i la reanàlisi es tradueixen igualment en una progressiva extensió analògica de la construcció a tota una sèrie de contextos sintàctics on no era possible al principi. La construcció, com s'ha indicat, apareix vinculada originàriament a oracions on el contrast està motivat per la negació. Un cop reanalitzada i fixat totalment el valor contrastiu, la construcció comença a utilitzar-se en contextos no negatius, a vegades en correlació amb un nexa adversatiu o concessiu, que continua assenyalant explícitament el contrast. Aquesta extensió també apareix perfectament

documentada en textos de la fi del segle XIX i de començament del XX, com es pot comprovar en els dos exemples de (15), en els quals *per (ai)xò* s'usa en oracions afirmatives precedit dels nexes adversatius *mes* i *però*.

- (15) a. [...] als italians Straparole y Basile, al portugués Troncoso y á Perrault de Fransa, que als sitgles setze y disset ja publicaren famosos llibres de rondalles tradicionals; mes, s'ha de dir, per xó, que totes aquestes empreses, purament literàries y encaminades á moralisar ó á divertir, poquíssima influencia han d'haver tingut en l'actual moviment científich-popular, iniciat á Alemanya pels germans Grimm, á principis d'aquest sitgle, ab la publicació de ses Rondalles d'infants y de la vora del foch. (Pau Bertran i Bros, *Rondallística*, 1888, pàg. 178)
- b. Avans de l'any 711, data que's senyala generalment á la entrada dels alarbs, ni'ls juheus influiren gayre en la formació del nostre pensament cristiá: però vingueren los moros, los tragerem ben prompte per xó de nostres encontrades, comensá á brillar la pau [...] (Salvador Bové i Salvador, *La filosofia nacional de Catalunya*, 1902, pàg. 21)

g) Els lexemes o les construccions que es gramaticalitzen tenen una freqüència d'ús relativament alta i, normalment, un significat bastant general. En el cas que estem analitzant aquest fet resulta obvi, ja que el sintagma que es gramaticalitza conté la proforma *això*, però no elements nominals amb un significat més específic com els que apareixen en els sintagmes *per aquest motiu*, *per aquesta raó*. Com es pot comprovar en (16), els sintagmes amb aquests elements també poden aparèixer en contextos contrastius, però la gramaticalització únicament s'ha produït en el SP *per (ai)xò*.

- (16) No et pensis que li ho diré {per això / per aquest motiu / per aquesta raó}

h) En el procés de gramaticalització, el lexema o la construcció gramaticalitzada assoleix un significat de caràcter més abstracte i, en general,

un significat relacionat amb dominis cognitius més interns i subjectius al parlant. En la gramaticalització de *per (ai)xò* es passa del domini de les relacions causals al domini molt més complex, abstracte i subjectiu de les relacions concessives, on el parlant nega la validesa d'una causa que, en condicions normals, seria efectiva.⁵

i) En alguns casos, els processos de gramaticalització poden repetir-se en el temps de manera que, un cop consumat el procés de gramaticalització d'un lexema o d'una construcció, aquest procés pot reiniciar-se en unes condicions semblants. En el cas que ens ocupa, aquest caràcter cíclic és del tot evident, ja que el marcador discursiu *perxò* té un origen semblant al de la conjunció adversativa *però*. Aquesta conjunció, de fet, prové de la progressiva gramaticalització de la construcció causal PER HOC, iniciada en contextos negatius com els reproduïts en (17).

(17) PER HOC NON CREDO 'no per això crec'

Com ha assenyalat M. Josep Cuenca en un interessant article sobre l'evolució dels nexes conjuntius en català (Cuenca 1992-1993), el procés de gramaticalització seguí l'itinerari de (18).

(18) SP causal > matisador concessiu > conjunció adversativa

D'acord amb aquest itinerari de gramaticalització, el sintagma preposicional causal es convertí, en un primer estadi de gramaticalització, en un matisador concessiu i, en un segon estadi, en una conjunció adversativa. Pel que fa a *perxò*, la gramaticalització es troba, evidentment en el primer

⁵ En diferents treballs Traugott ha tractat de mostrar que els processos de gramaticalització presenten una marcada unidireccionalitat semàntica d'acord amb la qual les construccions gramaticalitzades remeten a dominis més abstractes i subjectius (Traugott i König 1991; Traugott 1995): dels significats basats en la situació del món exterior descrit es passa als significats basats en la percepció cognitiva interior; dels significats que parteixen de la situació descrita (exterior o interior), als que es basen en la situació textual, i dels significats que remeten a la situació descrita o a les relacions textuais, als basats en l'expressió de l'actitud subjectiva del parlant o del seu estat de coneixement respecte a la situació descrita.

estadi, en un estadi en què estableix connexions semàntiques entre oracions però no connexions sintàctiques. És evident, amb tot, que aquest plantejament no té un caràcter teleològic i que l'itinerari de (18) no ens permet preveure que *perxò* es convertirà finalment en una conjunció adversativa. L'itinerari de (18) marca una tendència possible i perfectament constatada en llengües diferents. L'evolució de les llengües, però, és complexa i hi intervenen factors ben diversos que poden accelerar o aturar, en alguns casos, els processos.

2. La gramaticalització i el context sintàctic i discursiu: del verb de moviment *anar* a l'auxiliar de passat *anar*

La gramaticalització, ja s'ha comentat, és un canvi condicionat contextualment. Per justificar el canvi experimentat per un lexema o per una construcció, cal tenir en compte el significat lèxic del lexema o de la construcció, però també el significat que assoleix en un context sintàctic i discursiu ben delimitat. Un cas paradigmàtic d'aquesta vinculació contextual ens l'ofereix la gramaticalització del verb *anar* com a auxiliar de passat en català. No cal dir que tots els processos de gramaticalització són complexos i requereixen la confluència de tota una sèrie de factors ben diversos. La gramaticalització d'*anar*, però, resulta especialment complicada a causa de dos factors. En primer lloc, perquè no és en absolut transparent la relació existent entre el valor lèxic del verb *anar* i el valor gramatical de l'auxiliar *anar*. En segon lloc, perquè la mateixa construcció amb el verb *anar* reapareix en llengües molt pròximes al català amb un valor diametralment oposat, amb el valor de futur, com es pot observar en (19).

- (19) 'Anar' com a marcador de futur:
francès: *je vais chanter*
portuguès: (*eu*) *vou cantar*
castellà: (*yo*) *voy a cantar*
anglès: *I am going to sing*

2.1. Context sintàctic

(20) Lo rei va (a) pendre ses armes.

(21) [O [Lo rei]_i [SV va [O PRO_i pendre ses armes]]]
agent finalitat

Notem que es tracta d'una construcció bioracional que conté una oració d'infinitiu amb valor final i, per tant, prospectiu, però també que no hi ha cap complement que assenvali explícitament la meta del moviment. La

gramaticalització, doncs, es produeix en oracions sense meta explícita, però no en altres tipus d'oracions direccionals en què sí que s'explicita la meta del moviment, com en (22). Sols en contextos en què no s'explicita la meta del moviment és possible que el verb *anar* vegi alterat el seu significat lèxic i assoleixi un valor més abstracte de caràcter temporal.

- (22) a. [O Lo rei [SV va [SP a la cambra]]]
 agent meta
 b. [O Lo rei [SV va [SP a la cambra] [O pendre ses armes]]]
 agent meta finalitat

Fins a aquest punt, l'explicació de la construcció de passat i la de futur coincideixen. Ambdues construccions, però, es diferencien radicalment quan tenim en compte les propietats morfosintàctiques, semàntiques i discursives associades als primers documents en què ja es pot constatar un cert grau de gramaticalització.

2.2. *Altres propietats oracionals i discursives*

Les propietats associades a la construcció de futur són ben conegudes i no cal, per tant, insistir-hi massa. Aquesta construcció s'associa a contextos conversacionals i dítics com l'exemplificat en (23), això és, a contextos en què el parlant indica que es desplaça en el moment de l'acte de parla amb la intenció de realitzar en el futur l'esdeveniment designat per l'infinitiu. En aquest cas, la gramaticalització consisteix en l'afebliment de la idea de moviment i en la fixació de la idea d'intencionalitat i de futuritat associada en aquest context discursiu al moviment.

- (23) a. Je vais parler avec Jean.
 b. Vou falar com João.
 c. Voy a hablar con Juan.
 d. I am going to talk with John.

Les propietats associades a la construcció de passat són radicalment diferents. Pensem, per exemple, en els dos fragments de la *Crònica* de Bernat Desclot reproduïts en (24).

- (24) a. E.l chomte puyn dels esperons son caval e mès-se la lansa denant, e *anà ferir* lo cavaler alamayn de tal vertut que la lança li passà de l'altra part per mig lo cors e abaté'l mort a terra. (Bernat Desclot, *Crònica*, vol. II, a cura de M. Coll i Alentorn, Barcino, Barcelona, 1949, pàg. 55)
- b. En Bernat Guilem d'Entença, ab los ·L· cavalers e ab los ·M· sirvens, *va ferir* entre·ls serraïns molt ardidament, sí que·n abateren molts a terra, morts de colps de lances. (Desclot, *op. cit.*, vol. II, pàg. 144)

En aquests fragments, el verb *anar* encara manté la idea de moviment, perquè el subjecte es desplaça d'un lloc a un altre amb la intenció de ferir —de colpejar o de combatre, en català modern— l'enemic. La construcció, tanmateix, ja ha iniciat el procés de gramaticalització per tal com l'infinitiu no sols remet a l'esdeveniment que es pretén realitzar, sinó a un esdeveniment ja realitzat. Efectivament, si volguéssim modernitzar els fragments anteriors, no sols hauríem de dir que el subjecte es desplaça per colpejar l'enemic, sinó que es desplaça i el colpeja tot seguit. Per al fragment de (24a), la paràfrasi amb perfets simples correspondria al fragment de (25).

- (25) El comte anà a colpejar el cavaller alemany i el colpejà de tal manera que li travessà el cos amb la llança.

Els fragments de (24) ens permeten delimitar fàcilment les condicions morfosintàctiques, semàntiques i discursives en què s'inicià el procés de gramaticalització. Les condicions morfosintàctiques tenen a veure amb el temps en què es conjuga el verb *anar*. Com es pot comprovar en aquests exemples, la gramaticalització s'inicia en oracions en què el verb *anar* es conjuga en pretèrit perfet (*anà*) o en present històric (*va*), això és, en temps que remeten al passat i que, a causa del seu valor aspectual perfectiu,

assenyalen que el moviment s'ha efectuat totalment. Aquesta restricció morfosintàctica es pot constatar fàcilment si es comparen els exemples parcialment gramaticalitzats de (24) amb els exemples no gramaticalitzats de (26). En ambdós casos, hi apareix el verb *anar* i l'infinitiu *ferir*. En aquests darrers exemples, però, el verb *anar* no es conjuga en un temps de passat perfectiu, i l'infinitiu únicament té un valor prospectiu.

- (26) a. —Barons —dix él—, *anats-los ferir*, e yo romadré assí ab sol ·I· cavalier; que si el puyg podem retenir, la batayla avem guaanyada. (Desclot, *op. cit.*, vol. II, pàg. 104)
- b. E quant venc sus alba del jorn, lexaren *anar ferir* les gúmenes en mar e bateren de rems per *anar ferir* les galees dels catalans. E·ls catalans, qui les viuren venir, qui no·s cuydaven que venguessen tro al jorn, bateren de rems e anaren-se mesclar ab eles. (Desclot, *op. cit.*, vol. IV, pàg. 20)

El temps en què es conjuga el verb *anar* no és, però, l'únic factor en joc. Juntament amb el temps, juga un paper cabdal la modalitat de l'acció, o aspecte lèxic, de l'infinitiu amb valor final. En els exemples citats fins ara, s'han utilitzat construccions amb l'infinitiu *ferir*. Aquest fet no és en absolut casual per tal com es tracta d'un dels infinitius que apareix amb més freqüència en els primers documents gramaticalitzats. Juntament amb l'infinitiu *ferir*, n'apareixen d'altres com ara *pendre*, *metre*, *aparellar*, *donar tal colp*, *agenollar-se*, *mordre* 'mossegar', etc. Com es pot observar, es tracta sempre d'infinitius que designen esdeveniments puntuals o, com a mínim, situacions conceptualitzades com un punt.

Des d'una perspectiva discursiva, finalment, la construcció s'ha d'inserir en un context narratiu, i més concretament, en una seqüència narrativa, en una seqüència en què l'ordre dels verbs en passat reproduïx icònicament l'ordre dels esdeveniments i fa progressar el discurs narratiu (Dahl 1985: 112-113).

2.3. La gramaticalització i la convencionalització d'inferències discursives

Tenint en compte les propietats contextuals assenyalades fins ara és relativament fàcil explicar la manera com es produeix el canvi. Efectivament, la gramaticalització s'inicia a partir de les inferències que emergeixen en contextos que presenten les propietats delimitades suara. Pensem en una oració com la següent:

- (27) Aleshores, lo rei {anà/va} prendre ses armes.

En aquest tipus d'oracions emergeix una inferència d'esdeveniment subsegüent que es pot formular com segueix: si el rei es desplaça amb la intenció d'agafar les seves armes i l'acció d'agafar les armes és puntual i es pot realitzar immediatament després d'acabat el moviment, aleshores és previsible que les agafés tot seguit. Aquesta inferència d'esdeveniment subsegüent, d'altra banda, es veu reforçada quan l'oració s'insereix en una seqüència amb progressió narrativa com la de (28).

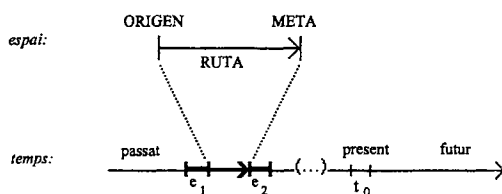
- (28) Quant cels de la host ho viuren, meseren mans a cridar: –A armes, cavallers! Que·ls cavallers del castel se'n van!–. E el rey, qui assò hac entès, *va pendre* ses armes, e muntà a caval e comensà a córrer après d'èls. (Desclot, *op. cit.*, vol. II, pàg. 43)

En aquests fragments narratius, allò que era un simple suggeriment inferit de les característiques morfosintàctiques i semàntiques de la construcció es converteix en una idea clarament constatada: en aquesta seqüència dinàmica d'esdeveniments, el fet que el rei pugi a cavall després d'anar a agafar les armes permet corroborar, sense necessitat d'explicitar-ho, que el rei ja ha agafat les armes.

En aquest tipus de contextos, doncs, el verb *anar* assoleix un doble significat: d'una banda, assenjala un canvi complet i brusc d'escenari; d'una altra, però, també serveix per a introduir d'una manera brusca l'esdeveniment designat per l'infinitiu o per a indicar la seqüenciació emfàtica d'aquest esdeveniment. Dit en unes altres paraules: el canvi en l'espai s'associa al

canvi en el temps i a la progressió dinàmica del discurs narratiu. Aquest doble significat es pot esquematitzar per mitjà de la representació de (29), on la fletxa representa el moviment en l'espai (i en el temps), e_1 és l'esdeveniment anterior al moviment, i e_2 , l'esdeveniment immediatament posterior designat per l'infinitiu.

(29)

A partir dels contextos en què la construcció assoleix un doble valor, la gramaticalització consistiria, com en el cas ja analitzat de *perxò*, en una progressiva rutinització de la inferència discursiva. Aquesta progressiva fixació es constata originàriament tant amb el verb *anar* conjugat en pretèrit perfet com en present històric. Tot i amb això, la fixació és molt més forta en aquells casos en què el valor secundari de dinamicitat discursiva apareix emfasitzat per l'ús del present històric (Colon 1959, 1976), o si es vol, pel canvi d'esfera temporal que implica l'ús del present en un context temporal passat.

Una vegada el verb *anar* s'ha convertit en un marcador de seqüència narrativa, sobretot quan es conjuga amb el present històric, és relativament fàcil justificar que el procés de gramaticalització pugui continuar i que la construcció hagi esdevingut en català una perífrasi de passat perfectiu per un procés d'erosió semàntica associat a una progressiva generalització en l'ús de la construcció.⁶ Aquesta generalització, segurament, es veié afavorida pel fet que el perfet simple plantejava, en català antic, tota una sèrie de problemes

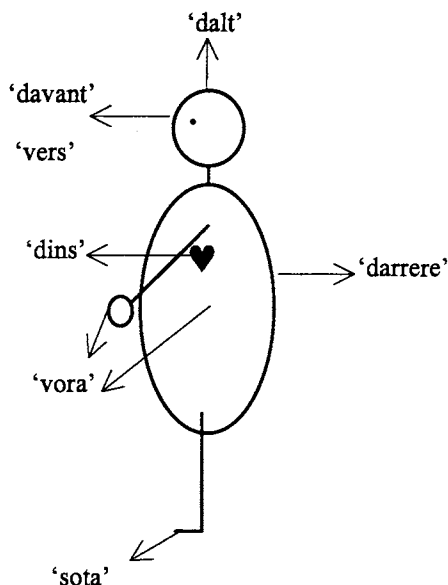
⁶ L'itinerari de gramaticalització del verb *anar* sembla íntimament relacionat amb el valor completiu que han assolit altres verbs de moviment en diferents llengües del món (Bybee *et alii* 1994: 57-61).

formals que feien recomanable la seva substitució per formes més transparents i expressives (Pérez Saldanya 1998: cap. 13). En aquest context, la nostra perífrasi narrativa esdevingué un candidat òptim per a assumir la funció de passat perfectiu.

3. La formació de preposicions locatives: els noms que remeten a les parts del cos

El darrer exemple que analitzarem té a veure amb la conversió de construccions amb noms que designen parts del cos humà en locucions preposicionals i, en alguns casos, en vertaderes preposicions. Aquesta tendència és perfectament constatable en moltes llengües del món i en diferents estadis d'una mateixa llengua. Des d'un punt de vista semàntic, aquest tipus de gramaticalització és un exemple ben clar del caràcter unidireccional d'aquesta mena de processos, ja que, com s'ha assenyalat diverses vegades, el canvi s'orienta necessàriament des d'allò més concret, més familiar i pròxim al subjecte parlant a allò més genèric, més abstracte o més inusual. D'acord amb aquesta perspectiva és perfectament comprensible que el cos humà, i en general l'experiència corporal, sigui una font important dels processos de gramaticalització. Per dir-ho en paraules de Heine (1997: 40), la conceptualització és antropocèntrica: sempre que és possible, doncs, usem categories humanes per descriure i entendre categories no humanes. Els estudis realitzats sobre llengües tipològicament molt diferents han permès constatar que hi ha determinats noms referits a parts del cos humà que són especialment sensibles a convertir-se en marcadors d'orientació espacial. En (30) es representa el model antropomòrfic d'orientació espacial i el significat que, de manera més habitual, poden assolir els noms vinculats a certes parts del cos.

(30) Model antropomòrfic d'orientació espacial

La cara, els ulls i, en menor mida, el cap poden vehicular la direcció vers una meta. La cara, juntament amb el front, poden marcar la noció de davant, i l'esquena la de darrere. El cap remet sovint a la idea de dalt i, en l'altre extrem, els peus, a la de sota. Els costats, i en menor mida les mans, poden remetre a relacions de lateralitat i de proximitat. El cor, finalment, assenyala sovint la noció de dins.⁷

Tenint en compte els límits d'aquest treball, ara ens limitarem a exemplificar una d'aquestes relacions a partir de la gramaticalització dels

⁷ Per a un estudi detallat d'aquest tipus de valors espacials en català, vegeu els treballs de Sancho Cremades (1994 i 1995). Pel que fa a la relació entre els noms que designen parts el cos humà i les locucions preposicionals, o les vertaderes preposicions, es pot consultar, a més dels treballs esmentats de Sancho Cremades, el de Salvador (1998).

mots *costa* i *costat* en marcadors espacial amb el valor de «proximitat». El mot *costa* actualment s'usa per a designar la part lateral d'una muntanya, el pendent d'un terreny o la ribera de la mar. Etimològicament, però, aquest mot designava la costella i, per extensió metonímica, la part lateral del cos (això és, el costat) i, fins tot, alguna part pròxima a aquesta, com ara l'esquena. Aquest significat etimològic es pot constatar fàcilment en el següent exemple de Llull citat per Alcover i Moll (DCVB, III: 651) i per Coromines (DECat, II: 998):

- (31) Déus creà Adam en paraís terrenal, e féu Eva sa muller d'una costa que li trasch. (Llull, *Blanquerna*)

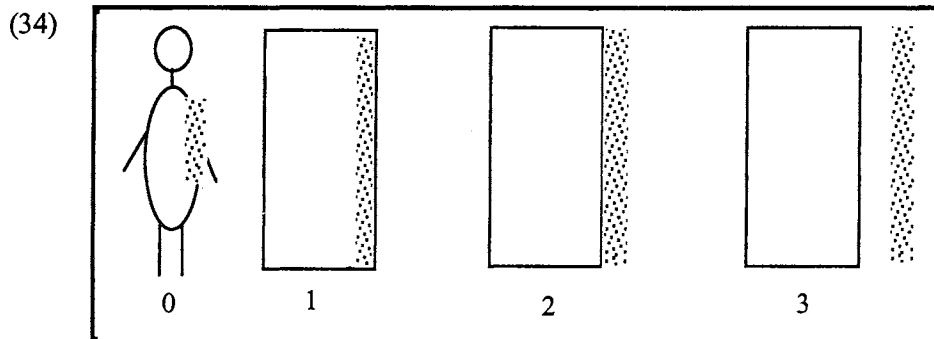
El que ara ens interessa remarcar és que els dos mots s'han convertit en marcadors de proximitat a partir del valor originari de 'part lateral del cos humà'. Tenint en compte la naturalesa gradual dels processos de gramaticalització, podem pressuposar que el canvi de significat no és directe. Com s'ha assenyalat en diferents treballs (Heine 1997: 44; Pérez Saldanya 1997), aquest canvi segurament es produeix a través dels quatre estadis delimitats en (32).

- (32) Del domini cognitiu del cos al de les relacions espacials:
- a. Estadi 0: Una regió del cos humà
 - b. Estadi 1: Una regió d'un objecte (inanimat)
 - c. Estadi 2: Una regió en contacte amb un objecte
 - d. Estadi 3: Una regió separada de l'objecte

Aquests quatre estadis es poden exemplificar fàcilment a partir d'usos actuals del mot *costat*:

- (33)
- a. Una regió del cos humà: *Tinc dolor al costat esquerre.*
 - b. Una regió d'un objecte (inanimat): *Els dos costats d'un llit.*
 - c. Una regió en contacte amb un objecte: *A l'un costat del llit hi havia una tauleta, i a l'altre costat, una cadira de boga.*
 - d. Una regió separada de l'objecte: *Ho trobaràs al costat del llit.*

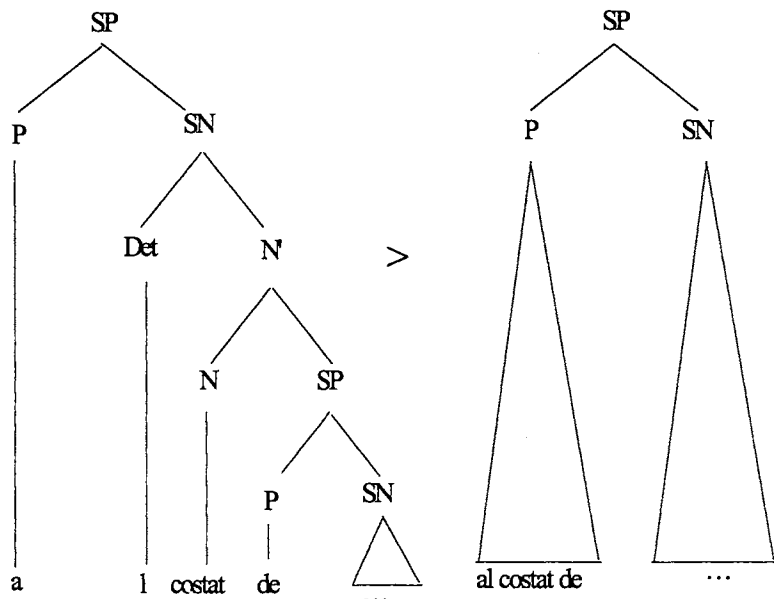
Els quatre estadis corresponents als exemples anteriors es poden representar esquemàticament per mitjà de l'escenari conceptual de (34).

El pas de l'estadi 0 a l'1 es produeix per una projecció metafòrica des del domini del cos humà al domini dels objectes. Una vegada el mot assenyala la part lateral d'un objecte, animat o no, pot aparèixer en sintagmes preposicionals on es comporta com un nom relacional i assenyala la contigüïtat d'un objecte respecte a un altre: en l'exemple (33c), concretament, s'indica la contigüïtat de la tauleta i la cadira de boga respecte al llit. A partir d'aquests usos relacionals, la seqüència *al costat de* es fixa com a locució preposicional i assumeix el valor de proximitat.

Dels quatre estadis delimitats, la gramaticalització pròpiament dita es limita al pas de l'estadi 2 al 3, al pas en què el nom relacional precedit d'una preposició locativa es reanalitza com una locució preposicional. Com s'indica en (35), en el cas del mot *costat*, la reanàlisi es produeix quan els constituents nominals *el costat de* s'incorporen a la posició més alta del nucli preposicional.

(35)

El procés de gramaticalització pot anar més enllà, com mostra el fet que la locució preposicional pugui convertir-se en una vertadera preposició reduïda a l'element originàriament nominal. Aquest procés no s'ha produït en el cas del modern *costat*, però sí en el cas de l'antic *costa*, que, en català antic, s'usa unes vegades en la locució *de costa*, però unes altres constituint tot sol una preposició. Aquests dos usos apareixen exemplificats en els següents fragments de Llull, citats per Coromines (DECat, II: 998):

- (36) a. assech-se *de costa* los tres savis. (Llull, *Gentil*)
 b. a<s>sech-se *costa* elles. (Llull, *Blanquerna*)

4. Conclusions

Al llarg d'aquest treball hem exemplificat diversos aspectes relacionats amb la gramaticalització i sobretot amb el canvi semàntic dels elements gramaticalitzats. La gramaticalització de *perxò* ens ha permès constatar la formació de nexes secundaris, o de marcadors discursius —si adoptem una perspectiva funcional—, a partir d'adverbis o de sintagmes preposicionals amb funcions oracionals. La gramaticalització del verb *anar*, d'altra banda, ens ha servit per a exemplificar la formació d'auxiliars a partir de verbs lèxicament plens. Finalment, la gramaticalització en català antic del mot *costa* ('costella', 'costat') i en català modern del mot *costat* ens ha permès comprovar que els noms que designen parts del cos humà constitueixen sovint la base a partir de la qual es formen preposicions o locucions preposicionals amb valor espacial. Tot i la diversitat dels tres canvis analitzats, en tots tres casos, la gramaticalització està íntimament lligada al context en què s'usa la forma, i presenta una forta unidireccionalitat semàntica de manera que l'element gramaticalitzat té un significat més abstracte, genèric i subjectiu que el no gramaticalitzat. La gramaticalització de *per (ai)xò* apareix lligada a oracions negatives en què s'expressa una causa no efectiva i el procés de gramaticalització es tradueix en el pas del domini de les relacions causals al domini més abstracte de les relacions antitètiques o contraexpectatives. La gramaticalització d'*anar* presenta unes restriccions encara més fortes, ja que s'inicia: *a*) en oracions de moviment final sense meta explícita; *b*) en oracions en què el verb *anar* es conjuga en un temps de passat perfectiu i l'infinitiu té una modalitat de l'acció puntual; i *c*) en contextos en què aquestes oracions apareixen inserides en seqüències narratives. La gramaticalització, així mateix, es tradueix en un procés de subjectivització que arrenca del domini de les relacions espacials (construcció de moviment), que passa pel domini aspectual (construcció que emfasitza la idea de subseqüència en fragments narratius) i que arriba al domini temporal (construcció de passat perfectiu). La gramaticalització de *costa* o *costat*, finalment, es produeix en contextos en què aquests mots funcionen com a mots relacionals i el procés implica el pas del domini del cos humà al de les relacions espacials.

Referències bibliogràfiques

- ALCOVER, A. M. i MOLL, F. de B. (1993), *Diccionari català-valencià-balear*, 9 vol., Moll: Palma de Mallorca.
- BYBEE, J. L., PERKINS, R. D. i PAGLIUCA, W. (1994), *The Evolution of Grammar: Tense, Aspect and Modality in the Languages of the World*, Chicago University Press, Chicago.
- COLON, G. (1959 [1978]), *El perfet perifràstic català "va + infinitiu"*, dins *La llengua catalana en els seus textos*, vol. II, Curial, Barcelona, pàgs. 119-130.
- COLON, G. (1976 [1978]), *Sobre el perfet perifràstic "vado + infinitiu", en català, en provençal i en francès*, dins *La llengua catalana en els seus textos*, vol. II, Curial, Barcelona, pàgs. 131-174.
- COROMINES, J. (1980-1991), *Diccionari etimològic de la llengua catalana*, 9 vol., Curial, Barcelona.
- CUENCA, M. J. (1990), *Els matisadors: connectors textuais i oracionals*, "Caplletra", 7, pàgs. 93-116.
- (1991), *Les oracions adversatives*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.
- (1992-1993), *Sobre l'evolució dels nexes conjuntius en català*, "Llengua i literatura", 5, pàgs. 171-213.
- CUENCA, M. J. i HILFERTY, J. (1999), *Introducción a la lingüística cognitiva*, Ariel, Barcelona.
- DAHL, Ö. (1985), *Tense and Aspect Systems*, Basil Blackwell, Oxford, Nova York.

- HAIMAN, J. (1994), *Ritualization*, dins W. PAGLIUCA (ed.), *Perspectives on Grammaticalization*, John Benjamins, Amsterdam, pàgs. 3-28.
- HEINE, B. (1997), *Cognitive Foundations of Grammar*, Oxford University Press, Oxford.
- HEINE, B., CLAUDI, U. i HÜNNEMEYER, F. (1991), *Grammaticalization: a Conceptual Framework*, The University of Chicago Press, Chicago.
- HOPPER, P. J. (1987), *Emergent Grammar*». *Berkeley Linguistic Society*, "Papers of the Thirteenth Annual Meeting", pàgs. 139-157.
- (1991), *On some Principles of Grammaticalization*, dins E. C. TRAUGOTT i B. HEINE (ed.), *Approaches to Grammaticalization*, vol. I, John Benjamins, Amsterdam, pàgs. 17-35.
- HOPPER, P. J. i TRAUGOTT, E. C. (1993), *Grammaticalization*, Cambridge University Press, Cambridge.
- KURYLOWICZ, J. (1965 [1975]), *The evolution of grammatical categories*, dins *Esquisses linguistiques*, vol. II, Fink, Munich, pàgs. 38-54.
- MEILLET, A. (1912 [1958]), *L'évolution des formes grammaticales*, dins *Linguistique historique et linguistique générale*, Champion, París, pàgs. 159-174.
- PÉREZ SALDANYA, M. (1997), *Entre el lèxic i la gramàtica*, dins *Lèxic, corpus i diccionaris*, Institut Universitari de Lingüística Aplicada, Barcelona, pàgs. 91-111.
- (1998), *Del llatí al català. Morfosintaxi verbal històrica*, Publicacions de la Universitat de València, València.

- SALVADOR, V. (1998), *Metàfora i variació lingüística*, dins *Un món de llengües. Actes de les V-IX Jornades de Sociolingüística de la Nucia (Marina Baixa)*, Marfil, Alcoi, pàgs. 263-267.
- SANCHO CREMADES, P. (1994), *Les preposicions en català*, Publicacions de la Universitat de València, València
- (1995), *La categoria preposicional*, Publicacions de la Universitat de València, València.
- TRAUGOTT, E. C. (1995), *Subjectification in Grammaticalisation*, dins S. WRIGHT i D. STEIN (ed.), *Subjectivity and Subjectivisation*, Cambridge University Press, Cambridge, pàgs. 31-54.
- TRAUGOTT, E. C. i KÖNIG, E. (1991), *The Semantics-pragmatics of Grammaticalization Revisited*, dins E. C. TRAUGOTT i B. HEINE (ed.), *Approaches to Grammaticalization*, vol. I, John Benjamins, Amsterdam, pàgs. 189-218.
- VALLDUVÍ, E. (1988), *Sobre el perfet perifràstic del català*, dins *Actes del Cinquè Col·loqui d'Estudis Catalans a Nord-Amèrica*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, pàgs. 85-98.

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Secció de Lingüística Catalana

Departament de Filologia Catalana

COL·LECCIÓ
LINGÜÍSTICA
CATALANA

5